THE CHICAGO PINKAS

Edited by
SIMON RAWIDOWICZ

On the 25th Anniversary of
The College of Jewish Studies

Digitized by Touro College Libraries
For Project Zikaron
www.zikaron.tourolib.org
2022

THE COLLEGE of JEWISH STUDIES
CHICAGO, ILL.

1952

Copyright 1952 *by*
THE COLLEGE OF JEWISH STUDIES
72 East Eleventh Street, Chicago 5, Ill.

Printed in the U.S.A. by
SHULSINGER BROS. LINOTYPING AND PUBLISHING CO.
21 East 4th Street, New York 3. N. Y.

7/28/04

The first volume of the Chicago Pinkas, a series of studies on the history and development of Jewish Chicago, is dedicated to

MORRIS E. ABBELL

(1876-1947)

ל"נז

Devout Jew and Lover of Torah

The publication of the series is made possible by Maxwell Abbell in memory of his father.

CONTENTS

I.

FOREWORD ..... *Samuel M. Blumenfield* 7

THE JEWISH POPULATION OF CHICAGO, ILLINOIS ..... *Erich Rosenthal* 9
With a foreword by *Louis Wirth*

ASPECTS OF CHICAGO RUSSIAN-JEWISH LIFE, 1893-1915 ..... *Seymour Jacob Pomrenze* 113

I. L. CHRONIK AND HIS "ZEICHEN DER ZEIT" *Esther Eugenie Rawidowicz* 137

EUROPEAN BIBLIOGRAPHICAL ITEMS ON CHICAGO *Jacob R. Marcus* 177

ABSTRACTS OF THE HEBREW SECTION 196

II.

(HEBREW SECTION)

PREFACE ..... *The Editor* VII

BEGINNINGS OF THE EASTERN-EUROPEAN JEWISH SETTLEMENT IN CHICAGO ..... *Judah Rosenthal* IX

CHICAGO HEBREW PRESS ..... *Chayim M. Rothblatt* XXXV

CHICAGO YIDDISH PRESS ..... *Moses Starkman* LXIX

HEBREW AND YIDDISH PUBLICATIONS IN CHICAGO ..... *Leah Mishkin* LXXIX

FOREWORD

On a number of occasions, the members of the faculty of the College of Jewish Studies have given thought to the fact that Jewish Chicago is lacking in authentic and reliable information about the history, development and realities of the second largest Jewish community in the world. While such information is inadequate in the case of other communities as well, Jewish Chicago has been particularly handicapped due to the fire of 1871 which destroyed materials and documents pertaining to the early Jewish settlers of Chicago; hence the great need for research and investigation to establish the beginning of Chicago Jewry.

In connection with the observance of the Twenty-fifth Anniversary of the College, a faculty committee, consisting of the late Dr. Samuel I. Feigin, Dr. Judah Rosenthal, Charles Rothblatt, Dr. Meyer Waxman, and the writer, resolved to dedicate the anniversary publication to a volume that will record significant data on Jewish Chicago.

Dr. Simon Rawidowicz, formerly a member of the faculty of the College of Jewish Studies, was invited to serve as editor. To his skillful and experienced editorial efforts and persistent labors is due, in large measure, the appearance of the volume in its present form. In behalf of the College, I wish to express to him our deep appreciation for this pioneering project.

I also wish to record the indebtedness of the College to Dr. Jacob R. Marcus, Mrs. Leah Mishkin, Seymour Pomrenze, Dr. Esther Rawidowicz, Dr. Erich Rosenthal, Charles Rothblatt and Moses Starkman for their diligent and effective labors in making the Pinkas possible.

I cannot conclude this foreword without expressing the gratitude of the College to Dr. Judah Rosenthal for his unstinting and effective assistance from the earliest stages of the planning to the appearance of the volume.

This is the first modest effort of the College of Jewish Studies in the field of American-Jewish historiography. It is hoped that other volumes of a similar character will follow.

DR. SAMUEL M. BLUMENFIELD
President, The College of Jewish Studies

THE JEWISH POPULATION OF CHICAGO, ILL.

ERICH ROSENTHAL
Queens College, Flushing, N. Y.

FOREWORD

Though this study is mainly concerned with determining the size and distribution of the Jewish population of Chicago, its implications are far reaching for science as well as public policy and practical problems.

It raises the question, "Who is a Jew?" Despite the propaganda of the recent past, there are no reputable scholars who would today call the Jews a race. There are some who would settle the questions as to what kind of entity the Jews are by referring to them as an ethnic group. Because of the nationalistic aspirations centering on Zionism as a social movement culminating in the establishment of the State of Israel, some would call the Jews a nationality. Such a designation, however, overlooks the fact that millions of Jews are not Zionists and do not consider themselves identified with the Israeli State and give their undivided loyalty to the nations of which they are citizens.

There are still others who regard the Jews as a religious group. Although, in the case of the Jews, religion is more closely and more exclusively associated with a people than is perhaps true of any other grouping of human beings in the world, there are still Jews who are not believers in the Jewish faith or any of its variants, and do not practice any form of Jewish ritual. Indeed, there are Jews who do not profess any form of organized religion, and others who are identified with religious faiths other than Judaism.

Under these circumstances it becomes difficult to find a generally acceptable answer to the question, "Who is a Jew?" Pragmatically speaking, perhaps the best answer to this question, is that a Jew is a person who considers himself to be one and is treated by others as if he were one. In offering this solution to the problem, however, we must recognize that self-identification with the Jewish people and identification by others does not always coincide. The story is told that when Hermann Goering was chided by some of his fellow Nazis for having placed a general of "non-Aryan ancestry" into a prominent position in the Nazi Air Force,

he is reported to have replied, "In this country, I determine who is a Jew." Most of us would not wish to leave the determination of our group identification to the whim of a Goering.

It would be simple enough if the Jews themselves and the world in general were to agree that Jewishness is simply and exclusively a matter of avowing and practicing a religion, namely, Judaism. The matter could then be left to the theologians, who would determine the standard Jewish faith or an acceptable variety thereof, and the individuals would, as a result, be, or cease to be, Jews in accordance with the degree of their conformity to that faith. Since Christianity is also in large part an outgrowth of an earlier Judaic religion, those who were historically minded might also include a good many Christians among the Jews. As intermarriage among "Jews" and "non-Jews" in the United States and elsewhere is a phenomenon of considerable magnitude, it comes to complicate further the question of the definition of Jewishness.

In many parts of the world governments take official recognition of the varieties of people comprising their population and in some of them Jews are designated as a distinguishable component element of that population. There can be no doubt about the great value of factual knowledge concerning the racial, ethnic, religious, national, linguistic, or other cultural differences between the people constituting a given political unit or inhabiting a given area. To be sure, sometimes these facts can be used for policy making and administrative purposes. They can also be abused or may even be deliberately designed to maintain differential rights and privileges and to enforce segregation and discrimination. These same facts may, however, also be significant for obtaining a more thorough understanding of the life and the problems of a community, a region, or a national state.

In the United States where we cherish the tradition of separation of church and state, and where our Constitution and our heritage are favorable to the minimization and eventual elimination of differential rights and opportunities, the question as to whether we should take official recognition of the existence of elements in our population distinguishable by race, creed, national origin or other cultural characteristics, presents a serious dilemma. There have been ambivalent policies and practices in our census and in other official statistics. We still designate persons enumerated in the census in accordance with "race," but we do not inquire

into the religious beliefs or affiliations of individuals in our population, although, until recently, our Census Bureau reported on religious bodies. In a number of our states, the law now prohibits asking questions concerning race or religion in applications for employment and for admission to educational institutions.

From the standpoint of the integration of our country and the improvement of intergroup relations, this is a wholesome trend. But it also poses some new problems. For many purposes it would be useful to know as much as possible about the individuals and groups comprising our society. It would be useful to know, even in the administration of such laws as fair employment practices acts, whether we have actually made progress in providing equal opportunities for all of our people, and whether we have succeeded in minimizing discrimination. Without reliable statistics on the number of people of various characteristics actually employed in the different occupations and industries we can only have impressions and rough estimates. It would be interesting to know to what extent we are succeeding in integrating all elements of our population into our armed forces. But in the absence of reliable figures on the composition of our armed forces, in which, until recently, there has been segregation and discrimination, we are unable to assess the extent to which our avowed policies are translated into action.

There are some who would say that this ignorance is not too great a price to pay for a sound policy that is in conformity with the American creed. They would argue that we can find other ingenious procedures, under private auspices and on a voluntary basis, to discover what we need to know for scientific purposes and for practical programs.

The present study represents such an effort. Although, in view of the many definitions that might be given to the term Jew, an official enumeration of Jews would be subject to a high degree of error, the absence of official figures is nevertheless widely felt, both for scientific and practical purposes, to constitute a considerable handicap. A fair sampling of attitudes of scholars and representatives of practical programs on the uses of and, at the same time, the objections to official data concerning the enumeration of Jews was compiled by the Yiddish Scientific Institute in reference to the question of the proposed elimination of the term "Hebrew" from the classification of immigrants arriving in this country. (*The Classification of Jewish Immigrants and Its Implications:* A Survey of Opinion, 140 replies to a questionnaire and papers by

Nathan Goldberg, Jacob Lestchinsky, and Max Weinreich, Yivo, New York, 1945).

Since there are Jewish community organizations for religious and educational welfare and other purposes, it would obviously be of advantage to them to know as accurately as possible the actual or potential population of these enterprises upon whom they might rely for support and the actual or potential clientel to be served. Since many programs are under way designed to minimize the disadvantageous status of the Jews together with that of other minorities in our country, and since propaganda and agitation on a more or less organized basis to maintain or accentuate prejudice and discrimination against them continues to be a problem, reliable factual knowledge is obviously indispensable. Hence, both for scientific and practical purposes such improvements in method for ascertaining the number and distribution of the Jewish population as Dr. Rosenthal has made are to be welcomed.

The present study is merely the latest in a series of ingenious efforts to determine the number and distribution of Jews in one metropolitan community. Its significance, however, transcends the city of Chicago. Its greatest importance lies not in the specific facts he discovered about Chicago, although these are of immediate practical and scientific value, but rather in the method that the study has employed. Among the previous methods used were those of combining membership lists of Jewish organizations, house to house and sample canvasses, estimating the number of Jews from the proportion of Jewish children absent from school during the high holidays, estimating the number of Jews from the proportion of death certificates and burial by Jewish undertaking establishments, estimating the number of Jews from the proportion of "allegedly Jewish names" found in directories of various kinds, and other ingenious devices which have been employed in various city studies. The particular value and the peculiar limitations of each of these methods have been dealt with in what is already becoming an imposing literature and are concisely reviewed in this study. The new contribution which Dr. Rosenthal makes is the employment, in a city which has permanent voters' registration, of the voters' lists, combined with some of the most promising elements of previous methods used.

The author of this study is keenly aware of its limitations and no one would be more anxious than he to see the method he has used improved or discarded as soon as more reliable procedures

can be found. Meanwhile, the results he has obtained in applying it to Chicago will serve as a better guide to an understanding of the pattern of distribution of Jews in the various communities of Chicago and the changes that this pattern has undergone in recent years, than any other available source. A number of practical problems arising out of the strategy of the various agencies of the organized Jewish communities in Chicago have already yielded to more intelligent solutions as a result of the availability of his data. The long run value of the study, however, consists essentially in the contribution it has made to the broader question of Jewish identification.

LOUIS WIRTH

The University of Chicago

INTRODUCTION*

Students of urbanism have established the fact that in American cities ethnic and religious groups are not randomly scattered over all parts of the city but are concentrated in specific neighborhoods at a given point in time. It has also been established that these groups shift from one neighborhood in a given city to another and that this movement follows a definite pattern. Usually the movement is directed away from older neighborhoods near the center of the city towards newer and more desirable residential areas at or near the periphery of the city. While the most recent immigrants to the city usually must be satisfied with finding shelter in the older and physically inadequate neighborhoods, the erstwhile inhabitants of these areas move towards outlying residential neighborhoods where both the physical condition of housing and the social conditions as expressed in indexes of mortality, morbidity, and social disorganization are better than in the areas left behind.

The Jewish population is no exception to this rule. While the movement of most ethnic and racial groups through a city can be traced with the help of data from decennial censuses, the lack of such data for the Jewish population has made it necessary to devise methods by which the size and the movement of the Jewish population can be estimated. Several such methods have been developed. They will be systematically described and critically reviewed in the first chapter of this study.

It is the major purpose of this study to present a method which will make it possible to determine the spatial distribution of the Jewish population in American large cities. The application of this method—it is hoped—will make it comparatively easy not only to chart the present distribution but also to follow future movements of the Jewish population, once the pattern of distribution in a given city has been determined. In the Voters' Lists the writer believes he has found an instrument which will yield this information in a more accurate manner than other commonly used devices. It is the main purpose of this study to examine whether Voters' Lists constitute a basic listing large enough to be a useful tool for population studies. Therefore, Chapter 2 is devoted to a consideration of the factors which affect the size of the Voters'

* Copyright 1952 by Erich Rosenthal.

Lists in the city of Chicago. Since the successful use of the Voters' Lists as an instrument for Jewish population research hinges on the possibility of selecting Jewish names, attention will also be centered on the question whether there are distinctive Jewish names and under what conditions Jewish names can be selected from Voters' Lists.

The history of the Jewish population of Chicago has been presented in the study of *The Ghetto*.[1] In it Prof. Wirth described the decline of the area of first Jewish settlement on the Near West Side and the development of areas of second settlement in North Lawndale and the near North West Side. The result of these changes was expressed in quantitative terms in Goldberg's study in 1930.[2] However, a critical review of the methods used by Goldberg revealed a weakness which has been corrected by a more refined statistical treatment of the original data. This improvement in method will be presented in Chapter 3 together with the revised estimates for 1930. The data collected by the present writer make it possible not only to render an account of the current distribution of the Jewish population, but also to describe the changes in distribution since 1930. The analysis of changes in the distribution of the Jewish population between 1930 and 1946 will be associated with an analysis of shifts in the distribution of the Russian-born population as given in the U. S. Census. Students of Jewish populations in large American cities have frequently noted the close association between data for the Russian-born and the Jewish population. Therefore, the last part of Chapter 3 is devoted to the problem whether and to what extent data for the Russian-born population can be used as an index for the Jewish population.

The fourth chapter examines the extent to which the Jewish population is concentrated in specific neighborhoods at the present time. The numerical proportion of the Jewish population to the total population in a given area will be called the density of the Jewish population and will indicate the extent to which a particular neighborhood can be said to be a Jewish neighborhood. Finally, attention is given to the question whether Jewish neighborhoods have physical characteristics and whether the population in these neighborhoods have social characteristics that differentiate them from other parts and other population groups in the city.

---

[1] Louis Wirth, *The Ghetto* (Chicago: University of Chicago Press, 1928).

[2] W. A. Goldberg, "Jewish Population of Chicago, 1931, by Community Areas andCensus Tracts." Jewish Charities of Chicago, 1934 (Mimeographed).

CHAPTER I

METHODS OF ESTABLISHING JEWISH POPULATION ESTIMATES

I. Introduction

Accurate data concerning the religious composition of the American people are not available. While the decennial population census gathers data about mother tongue and country of birth of the foreign-born population, information concerning the religious composition of the population is not collected. Therefore, whenever numerical data about the size and distribution of any religious group in the United States are quoted, they should be accompanied by a statement describing the source and method; in most cases such figures should be plainly labeled as estimates.

The figures that are usually cited regarding the size of the Jewish population of the country or of any particular city are estimates based either on the U. S. Census of Religious Bodies or on surveys of local communities. These surveys which are usually sponsored by private Jewish social and communal agencies arrive at an estimate of the Jewish population through the use of such instruments as the Consolidation of Membership Lists, the Canvass, the *Yom Kippur* Method, the Death Certificate Method, and the Name Method. These methods have one serious shortcoming in that the magnitude of the error of the estimates cannot be ascertained. However, recent advances made in the field of stratified area sampling make it possible to design sample surveys which will yield estimates whose error can be accurately measured.

It is the purpose of this chapter to review critically data for the Jewish population contained in the Census of Religious Bodies; the data on mother tongue published in the decennial population census; the various methods of estimating the Jewish population, and sampling methods.

II. Official Government Statistics

1. INTRODUCTION

The U. S. Bureau of the Census provides two sets of data concerning the Jewish population of the country. One set is gathered for the Census of Religious Bodies. The other consists of

information on mother tongue, information which is part of the decennial population census. Both sets of data will be discussed below.

2. The Census of Religious Bodies and the Jewish Statistical Bureau

The first Census of Religious Bodies was taken by the U. S. Government in 1850. Between 1850 and 1900 religious censuses were taken intermittently, and with the beginning of the twentieth century the Census of Religious Bodies has been taken regularly in the sixth year of each decade.[1] As its name implies, this census "is a census of religious organizations rather than of individuals classified according to their religious affiliation."[2] In keeping with the purpose of this census, the data are obtained not through a canvass or enumeration of individual church members but through correspondence with local functionaries and key persons who are authorized to reveal statistics concerning size of membership, value of church property, indebtedness (mortgages), expenditures for salaries and other purposes, and size of Sunday school classes.

Since 1890 the enumeration of the Jewish congregations has been delegated by the Federal Government to Special Agents who with the cooperation of national Jewish organizations have collected the desired data for the Bureau of the Census. In 1914 the American Jewish Committee established a statistical department out of which developed the present Jewish Statistical Bureau. Beginning with 1916, the executive director of this Bureau has always served as a Special Agent to the Bureau of the Census in connection with the collection of data for the Census of Religious Bodies.[3] The Jewish Statistical Bureau is sponsored jointly by the national organizations of the reform, conservative, and orthodox congregations.

Since the Bureau of the Census does not attempt to set up a uniform definition of what constitutes church membership, each religious organization is instructed to apply its own definition. The result is that "in some religious bodies the term 'member' is

---

[1] Carroll D. Wright and W. C. Hunt, *The History and Growth of the United States Census*, (Washington: Government Printing Office, 1900, pp. 121-122; H. S. Linfield, "An Historical Review of Ten Censuses, 1850-1937," *The American Jewish Year Book*, XL (1938), 61-81.

[2] U. S. Bureau of the Census, *Religious Bodies: 1936*, Vol. I (Washington: Government Printing Office, 1941), p. 3.

[3] H. S. Linfield, *United States Census of Religious Groups and Census of Jewish Group*, (New York: Jewish Statistical Bureau, 1947), p. 9.

applied only to communicants, while in others it includes all baptized persons, and in still other bodies it covers all enrolled persons."[4]

In the case of the Jewish population a radical change in the definition of membership was put into effect in the 1926 Census of Religious Bodies by H. S. Linfield, the present director of the Jewish Statistical Bureau. Before 1926, membership was defined roughly as membership in congregations, while in 1926 and 1936 *all* persons of the Jewish faith were considered members. In 1906, the number of male heads of families was given as 101,000, while in 1916, with a somewhat wider definition, a figure of 357,000 male heads of families, "seat holders," and other contributors was presented. In 1926, however, "membership in the case of the Jewish congregations is construed in a broad sense to include all Jews in communities where there is a congregation."[5] This new definition of membership resulted in a figure of 4,081,000. For the year 1936 the number of Jews is given as 4,611,184. This figure embraces the total Jewish population and is not limited to those communities which have a Jewish congregation.[6]

In the introduction to the Census of Religious Bodies of 1936 it is claimed that this census resulted "in the most complete statistics ever obtained as to the number and distribution of persons of Jewish faith."[7] Unfortunately, there seems to be no way in which to judge the validity of this claim or, what is even more important the validity of the data prepared by Linfield and published by the Bureau of the Census. At least, this writer has not been able to locate a description of the methods employed by Linfield. A careful scrutiny of Linfield's writings indicates that in connection with the 1926 Census of Religious Bodies sampling techniques were used by him for "estimating the number of rural places and of small urban places that had or did not have Jewish inhabitants in that year, and the number of Jews that these places had in that year."[8] However, a specific description of the sampling technique

---

[4] U. S. Bureau of the Census, *Census of Religious Bodies: 1936, Jewish Congregations,* (Bulletin No. 72) (Washington: Government Printing Office, 1940), p. iii.

[5] H. S. Linfield, "The Jewish Population of the United States," *The American Jewish Year Book,* IIIL (1945), 641.

[6] U. S. Bureau of the Census, *Religious Bodies:* 1936, Vol. II, Part I, p. 757. (Washington: Government Printing Office, 1941).

[7] *Ibid.,* II, p. ix.

[8] H. S. Linfield, *The Communal Census of Jews. Methods Used in Recent Years.* (New York: Jewish Statistical Bureau, 1938), p. 17 (Mimeographed).

used is not given. This writer assumes that the method used is the one described in the following manner:

> In 1914-15 figures on the Jewish population in the United States and in individual communities were obtained by correspondence with key persons in the larger cities and in those smaller communities in which it was possible to obtain correspondents. . . . Subsequently, instead of attempting direct contact with all of the numerous townships, the device of applying the results of the questionnaires returned from towns of similar size was employed to estimate the number of Jews in many hundreds of towns of the same class. This is clearly a questionable procedure, since there is no way of telling whether the sample for which the data on Jewish population were returned is representative of the situation in all the other communities of similar size.[9]

If this is the procedure Linfield employed for gathering data from small towns and rural places, the estimates for these localities appear to be of very little validity. In a recent publication Linfield reproduced a schedule which is being used by him in "the collection of preliminary data of congregations in small localities."[10] This schedule asks for the names of congregations and other Jewish organizations and for the number of Jews that reside in the locality. It appears that in this "preliminary" schedule no attempt is made to ascertain how the correspondent arrived at his estimate of the Jewish population.

While we are granted a small glimpse into the method of gathering data for non-urban areas, we are completely left in the dark with reference to the method of collecting data in urban areas which contain the bulk of the Jewish population. A list of 24 "community consultants" indicates that there is some provision made for communication between the professional personnel of the largest Jewish communities and the Statistical Bureau in New York.[11] However, in a recent report Linfield indicated that in the future the method of stratified area sampling will be applied for obtaining estimates of the size of the large Jewish communities in the country.[12]

---

[9] Sophia M. Robison, "Methods of Gathering Data on the Jewish Population," *Jewish Population Studies*, ed. by Sophia M. Robison. (New York: Conference on Jewish Relations, 1943), p. 2.

[10] H. S. Linfield, *United States Census of Religious Groups and Census of Jewish Group*, p. 12.

[11] *Ibid.*, p. 16.

[12] *Ibid.*, p. 4.

3. Data on Mother Tongue

It appears that the inclusion of the question on mother tongue into the decennial census was the result of a compromise.[13] During the preparation of the thirteenth decennial census of 1910 serious consideration was given to the advisability of including a question on the ethnic origin of the foreign-born population. The inclusion of such a question was particularly desired by representatives of the different nationality groups which had migrated from the Austro-Hungarian and Russian empires. According to Goldberg, the American Jewish Committee objected to the inclusion of such a question.[14] As a compromise solution the Census Bureau suggested the collection of data on mother tongue, a suggestion which met with approval. Beginning in 1910 each decennial census has collected this information.

In 1940 information concerning mother tongue was collected on a sample basis and the published report is based on a five per cent sample.[15] In the 1940 census mother tongue is defined as "the principal language spoken in the home of the person in his earliest childhood."[16] It appears to this writer that the lack of a more rigid definition of the term "earliest childhood" is a serious shortcoming of the present definition of mother tongue. According to the census report, the current definition was "obviously interpreted by many of the enumerators as referring to the language spoken by the person himself."[17] Differing from previous censuses, in 1940 data on mother tongue were collected for the entire white population.

In 1940, of the total white population of the United States 1,751,100 persons returned Yiddish as the mother tongue. In the city of Chicago, 112,680 persons indicated that Yiddish was spoken in their homes in their earliest childhood. In view of the fact that current estimates put the size of the Jewish population of Chicago in the neighborhood of 300,000, the data on Yiddish mother tongue do not seem to be very useful for Jewish population analysis. At best, the data furnish a minimum figure of the Jewish population.

---

[13] Nathan Goldberg, "Forty-Five Years of Controversy: Should Jewish Immigrants be Classified as Jews," Yiddish Scientific Institute, *The Classification of Jewish Immigrants and Its Implications.* (New York: Yivo, 1945), pp. 90-105

[14] *Ibid.*, pp. 99-100.

[15] U. S. Bureau of the Census: *Sixteenth Census of the U. S.:* 1940. *Population. Nativity and Parentage of the White Population. Mother Tongue* (Washington: Government Printing Office, 1943), p. iii.

[16] *Ibid.*, p. 1.

[17] *Ibid.*, p. 3.

In the future, data on Jewish mother tongue will become even less significant. This situation is caused by the cessation of large scale immigration and the ageing of the foreign-born population. Comparative data for 1930 and 1940 illuminate this fact rather clearly: For, the number of foreign-born Yiddish speaking persons declined from 86,551 in 1930 to 61,040 in 1940.

4. The Enumeration of the Jewish Population in the Decennial Population Census

It has been shown that the data collected for and published by the Census of Religious Bodies do not have much validity and that the data on mother tongue are not adequate to serve as a measure of the size of the Jewish population. Therefore, the question arises whether the federal government should enumerate the religious composition of the American people as part of its decennial census or whether the Jews should be enumerated as an ethnic group. The history of U. S. immigration and population statistics shows that the various Jewish organizations cannot agree among themselves about the desirability and possible effects of enumerating the Jewish population.[18] At this particular time the arguments against such a direct enumeration seem to outweigh those in its favor. The Jewish Statistical Bureau is definitely committed to the stand that governmental statistics of Jews should be limited to those collected and published in the Census of Religious Bodies.[19] However, it should be pointed out that the Canadian government enumerates the religious affiliation of the Canadian people in connection with the decennial population census.[20]

III. Indirect Methods

1. Introduction

It has been shown in the preceding part that, for a number of reasons, the federal government is not in a position to collect adequate statistical data concerning the Jewish population. Therefore, demographers, voluntary associations, and Jewish social and communal agencies have had to develop special techniques in order to gather demographic and social data for the Jewish population. It is the purpose of this part to give a critical description of

---

[18] Nathan Goldberg, *op. cit.*, pp. 90-105.

[19] H. S. Linfield, *United States Census of Religious Groups and Census of Jewish Group*, pp. 3, 7-8.

[20] Louis Rosenberg, *Canada's Jews* (Montreal: Canadian Jewish Congress, 1939).

the various methods which have been developed to arrive at data for the Jewish population.

2. Consolidation of Membership Lists

This method consists of pooling and consolidating the membership lists of voluntary organizations such as congregations, fraternal orders, and welfare and charitable groups into a master list. This method assumes that a member of all or nearly all Jewish families of a given community belongs to a Jewish organization.[21] This assumption brings to mind its basic limitation, namely the fact that this method deals only with the *known* population. Consequently, the use of the master list results in a minimum estimate of the Jewish population for a given locality and there is no way of determining the magnitude of the underestimate.

It appears that the accuracy of the results varies inversely with the numerical size and heterogeneity of the population. This method is applicable where the Jewish population is fairly small, say less than 10,000 persons, and easily identified. It seems to be successful not only in small and middle towns but also in large cities having a total population of less than 200,000. The writer has made use of it in one city which has a total population of 118,000 and a Jewish population of 950; in a second city whose total population amounts to 164,000 while the Jewish population was found to be 1,300; and in a middle town with a total population of 67,500 and a Jewish population of 1,236.[22]

The importance of social and particularly occupational homogeneity was clearly demonstrated in the case of the middle town, where the Jewish population is sharply divided into the following five sectors: University staff, research personnel of a U. S. Laboratory, native-born business people, and a group of immigrants who have not left their area of first settlement since their arrival in 1900. The absence of "community organization" and integration makes the use of membership lists less successful there than in the first city, where the social and occupational homogeneity of the Jewish population is very high.

Since this method includes only the known, the identified and the identifiable population the question arises as to who are

---

[21] This method also assumes that non-Jews do not belong to such organizations. While this may be true for congregations and fraternal organizations, there may be names of non-Jewish contributors on the lists of fund-raising organizations such as local and national welfare funds.

[22] The success of this method was tested through a thorough check with the city directories.

the unknown likely to be omitted. There are first of all the recent in-migrants who have not been known or accepted yet. There are a few families which no longer want to be identified with the Jewish group and have severed their relations with Jewish organizations. Finally, there are some families which do not have the means to participate in the social and organizational life of the Jewish group or which are engaged in occupations that differ widely from the occupational pattern of the Jewish population and thus minimize business and social contacts with Jewish persons.

While this method will not yield any data concerning the social characteristics of the Jewish population, it does reveal the minimum number of Jewish families, and, when the residential addresses are plotted on a map, their spatial distribution. The spot map will indicate areas of concentration and the trend of the intra-city movement, so that the optimum locaion of physical facilities like synagogue buildings and welfare institutions such as children's and old age homes can be determined. If data are available for small areas such as Census Tracts or Enumeration Districts, inferences can be made concerning the social characteristics of the Jewish population in areas where their concentration is highest.

In conclusion it must be stated that the use of membership lists should definitely be limited to small populations with less than 10,000 persons. The application of this method to larger populations would omit a substantial proportion of Jewish people who identify themselves as Jews, though are not affiliated.[23]

3. The Canvass

Often the consolidation of membership lists is a preliminary step toward the organization of a canvass; for, frequently, the need for a social institution such as an old age home can only be determined after the age, sex and marital composition of the population is known. A "canvass" as used here differs from a census in that the former is an enumeration of a known and specific population where the enumerator is given a definite list of names and addresses, while a census enumerates the total population in a given area where the enumerator goes from door to door in order to find those cases that are the object of the inquiry.

---

[23] Comparisons of membership figures for Jewish congregations with figures for the total Jewish population indicate that only about one-third of the Jewish families are members of congregations in Chicago. There is no reason to believe that Chicago's figure is lower than that of New York City, Philadelphia, Boston, or Los Angeles.

Since a canvass is based on a master list, it too, deals with the known population. However, the canvass affords an opportunity to correct the master list in three important aspects. Persons who died or have left the city can be taken off the list. The correct addresses of persons who have moved within the city can be ascertained. Finally, the interviewers can ask the families that are canvassed for the names of families who have recently moved into the immediate neighborhood. In a recent survey of the Jewish population of a city, the interview schedule contained a question asking whether children of the families interviewed had set up households of their own within the city and whether new families had moved into the neighborhood. As a result of this inquiry the original master list of 2,000 families was augmented by 200 additional families.

While a canvass may yield a larger estimate of the Jewish population than would be obtained from the consolidation of the master list, the result must be considered as a minimum estimate. Again, the magnitude of the underestimate cannot be determined.

The experiences cited by S. M. Robison indicate that canvasses designed to enumerate populations in excess of 10,000 persons frequently break down and that it is particularly difficult to enumerate households in areas where the Jewish population is scattered.[24] The breakdown of these canvasses can partially be attributed to the fact that the enumeration was made with the help of volunteers who frequently do not care to work outside of their own neighborhoods.

4. The *Yom Kippur* Absence Method

The most important holiday of the Jewish people is "*Yom Kippur,*" the Day of Atonement, a fast day which usually falls between September 10 and October 1 of each year. This holiday is observed virtually by the entire Jewish community. The *Yom Kippur* Absence Method consists of obtaining absence data from public schools for this day and a few days before and after *Yom Kippur.* The number of absences on this day corrected for the expected number of absence for each school, it is assumed, will equal the number of Jewish children in each public school. The proportion that all children—Jewish as well as non-Jewish—constitute of the total population is the co-efficient by which the number of Jewish school children is multiplied to obtain the total population.

---

[24] Robison, *op. cit.*, pp. 7-9.

The assumption that the *Yom Kippur* Absence Method will produce a reliable estimate is based on three considerations:

1. All Jewish children attend public schools.
2. All those parents who consider themselves as Jews or who are identified as Jews will direct their children not to attend school on *Yom Kippur.*
3. The age and family composition of the Jewish population corresponds to that of the total population.

With the trend toward increasing secularization of religious attitudes, the validity of the second assumption may be questioned. Some families may send their children to school because they no longer consider themselves as Jews, regardless of how their neighbors may define them. Non-Jewish students in a predominantly Jewish neighborhood may take advantage of the holiday and also stay home. These difficulties are clearly recognized by the principal of a high school. He stated:

> For a number of years we have made i tour practice to run the following bulletin as a courtesy to our Jewish constituents:
>
> "RELIGIOUS HOLIDAYS: A student who expects to be out of school Tuesday and Wednesday because of their religious significance should bring on Monday, a written statement from his parents and present it to his class and division teachers. If he does this he need not go to the Attendance Office next Thursday for reinstatement. Any student who fails to observe this regulation must be reinstated through the usual procedure."
>
> We find that occasionally persons attend school on these holidays although they are Jewish. Other persons who are not Jewish take advantage of the holidays to remain out of school. There probably is no great number of these in either category. We have found that when two Jewish Holidays come one immediately after the other, the first is observed the more scrupulously as far as school atendance is concerned.[25]

The *Yom Kippur* Method assumes that the age composition of the Jewish population is identical with that of the total population. Unfortunately, there are nearly no data available which would permit a valid comparison between the age composition of the Jewish with the non-Jewish or total population.

In 1937 and 1938, Jewish population surveys were made in several American cities in cooperation with the Conference on Jewish Relations. S. M. Robison who edited these studies was particularly anxious to test the validity of the *Yom Kippur*

---

[25] Letter from a principal of a Chicago High School.

Method.[26] Therefore, careful comparisons were made between the relative size of the youth population of the Jewish population with that of the total population. Although most of the studies were made in 1937 and 1938, the Jewish youth population was compared with that of the total population as of 1930. This comparison showed the youth population of the Jewish population to be substantially smaller than that of the total population. This finding contributed to lowering the value of the *Yom Kippur* Method in the eyes of critical statisticians. (See Table1.)

TABLE 1

RELATIVE SIZE OF THE YOUTH POPULATION OF THE JEWISH AND TOTAL POPULATION IN SELECTED CITIES, 1937 AND 1930*

City	*Per Cent in Age Group* 5-14	
	Jewish Popul. 1937-1938	*Total Popul.* 1930
Trenton, N. J.	14.9	19.3
Passaic, N. J.	15.2	20.9
Buffalo, N. Y.	16.9	18.1
Norwich, Conn.	16.8	20.9
New London, Conn.	15.9	17.1
Pittsburgh, Pa.	15.3	18.7
San Francisco, Cal.	10.6	11.6

* Source: Robison, *op. cit.*, p. 188.

Because of the effect of the depression on the birth rate and the number of children between 5 and 7 years of age in 1937 and 1938, it is hardly justified to compare the relative size of the youth population of the Jewish population for these years with the 1930 figures of the total population. Since the effect of the depression must become apparent in the 1940 census, the writer undertook to compare the results of the 1937 and 1938 surveys with the result of the 1940 population census. Table 2 indicates that Robison's generalizations concerning the relative size of the Jewish and total youth population were unwarranted; for, as the 1940 data indicate, the relative size of the total and the total white youth population was smaller than that of the Jewish population as of 1937 and 1938.

[26] Robison, *op. cit.*, 18, 88.

TABLE 2

RELATIVE SIZE OF THE YOUTH POPULATION OF THE JEWISH POPULATION, 1937-1938 AND THE TOTAL POPULATION, 1930 AND 1940*

City	Year of Survey	Per Cent in Age Group 5-14 Years			
		Jewish Popul.	Total Population		
			White 1940	All Classes 1940	All Classes 1930
Trenton, N. J.	1937	14.9	14.0	14.4	19.3
Passaic, N. J.	1937	15.2	13.9	14.1	20.9
Buffalo, N. Y.	1938	16.9	13.0	15.0	18.1
Norwich, Conn.	1938	16.8	15.5	15.5	20.9
New London, Conn.	1938	15.9	14.8	15.0	17.1
Pittsburgh, Pa.	1938	15.3	14.9	15.1	18.7
San Francisco, Cal.	1938	10.6	9.4	9.7	11.6

* Source: U. S. Bureau of the Census, *Sixteenth Census of the United States*: 1940. *Populaton, Vol. II.*

Since Robison presented the data for the Jewish youth population, we can compare the results of the surveys with estimates based on the *Yom Kippur* Absence Method. In this comparison it is assumed that the data for the Jewish youth population as revealed in the surveys are identical with the data an accurate *Yom Kippur* absence count would have yielded. The *Yom Kippur* estimate has been derived by using the Jewish youth population as a base and the proportion which the white youth 5 to 14 years of age constitutes of the total white population as a co-efficient. This comparison is presented in Table 3. This comparison reveals that the *Yom Kippur* estimate consistenly over-estimates the Jewish population by from 6.4 to 13.3 per cent. Seemingly, Pittsburgh is an exception. However, the figure of 54,000 is an estimate based on a sample survey of 1,497 households. The size of the Jewish youth population was obtained from the Pittsburgh school system. In view of these facts the agreement between the *Yom Kippur* estimate and the result of the sample study is surprising.

The large difference of 13.3 per cent between the *Yom Kippur* estimate and the result of the survey for Buffalo, N. Y., is probably due to the following fact. Of 15,193 persons enumerated, 1,561 or 10 per cent had failed to record their ages. It is most likely that women over 21 years constitute a large proportion of this group. However, in the absence of any statement concerning the char-

TABLE 3

COMPARISON OF SURVEY RESULTS WITH *YOM KIPPUR* ESTIMATES

City	*Size of Jewish Popul. Based On*		*Difference*	
	Survey	*Yom Kippur Estimates*	*Number*	*Per Cent*
Trenton, N. J.	7,191	7,650	+ 459	+ 6.4
Passaic, N. J.	10,066	11,043	+ 977	+ 9.7
Buffalo, N. Y.	15,193[a]	16,869	+2,031	+13.3
Norwich, Conn.	1,647	1,787	+ 140	+ 8.5
New London, Conn.	1,885	2,027	+ 142	+ 7.5
Pittsburgh, Pa.	54,000[b]	53,469	− 531	− 1.0

[a] The total Jewish population of Buffalo was estimated to amount to 18,000 persons. However, during the canvass ony 15,193 were enumerated.

[b] Estimate based on sample survey.

acteristics of this group, the present writer had to assume that the age composition of this group was identical with that of the known age composition of the Jewish population. This assumption has probably contributed to magnify the difference between the result of the survey and the *Yom Kippur* estimate.

If surveys of the Jewish population were made in the same year in which the decennial census is taken, the question concerning the differential age composition of the Jewish population could be more easily settled. Since, as was mentioned above, the Canadian population census enumerates the religious affiliation of the population, data are available which permit a comparison of the age composition of the total population with that of the Jewish group. For the city of Winnipeg such data have been presented.[27]

In 1941, 12.7 per cent of the total population of Winnipeg was between the ages of 5 to 14 years, while the corresponding age group of the Jewish population was slightly higher, amounting to 14.0 per cent. The number of Jewish children in Winnipeg was 2,385. If a *Yom Kippur* absence count had been made in 1941 and if all the Jewish children had not attended school on this holiday the application of the co-efficient of 12.7 (which is the proportion of the total youth population from 5 to 14 years of age to the total population) would have yielded a Jewish population of 18,779. In reality, however, the population census of 1941 enumerated

[27] Louis Rosenberg, *The Jewish Community of Winnipeg* (Montreal: Canadian Jewish Congress, 1946).

only 17,027 Jews.[28] The application of the *Yom Kippur* Method would have resulted in an over-estimate of 1,752 Jewish persons.

The application of the *Yom Kippur* Method to the Jewish population of Winnipeg illustrates the following general condition: If the proportion of the Jewish youth is smaller than that of the total population, the estimate for the Jewish population will be too low; if the proportion of the Jewish youth is larger than that of the total population, the estimate for the Jewish population will be too high. Since in most cases the age composition of the Jewish population is not known we do not know in a given case whether the application of the *Yom Kippur* Method results in an over or under-estimation.

However, this error can be minimized in those cities for which data for Census Tracts are available. Instead of using as a co-efficient the proportion which the total school youth constitutes of the total city, co-efficients can be computed for those Census Tracts, Community Areas, or Health Areas in which the Jewish population is concentrated.[29]

There are a number of technical problems which may effect the validity of the *Yom Kippur* Method. In a large school system the quality of the attendance figures may vary considerably from school to school and great variations between different teachers within the same school have been observed. In schools where students are given premiums for perfect attendance the teachers may not indicate *Yom Kippur* absences since they are not "genuine." If the holiday falls very early in the month of September, the school or class may not have settled down to an orderly routine and accurate reporting. These difficulties can be partially overcome if plans for a *Yom Kippur* absence count are arranged and announced before the advent of the holiday so that the teacher can pay special attention to the absences of the day. The analysis of the returns of a *Yom Kippur* count by the writer indicated that absences following the holiday were higher than those prior to it. An inspection of some attendance records showed that some Jewish students failed to return the day following the holiday, a behavior which may be explained by the fact that the strict observance is a considerable strain. While it cannot be expected that school districts and Census Tracts coincide, sometimes the boundaries of Community Areas conflict with those of the school dis-

---

[28] *Ibid.*, p. 28.

[29] The efficiency of this refinement will be demonstrated in Chap. iii.

tricts.[30] A study of the distribution of the New York school population by Health Areas revealed "that only a small proportion of the children attended a public school located in the same area as that in which they resided."[31]

In conclusion, it can be stated that the *Yom Kippur* Absence Method is an inexpensive way in which to obtain an estimate of the size of the Jewish population of a city. In addition, the method yields a picture of the spatial distribution of the Jewish population indicating areas of concentration and of scatter. Finally, the density of the Jewish population can be computed for large areas such as Community Areas or Wards.[32] Since the *Yom Kippur* Method yields an estimate of the Jewish population it would be important to know the error of the estimate. However, the magnitude of the error cannot be measured. The *Yom Kippur* Method does not furnish any data concerning the social characteristics of the Jewish population. However, for areas of high concentration and density, data available for the total population will present a fair picture of the social characteristics of the Jewish population.

5. Death Certificate Method

The method of using death certificates as a basis for an estimate of the Jewish population consists of the application of age and sex specific death rates to the total number of known deaths. This method was one of the measures used to arrive at an estimate of the Jewish population of New York City in 1925.[33] The Death Certificate Method was also applied to obtain an estimate of the Jewish population of London, England as of 1929.[34] This technique was also used by A. J. Jaffe in estimating the size of the Jewish population of Chicago in 1930.[35]

The first task consists of accurately separating the Jewish deaths from the total deaths. In Chicago, this task was facilitated

---

[30] This holds true in those cases where the different Community Areas are not separated by natural boundaries such as parks, railroad dams, etc.

[31] Robison, *op. cit.*, p. 3.

[32] Density is defined here as the proportion which the Jewish population constitutes of the total population in a given area.

[33] Bureau of Jewish Social Research, *Jewish Communal Survey of Greater New York* (New York; 1928), pp. 13-21.

[34] H. L. Trachtenberg, "Estimate of the Jewish Population of London in 1929," *Journal of the Royal Statistical Society*, XCVI (1933), pp. 87-98; M. Kantorowitsch, "Estimate of the Jewish Population of London in 1929-1933," *Journal of the Royal Statistical Society* (1936), pp. 372-379.

[35] A. J. Jaffe, "A Study of Chicago Jewry (1930). Based on Death Certificates," in *Jewish Population Studies*, ed. by Sophia M. Robison, pp. 131-151.

by the fact that practically all Jews who died were buried by Jewish undertakers.[36] The death records of Jewish persons whose residence was outside of Chicago were excluded. Since the death rates that were used had not included those Chicago residents who had died elsewhere, the deaths of Chicagoans who died outside the city should not affect the results.

Once the Jewish deaths have been identified there remains the problem of finding death rates which are applicable to the Jewish population. Obviously, death rates for the entire white population of the United States or the entire urban white population of Illinois are less applicable than rates derived from Community Areas or Census Tracts where the Jewish population is concentrated. Fortunately, for 1930 death rates for Census Tracts were available to Jaffe through a special study conducted by Philip M. Hauser.[37] The selection of "Jewish" Census Tracts—Tracts at least ninety per cent Jewish—was greatly facilitated by W. A. Goldberg's survey of the size and distribution of the Jewish population as of 1931.

The successful application of the Death Certificate Method was enhanced in Chicago by two sets of data, namely specific death rates for Census Tracts on the one hand and density rates of the Jewish population by Census Tracts on the other hand. Since these data are usually not available and since, at the same time, the validity of the results are dependent on these data, the successful application of this method in Chicago only serves to highlight the limitations inherent in this method. This method does not yield a picture of the spatial distribution of the Jewish population by neighborhoods or Community Areas. Nor does it lend itself to a determination of the family composition. However, a death certificate provides information concerning the nativity, age and sex distribution, marital status and occupation of the deceased.

Since the Death Certificate Method yields an estimate of the Jewish population, attention must be given to the problem of the error of the estimate. Jaffe arrived at the standard error of the estimate in the following manner. Since his estimate is based on a

---

[36] There are several reasons why the writer prefers to describe the technique as applied to Chicago: First of all, the major portion of this work is devoted to a study of the Jewish population of Chicago. Furthermore, Mr. Jaffe had at his disposal several sets of data which raise the validity of his results above the validity of the New York and London estimates. Finally, Mr. Jaffe described the methodological and technical problems in greater detail than was done in the other studies.

[37] Philip M. Hauser, "Differential Fertility, Mortality, and Net Reproduction in Chicago, 1930" (Unpublished Ph.D. dissertation, Dept. of Sociology, University of Chicago, 1938).

five year average of the number of deaths for each age and sex group, it was possible to calculate the standard error of the mean. It was found that this standard error was large for individual age and sex groups, but was only 1.8 per cent for the total Jewish population. In numerical terms, the Jewish population of Chicago in 1930 was estimated at 265, 450 plus or minus 4,650.[38]

6. The Name Method

The Name Method consists of the selection of Jewish sounding surnames from general listings containing the total—Jewish as well as non-Jewish—population. This method is based on the assumption that the surnames of the Jewish population are sufficiently unique to separate Jewish from non-Jewish persons. Fairly comprehensive listings such as telephone and city directories are scrutinized in order to select names which strike the investigator as Jewish.

However, this method is limited by the fact that there is no unequivocal set of Jewish surnames. Rather, there are indications that Jews more than any other ethnic group in the United States have made a conscious effort to conceal their Jewish background and identity. The social process of Americanization and assimilation has frequently been accompanied by the shortening or Anglicizing of the original surnames. Such a change of surnames seems to be motivated by the desire "to get rid of the handicap of foreignness and Jewishness at one clip."[39] The fact that Jews did not acquire surnames in Central Europe until the end of the 18th century and the fact that a particular surname was foisted upon them by the state authorities seems to make it easier to adjust to a change of the family name.[40]

Since there are, however, distinctive Jewish names such as Cohen, Rabinowitz, and Shapiro, it has been suggested to use the frequency of such distinctive names as an index of the total Jewish population in a given locality. This suggestion is based on the assumption that there is a definite ratio between such distinctive names and the total number of Jewish families or persons in a community. It appears that the application of such a ratio would be valid only after it has been determined empirically what the proportion of distinctive Jewish names is out of the total number

---

[38] Jaffe, *op. cit.*, pp. 150-151.

[39] H. L. Mencken, *The American Language* (4th ed.; New York: Alfred A. Knopf, 1936), p. 501.

[40] *Ibid.*

of Jewish names. This writer has not been able to locate any references which would indicate whether such an empirical study has ever been made. However, it is doubtful that such a ratio even if it were empirically determined would be valid for any length of time. For, it appears that with increasing assimilation of the Jewish population such distinctive names are likely to be changed.

In spite of the fact that there is no unequivocal set of Jewish surnames, the feasibility of selecting Jewish names from alphabetical listings was tested by the writer in connection with his work for the Chicago Bureau of War Records maintained by the National Jewish Welfare Board.[41] In order to record the casualties suffered by and the decorations awarded to Jewish service men, the Official Lists of Casualties and Awards issued by the War and Navy Departments were read. These lists contained the names of service men, name and address of nearest of kin and kinship designation. It was the task of the writer to select from these lists probable Jewish cases and to verify the religious affiliation and background of the cases selected.

It was soon discovered that reliance upon the name only resulted in a large proportion of non-Jewish cases within the total group of names selected for verification. At the same time it was found that the residential address of the nearest of kin proved to be a more sensitive and reliable index of religious affiliation and background. Thus the selection of Jewish names from alphabetical lists was turned into a problem of prediction, using the name as well as the residential address as a base.[42] Therefore the addresses of the nearest of kin were coded by Community Area and Census Tract and the residential address was given considerable weight in the selection of probable Jewish cases.

The experience with the alphabetical lists indicated the advantages which might be gained from lists that are arranged on a geographical basis. Voters' Lists are the only comprehensive listings which are organized on a spatial basis. Therefore, Voters' Lists have been used by the writer in his attempt to determine the spatial distribution and the size of the Jewish population of Chicago. A detailed description of the use of Voters' Lists for this purpose will be found in Chapter 2.

---

[41] National Jewish Welfare Board, *War Record of the Jewish Population of Chicago, Illinois in World War II* (Chicago: National Jewish Welfare Board, 1947).

[42] Unfortunately, the shortage of personnel prevented the execution of a rigid prediction study.

7. The Survey Plan and the Cost of the Different Methods

An analysis of a score of published and unpublished surveys in American cities indicates that usually several methods are combined in order to make up for the shortcomings of available data and the limitations of each particular method applied. Thus, a survey of the Jewish population of New York was based on the Death Certificate Method as well as the *Yom Kippur* Absence Method.[43] In the Pittsburgh Survey the sampling study was supplemented by an enumeration of the Jewish youth in public schools.[44]

The most desirable approach to a reliable population study seems to be as follows: As long as the Jewish population continues to live closely together—be it in the form of large aggregations or small neighborhood nuclei—the first step will usually consist of the attempt to confirm that such clusters do exist. In metropolitan communities with a sizeable Jewish population this can be done most easily and cheaply by locating those neighborhoods in which—according to the U. S. Census of Population—Russian-born persons are predominant.[45] Another cheap and easy method is a *Yom Kippur* Absence count. In cities with a small Jewish population the consolidation of membership lists into a master list and the distribution of the master list by wards and neighborhoods will serve the same purpose.

Since the factor of cost was mentioned in the above paragraph an attempt is made here to rank the various methods by the cost or labor involved. It appears that the *Yom Kippur* Absence Method is cheaper than other methods, if the local school board uses its customary administrative channels to collect the data. If the school board does not press the principals hard enough for collecting the data, it may become necessary for the person in charge of the survey to contact or visit individual schools.

The Death Certificate Method probably ranks second as compared to cost. If the local Bureau of Vital Statistics gives permission to have the records copied with the aid of a photographic process, a good deal of labor can be saved. A transcription of the death certificates on punch cards should also contribute to keeping the cost low.

---

[43] Bureau of Jewish Social Research, *op. cit.*, pp. 1-2.

[44] Maurice Taylor, "A Sample Study of the Jewish Population of Pittsburgh, 1938," *Jewish Population Studies*, ed. by Sophia M. Robison, pp. 81-108.

[45] The validity of the use of Russian-born persons as an index of the Jewish population will be discussed in chap. iii.

It appears to this writer that the Consolidation of Membership Lists can be done as cheaply as the application of the Death Certificate Method or can be as expensive as a canvass made by paid interviewers. The cost is dependent on two factors, namely the existence of a master file and the size of the Jewish community. If a master file has not been maintained prior to the survey, the purification of membership lists submitted by voluntary organizations may involve the verification of the address of each member through the phone book, the city directory, a telephone contact or the mailing of a letter. In addition, the city directory and telephone book may have to be read for probable Jewish names which in turn must be verified as Jewish in some manner. In large Jewish communities such as New York, Chicago, Los Angeles, Philadelphia, and Boston the elimination of duplication of names constitutes an expensive undertaking.

The use of the Voters' Lists probably involves more clerical work than the Death Certificate Method. The clerical work consists of counting the total number of names and of selecting and counting the Jewish names for each precinct.[46] Depending on the quality of the statistical records maintained by the Board of Election Commissioners it may be possible to eliminate the first step by obtaining the total number of voters per precinct from statistical tallies.

The "canvass" for a complete survey or a sample survey is the most costly method. If volunteer workers are available, however, the cost of a canvass can be substantially lowered. Volunteer workers, however, should not be used if the groups approached for the recruitment of volunteers do not fully support the purpose of the survey. Since volunteer effort is seriously affected by the weather and the resistance to make interviews in strange neighborhoods, budgetary provisions should be made for hiring paid interviewers to complete whatever has been left undone by the volunteers.

IV. Sampling Methods

1. Introduction

A careful reading of the methodological materials concerning Jewish population studies gives the impression that, with few exceptions, the agencies charged with the execution of such studies have shown a great deal of resistance to the application of sam-

[46] For a detailed description of the use of voters' Lists see Chap. ii.

pling methods. Sampling techniques have usually been introduced as emergency measures after the success of a survey was seriously threatened. The history of the 1938 survey of the Jewish population of San Francisco illustrates the use of sampling techniques as an emergency measure very vividly:

> After almost half of the listed families (5,720), arranged by census tract and consecutive street address within each tract, had been canvassed, it was clear that the available funds would not cover the cost of the complete enumeration of the remaining families. In order to collect representative data on the remainder (6,669 families), it was decided to interview every third family.[47]

However, the effect of the partial use of sampling on the final results of the survey was not considered. Without hesitation, it was assumed that the sample was valid. The results of the sample were multiplied by three and then added to the data obtained from the canvass.[48]

The hesitancy of using sampling methods in the past probably was due to the realization that the sampling techniques available were not adequate for a survey of the Jewish population. However, the most recent development of stratified area sampling will make it possible to use sampling procedures with better results than in the past.

It is the purpose of this part to render an account of studies which employed sampling procedures in the past.

2. Pittsburgh

The survey of the Jewish population of Pittsburgh is one of the few studies which were designed as sample surveys.[49] After a master list of all Jewish households was assembled, the addresses were coded by Wards and Census Tracts. The frequency distribution of the master list by Wards indicated that there were 13 Wards which contained at least one per cent of the Jewish household on the list. For reasons of economy the sample survey was limited to these 13 Wards. The basis of the selection of the sample was not the individual but the block, and the sample was drawn in proportion to the real distribution of the Jewish population as shown by the master list.

> In all, 119 blocks (located in 78 census tracts) were selected for canvassing by inspection of the spot-map with the

---

[47] Samuel Moment, "A Study of San Francisco Jewry, 1938," *Jewish Population Studies*, ed. by Sophia M. Robison, p. 160.

[48] *Ibid.*, p. 161.

[49] Taylor, *op. cit.*, pp. 81-108.

> following principles in mind: To prevent the concentration of the entire sample within a given ward in a single block (some blocks contained more households than the allocated number for the entire ward), and to distribute the sample as widely as possible throughout the ward, taking into account different economic levels.[50]

A complete canvass of each of the 119 sample blocks was undertaken by enumerators who were instructed not to limit their contacts to the known households but to canvass each building and apartment in the block. The ratio between the number of Jews known from the master list and the total actually enumerated was computed for each block. On the basis of these ratios estimates of the total Jewish population of Pittsburgh, ranging from 53,700 to 58,500 were obtained.[51] Unfortunately, the author does not indicate the specific ways in which the ratios were utilized.

The estimates derived from the sample survey can be compared to the estimate based on the number of Jewish students in the public schools of Pittsburgh. In 1938, 7,967 Jewish students were registered in public schools. If one applies the proportion which in 1940 the white youth, 5 to 14 years of age, constituted of the total white population, one arrives at an estimate of 53,468 for the total Jewish population. Since the two methods yield nearly identical estimates it is regrettable that the author of the Pittsburgh survey did not indicate how the results of the sample were converted into an estimate of the total Jewish population.

3. Detroit

A study of the Jewish population of Detroit was undertaken on a sampling basis by H. J. Meyer.[52] The basis for this sample study was the Michigan Census of Population and Unemployment of 1935 which enumerated every fifth residence in the entire state of Michigan. Since the census had not secured information concerning the religious affiliation of the population, it was necessary to identify Jews with the help of the name method. After some experiments had indicated that the name method would yield 90 per cent accurate results, this method was relied upon in selecting the schedules of Jewish families from the 1935 census. Since the areas of major and minor Jewish settlement were known,

---

[50] *Ibid.*, p. 82.

[51] *Ibid.*, p. 83.

[52] Henry J. Meyer, "A Study of Detroit Jewry, 1935," *Jewish Population Studies*, ed. by Sophia M. Robison, pp. 109-130.

the study was limited to 314 out of a total of 980 enumeration districts of Detroit. The schedules identified as Jewish were separated into relief families and non-relief families. In addition the actual number of Jewish families on relief at the time of the census was secured from the Detroit Public Welfare Bureau. The total number of Jewish families was obtained through the application of the following formula:[53]

$$\frac{\text{Relief families in Jewish sample}}{\text{Remaining families in Jewish sample}} = \frac{\text{Jewish families on relief}}{\text{Remaining Jewish families}}$$

Meyer summarized the limitations of this method of estimating the Jewish population as follows:

> 1. The sample may be distorted by the use of the "name method," if persons bearing Jewish-sounding names differ from other Jews whose names are less readily recognized as Jewish.
>
> 2. This sample, covering only 11 per cent of the estimated 82,000 Jews, may differ in some unknown respects from the entire Jewish population. It is probably more representative of the major characteristics (such as age, sex, occupational structure, etc.) than of the more detailed features such as specific occupations, incomes in the several occupational categories, etc.
>
> 3. This estimate of the total Jewish population, based on a figure which probably understates the number of Jewish cases on the Detroit Public Welfare rolls, is probably too low. The other estimates, based on the estimate of total number of Jewish persons in Detroit in 1935, will also be low.[54]

4. Chicago War Record Survey

The Chicago Sample Survey which will be described here was not designed to render an estimate of the total Jewish population. Rather, it was the purpose of this study which was undertaken in the months of March and April of 1946, to arrive at the proportion of Jewish men who had seen military service in World War II; to ascertain the proportion which the Jewish service men constituted of the Jewish population of all ages and of draft age.[55]

While in small and middle towns such data were secured through a house to house canvass or through the consolidation of honor rolls, it was thought that these methods were not applicable in Chicago where the Jewish population, estimated at 300,000, is scattered over all parts of the city. Therefore, it was decided

---

[53] *Ibid.*, p. 111.
[54] *Ibid.*, p. 112.
[55] National Jewish Welfare Board, *op. cit.*, pp. 6-8.

to measure the participation of the Jewish population through the use of the sampling method.

The selection of the sample was guided by the following considerations. Studies of the Jewish population in large cities of the United States have repeatedly shown that the Jewish population is concentrated in neighborhoods in which the Russian-born population is the dominant foreign-born group.[56] This experience was used as the basis of selecting a sample of the Jewish population of Chicago. Altogether, 65 Census Tracts were found in which the Russian-born population was the largest foreign-born group. In order to insure that a sufficient number of households were available for an interview within each Census Tract, 13 Tracts in which the total population was less than 2,500 were omitted.

In order to reach all socio-economic groups, the remaining 52 Tracts were arranged in order of their Contract Median Monthly Rentals.[57] It was found that the median rentals ranged from $13.69 to $68.71 while the median of the group of 52 Tracts was found to be $41.94. Beginning with the two tracts closest to the median rental, every fourth was selected for inclusion in the sample. In this manner, 14 Tracts were selected.

Each of the 14 Tracts was to yield 400 completed family interview schedules. Within each Tract, blocks for interviews were selected with the aid of random numbers. Since the original plan was for each interviewer to visit 40 consecutive households and to obtain data from 20 Jewish families, blocks where an inspection of the mailboxes indicated that the Jewish population constituted less than 40 per cent were omitted. Substitutions were made from blocks next in line as determined by the random numbers.

The original plan had to be modified in the following manner: Paid interviewers were employed instead of volunteers. One Census Tract was omitted since the Jewish population was not large enough to yield 400 interviews. In two Census Tracts the Jewish population was found to be so scattered that considerably more than 800 households were needed to yield 400 Jewish families. A Census Tract adjacent to the two was substituted.

---

[56] A. J. Jaffe found that 78 per cent of the foreign-born Jewish population of Chicago came from the old Russian empire—Russia, Poland, Lithuania, Latvia, Estonia, and Finland. (See his "Study of Chicago Jewry," *op. cit.*, p. 133).

[57] Since, according to informants, the majority of the Jewish population of Chicago resides in apartment houses, the Contract Median Montnhly Rental was used rather than the Contract or Estimated Median Monthly Rental.

The sample study enumerated 13,888 Jewish persons. This is equivalent to a 4.6 per cent sample if it is assumed that the Jewish population of Chicago amounts to 300,000. After eliminating non-residents and duplications, it was found that 11.1 per cent of the sample population had served or was still in military service as of March-April of 1946.[58]

TABLE 4

THE PARTICIPATION OF JEWISH MEN IN MILITARY SERVICE IN DIFFERENT PARTS OF THE CITY. SAMPLE SURVEY, 1946

	City	*North Side*	*North West Side*	*West Side*	*South Side*
Family Schedules Completed	3,729	933	1,146	1,543	107
Number of Persons	13,888	3,166	4,263	6,084	418
Servicemen	1,536	329	476	681	50
Per Cent Men in Service	11.1	10.5	11.2	11.2	11.7
Men 18-44 Years of Age	3,223	690	1,044	1,384	105
Per Cent Servicemen of all Men, 18-44	47.7	47.7	45.6	49.2	47.6

It will also be seen from Table 4 that of the male population of draft age—18 to 44 years of age—47.7 per cent had enlisted or had been inducted into the armed forces.

5. CHICAGO TRIBUNE SURVEY

In order to provide its advertisers with an up-to-date picture of the population in the Chicago area, the Chicago Tribune undertook a sample survey of the city and 225 sub-urban communities within a 40 mile radius.[59] The method which was developed by Dr. George H. Brown of the Business School of the University of Chicago has been called "a variation of the area sampling technique."[60] With the help of random numbers, 1,500 sampling blocks were chosen from the total number of residential blocks in the area. Within each sampling block households were selected for interviewing on the basis of random numbers in such a manner that one household in every twelve was interviewed.

This sample survey solicited information concerning the religious affiliation of the population and it was found that 7.3 per

[58] National Jewish Welfare Board, *op. cit.*, pp. 24-25.

[59] The Chicago Tribune, *Population Characteristics of Metropolitan Chicago, 1947.* (Chicago: The Chicago Tribune, 1947).

[60] *Ibid.*, p. 3.

cent of the total *metropolitan* population or 342,800 persons were Jewish.[61]

6. Stratified Area Sampling

A comparison of the design of sample studies of Pittsburgh, Detroit, and Chicago reveals that they have one feature in common, namely that they are limited to the areas in which the Jewish population is known to be concentrated. These designs were developed before the sampling staff of the U. S. Bureau of the Census published the monograph on research into and application of stratified area sampling.[62] However, recently a committee consisting of Philip M. Hauser, Robert Axel, Louis I. Dublin, Ralph J. Hurlin, William N. Hurwitz, and Sebastian H. Littauer developed a manual of blue prints for stratified area sampling of Jewish populations.[63] According to Linfield, the application of stratified area sampling will make it possible for the first time to estimate the size of the Jewish population of large Jewish communities with measurable accuracy.[64]

V. The Definition of a Jew

It is of great importance that the indirect methods of gathering Jewish population statistics be based on indexes which indicate identification with the Jewish group on the part of the Jewish population. The *Yom Kippur* Method and the Death Certificate Method are based on *religious* participation and identification. While from a religious standpoint burial by a Jewish undertaker in a Jewish cemetery and the observation of *Yom Kippur* constitute a minimum of religious activities, they are sufficient to separate persons of the Jewish faith. The consolidation of membership lists into a master list is also based on religious identification insofar as membership lists of congregations are made part of the master list. The inclusion of other lists such as membership lists of fraternal, cultural and political voluntary associations are based on cultural and political definitions of the Jewish population.

---

[61] Estimates divised from this sample for the city only will be discussed in Chap. iii.

[62] U. S. Bureau of the Census, *A Chapter in Population Sampling* (Washington: Government Printing Office, 1947).

[63] This manual will be published by the Jewish Statistical Bureau under the title *Designs for Jewish Community Surveys with Measurable Degree of Reliability.*

[64] H. S. Linfield, *United States Census of Religious Groups and Census of Jewish Group*, p. 4.

The first question that comes to mind within the context of this study is to what extent the different methods, each of which is based on a different index of participation, yield different estimates of the Jewish population. The problem whether the different methods aim at and comprise the same population has been posed and discussed by Jaffe as follows:

> In general, these . . . definitions would include approximately, but not exactly, the same population. Many who would admit being Jewish when so questioned, would keep their children out of school on the holidays, and would bury their dead according to Jewish rituals. Some, however, might send their children to school on the holidays and retain only the Jewish burial ceremony. On the other hand, some persons, although buried as Jews, might have not admitted being Jewish if questioned during their life time. Thus it is that three somewhat different populations would be arrived at according to three somewhat different definitions.[65]

A sociologically valid definition of a person as Jewish can only be the result of the fact that a person identifies himself as such and is so identified by the community. The indirect methods such as the Master List, the *Yom Kippur* Method and the Death Certificate Method are based on self-identification while the Name Method is based on the identification of names as Jewish by the community.

It appears to this writer that self-identification is of greater sociological validity than identification by the community and that Jewish persons who do not participate in Jewish affairs at all can make a fair claim for not wanting to be considered as Jewish. Persons of Jewish origin who pass as non-Jews among non-Jewish as well as Jewish groups cannot be considered Jewish in the sociological sense. Jews, who pass as non-Jews among non-Jewish groups but identify themselves as Jews among the Jewish group should—in this writer's opinion—be considered Jewish. Altogether, surveys of Jewish populations should be set up in such a manner that only those persons are included who identify themselves as Jews. Depending on the purpose of such a survey, criteria of identification in terms of minimum or maximum identification can be set up.

---

[65] A. J. Jaffe, "The Use of Death Records to Determine Jewish Population Characteristics," *Jewish Social Studies*, I (April 1939), 144.

Chapter II

VOTERS' LISTS AS A SOURCE FOR ESTIMATES OF THE JEWISH POPULATION

I. The Use of Voters' Lists as a Special Case of the Name Method

As was pointed out previously, the use of Voters' Lists as a source of estimates of the Jewish population in a given locality is a special application of the Name Method.[1] The use of this method involves the selection of Jewish names from general listings of the population. Fairly comprehensive listings such as telephone and city directories are scrutinized on the assumption that the surnames of the Jewish population are sufficiently unique to distinguish Jewish from non-Jewish persons.

The Name Method raises two major questions. One is, whether Voters' Lists are comprehensive enough to be used as a basic listing. The other question centers around the possibility of selecting Jewish names correctly. This chapter is devoted to an attempt to answer these questions. Factors which affect the completeness of Voters' Lists will be examined in detail so that the adequacy of Voters' Lists as a tool for population research can be accurately determined. In addition, the technique of selecting Jewish names will be described. Finally, the construction of statistical estimates based on the Voters' Lists will be presented.

II. The Voters' Lists

The Voters' List is a sheet on which are printed the names of those persons who are qualified to vote in a local or national election. A separate Voters' List is printed for each precinct which is a small geographic unit with from 400 to 600 registered voters. Chicago is divided into over 4,000 precincts which altogether contain about 2 million registered voters.

The Voters' List is the result of the registration of persons who have the franchise. In Illinois any citizen may vote who is properly registered or who is a member of the armed forces. A person is qualified to register if he is a citizen, 21 years old on

---

[1] *Supra*, chap. i, pp. 33-34.

election day, and if he has resided in his voting precient 30 days, in the county 90 days and in the state one year. In the middle thirties the city of Chicago set up a system of permanent registration with the result that once registered the voter need never register again, unless (1) he fails to vote for 4 years, (2) he moves into the jurisdiction of another authority, or (3) changes his name. If he moves from one residence to another within the city, he need only send notice of change of address signed by him personally to the Board of Election Commissioners.[2]

III. The Factor of Citizenship

The fact that the names of non-citizens are not printed on the Voters' Lists apparently limits their usefulness as a base for Jewish population studies. However, the available evidence for 1940 indicates that the magnitude of the error arising from the lack of citizenship is very small indeed. As will be seen from Table 5, according to the 1940 census 92.3 per cent of the total population of voting age in Chicago were citizens. According to the same source an additional 2.3 per cent or about 55,000 persons had taken out First Papers, the preliminary step towards becoming a naturalized citizen. Since application for naturalization must be made within six years after the issuance of the First Paper, it can be assumed that most of the 55,000 aliens who held First Papers in 1940 had been naturalized in 1946 and 1947 when Voters' Lists were used as a basis for the present study.

TABLE 5

CITIZENSHIP STATUS OF THE TOTAL POPULATION, 21 YEARS OLD AND OVER, CHICAGO, 1940*

Citizenship Status	*Number*	*Per Cent*
Total Population, 21 Years Old and Over	2,397,392	100.0
Citizens	2,213,936	92.3
Aliens—First Papers	55,454	2.3
Aliens—No Papers	110,576	4.6
Citizenship Not Reported	17,426	0.8

* Source: U. S. Bureau of the Census, *Sixteenth Census of the United States*: 1940. *Population and Housing, Chicago, Illinois* (Washington: Government Printing Office, 1943).

This assumption has been confirmed by information received from the Chicago office of the U. S. Immigration and Naturaliza-

[2] Illinois League of Women Voters, *Illinois Voters' Handbook* (Chicago: Illinois League of Women Voters, 1946), *passim.*

tion Service, the United States District Court, Chicago, Illinois. This Court issued 162,811 naturalization papers between the years 1941 and 1947.[3] Because of the discrepancy between the number of aliens declaring their intention of becoming citizens and the actual number of naturalizations, an attempt to account for this difference seems appropriate.

The jurisdiction of the United States District Court is not limited to Chicago but includes the following counties: Cook, DeKalb, DuPage, Grundy, Kane, Kendall, Lake, LaSalle, McHenry and Will. It is, however, not possible to attribute the large number of naturalizations to the wider area under the jurisdiction of the court. For, as Table 6 indicates, 80 per cent of the alien population within the court district resides in Chicago.

TABLE 6

CITIZENSHIP STATUS OF THE TOTAL POPULATION, 21 YEARS OLD AND OVER, UNITED STATES DISTRICT COURT, CHICAGO, ILLINOIS AND THE CITY OF CHICAGO, 1940

Citizenship Status	*Court District Number*	*City of Chicago Number*
Total Population, 21 Years Old and Over	3,300,617	2,397,392
Citizens	3,078,032	2,213,936
Alien—First Papers	66,018	55,454
Alien—No Papers	129,155	110,576
Citizenship Not Reported	27,412	17,426
Naturalizations, 1941-1947	162,811	Unknown

The discrepancy between the number of aliens holding First Papers in 1940 and the number of naturalizations might have been caused by those foreign-born persons who were 15 to 19 years of age in the court district in 1940; for aliens under 21 years of age can obtain citizenship papers either before their eighteenth birthday or upon the completion of their twenty-first birthday.[4] However, there were only 10,364 foreign-born persons between the ages of 15 and 19 years in the court district in 1940. Even if it were assumed that none of these foreign-born persons had been citizens in 1940, their number cannot account for the dif-

[3] Letter from Joseph A. Cushman, Chief, Nationality and Status Section, Immigration and Naturalization Service, December 3, 1947.

[4] U. S. Department of Justice, Immigration and Naturalization Service: *Immigration and Naturalization Laws and Regulations, as of March* 1, 1944 (Washington: Government Printing Office, 1944), pp. 353, 948.

ferences between the number of naturalizations and the number of aliens holding First Papers in 1940.

The difference between the number of aliens intending to become citizens in 1940 and the actual number of new citizens may be accounted for partially by the action of aliens who had not declared their intention of becoming a citizen in 1940, but later under the pressure of war time legislation and of public opinion applied for and were granted citizenship by the end of 1947. It is, of course, also possible that the 1940 Census did not give a true picture of the citizenship status of the Chicago population, for the international situation may have motivated some aliens to conceal their correct citizenship status.

The foregoing detailed analysis of the citizenship status of the total adult population of Chicago indicates that, according to the 1940 census, 92.3 per cent of the adult population were citizens and that at least an additional 2.3 per cent had become citizens by 1946/1947. It, therefore, appears that unless immigration laws are drastically changed, the size of the adult population will soon be identical with the number of adult citizens in the city of Chicago. This situation should encourage social scientists to make use of Voters' Lists to a greater extent than before.

It will be of interest to learn that like many other social phenomena the proportion of adult citizens varies from one local community to another. As will be seen from Table 7, 94.6 per cent of the total population of Chicago 21 years and over were citizens in 1946/47. However, the proportion of citizens for the communities under study ranges from 98 per cent in Community Area 2 (West Ridge) to 86.9 per cent in Community Area 29 (North Lawndale). A further analysis of Table 7 indicates that the more recently developed Jewish settlements on the North and South Sides have a higher proportion of citizens—namely 96 to 98 per cent—than the city average, while the older Jewish settlements on the West and North West Sides have a lower proportion of citizens—namely 86 to 94 per cent—than holds true for the city as a whole.

IV. The Factor of the Operation of the Registration System

If the possession of citizenship would automatically grant every citizen the right to vote, the Voters' Lists would contain nearly 95 per cent of the total adult population in Chicago and for all practical purposes be the equivalent of the total adult popu-

TABLE 7

CITIZENSHIP STATUS OF THE POPULATION 21 YEARS AND OVER IN SELECTED COMMUNITY AREAS OF THE CITY OF CHICAGO, 1940

Community Area	*Total Population 21 Years and Over*	*Citizens and Alien-First Papers, 1940, 21 Years and Over*	
		Number	*Per Cent*
City	2,397,392	2,269,390	94.6
1	46,783	45,640	97.5
2	30,324	29,723	98.0
3*	87,747	85,357	97.3
6*	18,572	17,878	96.3
14	40,388	38,156	94.5
22*	33,335	31,728	95.2
23*	8,958	8,112	91.2
24*	32,905	28,892	87.8
25*	41,466	40,353	97.3
26*	23,509	22,086	93.9
27*	16,117	15,048	93.4
29	69,905	60,774	86.9
39	23,590	22,963	97.3
41	39,943	38,569	96.6
43	60,682	59,225	97.6

* The data for the Community Areas designated by an asterisk relate not to the total Community Area but to selected Census Tracts in which the Jewish population is predominant and which can be called Jewish neighborhoods.

lation in the city. However, in order to be eligible to vote a citizen must register and be certified as a registered voter before he can cast his ballot. The requirement of citizens to be registered before election day has been termed "one of the most important safeguards of the purity of the ballot box."[5] There are a number of factors which affect the size and accuracy of voters' registration. The major factors are (a) the type of registration system used, (b) the mobility of the population, (c) patterns of political behavior and (d) issues at stake in the impending election.

In the United States two types of registration procedures are employed. One, the periodic registration system, requires that the voters be registered annually, biennially, or quadrennially. The periodic registration system is based on the reasoning that honest elections can only be guaranteed if the old slate of registered voters is wiped clean and if brand new registration lists are assem-

[5] Joseph P. Harris, *Registration of Voters in the Unitel States* (Washington: The Brookings Institution, 1929), p. 4.

bled for each major election. Since election frauds such as the voting of the grave yard, impersonation and repeating were not prevented by periodic registration, this older type is gradually being replaced by the system of permanent registration. Under this system the voter remains registered for as long as he resides at the same address or within the same municipal boundaries. A detailed comparative analysis of the workings of the two types has shown that permanent registration results in a marked decline of election frauds.[6] However, the successful application of permanent registration depends on its administration by professional civil servants and on the provisions for systematic and continuous revisions of the Voters' Lists. In order to remove from the Voters' Lists those persons who have moved or died, a model system of permanent registration should contain the following provisions: Official death reports are made available to the election office by the officer in charge of vital statistics; a voter who changes his address within the election authority need not re-register but can transfer his registration by notifying the election office of his change of residence; the registration of a voter who fails to vote within a two year period is cancelled; periodic house-to-house canvasses of all registered voters are made by elections officials.[7]

In the spring of 1936 the Illinois Legislature passed a bill which gave Chicago and Cook County a permanent registration system.[8] Every feature of the model system described above was incorporated into the Illinois law.[9] An inquiry at the Board of Election Commissioners indicated that the provisions for systematic and continuous revisions appear to be carried through and that the periodic house-to-house canvass is the major device used to weed out the lists.[10] The house-to-house canvass is conducted immediately after registration has been closed temporarily. Therefore, the Voters' Lists represent an accurate census of the registered adult population as of one month before an election.

There is evidence that the introduction of permanent registration has increased the accuracy of the Voters' Lists. According

---

[6] *Ibid.*, p. 17.

[7] *Ibid.*, pp. 21-63.

[8] Harold F. Gosnell, *Machine Politics: Chicago Model* (Chicago: University of Chicago Press, 1937, p. 22.

[9] A minor deviation from the model consists of the provision that a registered voter who fails to vote within a four year period will be taken off the registration list. The model system suggests that such a voter be taken off after a two year period.

[10] Statement by Harry A. Lipsky, Election Commissioner, personal interview.

to Gosnell, the change-over to permanent registration in Chicago made for a decline of fraudulent registration and voting practices. The beneficial effects of the new system were particularly evident in Wards 1, 20, 24, and 27, where the number of registered voters declined between the Primaries and the fall election of 1936.[11] It can, therefore, be concluded that lists based on permanent registration—such as are available for the city of Chicago—have a higher degree of accuracy than those based on periodic registration.

The type of registration system used not only affects the validity of the Voters' Lists but also the completeness of these lists, for it has been found that permanent registration increases the proportion of registered voters. A comparison of a group of cities having permanent registration with a group of cities having periodic registration has shown that the proportion of registered voters is from 10 to 15 per cent higher in the former.[12] The smaller proportion of voters registered in periodic registration systems can largely be explained by the fact that only a few days are allowed during which eligible voters may register. Neglect, oversight, and inability to appear for registration tends to keep down the number of eligible voters in periodic registration systems. In permanent registration systems the voter may register at any time except during short specified periods immediately preceding elections.

The foregoing analysis of the effects of registration systems upon the accuracy and completeness of Voters' Lists was undertaken, in order to determine as precisely as possible the usefulness of Voters' Lists as an instrument for population studies. It was found that the system of permanent registration—as it exists in Chicago—yields a higher degree of validity and completeness than the system of periodic registration employed in other large cities.

V. The Factor of Legal Residence (Mobility)

In the preceding section it was shown that in order to be eligible to vote a citizen must apply for registration and be certified as a registered voter. However, a citizen's application may be refused on the ground that he cannot meet the residence requirements which are part of the election law. In order to vote in any election in Illinois a person must have lived in the state for one year, in the county for 3 months, and in the election precinct for thirty days preceding the particular election. In sociological terms,

[11] Gosnell, *op. cit.*, p. 87.
[12] Harris, *op. cit.*, p. 107.

the size of registration is affected by the mobility of the population, be it intra-city, inter-county, intra-state or inter-state movement.

It is the purpose of this section to explore the extent to which citizens are prevented from registration because of lack of legal residence. In order to determine the proportion of citizens that are kept from registering and voting because of legal residence rquirements it is necessary to relate the number of such citizens to the *total electorate.* To the best of the author's knowledge such data have never been published. The two studies which have been made and will presently be described relate the number of citizens barred because of legal residence requirements to the number of *non-voters.* In 1923 and 1924 Merriam and Gosnell undertook two studies of persons who had failed to register and vote. It was found that 7.6 and 6.6 per cent respectively, of the total non-voters gave lack of legal residence as the reason for not registering.[13] The result of these studies indicates that the effect of residence requirements upon eligibility to register is very slight.

Recent migration data have made it possible to study the mobility of the population in great detail and to estimate the number of persons who are disfranchised because of lack of sufficient length of residence. According to the 1940 United States Population Census, of all residents in Chicago in 1940, 95.7 per cent had resided in the state of Illinois in 1935 and thus fulfilled the state residence requirements.[14]

The second residence requirement prescribes that a voter must reside in the same county for three months. While there are apparently no data available which would allow a measurement of intra-county movement for 1940 we do have at our disposal such information for 1949. A sample survey, jointly undertaken by the Bureau of the Census and the Chicago Community Inventory, shows that 96.2 per cent of the residents of the Chicago Metropolitan Area had resided in the same county for more than one year previous to the sample census.[15]

The third provision of legal residence bars those persons from voting who have moved into their political precinct within thirty

---

[13] Charles E. Merriam and Harold F. Gosnell, *The American Party System* (New York: The MacMillan Company, 1930), p. 377.

[14] U. S. Bureau of the Census, *Sixteenth Census of the United States:* 1940. *Population: Internal Migration* 1935 *to* 1940. *Color and Sex of Migrants* (Washington: Government Printing Office, 1943), p. 20.

[15] "Education and Migration Characteristics of the City of Chicago and the Chicago Metropolitan Area: 1949 and 1940" (Chicago Community Inventory, CSS-No. 5, University of Chicago, December 27, 1949), Table 12.

days of the election. The available evidence seems to indicate that the proportion of persons who lost their franchise because of intra-city mobility has always been slight. Apparently, the proportion of citizens so disfranchised was not large enough to be given special and intensive analysis by Merriam and Gosnell.[16] According to the 1934 Chicago Population Census only about 9 per cent of all Chicago Families had lived at their present place of residence less than four months, and according to the same source the medium length of time people had lived at the same residence was 3.03 years for the city as a whole.[17] The result of the 1949 sample survey also supports the contention that the effect of intra-precinct mobility upon the validity of the Voters' Lists is very small; for, according, to the sample survey, 85.6 per cent of the total population of the city of Chicago had resided in the same house for more than one year.[18]

Before the current housing shortage intra-city mobility was concentrated around the first day of May and October. It may be assumed that the October move disfranchised some persons who neglected to effect a change in registration in time for the November elections. Because of the current housing shortage moving day has practically disappeared and it can be assumed that in 1946/47—the period when this study was undertaken—intra-city mobility was at its lowest ebb.

Altogether, the available data, though they are scant, point to the fact that the factor of legal residence is of minor importance in the application of Voters' Lists for this population study.

VI. The Factor of Political Behavior

Citizenship status, registration system, and legal residence are not the only factors which influence the registration and voting behavior of the adult population of a community. Another important factor is the pattern of political behavior. Students of politics and of mass communications have devoted an increasing share of their attention to the fact that the electorate of a community is composed of many segments, each of which exhibits a differential and specific type of behavior in the realm of politics.

[16] These authors confine themselves to the statement that this third residence requirement barred "some adult citizens" from voting. *Non-Voting* (Chicago, 1924), p. 86.

[17] *Census Data of the City of Chicago*, 1934, ed. by Charles S. Newcomb and Richard O. Lang. (Chicago: University of Chicago Press, 1934), Summary Table 3. Louis Wirth and Margaret Furez, *Local Community Fact Book* (Chicago: Chicago Recreation Commission, 1938).

[18] "Education and Migration Characteristics of the City of Chicago," *op. cit.*, Table 10.

These students have established the fact that such factors as age, sex, race, socio-economic class, education, ethnic origin, religion and degree of urbanization are important determinants of political behavior.[19]

Political behavior is climaxed by casting a ballot on election day. Therefore, the sum total of political behavior is best expressed by the number of votes cast. A second best index is the number of registered voters. Usually, the number of registered voters exceeds the number of votes cast. This is particularly true in communities which have a permanent registration system, for this system allows a person to remain registered for a limited period of time even if he does not exercise his franchise.

It follows from the above statements that the usefulness of the Voters' Lists as a tool for population research is dependent upon the level of political participation of the citizenship of a community. Because of the legal residence requirements complete registration of the adult citizenry cannot be achieved in a modern community. But the closer registration comes to 100 per cent, the better the Voters' Lists are suited for demographic purposes. It is in the light of these considerations that the data for Chicago are to be considered. In 1940 the Voters' Lists of the city of Chicago contained 86.6 per cent of the adult citizens and 80.0 per cent of the total adult population of Chicago. These figures can claim a high degree of accuracy inasmuch as they are based on the return of the 1940 population census and on the number of voters registered for the 1940 presidential election.[20] It is this writer's opinion that these percentages make the Voters' Lists acceptable as an adequate tool for population research.

However, the level of participation of the adult population in the political process is by no means uniform for all neighborhoods in the city. It is only reasonable to expect that the heterogeneous make-up of the population will be reflected in different patterns of political behavior. Merriam and Gosnell's investigation of the causes of non-voting revealed that different neighborhoods and Community Areas exhibit different levels of interest in the political process.[21] The factors of nationality, education,

---

[19] For a summary of these studies see V. O. Key, Jr., *Politics, Parties, and Pressure Groups* (2nd ed., New York: The Thomas Y. Crowell Company, 1947), pp. 589-593 and pp. 603-14.

[20] The number of citizens, 21 years old and over, amounted to 2,213,936, the size of the total adult population was 2,397,392, while the number of voters registered for the general election was 1,918,103.

[21] Charles E. Merriam and Harold F. Gosnell, *Non-Voting* (Chicago: University of Chicago Press, 1924), pp. 203-31.

sex and age were found to be important determinants in the political behavior of the population. Unfortunately, the investigation of non-voting was not designed to yield comparative statistical data for different nationality groups.[22] Therefore, the authors were not in a position to rank the different ethnic groups by the degree of their political participation. However, there is some evidence that in 1920 the male population in Wards settled "largely by Russian Jews, Bohemians, Italians, or Poles showed greater interest in voting than was shown by the adult male citizens in the city at large."[23]

A detailed analysis of the 1940 registration data supports the earlier findings of Merriam and Gosnell concerning the differential voting behavior of the adult population of Chicago. While in 1940, 80 per cent of the total adult population were registered for the general election in the fall of 1940, the proportion of registered voters ranged from 72.3 per cent in Ward 27 to 91.9 per

TABLE 8

NUMBER AND PER CENT OF REGISTERED VOTERS IN SELECTED COMMUNITY AREAS OF CHICAGO, 1940-1946/47

Community Area	*Citizens* 1940[a]	*Registered Voters*, 1946/47	
		Number	*Per Cent*
1	45,640	41,326	90.5
2	29,723	26,731	89.9
3[b]	85,357	67,010	78.5
6[b]	17,878	13,513	75.6
14	38,156	32,307	84.7
22[b]	27,648	20,665	74.7
23[b]	8,112	6,751	83.2
24[b]	28,892	19,503	67.5
25[b]	40,353	37.675	93.4
26[b]	22,086	19,607	88.8
27[b]	15,021	12,670	84.3
29	60,743	57,432	94.5
39	22,963	18,541	80.7
41	38,569	35,092	91.0
43	59,225	53,386	90.1

[a] To the number of adult citizens has been added the number of adult aliens holding First Papers in 1940.

[b] The data relate not to the total Community Area but to selected Census Tracts in which the Jewish population is predominant and which can be called Jewish neighborhoods.

[22] *Ibid.*, p. 17-18.

[23] *Ibid.*, p. 25.

cent in War 19.[24] For the Community Areas that were the object of the present study similar variations can be observed and have been presented in Table 8.[25]

It was found that the proportion of registered voters ranges from a low of 67.5 per cent in the Jewish neighborhood of Community Area 24, West Town, to a high of 94.5 per cent in Community Area 29, North Lawndale. The fact that there is such a wide range in the proportion of citizens registered to vote seems to indicate that the political behavior of the Jewish population of Chicago is not uniform. One might expect that the distribution of registered voters might run parallel to the distribution of citizenship, namely that the older areas of settlement would show a smaller proportion of registered voters and the newer Jewish neighborhoods would contain a larger proportion. However, there is no such clear cut relation between type of settlement and the proportion of citizens registered.

Summarizing the analysis of the factor of political behavior, it may be stated that the Voters' Lists of the City of Chicago appear to be a reliable instrument of population research, for in 1940, nearly 87 per cent of the adult citizens and 80 per cent of the total adult population were registered voters. It was also found that the proportion of registered voters varies considerably for different neighborhoods. The analysis also indicated that the Jewish population of Chicago apparently does not exhibit a uniform or specific pattern of political behavior, as expressed by the proportion of registered voters. However, the validity of this generalization should be re-examined in a census year when more adequate population data will be available.[26]

VII. The Factor of Political Issues

The political issue at stake is an important determinant in the size of the registered vote. "Hotly contested elections will bring out a large registration . . . while, conversely the absence of election contests will cause a low registration."[27] Merriam and Gosnell paid special attention to the fact "that there is considerable varia-

[24] See Table 24 for the distribution of the adult population, 1940, and the number and percentage of registered voters, 1940, by wards.

[25] In this table the number of registered voters in 1946/47 has been related to the total number of adult citizens in 1940.

[26] In order to achieve strict comparability, population studies based on Voters' Lists should be sponsored in the year in which the decennial population census is taken.

[27] Harris, *op. cit.*, p. 107.

tion in the interest which the registered voters show in different elections."[28] They observed that the primary election of September 1919 brought out only 19 per cent of the registered voters, while 93 per cent of the registered voters turned out for the presidential election in 1920. They came to the following conclusion:

> The dramatic quality of each election and the conflict of religious, racial, partisan, and economic influences are all factors which have some effect upon the amount of the registered vote cast.[29]

With the end of prosperity in 1930, domestic and international issues have kept the American people aroused and troubled as never before. The result was that each successive election stimulated more and more groups to participate actively in politics. The mobilization of political interest and activity has been described as follows:

> The Great Depression was the greatest event in American history between the wars and produced unexampled changes in American life. The most important of these was perhaps the change in the American attitude towards politics. Prior to the election of 1932, American politics, always to some extent the arena of agrarian and plutocratic conflicts, attracted the interests of the urban working and lower middle classes primarily as an aspect of "job hunting." The 1930's saw the transformation of American politics into a form of passionate class struggle, verging especially as regards the plutocracy, on violent disobedience to democratically enacted legislation. The trade union movement grew tremendously in size and in political acumen. Intellectuals became seriously interested in politics, the urbanized Negroes of the North entered the political scene; in all class and ethnic segments of the American population the struggle for the control of the state apparatus became a major preoccupation. The spoils this time were not posts in the governmental apparatus but the goods, services and work which control over the apparatus by one's party enabled one to obtain. The populace became increasingly and explicitly aware of the class structure in American society, and cynicism and hostility towards the plutocratic elite probably even became more widespread than it was at the time of the other great anti-plutocratic reaction, which first bore the name of the Populist Movement.[30]

The increased participation in political affairs is reflected in the growth of the number of registered voters since 1932. Table 9 shows that in Chicago the number of registered voters increased from one million and one-half in 1932 to over two million in 1946. While the adult citizen population of Chicago increased by 9.6

---

[28] Merriam and Gosnell, *Non-Voting*, p. 174.

[29] *Ibid.*

[30] Edward A. Shils, "Socialism in America," *The University Observer*, I (Spring-Summer 1947), 97.

per cent between 1930 and 1940, the numbered of registered voters increased by 22 per cent between 1932 and 1940.[31] While in 1940 nearly 87 per cent of the adult citizens were registered, in 1930 only 64 per cent, and in 1932 only 74 per cent were registered.[32]

TABLE 9

FALL REGISTRATION IN CHICAGO AND COOK COUNTY AND VOTES CAST IN COOK COUNTY IN PRESIDENTIAL ELECTIONS, 1930-1946*

Year	*City of Chicago*		*Cook County*			
	Registrations		*Registrations*		*Votes Cast*	
	Number	*Index Number*	*Number*	*Index Number*	*Number*	*Index Number*
1930	1,264,234	84	1,470,688	82		
1932	1,498,314	100	1,784,979	100	1,664,232	100
1934	1,466,428	98	1,714,639	96		
1936	1,865,236	124	2,103,375	118	2,009,457	121
1938	1,718,200	115	2,032,659	114		
1940	1,824,355	122	2,185,166	122	2,114,807	127
1942	1,790,640	119	2,198,942	123		
1944	2,031,011	135	2,470,880	138	2,206,191	133
1946	2,142,340	143	2,618,289	147		

* Sources: Chicago Daily News; E. E. Robinson, *They Voted For Roosevelt* (Stanford: Stanford University Press, 1947), p. 82.

The most marked change in the volume of registration took place between 1932 and 1936 when the proportion of registered voters increased 24 per cent over the former year. It is difficult to ascertain at this time what influence, if any, the introduction of permanent registration had on the willingness of the population to be registered for the presidential election in 1936.

In conclusion it can be stated that the presence of grave political issues ever since the depression has aroused a formerly indifferent electorate to the extent that now nearly 90 per cent of the adult citizens of Chicago have been registered as voters and are posted on Voters' Lists.

---

[31] The proportionate increase in the number of registrants between 1930 and 1940 amounted to 44 per cent. Since registrations nearly always decline in off years, a comparison of registrations for presidential elections was thought to be more valid.

[32] The last percentage was computed by relating the number of registered voters in 1932 to the total number of adult citizens in 1930.

VIII. The Selection of Jewish Names

The successful use of the Voters' Lists as an instrument for Jewish population research is dependent on the feasibility of separating accurately Jewish from non-Jewish names. Therefore, attention must be paid to the problem whether there is a distinct set of Jewish family names.[33]

An attempt has been made to arrange a list of "Distinctive Jewish Names." Such a list which is presented in Table 10 was issued by the Bureau of War Records of the National Jewish Welfare Board.[34] The present writer does not know how this list was arrived at. It may have been the result of a panel of judges or it may have been the result of empirical quantitative studies. In order to examine what proportion of the Jewish population is carrying names found on this list, it was applied to the honor roll of Jewish service men from the state of Illinois who had been killed, wounded or had been awarded military decorations in World War II.[35] Table 10 shows that only 455 out of 2,370 persons or 19.2 per cent had a name listed on the List of Distinctive Jewish names. One of the obvious shortcomings of this particular list is that it does not make provision for alternative spellings of names. For example, the names Segal and Siegal are included on the lists, but not the name Siegel. However, on the Illinois honor roll, there are 15 persons who spell their names Siegel, while there is only one person called Siegal and only 5 persons who spell their names Segal.

The application of the List of Distinctive Names to the honor roll of Jewish service men indicated that only 20 per cent of this group bear distinctive Jewish names. Attention must now be given to the 80 per cent of the Jewish population who supposedly do not bear such names. There is, first of all, the group of names which originally was of a distinctive character but which has lost little of its distinctiveness through the shortening of such a name. For example, the name Rabinowitz has been shortened to Rabinow, Rabinoff, or Rabin. The shortening of names without destroying the ethnic identity of a person is a common practice among all

---

[33] For a summary of the history of Jewish family names in Europe see Theodor H. Gaster, "Names of the Jews," *The Universal Jewish Encyclopedia*, ed. Isaac Landman, Vol. VIII.

[34] Handbook of Instructions for Survey Consultants (National Jewish Welfare Board, New York, June 1944), p. 55. (Mimeographed.)

[35] L. I. Dublin and S. C. Kohs, *American Jews in World War II* (New York: Dial Press, 1947), II, pp. 92-121.

TABLE 10
FREQUENCY OF "DISTINCTIVE JEWISH NAMES" IN THE HONOR ROLL OF JEWISH SERVICE MEN FROM THE STATE OF ILLINOIS IN WORLD WAR II[a]

Name	*No.*	*Name*	*No.*	*Name*	*No.*
1. Abraham	1	19. Cahn	1	37. Goldfarb	1
2. Abrahams	0	20. Caplan[b]	1	38. Goldman[b]	17
3. Abrahamson	0	21. Cohen[b]	39	39. Goldstein[b]	17
4. Abramowitz	0	22. Cohn[b]	10	40. Gottlieb	7
5. Abrams	1	23. Eisenberg	0	41. Greenbaum	0
6. Abramson	1	24. Eisner	0	42. Greenberg[b]	12
7. Adelman	1	25. Epstein[b]	4	43. Greenwald	0
8. Aronson	2	26. Feinberg	3	44. Grossman[b]	4
9. Bercovitz	0	27. Feingold	2	45. Halperin	5
10. Berkowitz	0	28. Feinstein	4	46. Halpern	1
11. Berman[b]	12	29. Feldman[b]	11	47. Halprin	0
12. Bernstein[b]	10	30. Finkelstein	2	48. Horowitz[b]	1
13. Birnbaum	0	31. Freedman	4	49. Horwitz	7
14. Blumberg	0	32. Friedman[b]	14	50. Hurwitz	4
15. Blumenthal	3	33. Ginsberg[b]	4	51. Hyman	2
16. Bernstein	1	34. Ginsburg	4	52. Isenberg	1
17. Brodsky	0	35. Gold[b]	8	53. Kahn[b]	8
18. Brody	2	36. Goldberg[b]	15	54. Kaplan[b]	18

[a] The honor roll from which the frequency of Distinctive Jewish Names was compiled is limited to Jewish service men who died, were wounded or given military decorations in the course of World War II. Source: L. I. Dublin and S. C. Kohs, *American Jews in World War II* (New York: Dial Press, 1947), II, 92-121.

[b] Most frequent name.

TABLE 10 *(Continued)*

Name	*No.*	*Name*	*No.*	*Name*	*No.*
55. Katz[b]	11	73. Rabinowitz	1	91. Segal	5
56. Katzman	1	74. Rappaport	0	92. Shapiro[b]	15
57. Kohn	5	75. Rosen[b]	9	93. Shulman	1
58. Lefkowitz	0	76. Rosenbaum[b]	2	94. Siegal[b]	1
59. Lerner	1	77. Rosenberg	12	95. Silverman[b]	5
60. Levi	1	78. Rosenblatt	2	96. Silverstein	4
61. Levin[b]	20	79. Rosenbloom[b]	2	97. Straus	1
62. Levine[b]	11	80. Rosenblum	1	98. Strauss	5
63. Levinson[b]	6	81. Rosenstein	1	99. Sugarman	0
64. Levitt	0	82. Rosenthal[b]	6	100. Weinberg[b]	13
65. Margolin	0	83. Rothman[b]	2	101. Weiner[b]	4
66. Margolis	2	84. Rothschild	3	102. Weinstein[b]	5
67. Markowitz	1	85. Rothstein	1	103. Weintraub	1
68. Moskowitz	1	86. Ruben	0	104. Wexler	5
69. Nathan	0	87. Rubenstein	4	105. Zeitlin	0
70. Nathanson	0	88. Rubin[b]	9	106. Zuckerman	1
71. Perlman	7	89. Samuels[b]	4		
72. Pincus	1	90. Schulman	1	TOTAL	455

ethnic groups in America.[36] Secondly, there is the practice of Anglicizing Jewish names completely or partially. Probably the most common practice consists of changing the ending of a name. Examples are field for feld as in Blumenfield or stone for stein as in Rosenstone. Thirdly, names are changed by introducing unusual spellings such as LeVine for Levine. Oftentimes several of the methods described are combined with the result that Rabinowitz is changed into Rabyn or Rabyne.

It appears to the writer that the list presented in Table 10 would be more useful if—in addition to making provisions for variations in spelling—it were augmented by the most common derivatives of these names, derivatives which are the result of standard ways of shortening or Anglicizing distinctive names. Such an amplified list might easily cover one-third of the names of the Jewish population.

A critical appraisal of the list of "Distinctive Jewish Names" indicates that names like Adler, Braverman, Kantor, Lieberman, Wishner, and Winograd which are commonly looked upon as distinctive Jewish names are not included in the list. On the other hand, 35 of the 106 names posted on the list are called most frequent names. This points to the possibility that this list is not a list of distinctive Jewish names at all, but rather a list of the more frequent Jewish names. Since the available evidence indicates that the number of unique Jewish names is rather small, it might be more feasable and desirable to develop a frequency list of Jewish names. Such a list based on empirical data would indicate what the probability is that a specific name refers to a Jewish person. The problem of selecting Jewish names then would be reduced to select more or less probable Jewish names.[37]

According to Mencken, Jews more than any other ethnic group in the United States have made a conscious effort to conceal their Jewish background and identity. This change of surnames seems to be motivated by the desire "to get rid of the handicap of foreignnss and Jewishness at one clip."[38] The fact that Jews did not acquire surnames in Central Europe until the end of the 18th century and the fact that surnames were frequently forced upon them by the state authorities are advanced as reasons which

---

[36] Louis Adamic, *What's Your Name?* (New York: Harper and Brothers, 1942), p. 49.

[37] The data available in the archives of the National Jewish Welfare Board would be an excellent basis for the construction of such a probability list.

[38] Mencken, *op. cit.*, p. 501.

make it easier for Jews to adjust to a change of the family name.[39] It is doubtful whether Jews adjust better to a change in the family name than do non-Jews. However this may be, there is some evidence that the change of one's surname is a more serious matter than changing one's style of dress or hair and that a psychological adjustment to the change of one's name is required. Available case material indicates that to a considerable extent a person's self is organized around his name and that a change of name, particularly a radical change, may create serious conflicts and lead to personality disorganization.[40] There is also some evidence that a name exerts unconscious influences and may determine the character structure, the choice of occupation, and the choice of the mate.[41]

The resistance of the self to a radical change of one's name seems to be expressed in the fact that frequently the changed name is a disguise which can be recognized as such. This fact is of great importance for it makes it fairly easy to pick out such disguised Jewish names from a listing of names.

The selection of Jewish names is greatly aided by a consideration of first names. Ever since the emancipation of the Jews in Europe there has been a tendency not to give the children Biblical names. Instead, names from other cultures and historical periods have been substituted in such a manner that the initial of the Hebrew name is preserved. The result is that Isidor—originally a Greek-Orthodox name—has become an exclusive Jewish name. In Germany, the name of Siegfried of the *Nibelumgen* was given mainly to Jewish children. The naming of children is dictated by the prevailing fashion with the result that the name of Seymour and Shirley have a high probability of denoting Jewish persons in the United States today.

In the large cities of the United States, Jews like most ethnic groups are concentrated in specific neighborhoods. Therefore, the residential address furnishes an important clue about the probable ethnic or religious background of an individual. This fact was not disregarded by the writer. On the contrary, it was given considerable weight with the result that the selection of Jewish names was reduced to a selection of names in neighborhoods known to contain a sizeable Jewish population.

---

[39] *Ibid.*

[40] Adamic, *op. cit.*, pp. 60-71, 151-228.

[41] J. C. Flugel, *Men and Their Motives* (London: Kegan, Paul, Trench, Trubner, 1934), p. 217.

The use of the residential address as an index calls for a definition of Jewish neighborhoods. There are, first of all, those areas which are commonly known as Jewish neighborhoods. Then there are areas where important shifts—increases or decreases—are suspected to have taken place. The definition of neighborhoods as Jewish was strongly influenced by an analysis of changes in the geographic distribution of the Russian-born population between 1930 and 1940.[42]

In a Jewish neighborhood, a configuration of Jewish family names will be found. There is, first of all, the core of distinctive Jewish names. In addition, the shortened, Anglicized, and incompletely disguised names will be found. Then there are names which have a low probability of referring to Jewish persons. Finally, there are definite non-Jewish names. The selection of Jewish names is further aided by the fact that many times Jews and non-Jews do not resides in one and the same building. This pattern of segregated occupancy is illustrated in Figure 1. With one exception, all non-Jewish persons—indicated by a dash before the name—reside in buildings of their own.[43] There is considerable evidence that Jews prefer to live in apartment buildings rather than one-family dwellings. This fact serves as an additional aid in the selection of Jewish names.

Therefore, listings arranged on a geographic basis yield much better results than alphabetical listings for the city as a whole. The present writer's first encounter with the problem of selecting Jewish names occurred in connection with casualty lists which were arranged alphabetically for the city as a whole. By coding these lists for Census Tracts and Community Areas, the neighborhood distribution of the casualties was made visible and used as a basis for selecting probable Jewish names. The selection of probable Jewish names improved considerably with the coding of the alphabetical lists. But the coding process is a poor substitute compared to lists arranged on a geographic basis such as Voters' Lists. Voters' Lists have several distinct advantages. A separate list containing from 400 to 600 names is issued for each precinct. The addresses in each list usually are part of one Census Tract, a fact which facilitates coding greatly. The house numbers are arranged in order and all the registered voters residing at the same address are listed together.

---

[42] The validity of the use of the data for the Russian-born as an index of the Jewish population will be discussed in Chap. iii.

[43] The designation of a person as Jewish was made by the precinct captain.

1317 Feldman Ida
1317 Feldman Abe
1317 Craft Lena Mrs
1317 Craft George
1318 Poe Francis Mrs
1318 Poe Wilfred
1318 Masterson Michael
1318 Masterson Delia Mrs
1318 Gough Thomas Jr
1318 Gough Florence Mrs
1318 Gough John W
1319 Nathan Bessie Mrs
1319 Wildbaum Esther Mrs
1319 Wildbaum Louis
1319 Brill Jay
1319 Brill Ann Mrs
1320 Boonster Bertha Mrs
1320 Holkstra Ringedina Mrs
1320 Groenwold Minnie Mrs
1320 Groenwold John
1320 Groewold John Jr
1321 Suconsky Joseph
1321 Suconsky Betty M Mrs
1321 Dyll Nellie Mrs
1321 Dyll Alex J
1324 Lipscomb George I
1324 Cohen Yetta Mrs
1324 Cohen Isaac
1325 Gabriel Rudolph Jr
1325 Gabriel Rudolph
1325 Gabriel Helen Mrs
1328 Slama Josephine Mrs
1328 Slama Joseph J
1328 La Beau Mary Mrs
1328 Le Beau Henri P
1329 Oostendrop Violet Mrs
1329 Page Charles
1329 Page Margaret Mrs
1329 Keizer Charles
1329 De Vries George
1330 Peller Clara
1330 Markovitz Louis
1330 Markovitz Ida Mrs
1330 Karm Irving
1330 Helfard Frances
1330 Helfard Charles
1330 Helfard Anna Mrs
1330 Brody Rose
1330 Brody Jacob
1330 Brody Anne Mrs
1331 Parker Lillian
1331 Miller Minnie Mrs
1331 Miller Jerry
1331 Miller Hyman
1334 Morgan Sabelle Mrs
1334 Morgan Eli A
1334 Weinstein Joseph
1334 Kozushner Esther S Mrs
1334 Goldstein Rose
1335 Wernick Harry
1335 Wernick Pauline Mrs
1338 Berkovitz William
1338 Berkovitz Fannie
1338 Myles Sophie Mrs
1338 Myles Sam A
1338 Sadkin Anna Mrs
1338 Sadkin Wilfred L
1339 Link Rebecca Mrs
1339 Siegel Rose Mrs
1339 Slomovitz Belle
1339 Welkomer Paul
1339 Link Benjamin
1339 Link Arvena
1342 McNulty Bessie Mrs

1355 Levin Fay R Mrs
1355 Levin Barney
1355 Krasner Lillian G Mrs
1355 Krasner Joe

S KILDARE AVE

1300 Berger Dorothy Mrs
1300 Small Albert
1300 Small Lena Mrs
1300 Gilmore Johnnie O
1300 Gilmore Robert
1300 Cohn Caroline Mrs
1300 Cohn Aaron
1300 Berger Lawrence
1301 Greenberg Pearl Mrs
1301 Keene Eva Mrs
1301 Keene Morris
1301 Zetzer Philip
1301 Zetzer Lenore Mrs
1303 Behrens Elizabeth Mrs
1303 Horgan Patrick Jr
1303 Horgan Grace Mrs
1303 Behrens Henry G
1304 Amost La Verne Mrs
1304 Amost Howard
1304 Oliverius Ann D Miss
1304 Schultz William
1304 Karella Helen Mrs
1304 Karella Charles
1305 Quale Lillie Mrs
1307 Feldman Pearl
1307 Feldman Marvin Mrs
1309 Bass Tesse Mrs
1309 Bass Murry
1309 Goodwin Albert
1309 Caplan Mollie Mrs
1311 Stein Hyman
1311 Stein Ruth Mrs
1311 Weinberg George
1311 Weinberg Sally Mrs
1311 Greenspon Harold
1311 Greenspon Dorothy Mrs
1311 Lazar William
1311 Lazar Pearl Mrs
1311 Bronstein Sam
1311 Bronstein Rose Mrs
1312 Gerber Fanny Mrs
1312 Gerber Sam
1312 Gerber Hyman
1312 Lefler Thomas
1312 Lefler Dorothy Mrs
1315 Popowcer Sam
1315 Popowcer Morris
1315 Mosak Elaine Mrs
1315 Mosak Solomon
1315 Nanberg Irving
1315 Nanberg Pauline Mrs
1315 Tabas Mae Mrs
1315 Tabas Joe
1315 Tabas Hyman
1315 Leff Anna Mrs
1315 Leff Morris
1315 Landy Rose Mrs
1315 Landy Charles
1315 Cohen Sam
1316 Sorkin Betty
1316 Sorkin Frances
1316 Sorkin Leona
1316 Sorkin Shirley
1316 Epstein Shirley Mrs
1316 Epstein Philip
1316 Leff Daniel

1321 Krause Irving
1322 Center Sam
1322 Center Norma Mrs
1322 Fine Minnie Mrs
1322 Fine Isadore
1322 Harris Lorraine Mrs
1322 Harris Alvin
1324 Peterka Miles
1324 Peterka Mary Mrs
1324 Peterka Anna Mrs
1324 Macha Leo
1324 Macha Anastazie
1325 Kaplan Sam
1325 Kaplan Kate Mrs
1326 Ashkenazy Joseph
1326 Rabinovitz Hyman
1326 Rabinovitz Rose Mrs
1326 Miller Rayder Mrs
1326 Miller Charles
1326 Helford Herman
1327 May Curtis
1327 May Ethel Mrs
1327 May Jack H
1327 Schachter Kate Mrs
1327 Valentino Nash
1327 McCullan Victoria
1328 Reynolds Alta Mrs
1328 Reynolds George
1328 Whited James O
1328 Whited Viola C Mrs
1328 Gabriel John
1328 Gabriel Beatrice Mrs
1328 Dierks Robert
1328 Dierks Anna Mrs
1331 Nathanson Agnes Mrs
1331 Kostka Frank
1331 Kostka Ella Mrs
1331 Dusak Rudolph
1331 Dusek Agnes Mrs
1332 Babetch Sally Mrs
1332 Babetch Jack
1332 Babeth Fay Mrs
1332 Babeth Carl
1332 Shenfeld David
1332 Shenfeld Mary Mrs
1332 Shenfeld Nathan

S KILDARE AVE

1322 Brody Lillian Mrs
1322 Brody Jerome
1332 Smith Edward L
1332 Smith Annabelle Mrs
1332 Weinberg Gertrude Mrs
1332 Weinberg Marsha
1332 Weinberg Samuel
1332 Weinberg Sarah
1332 Friedman Rae Mrs
1332 Gutinsky Isaac
1332 Gutinsky Rose Mrs
1332 Brohner Sara Mrs
1332 Brohner Max
1332 Brainin Marion
1332 Brainin Bori
1334 Roffe Leonard
1334 Roffe Bertha Mrs
1334 Schultz Dorothy Mrs
1334 Schultz Sam
1334 Straus Ida Mrs
1334 Strauss Meyer
1334 Halperin Mollie Mrs
1334 Jacques George
1334 Jacques Fay

Fig. 1.—Pattern of Segregated Occupancy of Dwellings. (The dashes before a name indicate persons who, according to the precinct captain, are not Jewish.)

It should by now be evident that the selection of Jewish names is a skill that can be learned and improved by experience. The professional personnel of large voluntary organizations such as fraternal orders, women's clubs and fund-raising organizations exercise this skill every day. If a very high degree of accuracy is required the task of selecting names can be shared with or delegated to persons who are well acquainted with the residents of a neighborhood such as local civic leaders and precinct captains.

In order to test the validity of name selection as practiced by the present writer the following experiment was undertaken. It is generally assumed that precinct captains know a great deal about their constituents. Although, as will be shown shortly, this assumption does not hold in the case of each and every precinct captain, the name selection of the writer was compared with the selection of Jewish names made by the precinct captains. Students were asked to visit their precinct captain—either the Democratic or Republican—and have him check off the names of those persons he considered to be Jewish. Before the lists were returned by the students, the writer checked off the names he considered to refer to Jewish persons. The result of this comparison is presented in Table 11. It will be seen that with the exception of two precincts the difference was kept within a ten per cent limit. The discrepancies in two precincts where the difference between the writer and the precinct captain was nearly 25 per cent need explanation. In each case, the precinct captain was not sufficiently acquainted with his precinct.[44]

Several precinct captains volunteered the interesting information that a party organization had made a survey of the Jewish voters in 1946. It appears that for this survey the precinct captains were required to pick out their Jewish constituents. Two precinct captains stated that Jews live in apartment buildings, while non-Jews live in one or two—family dwellings. Most precinct captains thought that in their precincts the registration of Jews was about the same as that of non-Jews.

IX. The Construction of Estimates of the Jewish Population

The Voters' Lists were processed in the following manner:

1. The addresses of each List were coded by Census Tract with the help of the Street Coding Guide.

---

[44] Student's interview.

TABLE 11

SELECTION OF JEWISH NAMES, EXTENT OF AGREEMENT BETWEEN THE WRITER AND PRECINCT CAPTAINS

Ward	Precinct	Names Selected by					Percent Agreement	Precinct Captain Republican—R Democrat—D	
		Writer		Precinct Captain					
		Jewish	Non-Jewish	Jewish	Doubtful	Non-Jewish		Jewish	Non-Jewish
6	65	83	396	49	18	409	124		D
31	66	143	374	113	3	403	123		D
31	58	150	346	142	0	354	106	?	?
50	58	258	271	257	0	270	100		D
24	58	311	306	307	4	306	100		D
5	96	145	320	132	12	321	100		D
29	22	193	242	201	0	234	96	?	?
22	4	327	253	345	0	235	95	D	
37	79	19	406	20	0	405	95		D
23	2	497	154	538	0	113	92	x	
31	11	266	368	285	5	344	92	R	

2. The second step consisted of counting the total number of names on each List.[45]

3. The third step consisted of reading the list for Jewish names and of counting them.

4. After the Jewish names were counted, the Voters' Lists were arranged by Census Tract, and the number of total and Jewish Voters was compiled for each Census Tract.

The construction of the estimate of the Jewish population is based on the following considerations. It is assumed that the Jewish population of a given Census Tract has the same age composition as the total population of the same Census Tract. Likewise, it is assumed that the Jewish population of a given Census Tract is registered with the Board of Election Commissioners in the same proportion as is the total population of the same Tract. On the basis of these assumptions the estimate of the Jewish population is arrived at as indicated in Table 12. An inspection of Table 12 shows that the estimate is based on figures from the 1940 population census, while the Voters' Lists are those of the year 1946/47.

[45] In more recent studies the number of registered voters per precinct was obtained from the statistical records of the Board of Election Commissioners.

For the total and total adult population the original 1940 figures were used. Since the construction of estimates of the Jewish population is so strongly dependent on census data, surveys using Voters' Lists as a base should be planned in such a manner that Voters' Lists for the census year will be available.

TABLE 12

CONSTRUCTION OF STATISTICAL ESTIMATES OF THE JEWISH POPULATION OF A CENSUS TRACT

	Number	*Per Cent*	*Source*	*Line*
Total Population	9,361	100.0	1940 Census	(1)
Population, 21 Years and Over	6,876	73.4	1940 Census	(2)
Registered Voters, 1946	5,248		Voters' Lists	(3)
Per Cent Registered Voters of Total Population, 21 Years and Over		76.3	Line 3/2	(4)
Jewish Voters	3,410		Voters' Lists	(5)
Jews 21 Years and Over	4,469		Line 5/4	(6)
Total Jewish Population	6,088		Line 6/2	(7)

X. Advantages and Limitations of the Voters' List Method

Originally, the application of Voters' Lists for Jewish population studies was developed by this writer as a response for the demand of Jewish social agencies to find optimum locations for club houses and community centers. It has been the experience of such agencies that they can render the most effective service to the youth population within a very limited area and that the intensity of participation is adversely affected by increasing distance as well as natural boundaries. Since Voters' Lists can be easily arranged for small areas such as blocks and census tracts they lend themselves advantageously for the purpose of designating optimum locations for communal facilities.

It will be recalled that the selection of Jewish names was limited to a selection of names in neighborhoods known to contain a sizeable Jewish population.[46] The fact that in such neighborhoods Jews and non-Jews frequently do not reside in one and the same building—the pattern of segregated occupancy—facili-

[46] *Supra*, p. 63.

tates the task of selecting Jewish names considerably. In addition, the configuration of names—distinctive, disguised, and neutral—is another aid in choosing Jewish names from the Voters' Lists. However, these factors are not present in areas where the Jewish population is widely scattered. Therefore, the use of Voters' Lists is limited to neighborhoods known to be Jewish, or known to have experienced an increase or decrease of the Jewish population.

Since the use of the Voters' Lists furnishes an estimate of the Jewish population, attention must be given to the problem of measuring the error of the estimate. It was shown above that errors arise in connection with the name selection and in connection with the assumption that the age composition, citizenship, and registration status of the Jewish population in a Census Tract is identical with that of the total population in the Tract. The interview with the precinct captains indicated that the error deriving from name selection can be kept well within a 10 per cent limit. The assumption that the age composition, citizenship and registration status of the Jewish population is identical with that of the total population in a Census Tract is more valid in tracts with a high density of the Jewish population. With decreasing density the validity of this assumption declines. Altogether there is no way in which the error of the estimate can be precisely measured.

Chapter III

SIZE AND DISTRIBUTION OF THE JEWISH POPULATION OF CHICAGO

I. Size and Distribution of the Jewish Population in 1946

It was pointed out previously that the selection of Jewish names from listings is greatly aided by the knowledge of the spatial distribution of the Jewish population.[1] There are areas such as North Lawndale and Albany Park which are commonly known as Jewish neighborhoods. In addition, there are many areas which are said to have experienced an increase or decline of the Jewish population in recent years. The present survey is, therefore, limited to those areas which have a sizeable Jewish population or to areas where important shifts of the Jewish population are supposed to have taken place. It was the purpose of the present survey to determine the size of the Jewish population in Jewish neighborhoods and to determine the magnitude of population shifts which have taken place since 1930, the time of the last Jewish population survey.

The areas studied in the present survey are listed in Table 13. It will be seen that altogether all or parts of 15 Community Areas were included in the survey. However, only six of the Community Areas were studied completely. Of the remaining nine Community Areas only those Census Tracts were selected for study which on the basis of data for the Russian-born persons and according to informants were said to have a sizeable Jewish population.

For the areas listed in Table 13, Voters' Lists were obtained and processed as described in Sections 8 and 9 of the preceding chapter.

The results of the survey are presented in Table 14. It was found that the size of the Jewish population amounted to 268,969. It should be pointed out that this figure pertains only to the areas under study. An inspection of Table 14 reveals that the Jewish population is not evenly distributed within the areas surveyed.

---

[1] *Supra*, p. 67.

TABLE 13
AREAS SELECTED FOR THE 1946/47 STUDY OF THE JEWISH POPULATION OF CHICAGO

Community Area		*Census Tracts*
Name	*Number*	
Rogers Park	1	All Tracts (1-8)
West Ridge	2	All Tracts (9-17)
Uptown	3	20-24; 26-28; 34-39
Lake View	6	86, 87, 91, 92, 99
Albany Park	14	All Tracts (160-167)
Logan Square	22	238-240; 244; 250; 253-257
Humboldt Park	23	274; 275
West Town	24	285; 286; 298; 299; 301-304
Austin	25	338-344
West Garfield Park	26	349-354
East Garfield Park	27	356; 363-365; 368; 369
North Lawndale	29	All Tracts (444-470)
Kenwood	39	All Tracts (593-599)
Hyde Park	41	All Tracts (608-622)
South Shore	43	All Tracts (635-647)

One-third of the Jewish population was found to live on the West Side, one-fourth on the North Side and one-fifth each on the Northwest and South Sides. Of the nearly 90,000 Jews on the West Side, about 65,000 reside in Community Area 29, North Lawndale. On the Northwest Side the largest number of Jews is found in Community Area 14, Albany Park. On the North Side the Jewish population is concentrated in Community Area 3, Uptown, which has about 28,000 Jewish persons. Community Area 41, Hyde Park, with 22,000 Jews is the largest Jewish concentration on the South Side. It will also be seen from Table 14 that half of the Jewish population resides in 3 Community Areas; for 47.1 per cent of the Jewish population reside in Community Areas 29, 14, and 3, North Lawndale, Albany Park and Uptown.

It was mentioned above that the size of the Jewish population amounted to 268,969 in the areas under survey. The total Jewish population of the city is estimated to be 333,094. The latter estimate is derived from a special tabulation of the 1947 Sample Survey of Metropolitan Chicago which was undertaken by the Chicago Tribune.[2] Since this estimate is based on a sample it

[2] The special tabulation of the data for the city of Chicago exclusive of suburbs was made possible by a grant from the Board of Directors of the Young Men's Jewish Council.

is subject to chance error. The chances are 19 out of 20, that in a complete census of the Jewish population the size of this population would range between 313,250 and 352,938.

TABLE 14

SIZE AND DISTRIBUTION OF THE JEWISH POPULATION IN SELECTED AREAS OF THE CITY OF CHICAGO, 1946

Community Area					
Name	*Number*	*Number*	*Per Cent*	*Number*	*Per Cent*
TOTAL				268,969	100.0
West Side				89,782	33.4
North Lawndale	29	64,378	23.9		
West Garfield Park	26*	10,238	3.9		
Austin	25*	8,377	3.1		
East Garfield Park	27*	6,789	2.5		
Northwest Side					
Albany Park	14	34,531	12.8	59,399	22.1
Logan Square	22*	10,514	3.9		
West Town	24*	10,130	3.8		
Humboldt Park	23*	4,224	1.6		
North Side				70,438	26.2
Uptown	3*	28,013	10.4		
Rogers Park	1	19,237	7.1		
Lake View	6*	12,561	4.7		
West Ridge	2	10,627	4.0		
South Side				49,350	18.3
Hyde Park	41	22,465	8.3		
South Shore	43	17,343	6.5		
Kenwood	39	9,542	3.5		

* Partial Comunity Areas.

II. Size and Distribution of the Jewish Population in 1930

1. INTRODUCTION

Since data concerning the size and distribution of the Jewish population are available for the year 1930, it becomes possible to determine whether and to what extent shifts in the spatial distribu-

tion have taken place between 1930 and 1946. However, before such an analysis is made a critical evaluation of the 1930 estimates is called for.

As a result of the Census of Religious Bodies, Linfield estimated the Jewish population at 325,000 for the year 1927.[3] Since the methods employed by Linfield in making estimates have been shown to be of little validity, this estimate cannot be taken seriously.[4]

However, there are available two estimates which do have a high degree of validity. One estimate based on a *Yom Kippur* Absence count arrives at a figure of 300,000 for the year 1931, while another estimate based on Death Certificates arrives at a figure of 265,000 for the year 1930. This part will be devoted to a critical discussion of the methods employed and a revised estimate of the *Yom Kippur* count will be presented.

2. The *Yom Kippur* Absence Survey of 1931

The *Yom Kippur* Absence Method was applied by W. A. Goldberg who arrived at an estimate of 300,000 Jewish persons as of 1931.[5] The objective of this survey was to get an estimate of the total Jewish population as well as their distribution by Community Areas and Census Tracts. Consequently, each public school district was translated into the corresponding Community Areas, Census Tracts and Enumeration Districts. After that step, the Jewish student population of each school was apportioned into the Community Areas, Census Tracts and Enumeration Districts on the basis of the relationship of the total population of each unit to the total population contained in the boundaries of each school. In a similar manner the Jewish students in high schools were distributed into census boundaries.

Proceeding on the assumption that the "proportion of children in the public schools aged 5 to 14 comprised 14.5 per cent of the total population," Goldberg multiplied the Jewish student population in each Community Area by 100/14.5 or 6.897.[6] However, the census data for 1930 show that the proportion of youth 5 to 14 years of age differs considerably for different Community Areas, ranging from 7.6 per cent in Community Area 33 to 29.2 per cent in Community 62. If it is assumed that the age composi-

---

[3] H. L. Lurie, "Critique of the Use of Death Records," *Jewish Social Studies*, I (April, 1939), 164.

[4] See the critical evaluation of the methods used by Linfield, *Supra*, pp. 8-9.

[5] Goldberg, *op. cit.*, p. 2.

[6] *Ibid.*

tion of the Jewish population in a given Community Area does not differ from the age composition of the total population *residing in the same Community Area,* Goldberg underestimated the Jewish population in all those Community Areas in which the proportion of children 5 to 14 years of age was less than 14.5 per cent, while he overestimated it in those Community Areas in which the proportion of children 5 to 14 years of age was more than 14.5 per cent.

Therefore this writer undertook a new computation applying the proportions prevailing in each Community Area. A comparison of Goldberg's original estimates with the revised estimates for the most important Community Areas is presented in Table 15.[7] This comparison reveals that Goldberg overestimates the size of the Jewish population on the West and Northwest Sides of the City which are mainly areas of second settlement and underestimates the Jewish populations on the North and South Sides which are more recent areas of Jewish settlement.

The revision of Goldberg's estimates by the application of the differential proportions of youth populations residing in each Community Area affects the estimate of the total Jewish population of Chicago for 1931. While Goldberg arrived at an estimate of 300,000, the revision made by this writer lowers the estimate to 274,000. This downward revision deserves attention in view of the fact that the estimate presented by Jaffe on the basis of the Death Certificate Method is 265,000. Lowering of the difference in the two estimates from 35,000 to 9,000, destroys the basis of some of the critical arguments leveled against Jaffe's use of Death Certificates.[8]

The downward revision of the estimate of the total Jewish population is the result of the fact that Goldberg overestimated the Jewish population in the areas of highest concentration. The most drastic downward revision occurred in North Lawndale where Goldberg's estimate was 94,190, while the revised estimate arrived at only 75,450 Jewish persons. For West Town Goldberg's estimate was 29,285 while the revised estimate is only 18,704.

The areas of more recent settlement where Goldberg underestimated the size of the Jewish population were numerically not significant in 1931. However, if his original estimates were used, the rate of growth in these areas since 1931 would be grossly

---

[7] The revision for all Community Areas will be found in Table 25.

[8] Lurie, *op. cit.,* pp. 164-166.

TABLE 15

ORIGINAL AND REVISED ESTIMATES OF THE JEWISH POPULATION, BASED ON *YOM KIPPUR* ABSENCE DATA, IN SELECTED COMMUNITY AREAS OF CHICAGO, 1931

Community Area		*Estimates of the Jewish Population*	
Number	*Name*	*Original (Goldberg)*	*Revised*
	Overestimated by Goldberg	*Number*	*Number*
13	North Park	4,052	3,604
14	Albany Park	25,319	23,382
22	Logan Square	8,690	7,118
23	Humboldt Park	11,518	9,438
24	West Town	29,285	18,704
28	Near West Side	7,790	6,345
29	North Lawndale	94,190	75,450
30	South Lawndale	10,545	8,176
46	South Chicago	1,758	1,196
68	Englewood	3,082	2,863
	Underestimated by Goldberg		
1	Rogers Park	8,090	10,761
3	Uptown	5,743	9,571
6	Lakeview	4,865	6,286
8	Near North Side	1,004	1,348
39	Kenwood	2,271	4,065
41	Hyde Park	5,778	9,008
43	South Shore	9,594	11,592

exaggerated. In Uptown, Kenwood, and Hyde Park the revised estimate is twice as large as the original estimate. These are areas in which the youth population amounted to only 9 per cent or less in 1930, so that Goldberg's application of 14.5 per cent resulted in a serious underestimate. Rogers Park, Lake View and South Shore were the other major areas where the Jewish population was underestimated.

In order to show the spatial distribution of the Jewish population the revised estimates are presented in Table 16. It will be seen that 131,000 or nearly one half of the Jewish population—47.6 per cent to be exact—resided on the West Side in 1931. An additional one-fourth resided on the Northwest Side while only slightly more than 10 per cent each were found on the South and

North Sides of the city. From the Southwest Side Jews were nearly completely absent.

A further inspection of Table 16 indicates that the Jewish population was not equally distributed within the different parts of the city. Of the 131,000 Jewish persons on the West Side, 75,000 resided in North Lawndale while 18,000 resided in West Garfield Park and 15,000 in East Garfield Park. In 1931, the Northwest Side contained two major clusters of Jewish concentration. One such cluster was located in Community Area 24, West Town, with 18,000 Jewish persons, while another was located on the far Northwest Side in Community Area 14, Albany Park, with 23,000 Jews. Compared with the concentrations on the West and Northwest Sides, Jewish settlements were rather small on the North and South Sides of the city in 1931. On the North Side, Rogers Park and Uptown each contained about 10,000 Jewish persons, while on the South Side Hyde Park had 9,000 and South Shore about 11,000 Jewish persons.

Table 16 shows that the proportion which the Jewish population constitutes of the total population varies considerably for different parts and Community Areas of the city.[9] While the Jewish population constituted 8.1 per cent of the total population in 1930, the density ranged from 20 per cent on the West Side to 1 per cent on the Southwest Side. On the North and South Sides, Jewish persons constituted about 5 per cent of the total population.

Table 16 also indicates that the Jewish population was not evenly distributed within the various parts of the city. On the West Side the community with the highest density is North Lawndale where 67 out of every 100 persons were Jewish in 1930. On the Northwest Side it is Albany Park which had the highest density with 42 out of every 100 persons being Jewish. Rogers Park and Hyde Park were the communities with the highest density for the North Side and South Side respectively, the percentage of Jews being nearly 19 per cent.

It is also revealed by Table 16 that the areas with the largest number of Jews were also those areas where the density was highest. For example, North Lawndale with 75,450 had the highest number of Jews in any Community Area and at the same time had the highest density with two-thirds of the population

---

[9] The proportion which the Jewish population constitutes of the total population in a given area will hereafter be called the density of the Jewish population.

TABLE 16

DISTRIBUTION AND DENSITY OF THE JEWISH POPULATION BY PARTS OF THE CITY AND COMMUNITY AREAS OF CHICAGO, 1931 (REVISED *YOM KIPPUR* ESTIMATES)

Part of City and Community Area	*Jewish Population*			*Per Cent Jewish of Total Population*
	Number	*Per Cent*	*Per Cent*	
City	274,295	100.0		8.1
West Side	130,685		47.6	20.0
29 North Lawndale	75,450	27.5		67.2
30 South Lawndale	8,176	3.0		10.6
25 Austin	7,255	2.6		5.5
26 West Garfield Park	17,955	6.5		35.9
27 East Garfield Park	15,313	5.6		24.1
28 Near West Side	6,345	2.3		4.2
Remainder of West Side	191			0.3
Northwest Side	68,686		25.0	8.7
16 Irving Park	3,554	1.3		5.3
14 Albany Park	23,382	8.5		41.9
24 West Town	18,704	6.8		10.0
23 Humboldt Park	9,438	3.4		11.7
22 Logan Square	7,118	2.6		6.2
13 North Park	3,604	1.3		32.6
Remainder of Northwest Side	2,886	1.0		1.1
North Side	33,043		12.0	5.5
1 Rogers Park	10,761	3.9		18.8
3 Uptown	9,571	3.5		7.9
6 Lakeview	6,286	2.3		5.5
Remainder of North Side	6,425	2.3		2.1
South Side	35,903		13.1	4.6
43 South Shore	11,592	4.2		14.5
41 Hyde Park	9,008	3.2		18.8
39 Kenwood	4,065	1.5		15.1
42 Woodlawn	3,368	1.2		5.1
Remainder of South Side	7,870	2.9		1.5
Southwest Side	5,978		2.2	1.0
68 Englewood	2,883	1.0		3.2
Remainder of Southwest Side	3,095	1.1		0.6

being Jewish. On the other extreme was Community Area 68, Englewood, with only about 2,900 Jews and a density of 3.2 per cent.

3. The Relationship of the Death Certificate Study of 1930 to the Yom Kippur Absence Study of 1930.

In the discussion of the Death Certificate Study of 1930 it was emphasized that the validity of Jaffe's findings was greatly strengthened not only by the availability of specific death rates by Census Tracts but also by the availability of density rates of the Jewish population by Census Tracts.[10] This latter information was furnished by Goldberg's *Yom Kippur* Absence Survey. It is at this point that Jaffe's study is linked to and dependent on Goldberg's estimates. In selecting a mortality rate which would be representative of the mortality of the Jewish population of Chicago, Jaffe picked 13 Census Tracts which, according to Goldberg, were at least 90 per cent Jewish. Most of these Tracts are located in North Lawndale, the community which was most seriously affected by the revision made by this writer. The application of the actual proportions of the youth population residing in each of the 13 Census Tracts resulted in a density of from 60 to 80 per cent. However, the revised rates remain the highest rates available in the city in 1930.

III. Changes in the Distribution of the Jewish and Russian-born Population since 1930

1. Changes in the Distribution of the Jewish Population

Since 1930 a considerable shift of the Jewish population of Chicago has taken place. The Jews have left older areas of settlement and moved to newer areas, still farther removed from the center of the city. The magnitude of these changes is presented in Table 17. When considering these data it should be kept in mind that the figures for 1930 are not strictly comparable with those of 1946. For, the 1930 data are based on a *Yom Kippur* Absence count while the 1946 figures are derived from Voters' Lists.

Table 17 and Figure 2 show that the Jewish population has begun to leave the West Side for other parts of the city. Most spectacular has been the increase on the North Side where the size of the Jewish population nearly tripled since 1930. On the South Side the Jewish population nearly doubled during the same period.

---

[10] A. J. Jaffe, "A Study of Chicago Jewry (1930) Based on Death Certificates," *Jewish Population Studies*, ed. by Sophia M. Robison, pp. 131-151 and "The Use of Death Records to Determine Jewish Population Characteristics," *Jewish Social Studies*, I (April, 1939), 143-163.

TABLE 17

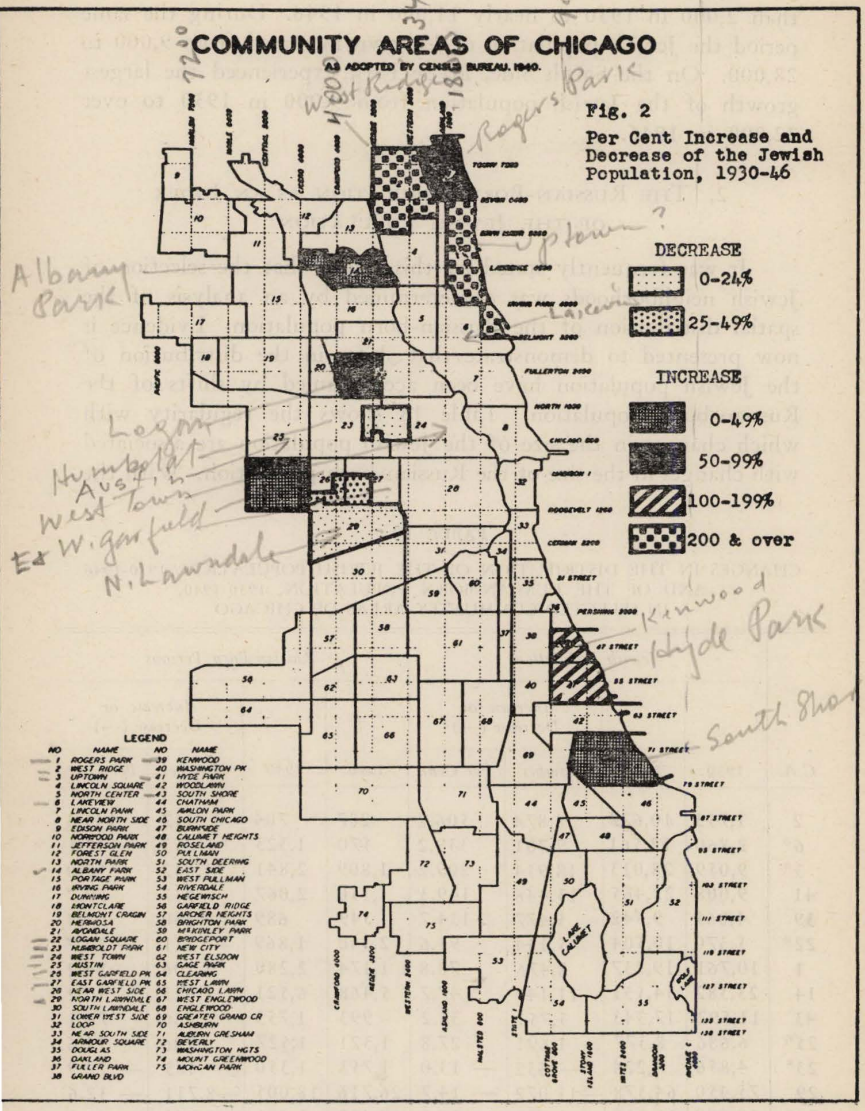
CHANGES IN THE DISTRIBUTION OF THE JEWISH POPULATION IN SELECTED AREAS OF CHICAGO, 1930-1946

Community Areas		*Jewish Population*			
				Increase or Decrease	
Name	*Number*	1930	1946	*Number*	*Per Cent*
West Side		107,673	89,782	−17,891	− 16.6
North Lawndale	29	75,450	64,378	−11,072	− 14.7
East Garfield Park	27*	9,820	6,789	− 3,031	− 30.9
West Garfield Park	26*	15,717	10,238	− 5,479	− 34.9
Austin	25*	6,686	8,377	1,691	27.8
Northwest Side		45,700	59,389	13,689	29.9
Logan Square	22*	5,370	10,504	5,134	95.6
Albany Park	14	23,382	34,531	11,149	47.7
Humboldt Park	23*	4,856	4,224	− 632	− 13.0
West Town	24*	12,092	10,130	− 1,962	− 16.2
North Side		24,433	70,438	46,005	188.3
West Ridge	2	1,753	10,627	8,874	506.2
Lake View	6*	2,860	12,561	9,701	339.2
Uptown	3*	9,059	28,013	18,954	209.2
Rogers Park	1	10,761	19,237	8,476	78.8
South Side		24,665	49,350	24,685	100.1
Hyde Park	41	9,008	22,465	13,448	149.3
Kenwood	39	4,065	9,542	5,477	134.7
South Shore	43	11,592	17,343	5,751	33.2

* Partial Community Areas.

On the West Side, East and West Garfield Park each lost one third of their Jewish population, while North Lawndale which is the heart of the Jewish settlement on the West Side experienced only a decline of about 15 per cent. Austin, which is located at the Western city limits experienced a growth of nearly 30 per cent on the part of the Jewish population since 1930. In Albany Park, the largest Jewish community on the Northwest Side, the Jewish population increased by nearly 50 per cent. Humboldt Park and West Town lost Jewish population, while Logan Square doubled its Jewish population since 1930.

The fastest growing Jewish settlement on the North Side is West Ridge where the Jewish population increased from less

COMMUNITY AREAS OF CHICAGO
AS ADOPTED BY CENSUS BUREAU. 1940.
DECREASE
0-24%
25-49%
INCREASE
0-49%
50-99%
100-199%
200 & over
LEGEND
1 ROGERS PARK
2 WEST RIDGE
3 UPTOWN
4 LINCOLN SQUARE
5 NORTH CENTER
6 LAKEVIEW
7 LINCOLN PARK
8 NEAR NORTH SIDE
9 EDISON PARK
10 NORWOOD PARK
11 JEFFERSON PARK
12 FOREST GLEN
13 NORTH PARK
14 ALBANY PARK
15 PORTAGE PARK
16 IRVING PARK
17 DUNNING
18 MONTCLARE
19 BELMONT CRAGIN
20 HERMOSA
21 AVONDALE
22 LOGAN SQUARE
23 HUMBOLDT PARK
24 WEST TOWN
25 AUSTIN
26 WEST GARFIELD PK
27 EAST GARFIELD PK
28 NEAR WEST SIDE
29 NORTH LAWNDALE
30 SOUTH LAWNDALE
31 LOWER WEST SIDE
32 LOOP
33 NEAR SOUTH SIDE
34 ARMOUR SQUARE
35 DOUGLAS
36 OAKLAND
37 FULLER PARK
38 GRAND BLVD
39 KENWOOD
40 WASHINGTON PK
41 HYDE PARK
42 WOODLAWN
43 SOUTH SHORE
44 CHATHAM
45 AVALON PARK
46 SOUTH CHICAGO
47 BURNSIDE
48 CALUMET HEIGHTS
49 ROSELAND
50 PULLMAN
51 SOUTH DEERING
52 EAST SIDE
53 WEST PULLMAN
54 RIVERDALE
55 HEGEWISCH
56 GARFIELD RIDGE
57 ARCHER HEIGHTS
58 BRIGHTON PARK
59 MCKINLEY PARK
60 BRIDGEPORT
61 NEW CITY
62 WEST ELSDON
63 GAGE PARK
64 CLEARING
65 WEST LAWN
66 CHICAGO LAWN
67 WEST ENGLEWOOD
68 ENGLEWOOD
69 GREATER GRAND CR
70 ASHBURN
71 AUBURN GRESHAM
72 BEVERLY
73 WASHINGTON HGTS
74 MOUNT GREENWOOD
75 MORGAN PARK
Fig. 2
Per Cent Increase and Decrease of the Jewish Population, 1930-46

than 2,000 in 1930 to nearly 11,000 in 1946. During the same period the Jewish population of Uptown increased from 9,000 to 28,000. On the South Side, Hyde Park experienced the largest growth of the Jewish population from 9,000 in 1930 to over 22,000 in 1946.

2. The Russian-Born Population as an Index of the Jewish Population

It was frequently stated by this writer that the selection of Jewish neighborhoods was co-determined by an analysis of the spatial distribution of the Russian-born population. Evidence is now presented to demonstrate that shifts in the distribution of the Jewish population have been accompanied by shifts of the Russian-born population. Table 18 shows the regularity with which changes in the size of the Jewish population are associated with changes in the size of the Russian-born population. With the

Table 18

CHANGES IN THE DISTRIBUTION OF THE JEWISH POPULATION, 1930-1946 AND OF THE RUSSIAN-BORN POPULATION, 1930-1940, IN SELECTED COMMUNITY AREAS OF CHICAGO

	Jewish Population				*Russian-Born Persons*			
			Increase or Decrease (—)				*Increase or Decrease (—)*	
C.A.	1930	1946	*Number*	*Per Cent*	1930	1940	*Number*	*Per Cent*
2	1,753	10,627	8,874	506.2	287	704	417	145.3
6*	2,860	12,561	9,701	339.2	570	1,323	753	132.1
3*	9,059	28,013	18,954	209.2	1,809	2,841	1,032	57.0
41	9,008	22,465	13,448	149.3	1,150	2,067	917	79.7
39	4,065	9,542	5,477	134.7	349	689	340	97.4
22*	5,370	10,504	5,134	95.6	2,140	1,869	— 271	— 12.7
1	10,761	19,237	8,476	78.8	1,174	2,280	1,106	94.2
14	23,382	34,531	11,149	47.7	5,468	6,521	1,053	19.2
43	11,592	17,343	5,751	33.2	993	1,753	760	76.5
25*	6,686	8,377	1,691	27.8	1,321	1,527	206	15.6
23*	4,856	4,224	— 632	— 13.0	1,753	1,350	— 403	— 22.9
29	75,450	64,378	—11,072	— 14.7	26,716	18,005	—8,711	— 32.6
24*	12,092	10,130	— 1,692	— 16.2	6,402	3,681	—2,721	— 42.5
27*	9,820	6,789	— 3,031	— 30.9	1,868	1,696	— 172	— 9.2
26*	15,717	10,238	— 5,479	— 34.9	2,499	2,353	— 146	— 5.8

* Partial Community Areas.

exception of Community Area 22, all the areas which experienced an increase of the Jewish population also experienced an increase of the Russian-born population, while, conversely, all areas which suffered a loss of Jewish population also show a decline of Russian-born persons between 1930 and 1940.

In order to test the extent of association between the distribution of the Jewish population and the distribution of the Russian-born population several correlations were computed. A rank correlation of the distribution of the Jewish population with that of the Russian-born population for 1930 for all 75 Community Areas yielded a value of .798. A similar correlation between the distribution of the Jewish population in 1946 with that of the Russian-born in 1940 for the areas under study resulted in a value of .632. However, when the data for 1946 were computed separately for the North and South Sides on the one hand, and the West and Northwest Sides on the other, a value of .886 was found for the former and .938 for the latter.[11]

TABLE 19

NUMBER OF RUSSIAN-BORN PERSONS PER 1,000 OF JEWISH POPULATION IN SELECTED AREAS OF CHICAGO, 1930 AND 1940

Community Area		*Number of Russian-Born Persons Per 1,000 Jewish Population*	
Name	*Number*	1940	1930
Kenwood	39	72	86
West Ridge	2	79	164
Hyde Park	41	92	128
South Shore	43	101	86
Lake View	6*	105	199
Rogers Park	1	118	109
Uptown	3*	137	200
Logan Square	22*	178	398
Austin	25*	182	198
Albany Park	14	188	233
West Garfield Park	26*	230	159
East Garfield Park	27*	250	190
North Lawndale	29	280	354
Humboldt Park	23*	319	361
West Town	24*	363	529

* Partial Community Areas.

[11] These correlations are based on the distribution by Census Tracts.

These correlations are indicative of the following facts: Since the cessation of large-scale immigration to the United States the Russian-born population—like all other foreign-born groups—has experienced a decline in numbers. This decline is due to increasing mortality which is the result of the ageing of the foreign-born population. The rank correlation should, therefore, be expected to be lower in 1940 than in 1930. The difference in the values for the North and South Sides on the one hand and the West and Northwest Sides reflect the fact that the native-born children of the Russian-born population move out of the older areas of Jewish settlement to the newer neighborhoods on the North and South Sides.

The correlations described above show that the data for the Russian-born population can be used as an index of the distribution of the Jewish population at the present time. However, as the Russian-born population declines in number in future decades, this index will become less reliable and will finally disappear. That this process is under way can be seen from Table 19 in which the number of Russian-born persons per 1,000 Jewish population is presented for 1940 and 1930. Out of the 15 Community Areas under study, 10 show a decline in the ratio of Russian-born persons since 1930. It will also be noted from Table 19 that in 1930 as well as in 1940 the ratio of Russian-born persons differed considerably for different Community Areas. On the North and South Sides, the newer areas of settlement, the ratio of Russian-born persons was less than 150 per 1,000 Jewish population, while the ratio varied from 178 to 363 on the West and Northwest Sides in 1940.

CHAPTER IV

SELECTED CHARACTERISTICS OF JEWISH NEIGHBORHOODS

I. The Definition of a Jewish Neighborhood

The higher the proportion of the Jewish population to the total population in a given area, the more that area or neighborhood can be said to be Jewish.[1] The density of the Jewish population in the areas surveyed by this writer is presented in Table 20. This Table shows that the density ranges from a high of 62.8 per cent in Community Area 29, North Lawndale, to 15.2 per cent in Community Area 25, Austin. Altogether there are only 3 Community Areas in which the density is more than 50 per cent. They are in addition to North Lawndale, Community Area 14, Albany Park with 60.9 per cent and partial Community Area 6, Lake View with 53.8 per cent. On the other hand, there are 5 areas with a density of less than 25 per cent. However, the density of the Jewish population varies considerably within each Community Area. The variations found in each Community Area are also presented in Table 20 in such a manner that for each Community Area the Tracts with the highest and the lowest density have been posted.[2] It was found that Census Tracts having the highest density range from 91.6 per cent to 29.4 per cent while Tracts with the lowest density range from 31.2 to 3.3 per cent.

II. The Analysis of Social Characteristics

Since a separate set of data concerning the social characteristics of the Jewish population is not available, the description of the Jewish population is usually limited to the analysis of Jewish neighborhoods. Such an analysis is based on the assumption that the social characteristics of the Jewish population in a given Census Tract do not differ from those of the total population residing in it. It is evident that the validity of this assumption varies directly with the density of the Jewish population. The higher the density of the Jewish population is in a given Tract, the more justified is this assumption, while, conversely, a lower density makes this

[1] The proportion which the Jewish population constitutes of the total population in a given area will be called the density of the Jewish population.

[2] The density of all Census Tracts included in this study will be found in Table 26.

TABLE 20

DENSITY OF THE JEWISH POPULATION IN SELECTED AREAS OF CHICAGO, 1946

C. A.	Total Population 1940	Jewish Population 1946	Per Cent Jewish of Total Population (Density)	Jewish Density			
				Highest		Lowest	
				Number of Tract	Per Cent	Number of Tract	Per Cent
Total	773,962	268,969	34.7	—	—	—	—
29	102,470	64,378	62.8	450	90.7	464	1.4
14	56,692	34,531	60.9	167	91.6	161	7.4
6*	23,334	12,561	53.8	92	62.8	86	31.2
41	50,550	22,465	44.4	608	71.7	622	1.4
39	29,611	9,542	32.2	596	49.7	594	15.8
23*	13,094	4,224	32.2	275	34.5	274	31.0
1	60,565	19,237	31.8	5	46.0	6	9.0
26*	33,343	10,238	30.7	352	68.7	349	15.3
27*	22,288	6,789	30.5	363	56.5	369	9.8
3*	108,347	28,013	25.8	28	62.0	34	7.2
2	43,553	10,627	24.4	16	39.0	17	5.0
22*	46,110	10,514	23.3	254	40.9	240	6.9
43	79,593	17,343	21.8	636	36.8	647	3.3
24*	49,264	10,130	20.6	285	34.3	303	12.6
25*	55,148	8,377	15.2	341	29.4	340	6.3

* Partial Community Areas.

assumption less acceptable. Therefore, the analysis of some selected social characteristics has been made in such a manner as to determine whether a change in the density of the Jewish population is associated with a variation in the social characteristic under study.[3]

[3] Since the Canadian Census Bureau enumerates the religious composition of the population, we are in a position to compare the social characteristics of the Jewish with those of the total population. Such comparative data have been published for the city of Winnipeg by Louis Rosenberg in *The Jewish Community of Winnipeg, op. cit.* A comparison of the social characteristics of the 17,000 Jewish persons with the total population of 222,000 as of 1941 reveals the following: The proportion of persons under 35 years was larger in the Jewish population than in the total population. Above the age of 35 years the condition was reversed. The marital status of the Jewish population 15 years old and over was nearly identical with that of the total population. Likewise, the sex ratio was identical for both groups. It was found that 94.6 per cent of the Jewish population were citizens while the percentage for the total population was 96.5 per cent. An analysis of the occupational distribution indicated that the proportion of Jews was larger in manufacturing and wholesale and retail trade. The proportion of Jews in the professions was 7.5 per cent as compared with 7.1 per cent in the total population. The proportion of laborers and unskilled workers was smaller in the Jewish than in the total population.

TABLE 21

HOUSING PATTERN IN JEWISH NEIGHBORHOODS IN SELECTED AREAS OF CHICAGO, 1940

Community Area or Census Tract	*Density = Highest: + Lowest: —*	*Percent Structures with 10 or more Dwelling Units*	*Community Area or Census Tract*	*Density = Highest: + Lowest: —*	*Percent Structures with 10 or more Dwelling Units*
City		23.3	CA 24		8.2
			CA 24*		11.9
West Side			CT 285	+	20.7
CA 29		20.5	CT 303	—	8.9
CT 450	+	32.1			
CT 464	—	1.7	North Side		
			CA 2		13.4
CA 27		28.2	CT 10	+	29.2
CA 27*		38.4	CT 17	—	11.3
CT 363	+	25.3			
CT 369	—	25.4	CA 6		37.3
			CA 6*		74.6
CA 26		25.1	CT 92	+	76.7
CA 26*		22.8	CT 86	—	47.0
CT 352	+	33.7			
CT 349	—	14.7	CA 3		48.6
			CA 3*		50.8
CA 25		25.5	CT 28	+	67.9
CA 25*		42.9	CT 34	—	8.2
CT 341	+	31.8			
CT 340	—	48.5	CA 1		27.4
			CT 5	+	36.9
Northwest Side			CT 6	—	1.5
CA 22		17.1	South Side		
CA 22*		30.2	CA 41		69.5
CT 254	+	31.7	CT 608	+	53.5
CT 240	—	8.4	CT 622	—	90.0
CA 14		35.6	CA 39		67.0
CT 167	+	58.7	CT 596	+	75.5
CT 161	—	14.8	CT 594	—	49.6
CA 23		10.6	CA 43		54.4
CA 23*		13.9	CT 636	+	71.3
CT 275	+	15.8	CT 647	—	11.5
CT 274	—	12.9			

* Partial Community Areas.

III. Housing Pattern of the Jewish Population

In his field work in connection with the Chicago Bureau of War Records this writer had gained the impression that the Jewish population prefers to reside in apartment buildings wherever such buildings are not restricted to Jews. This impression was supported by unsolicited statements made by the precinct captains who were interviewed in connection with the present study. In order to validate these impressions the 1940 census data concerning type of dwelling structure were analyzed and are presented in Table 21. This table clearly reveals that there is a distinct housing pattern on the part of the Jewish population of Chicago. Table 21 shows, first of all, that the partial Community Areas selected for this study have a higher percentage of multiple dwelling units than the total Community Areas to which they belong. To be specific, with the exception of the Jewish neighborhood in Community Area 26, all Jewish neighborhoods have a higher percentage of 10-family or more dwelling units than the total Community Areas of which they are a part. Table 21 also indicates that Census Tracts with the highest Jewish density have the highest proportion of multiple dwelling units while, conversely, Census Tracts with the lowest Jewish density have the smallest proportion of such units. However, this rule does not hold true for Community Areas 41, Hyde Park, where Census Tract 622, in spite of a very high proportion of multiple dwelling units has the lowest Jewish density. This exception from the general pattern can be explained by the fact that the apartment buildings are restricted. Other deviations from the pattern can be observed in Community Areas 25, 27, and 2.

IV. The Occupational and Employment Pattern of the Jewish Population

Considerable evidence has been accumulated which shows that the occupational distribution of the Jewish population differs substantially from that of the total population. Surveys of American cities have shown that Jewish persons predominate in retail trade and the professions.[4] An analysis of the occupational structure of the Jewish population of Germany during the Weimar republic showed the identical pattern.[5]

---

[4] Robison, *op. cit.*, pp. 183-184, 189.

[5] Erich Rosenthal, "Trends of the Jewish Population in Germany, 1910-39," *Jewish Social Studies*, IV (July, 1944), 251-58.

The Jewish population of Chicago also conforms to the occupational pattern found in other American cities. Data on "Major Occupation Groups" were analyzed and are presented in Table 22 for the male population. This Table reveals that there is a definite and consistent pattern. With minor exceptions, Census Tracts with the highest Jewish density have the highest proportion of professionals and semi-professionals; of proprietors, managers, and officials; and of clerical, sales, and kindred workers. Table 22 also contains information on the proportion which employers and own-account workers constitute of the total labor force. Again, the proportion of employers and own-account workers is highest in areas of highest Jewish density.

The pattern of occupational distribution is most consistent with reference to employers and own-account workers on the one hand, and proprietors, managers and officials on the other.

The analysis of the occupational data for the female population did not reveal a clear-cut pattern. Nevertheless, the data indicate that Census Tracts with the highest Jewish density show a tendency to have the highest proportion of clerical, sales, and kindred workers.[6]

V. The Economic Status of Jewish Neighborhoods

In the past, data concerning the economic status of the American people have been rather scant, and it was necessary to rely on monthly rental or value of home as an index of the economic status of the population. The 1940 Census, however, solicited information on income from those persons who had received wages or salary incomes in 1939. The Census Bureau describes these data as follows:

> In 1940, inquiries concerning income were made for the first time in the history of the Population Census, in order to provide statistics regarding the adequacy of employment and the economic well-being of the people. All persons fourteen years old and over (except inmates of specified institutions) were asked to report the amount of money wage or salary income received in 1939. (Those who received over $5,000.00 were required only to report whether they had received $50 or more from sources other than money wages or salaries in 1939. This comparatively small amount was chosen in order to identify those persons whose incomes, for all practical purposes, were limited to receipts from wages or salaries.) A question regarding the exact amount of non-wage income was not included because of the very considerable additional burden of enumeration that such a question would have entailed.

[6] See Table 27.

TABLE 22

THE PATTERN OF MALE OCCUPATION AND EMPLOYMENT STATUS IN JEWISH NEIGHBORHOODS IN SELECTED AREAS OF CHICAGO, 1940 (PERCENTAGE DISTRIBUTION)

Community Area or Census Tract	*Density = Higest + Lowest —*	*Occupational Distribution*					*Employers and Own Account Workers*
		Total	*Professionals and Semi-Professionals*	*Proprietors and Managers*	*Clerical and Kindred*	*Others*	
City		100.0	6.8	10.3	21.7	61.2	10.0
West Side							
CA 29		100.0	4.8	14.4	24.0	56.8	18.4
CT 450	+	100.0	5.9	18.2	28.6	47.3	23.8
CT 464	—	100.0	4.3	5.5	15.5	74.7	7.8
CA 27		100.0	5.4	8.9	20.1	65.6	10.0
CA 27*		100.0	6.9	12.2	25.0	55.9	14.2
CT 363	+	100.0	6.9	17.1	31.8	44.2	21.5
CT 369	—	100.0	3.8	8.1	20.0	68.1	10.6
CA 26		100.0	6.7	11.9	26.2	55.2	12.2
CA 26*		100.0	6.8	12.7	26.8	53.7	13.7
CT 352	+	100.0	11.9	17.3	33.6	37.2	22.2
CT 349	—	100.0	6.0	9.3	25.8	58.9	9.9
CA 25		100.0	9.0	13.1	27.6	50.3	11.9
CA 25*		100.0	9.8	16.2	30.1	43.9	13.9
CT 341	+	100.0	10.9	22.8	29.1	37.2	22.1
CT 340	—	100.0	7.2	11.0	29.3	52.5	9.4
Northwest Side							
CA 22		100.0	5.2	8.2	18.9	67.7	9.8
CA 22*		100.0	7.7	11.4	23.1	57.8	13.4
CT 254	+	100.0	9.6	15.2	23.2	52.0	19.0
CT 240	—	100.0	7.9	9.3	22.0	60.8	13.2
CA 14		100.0	7.7	17.1	29.2	46.0	18.4
CT 167	+	100.0	7.8	20.2	32.5	39.5	20.6
CT 161	—	100.0	4.2	7.6	24.0	64.2	8.7
CA 23		100.0	3.9	7.0	18.6	70.5	8.8
CA 23*		100.0	5.1	11.2	20.4	63.3	14.4
CT 275	+	100.0	4.2	13.0	21.2	61.6	14.5
CT 274	—	100.0	5.7	10.2	20.0	64.1	14.4

* Partial Community Areas.

TABLE 22 *(Continued)*

Community Area or Census Tract	*Density = Highest + Lowest —*	*Occupational Distribution*					*Employers and Own Account Workers*
		Total	*Professionals and Semi-Professionals*	*Proprietors and Managers*	*Clerical and Kindred*	*Other*	
CA 24		100.0	2.8	6.2	13.2	77.8	8.6
CA 24*		100.0	3.3	8.0	15.8	72.9	11.2
CT 285	+	100.0	4.7	12.7	19.0	63.6	16.5
CT 303	—	100.0	2.9	4.8	17.1	75.2	8.4
North Side							
CA 2		100.0	12.9	23.9	33.9	29.3	18.7
CT 10	+	100.0	13.0	28.2	33.4	25.4	21.9
CT 17	—	100.0	14.2	26.0	30.4	29.4	24.1
CA 6		100.0	8.7	13.8	24.1	53.4	13.7
CA 6*		100.0	14.7	26.1	29.4	29.8	24.4
CT 92	+	100.0	15.5	28.6	31.3	24.6	26.4
CT 86	—	100.0	9.9	13.2	23.9	53.0	14.6
CA 3		100.0	11.9	16.0	32.9	39.2	13.5
CA 3*		100.0	12.7	17.3	33.3	36.7	14.4
CT 28	+	100.0	15.4	25.6	36.8	22.2	24.7
CT 34	—	100.0	14.0	16.0	30.8	39.2	16.0
CA 1		100.0	15.3	22.7	37.7	24.3	17.4
CT 5	+	100.0	16.1	25.5	38.6	19.8	20.2
CT 6	—	100.0	13.7	23.7	37.1	25.5	14.6
South Side							
CA 41		100.0	20.6	21.9	29.0	28.5	20.4
CT 608	+	100.0	13.9	35.9	33.2	17.0	37.9
CT 622	—	100.0	37.5	25.4	21.5	15.6	21.3
CA 39		100.0	12.8	20.2	29.3	37.7	16.1
CT 596	+	100.0	15.3	24.6	29.4	30.7	24.3
CT 594	—	100.0	10.3	14.0	27.4	48.3	11.9
CA 43		100.0	14.9	22.0	33.0	30.1	15.5
CT 636	+	100.0	17.2	34.0	33.0	15.8	20.9
CT 647	—	100.0	5.2	7.1	22.4	65.3	7.9

Money wage or salary income as defined for the purposes of the 1940 census included all money received by persons as compensation for work or services performed as employees, including commissions, tips, piece-rate payments, bonuses, etc., as well as receipts commonly referred to as wages or salaries. Enumerators were instructed not to consider as wage or salary income receipts from business profits, fees, travel reimbursements, sale of crops, unemployment compensation, etc., nor compensation in forms other than money, such as meals, lodging, clothing, fuel, etc.

In occupational groups containing many employers, own account workers, or unpaid family workers, a large proportion of the workers are classified as having received less than $100 in wage or salary income, since for these classes of workers receipts other than wages or salaries are the principal source of income. Because of mechanical limitations, it was impossible in this tabulation to separate persons who received no wage or salary income from those who received $1 to $99.

The majority of the persons for whom wage or salary income was not reported probably had no wage or salary income in 1939, since available evidence indicates that most of these persons were employers, own account workers, and unpaid family workers.

Two important factors may have operated to make for inaccurate reporting of the data on wage or salary income. First, persons who received their compensation in many separate installments of irregular amounts may not have been able to determine accurately the total amount received. Second, some informants who replied to the census inquiries for the whole family undoubtedly did not know the precise amount of wage or salary income received by each member. Nevertheless, the statistics present a reasonably accurate picture of the amount and distribution of wage or salary income received in 1939.[7]

Since information on income was collected for wage and salary workers only, income data for Census Tracts with a high proportion of employers and own-account workers will not give a true picture of the income of the population in such Tracts. As was pointed out previously, the Tracts with a high Jewish density also have a high proportion of own-account workers. While in the city as a whole only 8.4 per cent were found in this category, the proportion of employers and own-account workers is in the neighborhood of 15 per cent in Census Tracts with the highest Jewish density.

The data on Median Income from wages and salaries—as presented in Table 23—indicate that 8 Census Tracts with the highest

[7] U. S. Bureau of the Census, *Sixteenth Census of the United States:* 1940. *Population,* Vol. III (Washington: Government Printing Office, 1943), pp. 5-6.

Jewish density had a higher median income than the Community Areas in which they are located and the Census Tracts with the lowest Jewish density. These neighborhoods are nearly all located on the West and Northwest Sides of the city. It is difficult to say to what extent the inclusion of income data from employers and own-account workers would have altered the picture of the economic status in Jewish neighborhoods.

VI. The Marital Status in Jewish Neighborhoods

In order to determine whether there is a variation in marital status associated with differences in the density of the Jewish population, the data concerning marital status were analyzed and are presented in Table 28. It was found that there was no clear cut pattern that would differentiate Census Tracts with high Jewish density from those with low density. In 9 Census Tracts of highest density the proportion of single persons was highest. The proportion of married persons with both spouses present was highest in 9 Census Tracts of highest density. In 10 Census Tracts the percentage of divorced persons was smallest. But, altogether,a definite pattern was not discernible. This finding agrees with Jaffe's observations that the marital status of Jewish women was identical with that of non-Jewish white women in 1930 and that the martial status of Jewish men differed only slightly from that of non-Jewish white men.[8]

[8] A. J. Jaffe, "The Use of Death Records to Determine Jewish Population Characteristics," *Jewish Social Studies*, I (April, 1939), 160.

TABLE 23

MEDIAN INCOME FOR ALL SALARIED WORKERS IN JEWISH NEIGHBORHOODS IN SELECTED AREAS OF CHICAGO, 1940

Community Area or Census Tract	*Density: High + Low —*	*Median Income*	*Percent Employers Own Account Workers*
City		$1,568.71	8.4
West Side			
CA 29		$1,429.45	14.5
CT 450	+	1,388.20	18.2
CT 464	—	1,543.80	6.5
CA 27		$1,451.22	8.7
CA 27*		1,657.20	11.6
CT 363	+	1,682.20	17.1
CT 369	—	1,649.40	10.4
CA 26		$1,540.88	9.6
CA 26*		1,526.40	10.6
CT 352	+	1.562.20	16.8
CT 349	—	1,548.80	7.6
CA 25		$1,758.66	9.5
CA 25*		1,734.80	10.5
CT 341	+	1,820.40	16.3
CT 340	—	1,645.60	7.3
Northwest Side			
CA 22		$1,466.67	7.9
CA 22*		1,484.40	10.4
CT 254	+	1,570.80	14.3
CT 240	—	1,510.00	9.9
CA 14		$1,626.97	14.3
CT 167	+	1,583.10	16.1
CT 161	—	1,616.10	7.4
CA 23		$1,475.14	7.1
CA 23*		1,669.20	11.0
CA 275	+	1,679.20	10.6
CT 274	—	1,663.00	12.2

* Partial Community Areas.

TABLE 23 *(Continued)*

Community Area or Census Tract	*Density: High + Low —*	*Median Income*	*Percent Employers Own Account Workers*
CA 24		$1,322.05	6.8
CA 24*		1,350.20	8.1
CT 285	+	1,369.60	11.7
CT 303	—	1,378.40	6.3
North Side			
CA 2		$2,312.16	15.1
CT 10	+	2,476.50	17.4
CT 17	—	2,161.00	17.3
CA 6		$1,522.38	11.2
CA 6*		1,836.00	17.3
CT 92	+	1,950.80	18.1
CT 86	—	1,521.00	12.3
CA 3		$1,602.40	10.8
CA 3*		1,651.60	11.3
CT 28	+	1,662.80	17.8
CT 34	—	1,788.40	12.5
CA 1		$1,831.91	13.3
CT 5	+	1,899.20	14.7
CT 6	—	2,018.00	12.0
South Side			
CA 41		$1,784.00	15.3
CT 608	+	1,947.20	26.7
CT 622	—	2,000.00	15.5
CA 39		$1,605.96	12.3
CT 596	+	1,563.20	17.6
CT 594	—	1,602.10	11.0
CA 43		$2,051.08	12.4
CT 636	+	1,585.20	15.7
CT 647	—	1,603.80	7.8

CONCLUSION

A. On the basis of the facts enumerated below it appears that Voters' Lists can be successfully used as an instrument of population research:

1. In 1940, 92.3 per cent of the population 21 years and over in the city of Chicago were U. S. citizens. Naturalization data furnish evidence that by 1946 nearly 95 per cent of the adult population held United States citizenship.
2. In 1940, 86.6 per cent of the adult citizens and 80 per cent of the total adult population of Chicago were registered voters. Since the number of registered voters has shown a considerable increase between 1940 and 1946, it appears that, in spite of an increase in the size of the total population since 1940, the proportion of registered voters has not declined since that date.
3. There is considerable evidence that the residence requirements as set up in the voting law of Illinois do not disfranchise more than about 5 per cent of the citizens of Chicago.
4. Between 1930 and 1946 the number of registered voters in Chicago has increased by nearly 60 per cent, a fact which shows the increasing potential significance of Voters' Lists as a tool for population research.
5. The available evidence points to the fact that the establishment of permanent registration for the city of Chicago in 1936 has made for an increase of the proportion of registered citizens.

B. The successful selection of Jewish names is facilitated by the facts listed below:

1. It was found that in many neighborhoods Jews and non-Jews do not occupy the same dwelling structure. This frequent pattern of segregated occupancy of dwellings facilitates the evaluation of the probability whether the occupants of a building are Jewish.
2. It was found that the configuration of distinctive Jewish names, disguised and neutral names of the occupants of

a building and even of a block make it relatively easy to pick out Jewish names from Voters' Lists.

3. It was found that Voters' Lists facilitate the selection of Jewish names in the following manner:

   a. Since Voters' Lists are issued for each precinct separately, areas which are known or supposed to have a sizeable Jewish population can be easily selected and surveyed.

   b. Since Voters' Lists are arranged by house numbers, the segregated pattern of occupancy stands out more clearly and facilitates the selection of Jewish names.

4. The selection of Jewish names is a skill which can be acquired and improved with the result that the error can be kept within a ten per cent limit.

C. The use of Voters' Lists as an instrument for research into the Jewish population of Chicago has yielded the following results:

1. The size of the Jewish population in the 15 Areas surveyed was estimated to amount to 269,000 in 1946.

2. The Jewish population of Chicago is not evenly distributed over all parts of the city. On the West Side, nearly 90,000 and on the North Side nearly 60,000 Jewish persons were found.

3. Since 1930 the Jewish population has declined in areas of second settlement and increased considerably in the outlying sections of Chicago, particularly on the South and North Sides of the city.

4. Shifts in the spatial distribution of the Russian-born population are fairly closely associated with shifts in the distribution of the Jewish population. However, in 1940 the correlation was smaller than in 1930, a fact due to the decline in the number of Russian-born persons. It was also found that the correlation is smaller in areas of more recent settlement than in areas of second settlement. This fact seems to indicate that the foreign-born parents do not leave the older areas as much as do their native-born children.

5. The density in Jewish neighborhoods varies from 62.8 per cent to 15.2 per cent. A considerable variation of density was also found within each particular neighborhood.

6. Census Tracts having a high density of Jewish population tend to have a high proportion of structures with 10 or more dwelling units.
7. Census Tracts having a high density of Jewish population tend to have a high proportion of employers and own-account workers; of proprietors, managers, and officials; of professional and semi-professional workers; and of clerical, sales and kindred workers.
8. Since the 1940 population census enumerated only the income of wage and salary workers, and since there is such a high proportion of employers and own-account workers in Jewish neighborhoods, the income data did not reveal a clear-cut pattern for Jewish neighborhoods.
9. The data on marital status did not reveal any pattern for the neighborhoods with high Jewish density.

RECOMMENDATIONS FOR FURTHER RESEARCH

1. It will be recalled that the Voters' Lists yielded the number of registered adult Jewish citizens by Census Tracts. These numbers are used to build up estimates of the Jewish population. The construction of these estimates is based on data gathered in the decennial population census. It is, therefore, recommended that this study be repeated in such a manner that the Voters' Lists of a census year be used and that the estimates be built up on the basis of the data for that particular census year for the city of Chicago.

2. In order to test further the validity of this method it is recommended that the study be repeated in other cities, preferably in cities where previous and fairly reliable stimates of the Jewish population are available. Such studies should include an investigation of the factors which, in the present study, have been found to affect the registration of citizens for voting purposes.

BIBLIOGRAPHY

Adamic, Louis. *What's Your Name?* New York: Harper and Brothers, 1942.

Bureau of Jewish Social Research, *Jewish Communal Survey of Greater New York.* New York: Bureau of Jewish Social Research, 1928.

Flugel, J. C. *Men and Their Motives.* London: Kegan, Paul, Trench.

Goldberg, Nathan. "Forty-Five Years of Controversy: Should Jewish Immigrants be Classified as Jews," *The Classification of Jewish Immigrants and Its Implications.* New York: Yiddisch Scientific Institute, 1946, pp. 90-105.

Goldberg, W. A. "Jewish Population of Chicago, 1931, by Community Areas and Census Tracts," Jewish Charities of Chicago, 1934. (Mimeographed.)

Gosnell, Harold F. *Getting Out the Vote.* Chicago: University of Chicago Press, 1927.

——*Machine Politics: Chicago Model.* Chicago: University of Chicago Press, 1937.

Harris, Joseph P. *Registration of Voters in the United States.* Washington: The Brookings Institution, 1929.

Hauser, Philip M. "Differential Fertility, Mortality, and Net Reproduction in Chicago, 1930." Unpublished Ph. D. dissertation, Department of Sociology, University of Chicago, 1938.

Illinois League of Women Voters: *Illinois Voters' Handbook.* Chicago: Illinois League of Women Voters, 1946.

Jaffe, A. J. "The Use of Death Records to Determine Jewish Population Characteristics," *Jewish Social Studies,* I (April, 1939), 143-163.

Jewish Population Studies. Edited by Sophia M. Robison, New York: Conference on Jewish Relations, 1943.

Kantorowitsch, M. "Estimate of the Jewish Population of London in 1929-1933," *Journal of the Royal Statistical Society,* XLIX (1936), 372-79.

Linfield, H. S. "An Historical Review of Ten Censuses, 1850-1937," *The American Jewish Year Book.* Vol. XL (1938), pp. 61-81.

—"The Jewish Population of the United States," *The American Jewish Year Book.* Vol. IIIL (1945), pp. 641-58.

——"Number and Distribution of Jews in the United States in Urban Places and Rural Territories," *The American Jewish Year Book.* Vol. XLII (1940), 216-266.

Lurie, H. L. "Critique of the Use of Death Records," *Jewish Social Studies,* I (April, 1939), 164-166.

Mencken, H. L. *The American Language.* Fourth ed. New York: Alfred A. Knopf, 1936.

Merriam, Charles E., and Gosnell, Harold F. *Non-Voting.* Chicago: University of Chicago Press, 1924.

National Jewish Welfare Board. *War Record of the Jewish Population of Chicago.* A Report prepared by the Chicago Bureau of War Records. Chicago: National Jewish Welfare Board.

Robinson, Edgar E. *They Voted for Roosevelt.* Stanford: Stanford University Press, 1947.

Rosenberg, Louis, *Canada's Jews. Montreal*: Canadian Jewish Congress, 1939.

——*The Jewish Community of Winnipeg.* Montreal: Canadian Jewish Congress, 1946.

Rosenthal, Erich. "Trends of the Jewish Population in Germany, 1910-1939," *Jewish Social Studies,* VI (July, 1944), 233-74.

Trachtenberg, H. L. "Estimate of the Jewish Population of London in 1929," *Journal of the Royal Statistical Society,* XCVI (1933), 87-98.

U. S. Bureau of the Census, *Religious Bodies:* 1936. Washington: Government Printing Office, 1941.

U. S. Department of Justice, Immigration and Naturalization Service. *Immigration and Naturalization Laws and Regulations, as of March* 1, 1944. Washington: Government Printing Office, 1944.

Wirth, Louis. *The Ghetto.* Chicago: University of Chicago Press, 1928.

Wirth, Louis and Furez, Margaret. *Local Community Fact Book.* Chicago: Chicago Recreation Commission, 1938.

TABLE 24
ADULT POPULATION AND REGISTERED VOTERS BY WARDS
CITY OF CHICAGO, 1940*

Ward	*Population 21 Years and Over* 1940	*Registered Voters, Fall,* 1940	
		Number	*Percent*
City	2,397,392	1,918,103	80.0
1	20,859	15,532	74.5
2	59,722	53,570	89.7
3	54,346	43,089	79.3
4	53,364	44,262	82.9
5	71,669	55,770	77.8
6	58,579	47,356	80.8
7	65,253	52,661	80.7
8	55,236	46,119	83.5
9	49,349	38,898	78.8
10	41,013	30,805	75.1
11	42,789	32,593	76.2
12	45,432	34,159	75.2
13	52,279	43,290	82.8
14	38,566	29,763	77.2
15	45,513	38,465	84.5
16	47,557	40,419	85.0
17	52,577	43,825	83.3
18	52,282	46,518	89.0
19	43,860	42,131	91.9
20	33,124	25,439	76.8
21	38,640	29,409	76.1
22	34,284	26,859	78.3
23	34,300	29,214	85.2
24	40,305	30,128	74.7
25	30,413	24,751	81.4

* Sources: U. S. Bureau of the Census: *Sixteenth Census of the United States*: 1940, *Population,* Vol. II, Part 2, (Washington: Government Printing Office, 1943), p. 637-8. "Registration after Revision, October 3, 1940," Board of Election Commissioners, City of Chicago.

TABLE 24 (*Continued*)

Ward	Population 21 Years and Over 1940	Registered Voters, Fall, 1940	
		Number	Percent
26	37,353	28,172	75.4
27	46,454	33,587	72.3
28	43,412	35,497	81.8
29	41,509	35,376	85.2
30	47,998	39,308	81.9
31	45,063	34,687	77.0
32	42,237	31,765	75.2
33	44,070	34,814	79.0
34	46,911	36,949	78.8
35	49,837	40,247	80.7
36	48,836	39,946	81.8
37	53,283	45,174	84.8
38	55,642	45,711	82.1
39	49,476	39,934	80.7
40	50,975	39,581	77.6
41	49,809	41,996	84.3
42	47,511	33,525	70.6
43	40,854	30,468	74.6
44	52,898	38,299	72.4
45	46,997	37,856	80.5
46	54,922	40,241	73.3
47	56,286	45,746	81.3
48	66,823	49,902	74.7
49	62,749	50,380	80.3
50	52,086	44,096	94.2

TOURO COLLEGE LIBRARY

TABLE 25

ORIGINAL AND REVISED ESTIMATES OF THE JEWISH POPULATION BASED ON *YOM KIPPUR* ABSENCE DATA, BY COMMUNITY AREAS OF CHICAGO, 1931

Community Area	*Jewish Students* 1931	*Goldberg Estimate of Total Jewish Population* 1931	*Percent Children 5-14 Years of Age* 1930	*Revised Estimate of Total Jewish Population* 1931
1	1,173.0	8,090	10.9	10,761
2	292.7	2,019	16.7	1,753
3	832.7	5,743	8.7	9,571
4	198.6	1,370	12.9	1,539
5	32.4	223	14.3	226
6	704.0	4,885	11.2	6,286
7	218.3	1,505	14.0	1,559
8	145.6	1,004	10.8	1,348
9	1.0	7	19.9	5
10	3.0	21	20.8	14
11	5.5	38	21.1	26
12	5.6	39	19.9	28
13	587.5	4,052	16.3	3,604
14	3,671.1	25,319	15.7	23,382
15	66.1	456	18.4	359
16	550.9	3,800	15.5	3,554
17	48.5	335	23.3	208
18	.3	1	21.4	1
19	74.1	511	20.9	354
20	18.4	127	16.1	114
21	318.1	2,194	17.9	1,777
22	1,259.9	8,690	17.7	7,118
23	1,670.6	11,518	17.7	9,438
24	4,246.0	29,285	22.7	18,704
25	994.0	6,856	13.7	7,255
26	2,513.8	17,338	14.0	17,955
27	2,297.0	15,842	15.0	15,313
28	1,129.5	7,790	17.8	6,345
29	13,656.6	94,190	18.1	75,450
30	1,529.0	10,545	18.7	8,176
31	43.0	297	22.5	191
32	1.1	8	1.3	8
33	2.9	20	7.6	38
34	37.5	259	21.3	176
35	41.3	283	11.8	350

TABLE 25 (*Continued*)

Community Area	*Jewish Students* 1931	*Goldberg Estimate of Total Jewish Population* 1931	*Percent Children 5-14 Years of Age* 1930	*Revised Estimate of Total Jewish Population* 1931
36	82.2	567	10.4	790
37	57.9	399	21.8	266
38	16.4	113	13.0	126
39	329.3	2,271	8.1	4,065
40	153.5	1,059	12.2	1,258
41	837.8	5,778	9.3	9,008
42	343.5	2,369	10.2	3,368
43	1,391.0	9,594	12.0	11,592
44	200.9	1,386	15.2	1,322
45	117.6	811	18.1	650
46	254.9	1,758	21.3	1,196
47	0	0	28.5	0
48	19.0	131	21.0	90
49	48.4	334	18.5	261
50	0	0	20.5	0
51	10.0	69	24.9	40
52	0	0	20.6	0
53	14.8	102	21.9	68
54	0	0	24.7	0
55	0	0	26.6	0
56	10.8	74	28.6	38
57	5	34	27.3	18
58	10	69	23.3	42
59	43.7	301	24.0	182
60	94.4	651	23.0	410
61	74.0	510	23.6	313
62	2.6	18	29.2	9
63	25.7	177	20.6	125
64	13.0	90	20.2	64
65	8.3	57	24.0	35
66	13.5	93	17.3	78
67	126.4	872	18.6	679
68	446.9	3,082	15.5	2,883
69	186.1	1,284	15.1	1,231
70	.8	5	20.2	4
71	57.3	395	16.2	354
72	61.9	427	18.3	338
73	54.4	375	19.0	286
74	11.0	76	25.4	43
75	14.9	103	19.4	77

TABLE 26

DENSITY AND CONCENTRATION OF THE JEWISH POPULATION OF CHICAGO, 1946; CHANGES IN THE DISTRIBUTION OF THE RUSSIAN-BORN POPULATION BETWEEN 1930 AND 1940 BY CENSUS TRACTS IN SELECTED AREAS OF CHICAGO

Community Area or Census Tract	*Total Population* 1940	*Jewish Population* 1946	*Percent Jewish of Total Population (Density)*	*Percent Jewish of Total Jewish Population (Concentration)*	*Russian-Born Persons*			
					1930	1940	*Increase or Decrease*	
							Number	*Percent*
A. Community Area 1, Rogers Park								
CA 1	60,565	19,237	31.8	100.0	1,174	2,280	1,106	94.2
CT 1	4,606	1,511	32.8	7.8	57	139	82	143.8
2	1,619	686	42.4	3.6	51	89	38	74.5
3	7,341	3,107	42.0	16.1	171	396	225	131.6
4	8,901	2,221	24.9	11.5	96	239	143	148.9
5	16,441	7,563	46.0	39.3	487	1,031	544	112.7
6	7,859	705	9.0	3.7	68	63	— 5	— 7.3
7	5,716	1,376	24.1	7.1	132	104	— 28	— 21.2
8	8,026	2,068	25.8	10.7	112	219	107	95.5
B. Community Area 2, West Ridge								
CA 2	43,553	10,627	24.4	100.0	287	704	417	145.3
CT 9	12,139	2,506	20.6	23.6	61	246	185	303.3
10	4,018	1,515	37.7	14.3	56	126	70	125.0
11	6,305	1,631	25.9	15.3	51	105	54	105.9
12	7,337	1,709	23.3	16.1	44	82	38	86.4
13	3,586	1,163	32.4	10.9	39	59	20	51.3
14	3,942	1,023	25.9	9.6	12	43	31	258.3
15	2,858	509	17.8	4.8	14	29	15	107.1
16	1,190	464	39.0	4.4	1	4	3	300.0
17	2,178	107	5.0	1.0	9	10	1	11.0

C. Community Area 3, Uptown (Partial Community Area)

CA 3, Partial	108,347	28,013	25.8	100.0	1,809	2,841	1,032	57.0
CT 20	11,074	1,861	16.8	6.6	89	181	92	103.4
21	3,227	1,540	47.7	5.5	79	119	40	62.0
22	11,058	2,463	22.3	8.8	90	94	4	4.4
23	5,775	879	15.2	3.1	40	87	47	117.5
24	11,288	3,358	29.7	12.0	189	328	139	73.5
26	7,266	1,454	20.1	5.2	147	185	38	25.8
27	7,928	3,095	39.0	11.0	150	369	219	146.0
28	6,051	3,755	62.0	13.4	348	541	193	55.5
34	7,334	530	7.2	1.9	80	52	— 28	— 35.0
35	8,681	2,830	32.6	10.0	176	382	206	117.0
36	9,555	1,550	16.2	5.5	134	136	2	1.5
37	4,786	1,695	35.4	6.0	81	96	15	18.5
38	8,863	1,306	14.7	4.7	138	156	18	13.0
39	5,461	1,697	31.1	6.1	68	115	47	69.1

D. Community Area 6, Lake View (Partial Community Area)

CA 6, Partial	23,334	12,561	53.8	100.0	570	1,323	753	132.1
CT 86	4,862	1,516	31.2	12.1	106	201	95	89.6
87	6,501	4,088	62.9	32.5	174	368	194	111.5
91	1,940	1,062	54.8	8.5	39	125	86	220.5
92	6,700	4,208	62.8	33.5	183	486	303	165.6
99	3,331	1,687	50.7	13.4	68	143	75	110.3

E. Community Area 14, Albany Park

CA 14	56,692	34,531	60.9	100.0	5,468	6,521	1,053	19.2
CT 160	6,988	639	9.1	1.9	113	71	— 42	— 37.2
161	4,002	298	7.4	0.9	107	75	— 32	— 29.9
162	8,880	6,836	77.0	19.8	1,209	1,290	81	6.7

TABLE 26 (*Continued*)

Community Area or Census Tract	*Total Population* 1940	*Jewish Population* 1946	*Percent Jewish of Total Population (Density)*	*Per Cent Jewish of Total Jewish Population (Concentration)*	*Russian-Born Persons*			
					1930	1940	*Increase or Decrease*	
							Number	*Per Cent*
163	9,361	6,086	65.0	17.6	835	1,273	438	52.5
164	8,612	4,217	49.0	12.2	444	674	230	51.8
165	7,553	6,463	85.6	18.7	1,235	1,223	— 12	— 1.0
166	6,796	5,870	86.4	17.0	896	1,088	192	21.4
167	4,500	4,122	91.6	11.9	629	827	198	31.5
F. Community Area 22, Logan Square (Partial Community Area)								
CA 3, Partial	45,110	10,514	23.3	100.0	2,140	1,869	—271	— 12.7
CT 238	10,172	2,142	21.1	20.4	292	286	— 6	— 2.0
239	4,067	336	8.3	3.2	131	94	— 37	— 28.2
240	4,145	287	6.9	2.7	135	91	— 44	— 32.6
244	4,495	1,011	22.5	9.6	252	224	— 28	— 11.1
250	3,594	1,087	30.3	10.3	269	199	— 70	— 26.0
253	6,686	2,230	33.3	21.2	380	411	+ 31	+ 8.2
254	4,179	1,709	40.9	16.2	315	261	— 54	— 17.1
255	2,758	442	16.0	4.2	90	81	— 9	— 10.0
256	2,725	810	29.7	7.7	152	136	— 16	— 10.5
257	2,289	460	20.1	4.4	124	86	— 38	— 30.6
G. Community Area 23, Humboldt Park (Partial Community Area)								
CA 23, Partial	13,094	4,224	32.2	100.0	1,753	1,350	—403	— 22.9
CT 274	8,340	2,584	31.0	61.2	1,242	901	—341	— 27.3
275	4,754	1,640	34.5	38.8	511	449	— 62	— 12.1

H. Community Area 24, West Town (Partial Community Area)

CA 24, Partial	49,264	10,130	20.6	100.0	6,402	3,681	—2,721	— 42.5
CT 285	3,965	1,357	34.2	13.4	676	474	—202	— 29.9
286	4,715	1,334	28.3	13.2	736	440	—296	— 40.2
298	7,708	1,700	22.0	16.8	960	532	—428	— 44.6
299	5,751	1,157	20.1	11.4	868	404	—464	— 53.4
301	11,496	2,331	20.3	23.0	1,592	885	—707	— 44.4
302	3,406	662	19.4	6.5	347	238	—109	— 31.4
303	5,770	727	12.6	7.2	525	328	—197	— 37.5
304	6,453	862	13.3	8.5	698	380	—318	— 45.5

I. Community Area 25, Austin (Partial Community Area)

CA 25, Partial	55,148	8,377	15.2	100.0	1,321	1,527	+206	+ 15.6
CT 338	7,672	1,051	13.1	12.5	101	159	58	57.4
339	8,598	1,935	22.5	23.1	160	294	134	83.7
340	10,841	682	6.3	8.1	134	105	— 29	— 21.6
341	11,078	3,253	29.4	38.9	621	701	80	12.9
342	3,634	285	7.9	3.4	83	51	— 32	— 38.5
343	11,029	1,086	9.8	12.8	209	214	5	2.4
344	2,296	85	3.7	1.1	13	3	— 10	— 76.9

J. Community Area 26, West Garfield Park (Partial Community Area)

CA 26, Partial	33,343	10,238	30.7	100.0	2,499	2,353	—146	— 5.8
CT 349	6,376	977	15.3	9.5	258	214	— 44	— 17.0
350	6,324	1,300	20.6	12.7	358	359	1	0.3
351	3,294	634	19.2	6.2	82	91	9	11.0
352	7,025	4,831	68.7	47.2	1,008	1,068	60	5.9
353	6,555	1,458	22.2	14.2	472	346	—126	— 26.7
354	3,769	1,038	27.5	10.1	321	275	— 46	— 14.3

TABLE 26 (*Continued*)

Community Area or Census Tract	*Total Population* 1940	*Jewish Population* 1946	*Per Cent Jewish of Total Population (Density)*	*Per Cent Jewish of Total Jewish Population (Concentration)*	*Russian-Born Persons*			
					1930	1940	*Increase or Decrease*	
							Number	*Per Cent*
K. Community Area 27, East Garfield Park (Partial Community Area)								
CA 27, Partial	22,288	6,789	30.5	100.0	1,868	1,696	—172	— 9.2
CT 356	1,230	680	55.4	10.0	158	141	— 17	— 10.8
363	3,093	1,748	56.5	25.7	546	578	32	5.9
364	2,521	432	17.1	6.4	343	154	—189	— 55.9
365	3,132	761	24.3	11.2	338	175	—163	— 48.2
368	7,575	2,704	35.7	39.8	368	528	160	43.5
369	4,737	464	9.8	6.8	115	120	5	4.3
L. Community Area 29, North Lawndale								
CA 29	102,470	64,378	62.8	100.0	26,716	18,005	—8,711	— 32.6
CT 444	2,840	2,004	70.5	3.1	573	436	—137	— 23.9
445	2,063	1,296	62.8	2.0	494	306	—188	— 38.1
446	1,268	1,012	79.8	1.6	475	292	—183	— 38.5
447	2,308	2,007	86.9	3.1	752	506	—246	— 32.7
448	1,361	839	61.6	1.3	331	278	— 53	— 16.0
449	1,792	497	27.7	0.8	488	164	—324	— 66.4
450	19,829	17,996	90.7	27.9	7,287	5,131	—2,156	— 29.6
451	8,721	6,386	73.2	9.9	2,631	1,885	—746	— 28.3
452	8,033	6,386	78.2	9.8	2,767	1,738	—1,029	— 37.2
453	1,746	1,198	68.6	1.9	537	323	—214	— 39.8
454	4,291	3,539	82.5	5.5	1,567	959	—608	— 38.8
455	2,802	1,133	40.4	1.8	679	333	—346	— 51.0

	456	116	30	25.9	.....	3	2	— 1	— 33.4
	457	4,171	412	9.9	0.6	420	352	— 68	— 16.2
	459	1,808	0	0.0	.....	171	103	— 68	— 39.8
	460	13,930	8,651	62.1	13.4	3,048	2,399	—649	— 21.3
	461	3,915	3,117	79.6	4.8	1,374	942	—432	— 31.4
	462	5,506	877	15.9	1.4	392	313	— 79	— 20.1
	463	5,988	5,738	95.8	8.9	1,847	1,031	—816	— 44.2
	464	2,401	33	1.4	0.1	11	4	— 7	— 63.6
	466	1,490	54	3.6	0.1	30	2	— 28	— 93.3
	467	1,539	63	4.1	0.1	41	0	— 41	—100.0
	468	1,549	526	34.0	0.8	328	173	—155	— 47.3
	469	1,793	358	20.0	0.6	313	239	— 74	— 23.6
	470	1,210	330	27.3	0.5	157	69	— 88	— 56.0
M.	Community Area 39, Kenwood								
	CA 39	29,611	9,542	32.2	100.0	349	689	340	97.4
	CT 593	5,059	1,695	33.5	17.8	99	200	101	102.0
	594	5,103	807	15.8	8.4	36	53	17	47.2
	595	4,726	788	16.6	8.3	29	47	18	62.1
	596	3,962	1,966	49.7	20.6	78	155	77	98.7
	597	2,658	1,261	47.5	13.2	35	83	48	137.1
	598	3,397	1,583	46.6	16.6	32	63	31	96.9
	599	4,706	1,442	30.7	15.1	40	88	48	120.0
N.	Community Area 41, Hyde Park								
	CA 41	50,550	22,465	44.4	100.0	1,150	2,067	917	79.7
	CT 608	1,043	748	71.7	3.3	17	91	74	435.3
	609	1,372	960	70.0	4.3	35	73	38	108.6
	610	1,935	1,184	61.2	5.3	31	76	45	145.2
	611	2,691	1,373	51.1	6.1	22	37	15	68.2
	612	5,272	2,910	55.2	12.9	65	131	66	101.5
	613	5,615	2,243	40.0	10.0	64	125	61	95.3
	614	5,451	2,190	40.2	9.7	73	193	120	164.4

TABLE 26 (*Continued*)

Community Area or Census Tract	Total Population 1940	Jewish Population 1946	Per Cent Jewish of Total Population (Density)	Per Cent Jewish of Total Jewish Population (Concentration)	Russian-Born Persons			
					1930	1940	Increase or Decrease	
							Number	Per Cent
615	4,421	2,716	61.4	12.1	200	330	130	65.0
616	6,082	3,585	58.9	16.0	349	603	209	59.9
617	3,858	1,183	30.7	5.3	128	184	56	43.7
618	1,218	206	16.9	1.0	19	38	19	100.0
619	3,432	553	16.1	2.5	16	52	36	225.0
620	4,275	587	13.6	2.6	47	54	7	14.9
621	3,087	2,016	65.3	9.0	32	74	42	131.2
622	798	11	1.4		7	6	— 1	— 14.3
O. Community Area 43, South Shore								
CA 43	79,593	17,343	21.8	100.0	993	1,753	760	76.5
CT 635	8,416	2,653	31.5	15.3	118	231	113	95.8
636	12,599	4,631	36.8	26.7	237	486	249	105.1
637	2,124	254	12.0	1.5	38	37	— 1	— 2.6
638	2,954	520	17.6	3.0	30	43	13	43.3
639	6,298	1,024	16.3	5.9	73	93	20	27.4
640	2,271	518	22.8	3.0	39	45	6	15.4
641	2,768	602	21.8	3.5	38	71	33	86.8
642	19,328	5,058	26.2	29.2	289	549	268	95.4
643	3,729	455	12.2	2.6	23	50	27	117.4
644	6,719	676	10.1	3.9	52	69	17	32.7
645	5,478	647	11.8	3.7	48	61	13	27.1
646	4,870	238	4.9	1.4	16	16	0	0.0
647	2,039	67	3.3	0.4	0	2	2	—

TABLE 27

THE PATTERN OF FEMALE OCCUPATIONS IN JEWISH NEIGHBORHOODS IN SELECTED AREAS OF CHICAGO, 1940

Community Area or Census Tract		Occupational Distribution				
		Total	Professional and Semi-Professional	Proprietors and Managers	Clerical	Other
City		100.0	9.9	3.4	41.3	45.4
West Side						
CA 29		100.0	5.5	3.1	51.8	39.6
CT 450	+	100.0	4.9	2.9	60.2	32.0
CT 464	—	100.0	5.5	0.8	39.6	54.1
CA 27		100.0	8.5	2.9	35.8	52.8
CA 27*		100.0	9.4	2.9	43.7	44.0
CT 363	+	100.0	5.9	3.4	57.2	33.5
CT 369	—	100.0	4.5	3.6	31.8	60.1
CA 26		100.0	9.5	2.8	55.2	32.5
CA 26*		100.0	9.1	2.5	55.6	32.8
CT 352	+	100.0	10.0	2.6	61.8	25.6
CT 349	—	100.0	7.0	2.2	61.1	29.7
CA 25		100.0	13.9	3.2	58.0	24.9
CA 25*		100.0	15.2	3.5	59.0	22.3
CT 341	+	100.0	13.9	3.8	60.4	21.9
CT 340	—	100.0	10.8	3.2	62.5	23.5
Northwest Side						
CA 22		100.0	5.6	3.0	37.9	53.5
CA 22*		100.0	7.4	3.4	48.5	40.7
CT 254	+	100.0	9.7	2.3	47.6	40.4
CT 240	—	100.0	7.5	3.1	49.5	39.9
CA 14		100.0	6.6	3.2	62.8	27.4
CT 167	+	100.0	5.5	2.7	64.3	27.5
CT 161	—	100.0	3.6	2.0	55.6	38.8
CA 23		100.0	5.0	2.4	41.5	51.1
CA 23*		100.0	9.2	2.1	42.4	46.3
CT 275	+	100.0	14.9	1.9	35.7	47.5
CT 274	—	100.0	5.8	2.3	46.3	45.6

* Partial Community Area. The + sign denotes a Census Tract of highest Jewish density, the — sign one of lowest density.

TABLE 27 (*Continued*)

Community Area or Census Tract		*Occupational Distribution*				
		Total	*Professional and Semi-Professional*	*Proprietors and Managers*	*Clerical*	*Other*
CA 24		100.0	5.4	2.2	21.2	71.2
CA 24*		100.0	10.4	1.8	25.7	62.1
CA 285	+	100.0	18.4	2.8	28.3	50.5
CA 303	—	100.0	2.4	1.5	28.8	67.3
North Side						
CA 2		100.0	14.5	3.9	51.6	30.0
CT 10	+	100.0	7.5	6.0	37.9	41.4
CT 17	—	100.0	34.2	2.7	35.9	27.2
CA 6		100.0	10.3	4.5	44.6	40.6
CA 6*		100.0	12.0	6.3	43.0	38.7
CT 92	+	100.0	11.0	4.9	43.6	40.5
CT 86	—	100.0	13.2	5.2	40.2	41.4
CA 3		100.0	11.3	4.9	52.8	31.0
CA 3*		100.0	11.1	5.0	52.7	31.2
CT 28	+	100.0	10.4	6.4	53.6	29.6
CT 34	—	100.0	12.8	2.8	58.1	26.3
CA 1		100.0	12.9	5.0	58.0	24.1
CT 5	+	100.0	13.5	5.4	60.1	21.0
CT 6	—	100.0	12.2	5.5	55.5	26.8
South Side						
CA 41		100.0	23.0	5.4	40.6	31.0
CT 608	+	100.0	12.5	6.3	31.2	50.0
CT 622	—	100.0	51.4	3.7	29.4	15.5
CA 39		100.0	14.7	5.4	41.9	38.0
CT 596	+	100.0	15.7	5.2	40.6	38.5
CT 594	—	100.0	14.7	4.8	44.6	35.9
CA 43		100.0	16.5	5.1	55.2	23.2
CT 636	+	100.0	15.9	5.8	48.2	30.1
CT 647	—	100.0	7.4	2.6	58.2	31.8

TABLE 28

MARITAL STATUS OF THE POPULATION 15 YEARS AND OVER IN JEWISH NEIGHBORHOODS—SELECTED AREAS OF CHICAGO, 1940

Community Area or Census Tract		*Single*	*Married*		*Widowed*	*Divorced*
			Spouse Present	*Spouse Absent*		
City		30.8	55.7	3.6	8.1	1.8
West Side						
CA 29		32.5	56.7	2.0	7.4	1.4
CT 450	+	34.2	55.5	1.8	7.3	1.2
CT 464	—	27.8	60.8	1.7	7.9	1.7
CA 27		31.1	54.5	3.7	8.2	2.5
CA 27*		32.8	54.1	3.1	7.6	2.3
CT 363	+	33.2	56.8	1.5	7.3	1.1
CT 369	—	31.2	50.8	4.7	9.9	3.4
CA 26		34.5	53.2	2.4	8.3	1.6
CA 26*		35.3	52.9	2.1	8.1	1.5
CT 352	+	35.0	53.9	1.6	7.8	1.7
CT 349	—	37.4	49.9	2.0	9.5	1.2
CA 25		29.8	58.9	1.8	8.1	1.4
CA 25*		31.6	56.2	2.0	8.6	1.5
CT 341	+	33.4	55.8	1.3	8.2	1.1
CT 340	—	30.8	55.8	2.5	9.1	1.8
Northwest Side						
CA 22		30.7	57.6	2.2	7.9	1.6
CA 22*		29.9	57.6	2.2	8.3	2.0
CT 254	+	29.6	58.6	2.2	8.1	1.5
CT 240	—	33.2	53.9	1.9	8.9	2.0
CA 14		29.5	60.6	1.5	7.2	1.2
CT 167	+	29.5	61.4	1.3	6.1	1.7
CT 161	—	25.2	65.2	0.8	7.2	1.5
CA 23		29.7	60.2	1.9	7.0	1.2
CA 23*		31.1	59.6	1.6	6.4	1.3
CT 275	+	31.3	59.5	1.6	6.3	1.2
CT 274	—	30.9	59.6	1.6	6.4	1.4

* Partial Community Area. The + sign denotes a Census Tract of highest Jewish density, the — sign one of lowest density.

TABLE 28 (*Continued*)

Community Area or Census Tract		*Single*	*Married*		*Widowed*	*Divorced*
			Spouse Present	*Spouse Absent*		
CA 24		36.4	52.0	3.1	6.9	1.6
CA 24*		36.1	54.0	2.5	6.0	1.4
CT 285	+	36.9	53.9	1.5	6.1	1.5
CT 303	—	33.7	57.3	2.1	5.7	1.2
North Side						
CA 2		23.7	67.5	1.4	6.4	1.0
CT 10	+	22.5	59.8	1.5	5.4	0.9
CT 17	—	32.3	59.8	1.5	5.4	0.9
CA 6		29.4	55.8	3.2	8.7	2.9
CA 6*		30.3	54.7	3.2	8.5	3.2
CT 92	+	29.4	55.9	3.5	8.3	2.9
CT 86	—	30.5	54.9	4.1	7.8	2.8
CA 3		28.8	54.2	4.1	9.0	3.9
CA 3*		29.2	53.4	4.1	9.2	4.1
CT 28	+	29.2	56.1	3.0	8.3	3.3
CT 34	—	31.4	54.6	2.3	10.0	1.6
CA 1		27.1	61.1	2.2	7.7	1.9
CT 5	+	31.1	56.7	2.0	8.4	1.8
CT 6	—	23.5	66.4	2.1	6.7	1.3
South Side						
CA 41		33.0	51.5	3.2	9.5	2.8
CT 608	+	31.7	56.7	1.3	9.7	0.6
CT 622	—	32.5	55.5	1.6	8.0	2.4
CA 39		29.3	54.2	4.2	9.1	3.2
CT 596	+	31.3	54.5	2.7	9.4	2.1
CT 594	—	26.2	57.5	6.3	7.4	2.6
CA 43		26.8	61.3	2.2	8.0	1.7
CT 636	+	26.7	62.3	2.1	7.3	1.7
CT 647	—	29.7	53.3	3.1	13.1	0.7

ASPECTS OF CHICAGO RUSSIAN-JEWISH LIFE, 1893-1915

SEYMOUR JACOB POMRENZE

INTRODUCTION

This study attempts to summarize some aspects of a significant phase of Jewish immigration from Europe to the United States: The coming of Jews from the Old Russian Empire to Chicago and their adjustment to urban life there. Certain facts about Jewish life in the old country give meaning to problems faced by the newcomers in the new environment. Emphasis is given to (1) statistical aspects of the immigration of Jews to Chicago from Russia; (2) the reception accorded them by Jews already in Chicago; (3) the geographic area of the city wherein the newer immigrants settled; (4) the physical conditions under which they lived; (5) their adjustment to economic conditions in Chicago; (6) the social institutions they established during the adjustment period; (7) their relations with the older, Central European, Jewish immigrant groups; and (8) the effect of American urban life on them as individuals. These matters are not dealt with in an exhaustive manner; but a sufficient treatment of each is given to point up, in a general way, certain areas that require further intensive research prior to the preparation of any comprehensive history of the second largest Jewish community in the Western Hemisphere.

JEWS IN THE OLD RUSSIAN EMPIRE

It is essential to study at least some of the conditions under which the Russian Jewish immigrant to the United States existed in the Old Russian Empire in order to understand his reactions to the new way of life in Chicago. The overwhelming majority of Jews in the Empire lived, by regulation, in twenty-nine provinces in Lithuanian, White Russian, Polish, Ukrainian, and Bessarabian regions, known as the "Jewish Pale of Settlement."[1] Practically

[1] In addition to the standard general histories covering the history of Russian Jewry see these pertinent references: I. M. Rubinow, "Economic Conditions of the Jews in Russia," *Bulletin of the Bureau of Labor*, XV (1907);

every phase of their life was controlled, at least officially, by an "immense mass of cruel, foolish, and often contradictory laws" enacted by the Russian Government for a variety of reasons.[2] In certain periods in the nineteenth century, legislation sought to force Jews out of their "natural economic position" in Russia as middlemen and artisans in order to turn them to the pursuits of agricultural laborer, journeyman, and factory hand. At other times, particularly after 1882, enactments were promulgated to discourage Jews from residing in rural areas, thereby promoting urbanization within a Pale already more urbanized than the other areas of the Empire.[3] Under Nicholas I, Jews were offered special educational and other opportunities, mainly to promote converts to the established religion and to Russify them otherwise; and this policy naturally increased the already existing antipathy of many Jews to any secular education. Later in the same century, when Jews began to seek admission to secular high schools and colleges, efforts were made by governmental officials to keep them out.[4] Some official economic and social policies promoted the Russification of the Jew, although most Jews, by the very nature of conditions, considered it a retrogressive step to be patterned after the average Russian, i.e., to place themselves on a lower material and cultural level. Attitudes behind other regulatory practices seemed to indicate, however, a desire on the part of persons in authority to keep the Jew "in his

---

a translation from the English to the Yiddish of an article by Spencer Eddy, the United States Charge d'Affaires in St. Petersburg relating to Jewish life in the Russian Empire in *The Daily Jewish Courier* (hereinafter cited as *Courier*), May 5, 1909; and the first three essays in Charles S. Bernheimer (ed.), *The Russian Jew in the United States* (Philadelphia: John C. Winston Co., 1905). The *Courier* was probably the single most important Yiddish daily newspaper in the Middle West before 1900 and contains, in those issues of it that are still extant, information of value to students of American-Jewish history.

[2] For the quotation see Peter Wiernik, "The Jew in Russia," in Bernheimer, p. 25. Not only were all but 7% of the 5,213,805 Jews in Russia in 1897 restricted to the Pale but they were not allowed to reside in certain cities and towns in the Pale itself. See Rubinow, pp. 486-91.

[3] *Ibid.*, pp. 492, 494. Probably as much as 50% of the urban population in Lithuania and White Russia was Jewish; and about 85% of the total Jewish population was "urban." Jews in southern Russia were more ruralized. The whole Pale of Settlement in relation to the Russian Empire proper was more urbanized; the majority of the fifty cities in the entire Empire were located in the Pale. See United States Department of Commerce, *Consular Reports, Commerce, Manufacturers*, etc., Vol. LV (September-December 1907), No. 204, p. 82.

[4] Wiernik, pp. 24, 25.

place" because the average Russian was not, according to these Russian officials, able to compete with the average Jew on equal terms.[5] Regardless of which way the wind blew, the fact remained that the Jew was subject to governmental restraint in almost every aspect of economic and social life.

Pale Jews were engaged mainly in manufacturing and commercial pursuits.[6] Northwestern Russian Jews were proportionately more industrialized than southern Russian Jewry. "This difference," says Rubinow, "is significant, in view of the greater congestion of Jews in the Northwest and their lower economic conditions. . . ." Northwestern Russia witnessed the emergence of the first important Jewish labor movement. Until 1905 the main stream of Jewish immigration came from these congested, industrialized areas.[7]

TABLE 1

COMPARISON OF JEWISH OCCUPATIONAL GROUPS IN RUSSIA AND IN THE UNITED STATES[8]

Occupational Groups	*From Russian Census, 1897*	*From Commissioner of Immigration Reports, 1901-10*
Agricultural Pursuits	2.9	1.3
Professional Service	5.0	1.3
Domestic and Personal Service	19.47	25.2
Trade and Transportation	34.8	8.3*
Manufacturing and Mechanical Pursuits	37.9	63.0*
Miscellaneous		.9

* The United States Commissioner of Immigration included many occupations under "Manufacturing and Mechanical Pursuits" that were listed in the Russian census under "Trade and Transportation."

Many phases of industrial life that began to take root in Russia were continued by Jews in Chicago. The domestic industrial system of clothing production was prevalent in certain sec-

5 *Ibid.*, pp. 20, 21.
6 Rubinow, p. 493. See Table I.
7 *Ibid.*, p. 502. See Table II.
8 *Ibid.*, pp. 500-505.

TABLE 2
PERCENTAGE OF JEWS IN INDUSTRIAL AND COMMERCIAL OCCUPATIONS BY REGION[9]

Occupation	*Lithuanian Jews*	*White Russian Jews*	*Southern Jews*
Industrial	44.2	44.2	35.3
Commercial	23.6	27.4	37.8

tions in Russia. In some places sweatshops were to be found.[10] Homes used for shops and schools simultaneously were not uncommon sights. Wages were paid by the piece-work system. Hours of labor were long and usually were not fixed. About 100,000 to 150,000 Jews were factory employees. Women began to enter the needle trades and cigarette making.[11] Some Jews established textile and tobacco factories and a few managed to become wealthy. The extreme poverty of the majority of Jewish artisans coming to the United States was, in part, a result of overcrowded conditions in the industrial trades within the Pale.

As is often the case, the poor in material goods are rich spiritually. Jews brought with them to America a fertile cultural heritage, which was undergoing the painful process of secularization, and attitudes toward education and toward self-betterment, which were considered at the time the very essence of the American way of life. Nevertheless they retained much of the old European ghetto way of life on their person and in their consciousness. The dents made in the "medieval armor" by forces of nationalism, socialism, and industrialism affected their psychological approach to the new life that faced them only to a limited extent. Yet, what these modern socio-economic movements failed to accomplish in five or more decades of struggle with older patterns of living, the industrial city effected within a decade or two—at least outwardly.

RECEPTION OF THE NEW ARRIVALS

Jews left Russia for many reasons, not the least important of which were economic. The first to leave in great numbers, the Lithuanian and White Russian Jews, suffered from the dis-

[9] *Ibid.*

[10] *Ibid.*, pp. 524-26.

[11] Hours per day for worker, 11 to 13; wages, 5 to 10 rubles per week. See *ibid.*, pp. 520, 524, 526-30, 540, and 542. Also see *Courier*, May 5, 1909. Eighty percent of the Jewish female artisans were engaged in these occupations.

location of their economy by urban industrial forces and the new wave of pogroms following 1881. Living at the European edge of the Empire, they emigrated with less hesitancy than the Polish or southern Russian Jews. The incessant pogrom policy of the Russian officials in the latter areas and the desire to escape from Russian tyranny, however, forced also the Jews living there to look for a haven. In America, "the land of flowing milk and honey," the Russian Jew found a land of refuge and of hope.

Although the majority of Russian Jewish immigrants to the United States settled in New York, Boston, and Baltimore in the early 1880's, a few thousand wandered into Chicago. The policy of Jewish organizations in eastern cities to send some of these immigrants westward increased the number of Chicago Jewry.[12] Many Jews, who had settled in rural areas in the Middle West and in the South, came to Chicago as part of the urban trek.[13] The presence of a few thousand Jews in Chicago of Russian origin attracted many others to come. Friends and relatives of Chicago Jews started out from their old homes with the intention of coming directly to the "lake city" without stopping at the port of debarkation any longer than necessary. Over fifty thousand Russian Jews arrived in Chicago during the last two decades of the nineteenth century.

Many members of the Chicago German-Jewish community resented the influx of Russian Jews into "their" city. They feared the criticism by the general community of the poor and peculiar aliens. On the one hand, aid was given to the newcomer to prevent him from becoming a public charge; but on the other hand, an attempt was made to remove the immigrants throughout the Middle West: To scatter them, as one source said, "as much as possible."[14] The Society in Aid of the Russian Refugees, formed on August 23, 1891, attempted to fulfill the dual program of aid and distribution. It succeeded in giving succor to several thousand immigrants during its brief existence, but failed to scatter them among the gentiles.

---

[12] *Ibid.*, December 16 and 17, 1913. Associated Hebrew Charities of Chicago, [*Minutes of the Board of Directors, November,* 1888 *to October,* 1894], p. 90. The manuscript copy of these minutes were made available to the writer by Mr. I. C. Bilow, Director of Public Relations, Jewish Charities of Chicago, 30 North Wells Street, Chicago.

[13] This point was brought to the writer's attention by some early Russian Jewish settlers in Chicago.

[14] *The Reform Advocate,* March 4, 1893. Also see Associated Hebrew Charities of Chicago, p. 90; and the *Chicago Daily Tribune,* June 8, 1891.

National and international organizations like the Baron de Hirsch Fund, the Hebrew Immigrant Aid Society, the American Jewish Agricultural Society, the International Order of Bnai Brith, and even the *Daily Jewish Courier* by 1915, also attempted to promote ruralism among the immigrants.[15] Considering the money and effort expanded, these groups failed, in a large measure, to accomplish their purpose. The trend of the day was against ruralism; Jews fitted into the industrial economy of the expanding cities; and Jewish customs and institutions could best be perpetuated where masses of Jews lived together. These factors do not prove, by any means, the proclivity of Jews to live in cities. They do indicate that it was rather futile to attempt to ruralize the Jews in a society that was rapidly moving toward urban industrialism.

It is not possible to ascertain precisely what percentage of the 2½ million Jews who entered the United States prior to 1926 came to Chicago. (See Table III) By comparing *estimates* cited

TABLE 3
JEWISH IMMIGRATION TO THE UNITED STATES[16]

Years	*No. of Jews*	*Per Cent of Total Immigration*
1881-1890	387,542	7.4
1891-1900	710,235	19.3
1901-1910	976,263	11.1
1911-1920	491,165	8.8
1921-1930	339,954	8.3

in various sources the figures in Table IV were obtained. On the basis of these figures we may conclude that about 65 per cent

[15] *Courier*, April 2, 9, and 26 and May 31, 1909. Also see Samuel Joseph, *History of the Baron de Hirsch Fund: The Americanization of the Jewish Immigrant* [No place of publication]: Printed for the Baron de Hirsch Fund by the Jewish Publication Society, [c. 1935], pp. 188, 289.

[16] Charles Elbert Zaretz, *The Amalgamated Clothing Workers of America: A Study in Progressive Trade Unionism* (New York: Ancon Publishing Co., 1934). p. 51, Cf. with United States Congress, Senate, *Abstracts of Reports of the Immigration Commission with Conclusions and Recommendations and Views of the Minority* (61st Congress, 3rd Session, Doc. No. 747; Washington: Government Office, 1911), pp. 83-96; and H. S. Linfield, *Statistics of Jews—1926* (Philadelphia, American Jewish Yearbook, 5688, 1927), pp. 250-51.

TABLE 4

COMPARISON OF POPULATION OF CHICAGO WITH ESTIMATED POPULATION AND PERCENT OF JEWS IN CHICAGO, 1880-1920[17]

Year	*Population of Chicago*	*Jewish Population of Chicago*	*Per Cent of Total*
1880	503,185	10,000	2.0
1900	1,698,575	75,000	4.5
1910	2,185,283	135,000	6.0
1920	2,701,705	225,000	8.0

of the Jews in Chicago in 1900 were Russian Jews; and that, by 1920, roughiy 85 per cent were Russian Jews. Furthermore, it is safe to assume that from 1893 to 1915 a greater number of Russian Jews arrived in Chicago than during any other preceding or succeeding two-decade period.

THE OLD WEST SIDE

Before 1871 a few Russian Jews lived near the German Jews in the area between the Chicago River and Michigan Boulevard. After the fire many of the German Jews moved southward; and the majority of the Russian Jews, westward. The area between Canal and Halsted Streets became the first ghetto of Chicago Jewry. The immigrant flocked to the ghetto mainly because in it he could continue to live as he did in Russia with the least possible resistance. The ghetto had synagogues and kosher food stores; the Yiddish language was spoken there; and one could wear a beard, Russian boots and cap, and a long black coat without being ridiculed and disturbed. The ghetto was in reality a miniature Russian Pale amidst new surroundings.[18]

---

[17] The figures for the population of Chicago are based on United States Census reports as given in Edith Abbott *et al.*, *The Tenements of Chicago*, 1908-1935 (Chicago: The University of Chicago, [c. 1936]), p. 16. For the figures on Jewish population, estimates from the following sources were selected: *American Jewish Year Book*, 5660-5675, whose figures are based "on many sources"; *Jewish Encyclopaedia*, XII, 371-74; *Chicago Daily Tribune*, on the population figures for 1910, quoted in Louis Wirth, *The Ghetto* (Chicago: University of Chicago Press, [c. 1928]), p. 278, n. 2; Herman Eliassof, "The Jews in Illinois," *The Reform Advocate*, XXI (May 4, 1901), 285; *Courier*, October 28 and 30 and November 5, 1907 and June 4, 1909.

[18] Kate Levy, "Health and Sanitation, Chicago," in Bernheimer, pp. 322-23; Wirth, pp. 180-81.

Jews, like members of other immigrant groups, drifted into the near West Side in the early eighties for urban-economic reasons. The Halsted Street-Chicago River area was awaiting an influx of businesses and factories. The inhabitants of the area were beginning to leave. To the immigrants the houses on Judd, O'Brien, Maxwell, and Liberty Streets were in good condition and not undesirable in other respects. Therefore, the landlords were able to rent to the newcomers at profitable rates without making the repairs that the older inhabitants required.[19]

The immigrant in the 80's, however, did not move into tenements. He still found decent houses amidst trees and small gardens along wooden sidewalks. As time passed more immigrants moved in, the old ones remained, and factories continued to enter the area. The neighborhood took on the appearance of a tenement area. An extreme example of this congestion is supplied by Professors Abbott and Breckinridge who visited the Old West Side in 1901 and revisited it in 1911. The second time they found that no new dwellings had been built in the Halsted-Liberty-Maxwell-Canal block, that eleven additional persons had moved in, and that a large factory was established there. Moreover, many houses remained unrepaired. By 1911 only 28 per cent of the houses on another ghetto block were in good repair; 32 per cent were in bad condition. Compared to those in the Bohemian and Polish ghettos, the houses in the Jewish district were dilapidated and uninhabitable.[20]

Although the Jewish population overflowed Halsted Street and by 1900 reached Racine Avenue, new immigrants flocking into the older areas increased the congestion there, and "pushed out" the older Jewish inhabitants.[21] Russian Jews moved away from the ghetto to Ashland Boulevard, but the ghetto followed. The peripheries bounding the heart of the ghetto differed from it in many respects. Yet the inhabitants along the fringes feared the invasion of ghetto conditions as long as immigrants kept coming to Chicago.

Better business opportunities and other factors also drew older immigrants away from the ghetto proper into other sections of the city. Before 1915 southern Russian Jewish settlements

---

[19] Edith Abbott and Sophonisba P. Breckinridge, "Chicago Housing Conditions, IV: The West Side Revisited," *The American Journal of Sociology*, XVII (1911), 4; Wirth, p. 73.

[20] Abbott and Breckinridge, pp. 2-11.

[21] *Ibid.*, p. 8.

existed on the Northwest Side. The business streets on the Southwest Side attracted the Jewish storekeeper. Some few wealthy Russian Jews moved into the Southeast Side among the German Jews and a few reached the growing North Side area. Until 1915 the majority of Chicago Jews, however, lived on the West Side: In the rectangle bordered by Stewart and Racine Avenues on the east and west and by Polk and Fifteen Streets on the north and south.[22]

Tenements and Sweatshops

The congestion in the ghetto promoted the growth of tenement conditions and the pre-factory institution, the sweatshop. Since every available spot in the ghetto could be rented out, cellars, a half a story below the street level, and basements were let to families. The rent rate for the average three to four room family "apartment" was between six and ten dollars per month, a rather high rate for poor people to pay in those days.[23] This condition forced at least 25 per cent of ghetto families to admit "lodgers" or "boarders" into their homes. In view of the insanitary waste elimination facilities, the lack of a bathroom or bathtub, and the deterioration of plumbing generally, the presence of an outsider, usually a male, made it most difficult for the family to practice even certain elemental health habits in privacy.[24]

In addition to such health deterrents as privies or unhygienic water closets, many tenements possessed defective chimneys and rickety steps between story levels.[25] A laundry room in a tenement house was a luxury. The ventilation in the windowless corridors was very poor; and since many rooms also did not have windows a similar poverty of fresh air existed in the apartments. Even some bedrooms were found lacking any other air inlet except a door leading into a smelly kitchen. The law specifying that 400 cubic air spaces should be allowed for every adult and 200 for every child under twelve did not apply to the ghetto.

A tenement certainly was not conducive to the health of its inhabitants. However, when rooms in a tenement were turned

---

22 Philip Davis, "General Aspects of the Population: Chicago," in Bernheimers, pp. 58-59.

23 Abbott and Breckinridge, pp. 14-16, 28-31.

24 *Ibid.*, pp. 16-17.

25 East of Halsted Street, 44 blocks possessed 1544 privies used by 10,886 persons. See *ibid.*, pp. 16-17.

into semi-factory establishments it is little wonder that smallpox, consumption, and other dreaded diseases began to appear among ghetto Jews. The sweatshop was, in a very real sense, a phase of the transformation of an area in the city from a residential into a factory district and the Jew became one of its chief victims.

The "usual-type" sweatshop was found normally in a room of a tenement family apartment. Through a system of contracting and subcontracting, a Jewish worker with a few hundred dollars was able to open a shop, employ cheap immigrant labor, and make a profit by "sweating" the workers. A description of a sweatshop in 1892 in Chicago by a Congressional committee on sweatshops portrays the evils of this odious institution in some detail.[26]

In the rear of a two-story frame building over a stable a committee visited a sweatshop on April 4, 1892. Between the building and the stable there was a yard containing dirty rags, ashes, and decayed garbage. In the stable the committee found three stalls, one horse, one dog, a wagon, and a manure pile. Passing up a dirty passageway on rickety steps, the investigators entered an ill-smelly, foul-odorous room where the shop was located. From the proprietor it was learned that during the season eighteen persons worked in the room from seven a.m. to six or nine p.m. For each garment completed the sweater received only eighty cents. The wages of the workers were not specified.[27]

In the introduction to the final report the Committee summarized its findings on sweatshops as follows:

> The great mass . . . of tenement work is of a medium and low-grade ready made-goods, from the price of making up of which frequently two, and sometimes more middlemen's profits must be sweated. The households in which it is made include many of the most wretched in which human beings exist among us. . . . The conditions of filth and squalor are such as in a large proportion of cases to make even inspection impossible except by one hardened to the process. While the quarters toward which this work seems to tend are the eddies into which seem to have drifted the most wretched and ignorant of our population, and from which are

---

[26] United States Congress, House of Representatives, *Report of the Committee on Manufactures on the Sweating System* (52nd Congress, 2nd Session, Report No. 2039; Washington: Government Printing Office, 1893), pp. viii-ix, 66-67. One extreme example of a sweatshop is cited in *ibid.*, p. 72. Sixty-four persons worked in a room 10′x40′x8′

[27] *Ibid., passim.*

scattered much of the crime. and more of the disease that infest our large cities.[28]

Although some of the conclusions of the Committee on Manufactures did not apply as much to Chicago as they did to other urban sweatshops, notably those of New York, conditions in Chicago were bad enough to lead to a special study of smallpox in tenement sweatshops under State Factory Inspector Florence Kelley in 1894.[29] The law passed to abolish sweatshops was carried into effect at a very slow rate.[30] In 1905 the United Hebrew Charities was distressed at the number of tubercular cases among ghetto Jews attributable to tenement sweatshops; and for many years thereafter the white plague was dreaded by Jewish families in Chicago.[31]

A greater evil from a moral standpoint when either the tenement or the sweatshop was the importation into the ghetto of organized gambling, houses of ill repute, and other "rackets" and organized gangster activities, seeking "protection" from the law amidst immigrants ignorant of the laws of the land. Again and again the *Courier* warned its readers to fight against the lawbreakers and to cleanse the ghetto of moral filth in order to save their children from becoming white slavers, incendiaries, or professional gamblers.[32]

Unfortunately, practically no material has yet been found to allow us to tell the story of the Jew who did not live under tenement conditions and was far removed, from a sanitary standard, from the sweatshop. There undoubtedly were many Jews who even before 1900 had begun to live a healthier life. By 1915, certainly less than 50 per cent of Russian Jewish immigrants and their children were living under ghetto conditions. The ghetto, however, left an uneradicable psychological and physical imprint upon the Jew and created certain concepts about him that will not disappear quickly.

---

28 *Ibid.*, p. vii.

29 [Illinois, Office of Inspectors of Factories and Workshops], *First Special Report of the Factory Inspectors of Illinois on Small-Pox in the Tenement House Sweatshops of Chicago, July* 1, 1894 (Springfield: H. W. Rokker, 1894), pp. 10-57.

30 *Ibid.*, [p. 5].

31 *Record-Herald*, November 12, 1905. Information taken from notes prepared by the WPA Foreign Language Project, Chicago. *Courier*, November 15, 1907, April 12, 1912, and February 12 and April 13, 1913.

32 *Ibid.*, October 30 and November 5, 1907; March 5, July 2, 3, and 26, 1913; and July 14, 1914.

Jewish Labor Movement

The sweatshop in the ghetto explains, in part, problems of the Jewish laborer in the larger contractor shops and in manufacturing establishments, particularly those of the clothing industry. The entrance of the Russian Jew into the clothing industry became noticeable after 1883. As the clothing industry grew into a $50,000,000 business, it became more specialized. The Jewish tailor had an opportunity to exhibit his talents. Jews began to displace the Irish and German cloakmakers. By 1910, of the total number of tailors in Chicago, 68.6 per cent were Jews.

The early attempts to organize Jewish cloakmakers into a union proved unsuccessful. Again and again we find the complaint that although a Jew might join a union during an intensive membership drive, it was difficult to keep him unionized. In smaller shops the intimate relationship between employer and employee oft-times degraded the capital-labor struggle into a personal quarrel.[33] In larger shops, however, the struggle for unionization assumed significant proportions and the issues centered mainly around wages, hours of work, and working conditions. As long as the average wage of an operator did not amount to more than six or seven dollars per week, and the seasonal hours of labor were 12 to 13 hours per day, it was not possible for workers to be overtly satisfied.[34]

The history of local unions in the clothing industry, in which Jews played a prominent part, the details leading up to the famous clothing strike of 1910, the Hart-Schaffner-Marx Agreement of 1911, and the growth of the New Amalgamated Clothing Workers Union of America under the leadership of Sidney Hillman, is really more a part of the history of labor unionism in Chicago than of the history of Chicago Jewry *per se*. However, the effects of this aspect of urban life upon Jewish living conditions in Chicago were far reaching. Firstly, the success of the cloakmakers stimulated members of other trades and occupations to improve their lot. Jewish cigar makers, after a struggle with their Jewish employers, succeeded in organizing better grade tobacco shops and formed a Jewish union.[35] Jewish bakers, car-

[33] *Ibid.*, April 1, December 14, 1909; Abraham Bisno, "Economic and Industrial Conditions, Chicago," Bernheimer, pp. 137-38.

[34] Bisno, p. 138 ff; *Courier*, April 27, 1913.

[35] [Florence Kelley], *First Annual Report of the Factory Inspectors of Illinois for the Year Ending December 15, 1893* (Springfield: H. W. Rokker, 1894), p. 121; Bisno, pp. 142-43. For union activities of the Jewish trades see almost any issue of the *Courier*, 1907-1915.

penters, and painters underwent similar experiences in their trades. Less lucky was the semi-proletarianized Jewish rag peddler who barely eked out his existence by bartering brooms or other items for old clothes, selling the latter usually on Sunday mornings on Jefferson Street.[36] Secondly, Jewish laborers became labor conscious and were ready to support the cause of labor in nearly all instances. Thirdly, under the leadership of the garment workers, the United Hebrew Trades, known also as the *Gewerkschaften*, an organization of Jewish local unions in the various trades and occupations, was formed in 1913.

According to organizers of the *Gewerkschaften*, differences in psychology, language, and the general mode of living between Jewish and other workers necessitated the establishment of a separate Jewish trade union organization within the general trade union movement. These Jewish labor leaders claimed that a union organizer was successful among Jewish workers only if he understood how to appeal to them. Attempts to induce Jewish immigrants to join even semi-Americanized unions were usually fruitless. Jewish workers felt more at home in a Jewish union where not only the material aims were at stake, but also more intangible idealistic goals were promoted, particularly those leading to the improvement of conditions of mankind everywhere. Only through a *Gewerkschaften* would the Jewish worker become an integral part of the American labor movement.[37]

As a result of the growth of a distinct Jewish labor movement, Russian and other Jews in trades and occupations found themselves formally organized into two economic groupings: Employers and employees. This relatively new division tended to overshadow an older one of Chicago Jewry between Russian and German Jews, as well as a division among Eastern European Jews into Lithuanian, Polish, Ukrainian, Bessarabian, Galician, and other groups. Although some labor spokesmen contended that a Jewish capitalist was no better than any other, more conservative and more "Jewish-minded" labor leaders felt that a "class struggle" among Russian Jews themselves was not feasible. The *Courier* did point out that economic divisive influences were threatening the "unity" of the good old days. In a very illuminating article it described the growth of friction between Jewish employer and employee and stated that its policy was to help

---

[36] *Ibid.*, May 3, 1909.
[37] *Ibid.*, June 31, 1915.

the "weaker side" by not accepting advertisements for laborers from picketed shops. However, the *Courier* too denied that a class struggle could exist in the Jewish shop. The Jewish employer was not a capitalist, stated the *Courier*; neither did he possess the "capitalistic psychology." After all, concluded this de-facto organ of Chicago Orthodox Jewry, Jewish employers and employees belong to one group and are members of one family. Both are in trouble because they are Jews and immigrants.[38]

The short-lived *Jewish Labor World,* however, did not agree with the views of the *Courier.* It did not hesitate to emphasize the growing differences between the Jewish "conservative" and "radical" and to apply principles of the class struggles to the situation. The *World* argued that be the employer Jew or gentile, labor was engaged in a titanic struggle against the capitalistic system that threatened to destroy civilization.[39]

Jews not engaged in the trades and occupations, like the small storekeeper, also felt the effects of the economic struggle in the shop. Jewish labor quickly realized that one way out of the economic turmoil in the city was to become a small storekeeper, save penny by penny, and lift oneself out of the lower economic stratum. This trend, from the shop and the street into petty business, started soon after Jews came to Chicago. The continuous influx of Jewish immigrants into the shop and into grocery, dry goods, and cleaning and dyeing stores in the ghetto and throughout the city was probably not properly evaluated before 1915. It took a depression, like the one in 1929, to awaken within the Jew a realization of economic and social dangers inherent in a situation whereby a group is dependent mainly on commercial pursuits and the professions for its existence.

Establishment of Jewish Organizations

In spite of the physical and economic difficulties encountered by the Jew in the process of Americanization, he found time to establish Jewish institutions in Chicago. As early as 1904 there were about 200 Jewish congregations, lodges, loan assocations, clubs, and charitable institutions, of which a majority were Russian-Jewish. Among these organizations the European-type, Or-

---

[38] January 19, 1913.

[39] January 25, 1908. A few copies of the *Jewish Labor World* are still extant. One of its editors, Morris Siskind, was an editor of the *Jewish Daily Forward* in Chicago in 1939.

thodox synagogue continued, during the early years of the immigrant's life in Chicago, to occupy a central position somewhat similar to that which it held in Russia. As in the Pale, the house of worship on Jefferson or O'Brien Streets served as an all-day social center and gathering place. Early daily morning and late afternoon weekday services were held to accommodate the laborer, the peddler, and the small business man. In some sweatshops, employers encouraged synagogal functions in the shop to induce the pious workers to remain, or to save time. Small "shuls" ("minyanim") in private houses and stores were organized by Jews coming from the same Russian town or district in order to continue their old religious ways in Chicago. By 1905 there were about twenty-five West Side congregations owning property worth about $90,000 and having a registered membership of 2000.[40]

Connected with the synagogue were its old-world charitable and educational institutions, vastly different in spirit from the secularized social service agencies. The Orthodox Jew, theoretically at least, was enjoined to give charity not necessarily out of pity for the poor, but because he would find favor in the eyes of God, i.e., he would be living as God desired. The same spirit pervaded even the newer institutions that the city life had forced the synagogue to adopt in order to compete with other social organizations: Providing sick benefits to its members and establishing life insurance societies.

However, the immediate future did not belong to the religious institutions. It was pointed out in an earlier section that the synagogue in Russia already was losing certain social service functions and members to secular Jewish agencies. This tendency was intensified in the new environment. Not only did nationalism and socialism attract many former synagogue members away from participation in religious activities but the newer forces of urbanism and Americanism aided in secularizing the thinking of Jewish youth. The lack of adequate educational institutions to teach Jewish youth their religious and cultural heritage fostered the growth of a Jewish generation in Chicago

---

[40] Mrs. Benjamin Davis, "Religious Activity, Chicago," in Bernheimer, pp. 173-75. The real membership of the synagogue, i.e., those visiting it with some regularity amounted well into the tens of thousands. During the High Holydays the "mushroom" synagogues took care of the unaffiliated and of those who had no need for a synagogue on any of the other days.

ignorant of, and largely unsympathetic to many things Jewish.[41] Unfortunately the synagogue oft was identified with the immigrant's "physical baggage," and the discardment of the beard, the boots, and the *kapote* (black coat) often signified that abstinence from attendance at the synagogue would follow. Lastly, the synagogue suffered much from other demands by the city upon the individual.

Statistically, the trend away from a synagogue-centered community was reflected in the growth of the number of lodges, socialist clubs, Hebrew and Yiddish intellectual centers, Zionist organizations, and other groups. The multiplication of these groups left a hedged-in synagogue, shorn of many of its traditional social service functions. Let us examine the American-Jewish lodge as a typical urban institution that took over some of the activities that the synagogue considered traditionally as its own.

Jewish lodges in Chicago claimed by 1910 to have more members than any other Jewish institution. The chief economic function of the lodge was to insure the member a small accident compensation and to provide his family with a sum of money in case of death. The social functions of the lodge were many: Mainly to serve as a meeting place for Russian and other Eastern European Jews and to speed up the Americanization of its members.[42] As the number of lodges grew, and the membership of each increased, their business objectives began to overshadow the social aims. The sum of money in the treasury of a lodge like the Independent Order of the Eastern Star with 16,759 members by 1913, was large enough to attract "professional lodge organizers," who swindled the members out of large sums of money with the connivance of a clique of self-perpetuating officers. The *Courier*, which in 1907 favored the extension of lodges among the Jewish masses, began to attack the entire "brotherhood" philosophy after several lodges declared bankruptcy in 1913.[43]

More significant, in certain respects, than the lodge, yet less widespread, were the *landsmannschaften* or *vereins*. Jews from the same town or city in Russia would organize themselves into a benevolent society bearing the name of the old locality.

---

41 Davis, pp. 176-77.
42 *Courier*, May 10, 1909, May 3, 1913.
43 *Ibid.*, May 2, 3, and 4, 1913.

Usually the *landsmannschaft* served two primary functions. It maintained social relations between old neighbors torn asunder in the bustle of city life and it helped the relatives and friends in the old country economically. Probably the best-organized *landsmannschaften* were those of the *Arbeiter Ring*, the Workman's Circle, which was initially a socialist, anti-Zionist organization closely connected with the Bund Labor Party in Russia. *Arbeiter Ring* Branch No. 1 was established in Chicago in 1903. Being closely allied with the Jewish labor movement, the *Arbeiter Ring* grew with that movement. By 1919, a separate Chicago Yiddish daily newspaper, working as an adjunct of the New York Daily *Forward* and bearing its name, was founded in Chicago to express the views of the *Arbeiter Ring* membership.

Of lesser *local* importance for the Jewish masses than the synagogue, lodge, and *landsmannschaft* were the various Zionist organizations, the small Hebrew literary societies, and the Yiddishist radical clubs.[44] These groups mirrored world-wide movements in a local surrounding; and were, intellectually, closer to similar groups in New York, Odessa, Warsaw, or Vilna than to the general Jewish population in Chicago. Like other *intelligenzia* groups, they were small in number and normally out of touch with Jewish and other American problems that were of primary importance to the vast majority of Chicago Jewry.

German-Jewish and Russian-Jewish Relations

The development of Russian-Jewish charitable organizations independent of the synagogue affords students of communal life an interesting insight into intra-Jewish affairs in Chicago. The German Jews in Chicago attempted to provide charitable institutions for their own brethren and for the Russian Jews who came to Chicago, in order to prevent any Jew from becoming a public charge. The Russian Jew, although he was forced to apply for help to these agencies, was not adjusted to the impersonal method of dispensing charity, and did not like the condescending spirit in which aid was given. He, therefore, started to build a charitable system of his own, parallel to the existing German-Jewish organizations. The Associated Charities of Chicago, the German-Jewish organization, supported by 1915, the United Hebrew Charities, the Michael Reese Hospital, the Personal Service

---

[44] *Ibid.*, November 13, 1914.

Bureau, the Home for Aged Jews, the Chicago Home for Jewish Orphans, the Jewish Manual Training School, the Maxwell Street Settlement, the Home for Jewish Friendless and Working Girls, and the Women's Loan Association; and contributed to various Jewish and American causes outside the city.[45] With the possible exception of the Michael Reese Hospital and the Home for Aged Jews, which many Russian Jews avoided because they served non-kosher food, the other institutions were designed primarily to serve the Russian Jewish immigrant in adjusting to his American environment. Along came the Russian Jew and organized by 1915 the Federated Orthodox Jewish Charities that supported the Maimonides (later the Mt. Sinai) Hospital, the *Beth Moshav Zekenim* [Old Aged Home], the Consumptive Relief Society, the Ladies Charities Society, the Free Loan Society, the Marks Nathan Orphan Home, the Hebrew Sheltering Home, and other institutions.

Behind this wasteful dual charitable system were powerful historic factors that tended to keep the groups apart in everyday life. The two, although living in the same city and having similar national-cultural-religious origins, were separate bodies with respect to country of origin, wealth, social position in the city, language, cultural attainments, religious practices, and location in the city. Many forces, however, worked to promote unity between the two groups. With the increase of wealthy Russian-Jewish members in Reform Jewish temples, a better understanding between the West Side and the South Side began to develop. Yet during the period before World War I few would venture to predict that within the short space of two decades the German and the Russian Jew would move so rapidly toward becoming one united Jewish community.

Emergence of American Social Patterns

In addition to changing the institutions of the immigrant, the city changed him to a large extent. This personal transformation is reflected in the changing attitudes of the immigrant toward city life and the American environment. The "hurry

---

[45] Minnie F. Low, "Philanthropy: Chicago," in Bernheimer, pp. 87-88; Associated Hebrew Charities of Chicago, pp. 135, 151, 205, 231; *Reports of the Jewish Charities of Chicago,* VII (New Series: April 30, 1907), 5-13; [Sarah Schaar], [*Office Manual*], typewritten [1936], p. 1 ff. for the history of the present Chicago Jewish Social Service Bureau.

up" spirit of the city overwhelmed him at first. The strangeness of the city left him lonely; and the longing to return "home" increased. "What kind of memories could the immigrant fleeing from a land of persecution have?" asked a *Courier* writer. Why was it that anything reminding the immigrant of the old home, like a pouch of tobacco, tea, or a European utensil brought forth a sigh and a tear? How could one compare the little village with the straw-bedecked houses and its crooked streets of dirt with the great American cities where noise, turmoil, hustle, and bustle reigned, he quoted older immigrants querying the "greenhorn." Furthermore, how could one help but scoff at the longing of the immigrant for his old home when here in a city like Chicago he found himself in the center of a civilization that was prepared to offer him everything with a broad hand?[46] The writer answered these questions in a typical Jewish manner. When one digs a little deeper, he said with a Talmudical flourish of his hand, he will see that there were certain values in the little town that are still lacking in the big city. In a small town everybody was friendly and knew everybody else. In the big city the houses are "cold" inside, no matter how much better built, and how superior in other ways they may be to the little cottages. Moreover, the social recognition given to men of learning and of honorable ancestry was lacking in the city. The result was that many felt life in centers like Chicago was not worthwhile living, and returned home.[47]

The plight of the Russian Jewish "aristocracy" in Chicago was emphasized by one of its members, Maurice Silbert. In an article entitled "Types and Portrayals—The Life of the Immigrant," he depicted the tragedy, lonesomeness, pains, sorrows, and poverty of those who in the old country had occupied influential community positions. Although materially the immigrant prospered after a decade or two passed, Silbert stated, the cultural and spiritual period of adjustment lasted much longer. The struggle between the old deep-rooted way of life, and the strange newly-adopted way left a deep mark on members of the former Jewish aristocracy: The ex-property owners, former factory owners, and the social and religious dignitaries in the Jewish community. A Jew who was a communal figure in a Russian town became a "nobody" in Chicago. He was forced to make a living in a

---

[46] *Courier*, October 5 and November 17, 1907.
[47] *Ibid.*, November 17, 1907.

factory, by peddling, or as a small storekeeper. The loss of his social position was a great frustration in his life, for his pride prevented him from forgetting the position he and his forefathers once had occupied.[48]

Many other illustrations of the revolutionary effects of Americanization on the personal life of the immigrant would reveal the same general attitudes. As the early adjustment period passed, however, new problems arose. The need for modern religious leaders was felt by many Jews in the community who realized that the older rabbis were losing the influence they held in Russia.[49] With a view to perpetuate the group in the city, "Castle Garden" Jews criticized those who broke away from the old folkways and mores. The *Courier* attacked Emil G. Hirsch, the leading Reform rabbi of Chicago, for "winking" at intermarriage between Jews and gentiles, which urban life promoted to some extent.[50] Those Jews who celebrated Christmas as a holiday of fellowship were bitterly attacked and reminded that its very name was non-Jewish.[51] With respect to the violation of minor customs, however, even the *Courier* became milder as time passed. It realized that "the circumstances of the neighborhood have been so altered" that it was difficult to preserve Jewish customs in their entirety.[52]

Alongside the revulsions against the hardships in the "*goldene medinah*" wrought by the period of adjustment, we find another stream of thought that was pro-American and pro-Chicago. As we approach the First World War period the echo of the "*allrightnick*" and the more Americanized and urbanized Jew is heard. Those who in any way criticized America now were sharply reprimanded or ignored. America was much "wiser" and more "respectful" than Europe according to the newer writers in the *Courier*. It was the land of freedom and opportunity; and the only place in the world where the press was free. To a letter from a disgruntled immigrant concerning the bad conditions in America the editor of the *Courier's* "Briefkasten" unceremoniously answered: "Go back to Russia if you don't like

---

48 *Ibid.*, May 13, 1909.
49 *Ibid.*, November 18, 1912: *The Jewish Standard*, January 16, 1909.
50 *Courier*, November 24, 1908.
51 *Ibid.*, December 25, 1912.
52 *Ibid.*, May 3, 1909 and November 9, 1913.

it here." The new philosophy of Chicago Jewry should include the assimilation of Jew with Jew, whatever section of Europe be his origin, and the upholding of an American, Jewish, Orthodox community, preached the *Courier*. Since the basic principles of Judaism and Americanism were identical, argued the *Courier*, to be a good Jew was synonymous with being a good American.[53] As far as Chicago was concerned, J. Zioni of the *Courier* called it the "marvelous" city; and predicted that it would become the greatest urban center in the world. He sneered at New York City, stating that Chicago was more democratic, more western, and more American than New York, which, after all, was still a "bit of Europe." Moreover, Chicago was more generous in granting women rights, in extending the franchise, and in liberalizing other aspects of political life. Women were more readily employed as teachers in the public schools.[54] In short, Chicago was the New Jerusalem!

This type of patriotism did not, however, prevent certain forms of anti-Semitism from appearing in the Chicago community. Examples of social ostracism suffered by Jews at the hand of fraternities, country clubs, and similar institutions because of their Jewish ancestry became common. The attempts by Jews to hide their origin whereas candidates of other national origin exalted theirs, and the tendency of city newspapers and of non-Jewish individuals to blame all Jews for the vile actions of some, were taken as ill-omens by Jewish thinkers on public relations.[55] Many claimed, moreover, that the caricature and ridicule of the Jew in the theaters and in newspapers contained much potential evil.[56] The *Courier* did not consider these manifestations as "organized anti-Semitism"; and it opined that in America there would not be a planned, large-scale anti-Semitic movement for at least 200 [sic] years![57]

Only some phases of Chicago Russian-Jewish life for the period 1893-1915 that reveal the impact of Americanism on

---

[53] November 7, 1907; May 10, 1909; and July 9, 1915. Cf. with the arguments presented in *Record-Herald*, December 11, 1905, on the question "Are Jews Jews or Americans?"

[54] *Courier*, November 5, 1907; October 13 and November 7, 1913.

[55] *Ibid.*, October, 1911; September 16, 1913.

[56] *Ibid.*, December 15, 1907; April 25, June 15, and July 8, 1913. See also *Chicago Daily Tribune*, March 31, 1893.

[57] *Courier*, May 22, 1913.

Jewish life in Chicago were described in this study.[58] Based on the information presented herein, however, we may conclude that, on the one hand, urban influences shared in confining the Jew into a ghetto; forcing many to exist in tenements and sweatshops; accentuating the economic struggle for a decent living wage; dividing the Jewish community into sharper economic groups; removing from the synagogue to Jewish secular agencies certain social service functions formerly performed by it; changing the quality and quantity of Jewish education and culture; and breaking down many older religious, cultural, and social folkways and mores. On the other hand, the city contributed to a betterment, in the long run, of the living condition of Jews; the increase of wealth among them; the amalgamation, to a larger extent than before, of the various strains of Eastern European Jews; the eventual unity of Russian and German Jew; and the opportunity to build a new center for Jewish culture in America.

Not focused well.

BIBLIOGRAPHY

I. Bibliographical Aids

Griffiin, Appleton Prentiss Clark (ed.), *A List of Books (with References to Periodicals) on Immigration.* Second Issue. Washington: Government Printing Office, 1905.

Poole's Index to Periodical Literature.

Superintendent of Documents (supervisor). *Catalogue of the Public Documents . . . of the Government of the United States . . .* Washington: Government Printing Office, 1893 ff.

II. Source Material

American Jewish Year Book, 5660-5675 (1899-1915).

Associated Hebrew Charities of Chicago, [Minutes of the Board of Directors], 1888-1894, 1894-1896, 1903-1907, and 1906-1914. Typewritten copies of manuscripts. For the last two volumes the author line reads: Associated Jewish Charities of Chicago.

Fourth Biennial Session of the National Conference of Jewish Charities in the United States held in the City of Philadelphia May 6th to 8th, 1906. New York: Press of Stettinger Bros., 1907.

Hunter, Robert (ed.). *Tenement Conditions in Chicago, Report by the Investigating Committee of the City Homes Association.* Chicago: Published by City Homes Association, 1901.

---

[58] See particularly *ibid.*, October 1907, April 1909, July and December 1912, and November 1913, *passim,* for interesting views on other aspects of Chicago Russian-Jewish life.

Journal of the Twentieth Annual Convention of the D.G.L. No. 6, I.O.B.B., held at Chicago, Illinois, on January 15th, 16th, and 17th, 1888. Chicago: Max Stern and Co., 1888.

[Kelley, Florence]. *Annual Report of the Factory Inspectors of Illinois . . .* Springfield, 1894-97.

[Illinois, Office of Inspectors of Factories and Workshops]. *First Special Report of the Factory Inspectors of Illinois on Small-Pox in the Tenement House Sweat-Shops of Chicago July* 1, 1894. Springfield: H. W. Rokker, 1894. Florence Kelley, State Factory Inspector.

Linfield, H. S., *Statistics of Jews*—1926. Philadelphia: American Jewish Yearbook, 5688, 1927.

Report of Commission on Occupational Diseases to His Excellency Governor Charles S. Deneen. January, 1911.

Reports of the Jewish Charities of Chicago. Vols. VII-XV. New Series.

Second Conference of Jewish Charities in the United States, Detroit, Michigan, May 26th to May 28th, 1902. Cincinnati: Press of C. J. Krehluel and Co., 1902.

United States, Bureau of Immigration. *Annual Report of the Superintendent . . .* Washington: Government Printing Office, 1902 ff.

United States Congress. House of Representatives. *Report of the Committee on Manufacturers on the Sweating System.* 52nd Cong. 2nd Sess., Report No. 2039. Washington: Government Printing Office, 1893.

United States Senate. *Abstracts of Reports of the Immigration Commission with Conclusions and Recommendations and Views of the Minority.* 61st Cong., 3rd Sess., Doc. No. 747. Washington: Government Printing Office, 1911.

United States Senate. *Immigrants in Industry.* 61st Cong., 2nd Sess., Doc. No. 633. Washington: Government Printing Office, 1911.

United States Department of Commerce. Bureau of Statistics. *Monthly Consular Reports.* 1905. No. 296.

United States Department of Commerce. *Consular Reports.* LV (1907), No. 204. Washington: Government Printing Office, 1907.

III. Secondary Works

Abbott, Edith *et al. The Tenements of Chicago,* 1908-1935. Chicago: The University of Chicago, [c. 1936].

Joseph, Samuel. *History of the Baron de Hirsch Fund The Americanization of the Jewish Immigrant.* Printed for the Baron de Hirsch Fund by the Jewish Publication Society, [c. 1935].

Residents of the Hull House. *Hull-House Maps and Papers, A Presentation of Nationalities and Wages in a Congested District of Chicago. Together with Comments and Essays on Problems Growing Out of Social Conditions.* New York: Thomas Y. Crowell and Co., [c. 1895].

[Schaar, Sarah]. [*Office Manual*]. Typewritten, [1936]. Used at the Chicago Jewish Social Service Bureau.

The Associated Jewish Charities of Chicago. 1911.

The Clothing Workers of Chicago 1910-1922. Chicago: Chicago Joint Board Amalgamated Clothing Workers of America, 1922.

Williams, J. E., Hillman Sidney, and Howard, Earl Dean. *The Hart Schaffner and Marx Labor Agreement.* Chicago, 1916.

Wirth, Louis. *The Ghetto.* Chicago: University of Chicago Press, [c. 1928].

Zaretz, Elbert Charles. *The Amalgamated Clothing Working of America, A Study in Progressive Trade Unionism.* New York: Ancon Publishing Co., 1934.

IV. Articles

Abbott, Edith and Breckinridge, Sophonisba P., "Chicago Housing Conditions, IV: The West Side Revisited," *The American Journal of Sociology*, XVII (July,1911), 1-34.

Bernheimer, Charles S. (ed.). *The Russian Jew in the United States*. Philadelphia: John C. Winston Co., 1905. Series of articles on Chicago Jewry included.

Eliassof, Herman, "The Jews in Illinois," *The Reform Advocate*, XXI (1901).

Rubinow, I. M., "Economic Conditions of the Jews in Russia," *Bulletin* of the Bureau of Labor, XV (1907). Washington: Government Printing Office, 1908.

Seman, Philip E., "The Jewish Community Center Idea," *The Jewish Center*, I (1922), 13-18.

Slutzki, A., "Emigration," *Lend a Hand*, XI (July-December, 1893).

The Associated Bulletin, II (1913). Published by the Young Men's Associated Jewish Charities of Chicago.

Van Etten, Ida M., "Russian Jews as Desirable Immigrants," *The Forum*, XV (1893), 172-82.

V. Newspapers

Record-Herald, 1905.

The Chicago Daily Tribune, March 31, 1893.

The Daily Jewish Courier, 1907-1915.

The Jewish Labor World, 1908.

The Jewish Standard, 1909.

The Reform Advocate, 1893-1915.

I. L. CHRONIK AND HIS *ZEICHEN DER ZEIT*

ESTHER EUGENIE RAWIDOWICZ

I. CHRONIK'S LIFE
II. ZEICHEN DER ZEIT
III. CHRONIK'S PHILOSOPHY
IV. HIS THEOLOGY
V. HIS VIEWS ON SOCIETY
VI. THE GERMAN KULTURTRAEGER

I.

Dr. Isaac Löw Chronik's manifold activities as rabbi, author, editor and lecturer are of particular interest for the study of the life of the 19th century German-Jewish community in Chicago, of its press, of the Reform Movement in America and of the Chicago Rabbinate. Little has been written about his life and work, and most of it is far from satisfactory. Still less has been done with his *Zeichen der Zeit*, which none of the writers on Chicago Jewry has so far analysed or even tried to describe. Meites, for example, states with regret that no file of the magazine is in existence. He refers to Chronik as "Dr. Chronik of Königsberg."[1] He might as well have called him Dr. Chronik of Posen, Berlin, Amsterdam or Switzerland.

Isaac Löw Chronik was born in 1831 in the town of Posen[2]

---

* I dedicate this study to the memory of my father, Dr. Alfred Klee, a leader of Berlin Jewry, one of the pioneers of the Zionist Movement in Germany.

I would like to express my gratitude to the University Library of Maryland for having put at my disposal for a very considerable length of time their copy of *Zeichen der Zeit*. I also wish to thank Dr. J. Rosenthal, librarian of the Leaf Library of Chicago, for his assistance in obtaining the copy and other periodicals and Rabbi I. Meyer of the Jewish Historical Society of America of New York, who made available to me some unpublished material in the Archives of the Society as well as the typescript copy of "Index to Americana in European Jewish Periodicals" by Dr. Jacob R. Marcus. I am also obliged to Mrs. Thomas L. Savage, Waltham, Mass., for revising the style of this essay, and to Mr. Albrecht Strauss of Brandeis University for his very helpful assistance in reading the proofs.

1 H. L. Meites, *History of the Jews of Chicago*, 1924.

2 *Deutsch-Amerikanisches Conversations Lexikon*, bearb. v. Prof. Alexander I. Schem, Vol. 3, p. 248. Fr. Brümmer, *Lexikon der deutschen Dichter und Prosaisten vom Beginn des 19. Jahrhunderts bis zur Gegenwart* (Leipzig 6. Auflage 1913), p. 421 states that Chronik was born in 1825. The first issue of this Encyclopedia appeared in 1885, one year after Chronik's death. Brümmer

in Germany. His father, who was a Talmudic scholar, wanted his son to become a rabbi. He gave his son a sound Jewish education by teaching him himself both Bible and Talmud. Chronik probably got his general education at a school in Posen. At a rather youthful age he was able to attend the University of Königsberg and there to study Classics, and later Philosophy. These studies exerted a deep influence on the "precocious"[3] young boy and brought about a complete change in his traditional Jewish outlook. As he developed in the course of his studies a "humanistic and idealistic" concept of state and society and an ardent love for freedom, his attitude towards "supernaturalistic faith" grew more and more negative. A determined desire ripened in the young student to free his people from "rigid Mosaism" and to lead them on to a religion of "pure humanism" (*reine Menschlichkeit*). Journalistically gifted, he became at an early date a contributor to a number of literary and political magazines.

The revolutionary wave which swept Germany in 1848 and carried with it the best elements of the intellectual youth also seized the university student Chronik and turned him into a skillful publicist and orator. So much did he become involved in revolutionary activities that, when the reactionary forces came back into power, Chronik no longer felt safe in Germany and, like many other revolutionaries of his time, took refuge in Switzerland. There he continued his literary activities and published two dramas, *Ahasveros,* an oriental drama, and *Hermann and Hulda.*[4] The last mentioned caused a sensation and its performance was forbidden for political reasons. A comedy, *The Famulus of the Astrologer,* followed in 1857.

---

says in his introduction that the poets and writers themselves have willingly supplied him with biographical material. This might also have been true in Chronik's case. The biography on Chronik in *Grosse Jüdische National Biographie* by S. Wininger, vol. I, 1925, p. 554, is based on Brümmer's Encyclopedia.

[3] *Zeichen der Zeit,* p. 102. "I had the doubtful luck to be precocious" . . .

[4] *Ahasveros* appeared in Zürich in 1855, in octavo; available in the Central Library of Zürich; so is his *Der Famulus des Sternsehers.* The Index Locuplatissimus librorum by G. W. Wattig, Leipzig, 1860, lists "L. I. Chronik: Der Famulus des Sternsehers, Lustspiel in 3 Akten, Leipzig, 1857." For this information I am indebted to my brother, Dr. Hans Klee, Geneva, Switzerland, who has made inquiries at libraries in Berne, Zürich and Basle. According to Brümmer *op. cit.*, *Ahasveros* appeared 1849; *Hermann and Hulda,* 1856. It is of particular interest that while in Zürich Chronik stayed for some time with the mother of Gottfried Keller, who was an enthusiastic follower of Ludwig Feuerbach.

In 1856 we find Chronik in Amsterdam trying to form a Jewish reform congregation. This venture was doomed. He was most bitterly attacked by the orthodox Jews of Amsterdam, not only spiritually but also physically. When one of his violent enemies aimed a heavy stone at him in the streets of Amsterdam, on July 14th, 1860,[5] he became convinced that his life was no longer safe in Holland. His reform plans, however, had to be abandoned, not only because of the vehement reaction of orthodox Jewry, but also on account of the apathy of the "enlightened Jews."[6] In 1860 Chronik returned to his native town of Posen.

He joined the editorial staff of the *Posener Zeitung* and became well-known for his fight against the "aristocracy." All went well under the moderate government during these years, but when reactionary forces came into power in Prussia, there remained nothing for Chronik to do but to go to Berlin and to devote himself in enforced seclusion to literary work. We know about a longer study he wrote at this time on political science, to which he refers in *Zeichen der Zeit.*[7]

His retirement in Berlin came to an end when, it is said, at the recommendation of Abraham Geiger, the Reform congregation "Sinai" in Chicago invited him to the post of "rabbi and preacher." The material inducement alone which this offer held out might have been attractive to many, but we have already seen that it was not security this fighter for spiritual freedom was after. Two motives might have prompted him to accept "Sinai's" offer. In the first place, many of the 48ers had left Europe for America in the hope of finding realized there all the democratic ideals for which the best people in the Old World were fighting against great odds. All political and spiritual problems appeared to be solved on the other side of the ocean. These exaggerated hopes were shared by Chronik, but he was to be bitterly disappointed.[8] In the second place, he might have hoped that at "Sinai" in Chicago, an established Reform congregation, he would be able to put his ideas into practice on a much wider

---

[5] A. I. Schem, *op. cit.*, Vol. 3, p. 248; also *Allgemeine Zeitung des Judenthums*, 1871, p. 947.

[6] *Allg. Zeitung d. Judenth.*, 1884, p. 76.

[7] "Umrisse eines Staatswissenschaftlichen Systems der Demokratie," *Deutsche Vierteljahrschrift*, 3. Heft, Cotta's Verlag, 1865, referred to in *Zeichen der Zeit*, p. 128.

[8] *Archives Israélites*, 1874, p. 51.

scale, and in the face of fewer difficulties and less hostility than he had encountered before.

Chronik, eagerly awaited by the "Sinai" congregation, was expected to arrive in Chicago in April, 1866.[9] Later that year a Chicago correspondent wrote in the *Allgemeine Zeitung des Judenthums* that Chronik was delivering "profound homilies" every Shabbat, adding that in Chicago Chronik could speak his mind freely without having to fear death by stoning.[10] Chronik's sermons on Saturday morning and on holidays were frequently publicised in the Chicago German press.[11] An "impressive speech" on the Jewish educator Israel Jacobson delivered by Chronik (1868) at a celebration arranged by the "Sinai" congregation was specially reported from Chicago by a A. Z. d. J. correspondent.[12] The article on Israel Jacobson on the occasion of his 100th birthday in 1868, published in *Zeichen der Zeit* in 1869, is probably part of this speech.[13]

In his own way Chronik had the education of the young Jewish generation very much at heart. He had observed that the "morale of the young people was undermined by bad and shallow company and by the fact that they neglected learning," and he wanted to come to the rescue. His plan was "to found a library and a cultural society among the Israelites, without exclusion of Christians."[14] He appealed to the Chicago public to create that society, which was to serve two purposes: 1) the promotion of Jewish learning (*Jüdische Wissenschaft*) by creating a library combined with a reading room of old and new Jewish literature and periodicals, 2) the furtherance of an ennobled social life (*veredelte Geselligkeit*). He addressed himself to Jews of the "old and modern" type, for the love for learning is a religious love and "an ennobled social life is bound up with religion. It is of high value to join forces in this work." I have found no reference to the existence of such a society in Chicago in Chronik's time.

---

[9] *Allg. Zeitung d. Judenth.*, 1866, p. 219.

[10] *Ibid.*, p. 825.

[11] *Illinois Staatszeitung*, No. 228, 8th October, 1867; No. 231, 12th Oct.; No. 243, 26th Oct., also No. 262, 16th Nov. and No. 285, 14th Dec., 1867.

[12] *Allg. Zeitung d. Judenth.*, 1868, p. 1003.

[13] *Zeichen der Zeit*, p. 5.

[14] *Illinois Staatszeitung*, No. 290, 20th Dec., 1867, p. 7; also *Allg. Zeitung des Judenth.*, 1868, p. 132, and *Archives Israélites*, 1868, p. 373.

Chronik's greatest ambition was the publication of a periodical in which he would be able to express his religious and political views. He succeeded in forming a committee for this purpose in Chicago. The first issue of his magazine *Zeichen der Zeit* (Signs of the Times) was published on January 15th, 1869.

In November, 1869, Chronik went to Philadelphia as representative of "Sinai" to attend the Conference of Reform Rabbis which met in the house of Rabbi Samuel Hirsch.[15] Another distinguished Chicago Rabbi who attended this Conference was Dr. Bernhard Felsenthal of Zion Congregation.

It was to be expected that a man of the caliber of Chronik would not confine himself completely to his work at "Sinai." His great oratorical abilities needed and deserved a larger audience, his spiritual energy a bigger field of activities. Since the members of "Sinai" congregation, being of German-Jewish origin, had many contacts with the Christian German population of the town, it was quite natural that their rabbi would also take an active interest in the general cultural affairs of the Germans in Chicago. At that time, and even much later, the German-Jewish immigrants considered themselves the bearers of German culture in America. It is therefore not surprising to find Chronik frequently lecturing in Chicago on general German themes. His lectures were usually prominently reported in the German press of the city.

Outstanding was a course of twelve lectures on "The Ethics of the Ancients," delivered during the early months of 1867.[16] Enthusiastic reports and long reprints of some of the twelve lectures appeared in the *Sonntag Zeitung*.[17] These lectures were based on *Pirke Avot*. In one of them, which even in print strikes one as very lively, he outlined the life of Hillel and his ethics compared with those of the Gospels. So great a success were these lectures that the New York correspondent of the *Illinois Staatszeitung* had to concede the "intellectual superiority of the Germans in America to Chicago and to the West as a whole."[18]

---

[15] Rabbi Samuel Hirsch of Philadelphia was the father of Dr. Emil G. Hirsch who later became Rabbi of "Sinai" Congregation in Chicago.

[16] *Allg. Zeitung d. Judenth.*, 1867, p. 381. The article refers to reports on Chronik's lectures in J. Grünhut's *Die Reform*. I have not yet been able to trace an issue of *Die Reform*, another German-Jewish paper edited in Chicago, which must have been in circulation in 1867.

[17] *Chicago Sonntags Zeitung*, Jahrg. 13, Nos. 24, 25, 26, 29 and 34, 1867.

[18] *Ibid.*, No. 29, 1867, p. 6.

When the Germans of Chicago honored Freiligrath, the poet of freedom and revolution, and contributed to a nationwide fund for his benefit, Chronik was asked to deliver the address. The extraordinarily fine analysis of the life and work of Freiligrath was printed in the *Chicago Sonntag Zeitung*,[19] and by special request later also in *Zeichen der Zeit*.[20] In an advance announcement of a lecture by Chronik on "The Origin of Christianity," in the Hall of the "Germania Männerchor," Leopold Mayer and Godfrey Snydacker of "Sinai" say: "considering the originality with which Dr. Chronik is able to deal with every subject, we may rightfully expect many new and attractive viewpoints."[21]

The *Chicago Sonntag Zeitung* was even interested enough to publish an article by Chronik on the ritual of betrothal in Reform Judaism, especially on the part of the woman in the ceremony.[22] This article provoked a very radical, but respectful reply by Segnitz, M.D., who pleaded for the abolition of the religious ceremony altogether. In his reply, under the title "On the Reform of the Religions to Religion," Chronik develops some of his fundamental ideas on this matter.[23]

Chronik's cooperation was also sought in spheres other than the purely literary one. So, for example, in 1867 and afterwards, the Germans of Chicago and other towns fought "the temperance and Sunday closing bill," in which they saw an encroachment upon their liberties and their right to gather in halls and *Biergärten* on Sundays to sing and drink beer. They formed a committee to fight the bill, and elected Chronik a member of the press committee,[24] together with Juessen and the famous forty-eighter, Dr. Schmidt. This committee met in December at Chronik's, at 99 Jackson Street.[25] The fight against the temperance bill grew very heated, and later became an important political issue. Chronik wrote an article on the subject which was most characteristic of his attitude. He took the controversy out of its political atmosphere and put the whole discussion on a higher level by elaborating on the view of Immanuel Kant on drinking.[26]

---

19 *Ibid.*, No. 31, 1867, p. 4.
20 *Zeichen der Zeit*, p. 167.
21 *Chicago Sonntags Zeitung*, Jahrg. 12, No. 49 and 50, 1866.
22 *Ibid.*, Jahrg. 13, No. 27, 1867.
23 *Ibid.*, No. 30, 1867.
24 *Illinois Staatszeitung*, No. 228, 8th Oct., 1867.
25 *Weekly Illinois Staatszeitung*, No. 280, 9th Dec., 1867.
26 *Zeichen der Zeit*, p. 35. Temperance and the Worldwise Kant.

When Prof. Alexander Schem edited the German-American Encyclopedia,[27] he secured the cooperation of Chronik for this ambitious work. Among the co-workers was another Rabbi and great Jewish scholar, Dr. Marcus Jastrow of Philadelphia. Chronik's name, somewhat misprinted, appeared on a collection list for the benefit of the sufferers from a yellow-fever epidemic which had befallen New Orleans. We also find his name, together with that of Dr. Felsenthal, among the members of a committee to receive General Philip Sheridan, who was planning to visit Chicago.[28]

If we are so much better informed about Chronik's general activities in Chicago than about his Jewish[29] ones, it is because some issues of the contemporary German newspapers[30] of Chicago escaped destruction by the great fire that swept Chicago on Sunday and Monday, October 8th and 9th, 1871, and reduced five square miles of the town to ashes.[31] The way Chronik and his house, which was situated in the fire area, were spared, seemed miraculous to many and was commented upon several times in the press. One correspondent reported: "only the Rabbi of the Reform congregation Sinai, Dr. Chronik, was completely spared, though his house was dangerously threatened from two sides. All rumors to the contrary concerning Dr. Chronik originated from this fact. The conflagration was halted near his house. It was a miraculous dispensation of Providence that Dr. Chronik, as in the stoning in Amsterdam on July 14th, 1860, survived untouched. Since Dr. Chronik was about to return to Berlin anyway, whence he had been called to Chicago about 6

---

[27] *Deutsch Amerikanisches Conversations Lexikon*, herausgeg. von Prof. Alexander I. Schem; 11 Volumes, 1869-74.

[28] *Illinois Staatszeitung*, No. 224, 3rd Oct., 1867.

[29] My sources for the presentation of Chronik's Jewish activities in Chicago are Jewish, German and French magazines in the U.S.A. and abroad, quoted here. It is to be hoped that the publication of this study will encourage private individuals and institutions that might still have some relevant unpublished material concerning Chronik's activities within the Chicago Jewish community to publish it for the benefit of Chicago and American-Jewish history.

[30] I have used for this study the daily and weekly *Illinois Staatszeitung*, the *Chicago Sonntags Zeitung* and *Der Westen* (Chicago) of the years 1866-71 incl., which are available at the rare bookroom of the Newberry Library, Chicago. Unfortunately these unique files are not complete.

[31] A detailed account of the great fire of Chicago, 1871, is given in *Illinois Staatszeitung*, Tuesday, November 7th, 1871, "Nach der Zerstörung Chicago's No. 3 Wöchentliche Ausgabe." A rainless period of fourteen weeks and a storm, which developed in the evening of October 8th, account for the enormous spreading of the fire, according to this paper.

years ago, only his colleagues are to be pitied, who have to stand at present like Jeremiah on the ruins of their communities."[32] A very similar French report rejoices at Chronik's rescue from the fire by special protection of Providence, though his house was surrounded by the fire on all sides.[33] In reality, however, Chronik owed his escape to the fact that at some time on October 9th the storm which had helped spread the fire abated, and the fire was thus slowed down, coming to a standstill before it touched the south side of Harrison at Fourth Avenue, in the neighborhood of Chronik's house. The synagogue of B'nai Shalom on the northwest corner of Harrison and Fourth Avenue, however, fell victim to the flames.

On Wednesday, October 18th, "the German clergy irrespective of creed" was asked to assemble "at 3 o'clock at Chronik's house at 201 3rd Avenue in order to discuss the urgent question of how the existing institutions for help could be enlarged and employed for the benefit of all within the different communities and religious denominations."[34] It shows the high esteem which Chronik enjoyed among his Jewish and Christian colleagues that his house was chosen for so important a meeting. His, of course, was not the only house of a prominent leader of the town which had remained undamaged.[35]

A few days later there appeared a proclamation[36] by the Mayor of Chicago, R. B. Mason, appealing to the people to observe Sunday, October 29th, as a day of penitence and prayer. A special announcement was printed a day before the day of prayer that "Rev. Dr. Chronik, Rabbi of Sinai congregation," would preach in the synagogue at the corner of Wabash Avenue and Peck Court.[37] "It was a strange meeting that took place in the wooden structure which only a year earlier had served as a Christian assembly house and had then passed into Jewish hands." "Dr. Chronik delivered the penitential sermon,[38] which was

---

[32] *Allg. Zeitung d. Judenth.*, 1871, p. 947.

[33] *Archives Israélites*, 1872, p. 153.

[34] *Illinois Staatszeitung*, Chicago, Tuesday, Oct. 17th, 1871. "Nach der Zerstörung von Chicago, No. 7."

[35] Dr. B. Felsenthal's house also escaped the fire. So I am informed by his daughter, Miss Julia Felsenthal, Chicago, who witnessed the fire.

[36] *Illinois Staatszeitung*, Chicago, Monday, Oct, 23rd, 1871. "Nach der Zerstörung v. Chicago, No. 12."

[37] *Ibid.*, Saturday, October 28th, 1871, "Nach d. Zerstörung v. Chicago, No. 17."

[38] *Ibid.*, *Wednesday*, Nov. 1st, 1871, "Nach d. Zerstörung v. Chicago, No. 20."

worthy of the tragic event which had called it forth." "Among the audience were many members of 'Sinai,' as well as of the orthodox community of Harrison and 5th Avenue,[39] both of which had lost their synagogues in the fire. Many among those present had been prosperous business people before the 8th of October, and had now lost everything." The reporter of the *Illinois Staatszeitung* goes on: "It was not easy to make understandable to so heterogeneous an assembly the deep significance of the tragedy in such a way as to achieve not only awe but also purification. But Dr. Chronik rose to the occasion. He did not see an act of divine punishment for the sinners in the great fire. He took it as an overpowering elementary phenomenon, which makes us feel our human smallness. He compared the effect of the fire on us to the effect a colossal mountain will have on us when we stand at its foot. It overawes us, and only while we climb the mountain do we overcome our fear, until, after having reached the top, we breathe freely again, and feel and assert our moral powers over the terrible elementary powers of nature." Then Chronik pointed the morale: "We were unworthy trustees of the goods entrusted to us, we have neglected the spiritual for the material goods." "It was brilliantly done and the lesson is not to be learnt by Israelites only."[38] The *Neuzeit*[40] wrote: "of the hundreds of sermons which were delivered in churches and on the ruins of Chicago, in English and in German, the press has only singled out one which, with the elementary power of the tragic, lent stirring and uplifting expression to the historic elementary event." The *Illinois Staatszeitung* was probably voicing the sentiment of many Germans in Chicago when it ended the article on Chronik's penitential sermon: "We would regret it if a man and knight of the spirit like Dr. Chronik should be lost for the city just now when we all have to make a new beginning in a spiritual way too. May we not suffer such a loss just now."[38]

The sermon on the ruins of Chicago, however, is the last we hear of Chronik in America. We are not certain whether he left Chicago for Berlin in November or December, 1871, or early in 1872. The reason for his leaving "Sinai" is not quite

---

[39] Unless the orthodox community mentioned here is another than B'nai Shalom, there is a discrepancy here with Meites' statement, according to which B'nai Shalom was situated at the Northwest corner of Harrison Street and 4th Avenue.

[40] *Die Neuzeit, Wochenschrift für politische, religiöse und Cultur Interessen der Israeliten,* Vienna, 1872, p. 5.

clear. It has been suggested that he was too scholarly for his congregation, which was not always able to follow his philosophical sermons. It was also said that his fanatic adherence to German in his sermons was resented. It may well be that this was no longer in keeping with the mood of the younger generation. "Sinai" was just at the beginning of the transition from a German to an English-speaking congregation. For Chronik, a brilliant speaker in German who had developed his own style, it would have been almost impossible to maintain his subtle way of expression and originality in English. But it may well be that he did not want to preach in English, for his mission was inseparably bound up with his language. He could only be creative in a German atmosphere. The Americans and their culture remained alien to him.

A farewell letter[41] by Rabbi Samuel Hirsch of Philadelphia to Chronik is very revealing, since it reflects Chronik's disappointment with the spiritual life of America.

"I am deeply sorry that we shall have one colleague of strong convictions less in this country of humbug, where strong convictions are so much needed. It is, however, a comfort that you return with joy and anticipation to the beautiful city of Berlin. There will be the proper soil for your *Zeichen der Zeit* while here, as I predicted, the number of those who can appreciate such achievements is still too small. He who has come to this country with the idealistic concept that the republican form of government as such is a panacea for all moral and social ills will leave the country cured in this respect. Luckily I never had such illusions. It is not only age that has made me more patient. I always tell myself, if the leaders and guides give rise to so many complaints, which one has to bear in silence, what else can you expect of the people?"

Since we are here mainly interested in the Chicago period of Chronik, I shall only very briefly report on his later years so far as I have been able to gather information about them. We might expect him to be most anxious to edit once again a periodical in which he could continue his literary activity and thus exert some influence. In fact, he succeeded in continuing *Zeichen der Zeit* in the more congenial atmosphere of Berlin. At the same time he tried—as a layman—to further the development of the Reform congregation in Berlin. We learn from several instances that he remained in touch with his friends and

41 *Archives Israélites*, Paris, 1874, p. 51. *Allg. Zeitung d. Judenth.*, 1872, p. 754.

with some of his colleagues in America who had not forgotten him.[42]

Chronik died in Berlin on January 14th, 1884.[43]

II.

It may well be, as already hinted, that Chronik's *Zeichen der Zeit* has never been seen by most of the writers on Chicago Jewry.[44] Nowhere could I find more than a brief reference to *Zeichen der Zeit* as a Reform paper[45] edited by Dr. Chronik in 1869 in Chicago.

Zeichen der Zeit is a very rare paper at present. It is unobtainable even in its place of publication. One of the reasons is that most of its copies were probably destroyed in the fire of 1871. There may still be copies in private possession in other towns. The Union Catalogue of Serials lists two copies of volume I: one in the Public Library of Chicago (lost since 1949), the other in the University Library of Maryland.

Volume I of *Zeichen der Zeit*, of octavo size, consists of Numbers 1-12, one issue for every calendar month of 1869, comprising 192 pages. Each issue is made up of approximately 16 pages. Each page is printed in two columns of 56 lines. The magazine was printed at the *Illinois Staatszeitung*, 104 Madison Street. Each of the twelve issues contains three or four sections: articles, book reviews, literary news and short notes. There are no advertisements.

Who were the men who strengthened the editor's hands and helped him to realize his ambition? The publication committee

---

[42] Dr. Emanuel Schreiber quotes Chronik's appreciation of his work in *Reformed Judaism and its Pioneers*, Spokane, Washington, 1892, last unnumbered page.

[43] *Allg. Zeitung d. Judenth.*, 1884, p. 76. The short obituary states mistakenly that Chronik returned to Berlin in 1870. Chronik was married and had one daughter, as far as I could ascertain.

[44] Meites, *op. cit.*, p. 111. Most writers repeat Meites' statement that no file is in existence. However, *Collections of the Illinois State Historical Library*, Vol. VI, Newspapers and Periodicals of Illinois, 1814-1879, by Franklin W. Scott, Springfield, 1910, p. 100, lists: *Zeichen der Zeit*, 1869 — — ? C. (=Chicago Public Library).

[45] Dr. L. L. Mann, *The Reform Advocate*, Golden Jubilee, April 11th, 1941, p. 14, says: "Dr. Chronik founded a German monthly dedicated to Reform Judaism." S. B. Komaiko in *The Sentinel*, August, 1948 (100 years of Chicago's Jewish Life) states vaguely that "in the early eighties Chicago Jewry 'boasted' of 'organs of expression', 'five published in English and one or two in German, most of them weeklies.'" However, no German-Jewish papers existed in the eighties in Chicago. The *Jewish Advance*, a weekly dedicated to "social interests and progressive Judaism," consisted of eight pages, five of them in English and two in German. The advertisements are either in English or in German.

was composed of six well-known, active members of "Sinai" congregation, whose names and position carried weight with their fellow members: the banker Godfrey Snydacker, the lawyer Julius Rosenthal, B. Schoeneman, Simon Floersheim, Aron Cohn and J. L. Gatzert.[46] Schoeneman, Snydacker and Floersheim were Presidents of "Sinai" before 1869. The annual subscription rate of $2 could be sent to the committee, or to the office of *Illinois Staatszeitung*. The magazine was also available at the bookstores of Ed. Buehler, 111 Monroe Street, and of Albert Heunisch, 536 North Lasalle Street. Outside Chicago, *Zeichen der Zeit* had an agent in two towns only: St. Louis[47] and New York.[48] The imminent publication of *Zeichen der Zeit* was announced by a correspondent, who said that it would serve the West, while another German magazine, under the editorship of Dr. Einhorn, would serve the East.[49] If this implied that *Zeichen der Zeit* would be a local or regional paper confined to Chicago, such was certainly not the case. Nothing of *Zeichen der Zeit* was of a local character. It not only contained no advertisement, as mentioned, it also had no "society" column and took no notice of the current events within the Chicago Jewish Community. It was of so national a character that it could find a circulation wherever German was understood within the United States. As a matter of fact, it was sent out also to Germany through an agent in Hamburg.[50]

The issues were dated the 15th of each month from January till December 1869. However, it seems that as the year went on, the punctual publishing of the issues became more and more difficult. In the November issue Chronik addresses himself to his readers, asking their indulgence for the delay in the publication of the magazine. He warns that the December issue will not appear before January, 1870. His many duties make it too difficult and the character of the journal does not really make it necessary to issue it on a regular date, for this magazine is not concerned with day-to-day events. Its task is to study the "signs of the times, that is, to study history in the making." He elabo-

---

[46] *Zeichen der Zeit*, No. 1, p. 16; No. 2, p. 32; No. 3, p. 48, at the bottom of the page. Meites gives the biography of some of these men, but does not mention the fact that they were members of the publication committee of *Zeichen der Zeit*.

[47] From April 1869, see *Zeichen der Zeit*, No. 4, last page.

[48] From September 1869, *ibid.*, No. 9, last page.

[49] *Archives Israélites*, 1869, p. 127.

[50] *Zeichen der Zeit*, No. 3, end of last page.

rates on the meaning of "physiognomy of the times," its transitory character and its deeper and lasting manifestations. However, one cannot escape the feeling that there was an additional reason for slowing down the publication. We are probably not far from the truth if we assume that it was of a financial character. For Chronik continues in his statement that *Zeichen der Zeit* will appear in future in form of brochures; twelve brochures within sixteen or eighteen months will form a volume.[51] But even this program could not be carried out. In the December issue Chronik changes his previous plan[52] and announces that *Zeichen der Zeit* will be published in brochures of three to five sheets at intervals of several months. Subscriptions were no longer accepted; the brochures were to be purchased individually.

However, none of these plans could be realized and, after the publication of the 12th issue of volume I (December 15th, 1869), *Zeichen der Zeit* ceased to appear in Chicago. Chronik left the United States about a year later[53] and for a long time nothing was heard about *Zeichen der Zeit.*

About eleven years later, on May 13th, 1880, an announcement appeared in the German-Jewish paper *Der Zeitgeist*[54] of Milwaukee under the headline "The reappearance in Germany of Chronik's *Zeichen der Zeit.*"[55] The Berlin correspondent (perhaps it was Chronik himself) writes that the "numerous friends in the United States of Dr. Chronik and his *Zeichen der Zeit* will certainly like to hear that this magazine devoted to religion, philosophy and society in their interrelationship, which had its birthplace there, will soon begin to appear regularly in Berlin." He goes on: "Doubtlessly *Zeichen der Zeit* will continue to pay constant attention to the German-Americans." We learn then that Dr. Kapp, to whom we shall refer later, has written a letter to Moritz Lazarus[56] of Berlin University requesting sup-

---

51 *Ibid.*, No. 11, pp. 161-162.

52 *Ibid.*, No. 12, p. 191.

53 Meites, *op. cit.*, p. 111, mistakenly states: "It is believed that Dr. Chronik continued to edit the magazine until shortly before he left Chicago in 1870." According to Brümmer, *op. cit.*, Chronik returned to Berlin in 1872.

54 *Der Zeitgeist, Ein israelitisches Familienblatt, Organ für die Interessen des amerikanischen Judenthums—herausgeg.* v. Adolf Moses, Mobile, Ala., und Isaak S. Moses, Milwaukee, Wis. *Der Zeitgeist* appeared in Milwaukee from 1880-82. Towards the end of its publication, Dr. Emil G. Hirsch of Chicago became co-editor of the magazine.

55 *Der Zeitgeist,* Milwaukee, 1880, p. 161.

56 Moritz Lazarus, 1824-1903, together with his brother-in-law, H. Steinthal, founder of a new branch of psychology called "Völkerpsychologie," author of *Ethik des Judenthums* and other works.

port for the magazine and that the forthcoming assistance of a number of "influential men" has made its reappearance possible. Dr. Kapp states in his letter: "*Zeichen der Zeit*, which Dr. Chronik edited in Chicago when I was still living in the United States, did not only belong to the best German papers published in America, but stood up with tact, determination and courage for the free development and free activity of the mind in the field of religion, politics and social studies. Dr. Chronik through his selfless activity has secured the thanks of all thinking and understanding compatriots in the United States." It is noteworthy that Dr. Kapp considered *Zeichen der Zeit* a general German, not a Jewish magazine. He was justified in doing so. Yet the way in which the Jewish editor of this "German" magazine linked up with good taste and judgment general problems with his Jewish "Weltanschauung" and sometimes illustrated them by parallels from Jewish sources not only added color to the magazine, but sometimes gave it a slight Jewish tinge.

About seven months later *Der Zeitgeist*[57] printed another announcement that *Zeichen der Zeit*, a "magazine of a unique character," began its publication on November 1st, 1880. Several passages of the prospectus of *Zeichen der Zeit* were reprinted so that the "reader might gain for himself an impression of the spirit and 'skillful style' of the Editor." Chronik's involved style, it seems, has become still more complicated during the eleven years' interval. It is not always easy to get at once to the real meaning in Chronik's prospectus, consisting as it does of condensed statements concerning the many contradicting tendencies which form the signs of the times. Sometimes he seems to take up the thread just where he put it down eleven years ago, as when he discusses the different approaches to an important problem in society, to sex relationship in modern times, and compares the "free love of the emancipated American ladies," the institution of celibacy, the polygamous practices of the Mormons with the ideal of "eternal womanliness." Or again, when he confronts the mechanistic concept of life with the "religion of self-determining free will" responsible only to the "ministry of conscience," or with the Catholic doctrines on confession, indulgences and purgatory with its process of purification.

Again, a few months later, we find in *Der Zeitgeist*[58] the

---

[57] *Der Zeitgeist*, 1880, p. 415.

[58] *Ibid.*, 1881, p. 117. *Der Zeitgeist* accepted orders for the magazine; so did E. Steiger at his bookstore in New York, as he had done eleven years

contents of the November and December issues of *Zeichen der Zeit*. The correspondent from Berlin gladly communicates that the "interest in Dr. Chronik and his magazine has been revived in America and that *Zeichen der Zeit* is gaining friends and supporters everywhere in the East and in the West as far as San Francisco."

* * *

Zeichen der Zeit was practically a one-man magazine—Chronik wrote it all himself. There were, however, four outside contributions—yet all in line with the editor's thinking. Friedrich Münch,[59] "the pioneer and dean of German culture in America,"[60] the German "knight of the spirit" in Missouri,[61] as Chronik called him, contributed five articles to *Zeichen der Zeit*.[62] In his fight against materialism Münch was an ally of Chronik's.

Another interesting contribution came from Robert von Schlaginweit on Buddhism in Tibet.[63] It contains passages from Robert and Emil Schlaginweit's studies on this religion. Chronik, a student of religion himself, welcomed this opportunity to make his readers acquainted with the history, organization and religious practices of Buddhism in Tibet, its dogma concerning a highest divine being and the conception of Nirvana—the Great Nothingness. Usually Chronik accompanied the articles of his contributors by some remarks of his own. Some practices of Buddhism described by Schlaginweit invited the special criticism of Chronik, the religious reformer. Chronik, the Jew, with his solemn "yea" to life in all its aspects, had of course no use for the "Great Nothingness."

In September, 1869, Spain was celebrating the first anniversary of the revolution Chronik had hailed as the emancipa-

---

earlier, or one might write to Dr. Chronik, Berlin, Steglitzer Str. 27. The annual subscription rate for America was again $2.00.

[59] Friedrich Münch, (1799-1881), a German-American writer, one of the first German pioneers in the State of Missouri. He had studied theology in Giessen, but left Germany very early and became a farmer, wine grower and author at Dutzow. He held many public offices in Missouri. Schem, *op. cit.*, vol. 7, pp. 598-99.

[60] *Zeichen der Zeit*, p. 82.

[61] *Ibid.*, p. 182.

[62] Eine Bemerkung gegen den Materialismus, *ibid.*, pp. 44-45. Die sinnliche und die geistige Lebensansicht, *ibid.*, pp. 54-55. Gedanken über die sociale Frage, *ibid.*, pp. 82-87. Gedanken, *ibid.*, pp. 137-138, and Über die Einbildungskraft, *ibid.*, pp. 180-182.

[63] *Ibid.*, pp. 66-70.

tion of the people of Spain from the absolutism of the Church.[64] A year later, Gustav Körner,[65] American ambassador to Spain from 1862-64, wrote for *Zeichen der Zeit* a searching article on Spain,[66] both before and after the revolution. At the time the American government was pressing the new government of Spain to cede Cuba to America. Körner warned that the cession of Cuba would only strengthen the reaction and would drive the Spanish people back into the arms of political and religious absolutism.

One poem found its way into *Zeichen der Zeit.* It was by M. M. Haarbleicher in Hamburg on "Czar Nikolaus."[67] In June 1854 Czar Nicolaus by special order forbade his Jewish subjects to pray for the victory of his armies. In his poem Haarbleicher castigated the Czar, his administration and the censorship for their crimes against the Jews. This is one of the few instances in which this magazine reacted to the plight of Eastern European Jewry.

All these contributions to *Zeichen der Zeit* were not accidental. The choice of the contributors was typical of the Editor, and they did not detract from the character of *Zeichen der Zeit* as a one-man magazine.[67a]

III.

Chronik himself felt the urge to explain the name of his magazine *Zeichen der Zeit, Zeitschrift für Religion, Philosophie*

---

64 *Ibid.*, p. 31.

65 Dr. Gustav Körner, writer and politician, born 1809 in Frankfurt am Main, active "Burschenschaftler" of Jena, was arrested, escaped first to France, then to America. Settled at Belleville, Illinois. Lieutenant-governor of Illinois in 1852; helped Lincoln, did important service in Fremont's army (Schem, *op. cit.*, vol. 6, pp. 276-277) and Gustav Körner's Memoirs.

66 *Zeichen der Zeit,* pp. 130-132.

67 *Ibid.*, pp. 45-46.

67a *Zeichen der Zeit,* No. 4 and No. 10 were reviewed in *Der Westen* (herausgegeben v. Illinois Staatszeitung Compagnie) on May 9th, 1869, and on December 12th, 1869 respectively. On July 22nd, 1869, acknowledgment is made of the receipt of No. 6 of *Zeichen der Zeit* and its review promised in the next issue. Unfortunately the issues of the following three months are missing from the files of the Newberry Library, Chicago. The first of the two reviews agrees wholeheartedly with Chronik's opinion on "reprints" (see later). Both reviews express great esteem for Chronik's "great knowledge and deep thinking" but criticize his style. "It is the misfortune of the learned editor, or his readers, that Dr. Chronik possesses words only in order to hide his thoughts behind them." It is, however, admitted that the issues of the magazine are very interesting and that the articles are witty and logical. *Der Westen* regrets that *Zeichen der Zeit* does not appear in regular monthly intervals and adds: "The most patient reader . . . forgets from one issue to the next the reformatory ideas which are administered to him in homoeopathic dosages."

und Gesellschaft in ihrer Zusammengehörigkeit, ("Signs of the Times, a magazine dedicated to religion, philosophy and society in their interrelationship"). Its real meaning, however, becomes clear only after one gets a deeper insight into his philosophy and style of exposition. As to his style, it is not always smooth; it is lacking in simplicity and naturalness. The meaning of his sentences is sometimes not easily understood. Their length often adds to the difficulties.[68] He has a tendency to return to the original meaning of words, disregarding their later development and their current usage. He is not even afraid to coin words for his special purposes. His titles too bear witness to his striving for "originality."[69] Being a master of words he likes to play with them; he enjoys puns and makes frequent use of them. His wit often turns into irony and his biting sarcasm stands him in good stead in his attacks. His superior irony often creates the impression of bitterness, but he defends himself against this reproach. "In general

---

[68] The following excerpt from his prospectus may serve as an example for Chronik's involved style:

. . . "Denn sie (*Zeichen der Zeit*) tragen zusammen, was sich Charakteristisches ereignet in Absicht auf die Wendepunkte der Gegenwart und auf die Werdelust der Zukunft. Der zeitzeichnende Stoff lagert sich, seiner Natur nach, am Pol der Erscheinungen ab. Da, wo sich von den Bewegungen die letzten Konsequenzen blicken lassen, da, wo sich die Gegensätze auf die Fusspitzen stellen, erfährt man am Greifbarsten, woran man ist mit der Zeit."

He continues:

"Nun ist die heutige Menschheit eine späte Enkelin und eine reiche Erbin von Denkweisen und von Geschichte, von überlieferten Täuschungen und Enttäuschungen, und hat sie sich's obenein zu einem so grossen Theile, wie noch nie, in den Kopf gesetzt, einen Kopf zu haben. Daher rührt es, dass mehr denn je, ausgetragen und viel gewandt, die treibenden Gedanken auf die äussersten Folgerungen drängen, und dass während dies, wegen der gesetzten Jahre der Menschheit, geschieht, der jugendliche, hoffnungsvolle Massenverstand, wie jeder Neuling, sich übereifert, und extravagirt. Daher rührt es, dass, theoretisch und empirisch, mehr denn je das Polarische sich aufbäumt, und die Widersprüche tragisch fundamental sind und komisch überschwänglich.

Denke man sich z. B. die Meinung von der Ewigkeit nach hinten in Hinsicht der Materie zusammen mit der Meinung von der Ewigkeit nach vorne in Hinsicht des Geistes, dann mitten darin den Glauben an den unfehlbaren Stuhl in der ewigen Stadt mit der Ewigkeit der Höllenstrafen . . . Oder bringen wir aus dem Register des jüngsten Tages die staatsverbindende Weltpost vom Post-Genie, Dr. Stephan mit den schutzpatronischen chinesischen Mauern in's Einvernehmen, mit welchen das Genie des Auswärtigen, der Handelsminister Fürst Bismarck die nationale Arbeit umgürtet, indess jenes himmlische Reich selber, zuvörderst ironisch dem hochzöllnerischen Nord-Amerika gegenüber, den greisen Zopf der Absperrung zu den Füssen eines freien Handelsgeistes niedergelegt hat."

[69] Some of his headlines:

World history has become malicious, *Zeichen der Zeit*, p. 17.
Second article concerning "nothing," *ibid.*, p. 98.
or The Capitol in Danger, *ibid.*, p. 70, etc.

I have no talent to be bitter. I could only become bitter against stupidity and for this there is no cause."[70]

Chronik develops his "Weltanschauung" in six articles.[71] In his introduction to *Zeichen der Zeit* he defines his conception of religion, philosophy and society and shows how the one needs the others to form a meaningful entity. "As truly as man is a perceiving, thinking and social being, religion, philosophy and society belong to each other." "To have religion means to have a heart for the spiritual aspects of life, and to have the will, the strength and courage for action to translate them into practice, to acquire a taste for the goods of the spirit and refine that taste in order to enjoy them. To have philosophy means to seek through research and knowledge for the relationship of the things of the world to each other, and for the relationship of man to the things of the world in order to enable man to find his place in the universe. Religion is pathos, sympathy, community feeling. Pity, mercy, love, friendship, self-denial, self-sacrifice, admiration of nature, the delight in beauty and art, feeling for justice, thirst for knowledge, they all belong to the category of the "sympathetic," of elementary religious impulses! Feelings opposed to sympathetic feelings are those related only to ourselves, the selfish feelings."

Religion, "sympathy," the community feeling, has to be guided by philosophy, if it is not to degenerate into empty ecstasy.[72] Philosophy, on the other hand, is arid and becomes conventional if it is irreligious, if it is without the community feeling with nature and man. Our community feeling with the whole human race, of whom the individual is a member, is deeper than our community feeling with nature. The deepened sympathetic, religious instinct becomes through the attraction of the individual to the whole of the human race the social instinct, the *"Geselligkeitstrieb,"* and from the social instinct society and state are derived. In this way state and society are products of religion.[73]

---

[70] *Ibid.*, p. 16.

[71] a) Religion, Philosophy and Society in their Interrelationship, *ibid.*, pp. 1-4.
b) Sin and Hell, *ibid.*, pp. 65-66.
c) Penitence and its Principle, *ibid.*, pp. 81-82.
d) Eternal Grace, *ibid.*, pp. 97-98.
e) Religion and its Heaven, *ibid.*, pp. 129-130.
f) Comfort of Religion, *ibid.*, p. 145.

[72] *Ibid.*, p. 2.

[73] *Ibid.*, p. 3.

At present the natural religious instincts which are shared by all men have been misdirected into sectional beliefs (churches). In this way religion has become an enemy of philosophy and society, according to Chronik. At present State and Church have to be separate, he argues, because the church is divorced from religion. A religious reform is necessary. The religious reform must be the reform of belief, or the turning of belief into religion. Only when religion liberates itself from its "fantastic or imaginary elements, from revelation, miracles, prophecy, oracles, dogmas, magic, apparition and Cabbala," and knowledge takes their place, only then will the way become clear for religion.[74] With the reform of belief into religion the State will become applied religion. Another principle that is derived from the community feeling with the universe and in a stronger form with mankind is the impulse toward perfection.[75]

On this philosophic basis Chronik discusses in subsequent articles such important religious concepts as sin, hell, penitence and eternal grace. The titles Chronik chooses for these articles, as well as some of their terminology, suggest that he is not addressing himself primarily to a Jewish audience. *Zeichen der Zeit* probably found its way into non-Jewish houses too, where German was read. It was certainly the intention of the radical theologian Chronik to bring the discussion of religious principles to the notice of a wide circle of Christian readers.

If religion, Chronik argues, is the community feeling with the universe and, to a stronger degree, with the whole of mankind, then sin is the disturbance of this community feeling. If selfish feelings like self-conceit or self-interest alienate us or bring us into a hostile relationship to man, society and nature, then we are "in sin." Hell that follows on the heel of sin is our isolation, our loneliness. The limb that has cut itself off from the organism is doomed to die,[76] unless it does penitence. Penitence is therefore the longing which works towards fulfillment of a reestablishment of the community feeling with nature and man.[77] From the hell of isolation and homelessness man finds the way back into the salutary pale of nature and of human society. The principle of penitence is that of self-preservation. The mind too has its instinct of self-preservation and struggles for existence. Eternal

---

74 *Ibid.*, p. 1.
75 *Ibid.*, p. 4.
76 *Ibid.*, pp. 65-66.
77 *Ibid.*, p. 81.

Grace is in us. We are able by our own reason to know what is good and by our own will we can do good. If our knowledge has erred, we can be more wise next time; if we have lost our moral equilibrium, we can regain it. We can choose our means of grace. To help others in such a way that they can go on to help themselves is to bestow on them true benefits.[78] To have the heaven of religion is to feel the happiness which our religious deeds instill in us by carrying us beyond ourselves.[79] Comfort is strength. The comfort of religion is the feeling of strength which we develop in withstanding misfortunes or in facing death itself. "You have just as much religion as religion gives you comfort,"[80] says Chronik.

He uses the expressions and phrases of orthodox religions and fills them with a new meaning, far removed from the concepts of dogmatic religions. Chronik shifts everything into man. There is no hell but the hell man is creating for himself, man is no beggar for grace, but can rise and work for his own salvation. There is no postponement of punishment or reward to be meted out to man in another world. It is here, in his life, that man is punished with isolation and rewarded with the happiness that results from man's devotion to man.

On the whole, Chronik follows here in the footsteps of the author of *Essence of Christianity, Essence of Religion* and *Theogony,* Ludwig Feuerbach (1804-72), the leading Left-Hegelian who exercised such a great influence on the young German generation at the beginning of the forties of the last century (among them Moses Hess, on the one hand, Marx and Engels, on the other, as well as many leading theologians in and outside Germany). Chronik is indebted to Ludwig Feuerbach for his main principles of interpreting religion in general from the psychological aspect, of turning theology into anthropology. He enlarges on Ludwig Feuerbach in stressing the community feeling as a central, positive motive in religion, philosophy and society and their interrelationship, as Chronik sees them. It is of importance that at a time when Feuerbach's philosophy of religion began losing some of its first powerful influence, the German-Jewish theologian Chronik continues the line taken by the Young-Hegelians of the thirties and forties. Yet, with all his efforts

---

78 *Ibid.*, p. 98.
79 *Ibid.*, p. 130.
80 *Ibid.*, p. 145.

to turn theology into anthropology in the spirit of the mentioned philosophical school, Chronik does not arrive at the negation of theology. His positive attitude to religion saves him from identification with the various materialistic schools of his age which he fights with all his vigor. Although he lays so much emphasis on nature, man and society, he views them from a deeply religious aspect, both purified and elevated. His naturalism is controlled and subdued by strong idealistic tendencies.

IV.

Chronik is opposed to all dogmatic religion. It is natural that he should first of all take stock of his Jewish religious heritage. The Mosaic Law still reflects a natural order of things. Man is still natural, for his body and spirit are not yet split, "whereas the Christian spirit consumes the flesh, the materialist's flesh consumes the spirit, Buddha consumes both flesh and spirit."[81] The Mosaic Law neither neglects the flesh in the name of the spirit nor does it give preference to death over life. Man's sensuality is not rejected, but only kept within limits or sublimated into sympathy. Man is first and foremost a social being. Religion, society and state are still united. (Here Chronik seems to follow Moses Mendelssohn's concept of ancient Judaism as developed in his *Jerusalem*). Society is not a necessary evil and the state is not a police state. Man is born at his birth and not at his rebirth. Nature is not sin, and sin is not un-Nature. Here Mosaism is to Chronik not an exclusive concept; Pharisaism is a continuation of these fundamental concepts. Mosaism does not bar the road to the "natural instinct" of religion. Of all historic religions Mosaism is the shortest way to the true religion of to-day. The religion of to-day is the religion without "belief," without supernatural revelation, without sectionalism.[82] The adherents of the first faith, according to Chronik, are called upon to become the first in the reform of faith into religion. In this way he interprets the chosenness of Israel.[83]

Chronik develops his ideas about the task of theology and of the theologian of to-day in two articles.[84] It is the task of the theologian, be it from the pulpit or from the lecture platform,

---

[81] *Ibid.*, pp. 98-102.
[82] *Ibid.*, p. 190.
[83] *Ibid.*, p. 4.
[84] *Ibid.*, pp. 33-35 and pp. 177-179. The Theology, the Theologian and the Pulpit of to-day.

not to teach theology but to bury it. The study of theology has to become the study of its history only. The theologian of to-day should be only a historian of theology. When he searches for the development of the theological historical facts, he becomes the "philosopher of theology." During the present transitional period it must be the urgent task of the theologians to fight against rites, ceremonies, prayers and traditional habits in religious practices which have no value in present times. The free theologians of to-day must have profound knowledge and steel in their character.[85] The theologians of to-day should become the Zenos, Socrates', Platos and Aristotles of our days, the teachers of wisdom for the people, of wisdom in the Socratic sense, which moulds the character and forms the personality.

From what we know by now of Chronik's concept of philosophy and religion it is obvious that he does not share the traditional concept of the "personal God." Yet he extols the merits of the God of the Hebrews, who is an active God, does things himself, is not "lazy" like the God of Aristotle and who does not divide himself into potentiality and actuality. Nor does he need a mediator.[86] In confronting the God of the Hebrews with the God of Aristotle, Chronik re-echoes some of the arguments raised by many a mediaeval Jewish philosopher (especially Jehuda Halevi and his followers) who fought the battle of the God of Sinai against the God of Aristotle's Metaphysics.

In spite of his natural inclination as a reformer to the pre-Pharisaic Hebrew civilization, he exhibits great historical fairness and insight when he goes out to defend Pharisaism. A hostile world, he says, has for its own reason and purpose besmirched the name of the Pharisees. Pharisees, he admits, are responsible for the petrification of the law, but their motives as teachers were sincere, and the purity of their lives was beyond reproach; they were not hypocrites,[87] as usually described in Christian literature. Chronik reminds us of the fact that it was a religious duty to denounce a hypocrite in whatever party he was found.

As far as his general attitude towards Christianity is concerned, Chronik is not as critical of Protestantism as of Catholicism. Chronik sees the historical merit of Protestantism in the fact that it opened the Bible to Christendom and did away with the secrecy about it. The study of the New Testament led in

---

[85] *Ibid.*, p. 48.
[86] *Ibid.*, p. 26.
[87] *Ibid.*, pp. 40-41.

its course to the criticism of the Bible and of Christianity by men like Reimarus, Lessing, Schleiermacher, David Friedrich Strauss, Ludwig Feuerbach and Bruno Bauer.[88] It is natural that this turn towards the Bible has a great appeal to Chronik who is fully aware of the place the Bible occupies in Jewish life and thought. Thus, he says, had Protestantism done nothing but establish freedom of the study of the Bible, it would have done a great service to mankind. Its second great merit lies, in his opinion, in the elimination of the celibacy of the clergy, which he considers a most unnatural and immoral institution, leading to hidden vices. He castigates in very sharp words some of these vices which have come to his notice.[89]

Chronik's criticism of theology and his expectation of the theologians of to-day apply equally to Jews and Christians. Thus he urges the rabbi to cease being the "public conscience" of the belief of yesterday in order to become the "public conscience" of to-day. It may be that Chronik speaks for himself when he goes on to say that the rabbi is not an ordained priest; he is, in fact, like the prophets and Pharisees, neither a representative of the birth-aristocracy of the tribe of Levi nor of a rebirth-aristocracy of the anointed house of David.

Chronik, the fighter for the humanization of religion, demands also "humanization" of the relations between the rabbi and the community. It was courageous on his part to stand up for the rights of the rabbi in the community. This becomes manifest in his remarks on the Jewish Reform Movement and the role played in it by the rabbis. Chronik is probably historically correct when he considers Jewish Reform of the 19th century as a movement deriving its force more from a nucleus of modern Reform rabbis than from organized Jewish communities as such. Yet he overlooks the expectation of some sections of Western European communities to be guided in the direction of Reform by their spiritual leaders. Chronik regrets the fact that indifference, laziness of thought as well as an unreasonably stubborn clinging to tradition on the part of congregations hamper the progress of Reform. To illustrate his point he refers to the 1868 Conference of Rabbis at Cassel.[90] The resolutions passed

[88] *Ibid.*, p. 18.

[89] *Ibid.*, p. 18; pp. 122-123. Also a vineyard of the Lord.

[90] The main importance of the Conference of Rabbis at Cassel, August 11th-13th, 1868, lay in the fact that it prepared the Synodal Conference at Leipzig in the following year, which was to be composed of rabbis, scholars and representatives of communities. The invitation to the Leipzig Synodal Conference to Chronik is reprinted in *Zeichen der Zeit*, pp. 42-43.

by this conference were of secondary importance, in spite of the fact that there were resolute men among the attending rabbis. Yet, consideration for their communities hampered their work. Unlike this, the Conference of Reform Rabbis at Philadelphia[91] distinguished itself by the courage with which the participants went to their task. Chronik has some interesting advice for his colleagues in general. "In order that the rabbis should be able to acquire or maintain an influence on their communities it is first of all necessary that they make themselves independent of the communities, by journalism or otherwise. If the communities are in permanent fear of losing their rabbi, they will always value him. If the rabbi is independent of his position, one will believe—and rightly so—in his inner independence, in his inner vocation."[92] The 19th century Reform rabbi may not have realized how much he followed here in the footsteps of the old rabbis from the Second Commonwealth onwards through the Middle Ages who warned man never to make the Torah "a spade wherewith to dig."

* * *

Of all theological and rabbinical activities in which Chronik took part, probably the most outstanding was his participation in the Rabbinical Conference,[93] which took place in Philadel-

---

[91] Call to a Rabbinic Conference, signed by Dr. S. Adler, New York, and Dr. D. Einhorn, New York, *ibid.*, pp. 74-75; also The Conference of Reform Rabbis in Philadelphia, pp. 162-166.

[92] *Ibid.*, p. 75.

[93] There are contradictory statements as to the number of participants in this conference. According to Dr. L. L. Mann (*Reform Advocate*, April 11th, 1941, p. 14) seventeen rabbis took part. Dr. M. Gutstein (*Sentinel*, Dec. 30th, 1948) speaks of twelve. David Philipson (*The Reform Movement in Judaism*, New York, 1931, p. 503 ff.) mentions seven, omitting Chronik. According to "*Protokolle der Rabbiner-Conferenz abgehalten zu Philadelphia, vom* 3. bis zum 6. November, 1869." New York, S. Hecht, 1870, p. 5, the following *eleven* rabbis were present at the *opening session* in the morning of November 3rd: Dr. S. Adler, Emanuel Congregation, New York; Dr. I. Chronik, Sinai Congregation, Chicago; Dr. S. Deutsch, Har Sinai, Baltimore; Dr. D. Einhorn, Adath Jeschurun, New York; Rev. I. K. Gutheim, Emanuel, New York; Dr. B. Felsenthal, Zion Congregation, Chicago; Dr. S. Hirsch, Keneseth Israel, Philadelphia; Dr. K. Kohler, Bethel, Detroit; Dr. L. Mayer, The Congregation at Selma, Ala.; Dr. M. Mielziner, Ansche Chesed, New York; and Dr. S. H. Sonneschein, Schaare Emeth, St. Louis. They were *joined* on the morning of November 4th by Dr. I. M. Wise from Cincinnati (*Protokolle*, p. 19) and a reporter and "somebody," who had asked whether he could be allowed to attend the meeting. According to Dr. L. Mann, *ibid.*, this was Emil G. Hirsch, the son of Dr. S. Hirsch, later Rabbi of Sinai Congregation of Chicago. A reporter of the *Jewish Times* and the *New York Herald* was also present (it is not clear from the *Protokolle* whether this was one or two reporters). Dr. Schlesinger of Anshe

phia, November 3rd-6th, 1869, at the home of Dr. Samuel Hirsch, Rabbi of Kneseth Israel.

Chronik took an active part in the discussion and served on all three committees which were set up during the conference. The first was to go over and to shorten Dr. Einhorn's motions concerning the marriage laws,[94] the second to classify all those motions for which the conference had no time[95] and the third to reshape article seven on the use of Hebrew as the language of prayer.[96] It was probably Chronik's sharp logic and his literary skill that made him a valuable member of these committees. His own two motions (Nos. 7 and 12) were among those deferred to the next conference. The first part of the seventh motion moves the abolishment of "parochial" schools in congregations under the guidance of rabbis present, the second part of it is concerned with the clarification of the attitude to be taken up by Reform Rabbis towards religious instruction in schools under their jurisdiction.[97] His second motion was "to transfer the Sabbath to Sunday."[98] This was the most radical motion proposed at the conference. In his own congregation "Sinai" services in his days were still held on Sabbath. His extreme attitude found lively expression whenever he took part in the discussion or formulated amendments. In this connection his attitude towards Hebrew as the language of prayer, of the weekly readings of the Torah and of religious instruction is very revealing. He rejected Hebrew most emphatically as the language of prayer because it is not understood by the congregation.[99] In line with

---

Emeth, Albany, arrived in the afternoon of November 4th (*Protokolle*. p. 26), bringing the total number of rabbis present to *thirteen*. Rev. Falk of Buffalo and Dr. M. Lilienthal had announced their intention to participate, but were prevented from coming (*Protokolle*, pp. 5 and 11).

94 *Protokolle der Rabbiner-Conferenz* . . ., p. 18.

95 *Ibid.*, p. 41.

96 *Ibid.*, p. 15.

97 *Ibid.*, p. 69, Anlage 7.

98 *Ibid.*, p. 81, Anlage 12. Dr. L. L. Mann (*Reform Advocate*, April 11th, 1941) holds that "it is not unlikely that Dr. Chronik's inexorable logic, strong convictions and passionate pleading for the transfer of Shabbath to Sunday made an indelible impression upon the boy, Emil G. Hirsch. No action was taken upon Dr. Chronik's motion." It is indeed likely that the young Emil Hirsch was much impressed by Chronik's personality. But Chronik had no opportunity to plead for the transfer of the Shabbath to Sunday, according to the minutes of the Conference. His motion, with all other motions which for lack of time could not be discussed at the Conference, was recorded and it was hoped that it would be dealt with at another conference.

99 *Ibid.*, p. 13.

many Reformers he argues that "prayer must be an outpouring from the heart and can therefore only be spoken in the mother tongue."[100] Not even an elementary knowledge of Hebrew is sufficient for him to make it fit for prayer. The desire to preserve Hebrew in religious instruction voiced by many of his colleagues is not shared by him and does not make him change his wish to deny Hebrew a place in the synagogue. When fighting later the use of Hebrew in the reading of the Torah he declares: "The Hebrew language is after all something dead."[101] One does not get the impression that it distressed him to have to make this statement, or that he was at all eager to do anything to revive Hebrew, as was his colleague, Dr. B. Felsenthal, later on. His uncompromising attitude differed entirely from the much more positive one of his colleagues Kohler, Adler, Samuel Hirsch and Sonneschein. As to readings from the Bible in synagogue Chronik suggested that the example of the Reform Congregation in Berlin be followed and that only selected portions be read publicly, since not everything in the Bible is of educational value.[102]

In the discussion on the marriage rites Chronik wished to introduce an exchange of rings between bridegroom and bride and reminded again those of his more reluctant colleagues of the practice of the Reform Congregation in Berlin, where the exchange of rings had been introduced twenty-two years earlier by Holdheim. But Chronik agreed with Wise that no great importance was to be attached to the ring anyway.

The wording of the marriage formula became a question of principle at the Conference. It aroused a heated debate at the end of which votes were taken. The more radical rabbis wanted to substitute "be wedded to me in accordance with the *teaching* of God" for "be wedded to me in accordance with the *law* of God." Chronik was not so much concerned about the terms *law* or *teaching*, as long as they were given the right interpretation, which was in his eyes: "The divine law is the eternal law of ethics as it has developed in the conscience of the present."[103] When the final vote was taken he sided with Hirsch in favor of "teaching" and was supported by the other Chicago rabbi, Dr. B.

100 *Ibid.*, pp. 14-15.
101 *Ibid.*, p. 14.
102 *Ibid.*, p. 16.
103 *Ibid.*, p. 21, p. 23.

Felsenthal, and by Dr. Deutsch. These four represented the more radical group of reformers in this instance.

As far as the question of divorce was concerned, Chronik held that civil divorce did not satisfy the religious feeling and he saw no presumption on the part of the rabbi if he concerns himself with the reasons for divorce. Only the destruction of the ethical foundation of marriage, as in adultery, justified divorce,[104] in his opinion.

In the then heated discussion, not confined to that conference alone, on the necessity of proselytes to submit to circumcision, Chronik sides with those who fought for its abolishment. He does not want to make the initiation of proselytes into Judaism too difficult. "It is our task to spread our truth and it is in the nature of every truth that it wants to win proselytes."[105] Here too his cosmopolitan messianism finds its expression. In this spirit he rejects—against his colleagues—the chosenness of Israel[106] which became so burning a problem to Jewish thought and theology in the last centuries. He likewise emphasizes his disagreement with Jewish tradition when he negates the belief in bodily resurrection.[107]

Chronik himself has given a report[108] of the deliberations at Philadelphia and reprinted all resolutions of the Conference. He "felt very good at the conference" in which he "had the honor to participate." Later on he speaks of the circle of philosophically enlightened Talmudic scholars who showed in their work both the great responsibility as teachers of the people and the candor which free research[109] demands. There was nobody in this circle who was disturbed by his religious ideas which often antagonized his colleagues. There was nobody who wanted to pronounce a ban upon him when he explained that in solemnizing a marriage he meant by the words "in accordance with the law of God" the divine law of nature and ethics, because "the nature of my religion is the religion of nature."[110]

Chronik thought that the Conference had had a negative and positive task. The negative was to "make known publicly the subjects which for several decades had been expunged from

---

104 *Ibid.*, p. 33.
105 *Ibid.*, p. 40.
106 *Ibid.*, p. 9.
107 *Ibid.*, p. 10.
108 *Zeichen der Zeit*, pp. 162-166.
109 *Ibid.*, p. 163.
110 *Ibid.*, p. 164.

the consciousness of the enlightened Jews, but which nevertheless have remained, far and wide, in official existence." Part of the negative task was the abolition of the traditional ritual of marriage and divorce. Another was to warn against prayers for something one does not wish for, as "to march back to Jerusalem under the rule of a Messiah and to build there on the ruins of the old Temple a new one with the old cult of sacrifice. The Reform Rabbis and their congregations are through with the spirit of Zion and are longing for a Zion of the spirit."[111] This anti-Zion pronouncement of Chronik's is very much in line with the ideas on the subject of Jewish Reform current in his days.

The second and positive task of the Conference was "to give evidence as to the stage which theology and thought had reached among the Jews, from Mendelssohn to the present day, in harmonizing Judaism with German[112] and world culture." The very fact of the Conference, said Chronik, was stimulating in so far as it brought life and movement into Israel; it created a stir among those who otherwise "feel safe in their old traditional habits as well as among those who do not waste any thought on religion which they consider quite in order for lesser souls but as meaningless to themselves."[113]

* * *

It is noteworthy that, though at the Philadelphia Conference Chronik rejected Hebrew as the language of prayer and of the weekly readings of the Torah and did not want it taught at schools, he nevertheless uses Hebrew terms from time to time in his German articles in *Zeichen der Zeit*. In ten places we find Hebrew termini. Several times they serve to underline a German term or to give it a specific Jewish color. Thus he who rejected the traditional chosenness of Israel uses the Hebrew אתה בחרתנו when he shapes his own concept of Israel's leadership in the world.[114]

---

111 *Ibid.*, p. 162; see also p. 63. "I think the American Jews would not even go with Messiah to Palestine, though the majority of them pray he may come and bring them there. They do this only out of politeness or because their fathers have thus prayed, they pray history."

112 As to Chronik's special stressing of German culture, see later. Like many Jewish reformers, he mistakenly traces back the 19th century reform movement to Moses Mendelssohn.

113 *Zeichen der Zeit*, p. 163.

114 See above, p. 157.

When describing the rabbi as a leader of the community and not led by it he takes refuge in the Hebrew term מרה דרך.[115] In the already mentioned discussion of the merits of the Pharisees he uses the Hebrew פירשים, פרשים (probably mistakenly for פרושים) and צבוע for hypocrite.[116] Once he gives the etymology of the name of the order of the Carmelites as originating in כרמל (composed of כרם and אל).[117]

In his reprint in *Zeichen der Zeit* of the decisions of the Rabbinic conference at Philadelphia he retains the Hebrew insertions of the Conference into the text about marriage laws, the usual benediction ברכת אירוסין, and the Biblical conception of the union of husband and wife והיו לבשר אחד, as well as the term גט. This last term was printed in the Protocols of the Rabbinic Conference in Latin letters "Get."[118]

Twice he quotes Hebrew sources in the original. Discussing the differences between men and women he also quotes the Bible on wearing garments of the other sex (Deut. 22,5). To this single Bible quotation in *Zeichen der Zeit* Chronik adds Onkelos' interpretation that "that which pertaineth unto a man" is understood to be weapons תקון זין דגבר.[119] When he discusses Spinoza's philosophy and interpretation of the relationship between God and matter, he quotes a Midrashic source in its original, from which we may learn Chronik's intimate contact with Rabbinic literature.[120]

Of particular interest is the fact that the section in *Zeichen der Zeit* dedicated to reviews of Judaic studies has not a German, but a Hebrew general title, namely ספרי קודש.[121] This was in the spirit of some contemporary magazines, Hebrew and German, dedicated to "*Wissenschaft des Judenthums.*" The Hebrew naming of the section, a small thing in itself and only once

---

115 *Zeichen der Zeit*, p. 106.

116 *Ibid.*, p. 40.

117 *Ibid.*, p. 22. Criticising the Pope (pp. 119-122) for having mistaken Daniel 4:7 ff., for Jona 4:6 ff., Chronik says, the Pope, speaking of a tree, אילן of which a watcher and a holy one cried aloud "hew down the tree" גדו אילנא (p. 119) meant Jona's קיקיון, known in the Talmud as שמן קיק (p. 121) which had come up in a night that it might be a shadow over Jona.

118 *Ibid.*, p. 165.

119 *Ibid.*, p. 12.

120 *Ibid.*, p. 27: אין העולם מקומו של הקב"ה, אלא הקב"ה מקומו של עולם.

121 *Ibid.*, p. 16. Here he reviews the *Illustrated Luxus Bible for Israelites* by Julius Fürst. For the review of another book by Fürst (*Der Kanon des Alten Testaments nach den Überlieferungen in Talmud und Midrasch*), see *ibid.*, p. 47.

found in *Zeichen der Zeit*, reveals perhaps a stronger link which Chronik maintained with Hebrew and German Judaic periodicals than may otherwise be inferred from the general tenor of *Zeichen der Zeit*.

V.

The third sphere of interest—along with philosophy and religion—which occupied Chronik's mind and to which *Zeichen der Zeit* was dedicated was society. He considered it both from the religious and philosophical point of view, recognizing at the same time its purely political aspect. Chronik's main interest was focused on societies and states in which the Church had a decisive influence on the government—as in Spain or in France—or where, as in Russia, an even closer relationship existed between government and Church.

Spain was much in the limelight in 1868. The September revolution which led to the abdication of the Catholic monarch Catharina had come as a great blow to the Church. Chronik was so much carried away by the courage of the Spaniards that in December, 1868, he paid homage to them in a lengthy address. He signed this fiery document "in the name of the Reform Congregation Sinai, its preacher Dr. Chronik" and sent it "to the Spanish Nation, c/o The Provisional Government in Madrid."[122] Whether or how far he was entitled to speak in the name of "Sinai" congregation on such a highly political issue is difficult to decide. This "address," in which he expressed his admiration for the Spanish people who had broken the chains of mental slavery, testifies to the liveliness of his political temperament and to his deep concern with the political and religious events in the world at large. Two other articles dealt with the spirit of the Spanish revolution, its future prospects[123] and with the split in the "Catholic nature" of Spain.[124] One cannot escape the impression that the Jew in Chronik followed with particular interest the weakening of the authority of the Church which had expelled his brethren almost four hundred years earlier. With satisfaction he acknowledged the fact that the new government of Spain was about to restore freedom of worship to all religions, the Jewish included.

---

122 *Zeichen der Zeit*, pp. 31-32. An address of homage to Spain.
123 *Ibid.*, pp. 133-136. Spanish afterthoughts of the editor.
124 *Ibid.*, pp. 73-74. A split in the Catholic nature of Spain. See also p. 157.

As the fall of the Spanish monarchy attracted Chronik's special attention, so did the decline of the French monarchy. The bigotry and extravagance of the Empress Eugénie[125] often provoked his indignant sarcasm. But when he put the blame for the threat to the peace of Europe at the doorstep of Louis Napoléon rather than at that of the power politics of Bismarck,[126] he was biased to a high degree in favor of Prussia.

Chronik realistically evaluated the creeping decay of the heterogeneous state of Austria after the Prussian victory at Königgrätz in 1866. He also clearly saw the dynamic character of the Pan-Slavic movement which was eventually to bring the Czechs and the Poles under the influence of Russia.[127]

Conditions in Russia had long interested Chronik not only during his Chicago period, but also later after his return to Germany.[128] The Russian Czar, as the head of a dictatorial state and an orthodox church, was naturally a double target for Chronik. In his article "Is Russia a State?" Chronik analyzes Russia's most provoking conditions, the corrupt and greedy nobility, the primitive and lazy peasant who, on his way to emancipation, had not yet learned to make use of his freedom and the demoralized and demoralizing Russian Church whose authority and influence were threatened by countless old Russian sects holding great masses of the Russian people in their grip.[129] The other burning problems of his day in various parts of the world did not escape Chronik's notice either. Our contemporaries will be interested in his prophecy of an armed conflict between England and Russia "over which the United States of North America might have a rude awakening." He was aware of the problem besetting Turkey. The Sultan Abdul Aziz had just made a rather

---

[125] *Ibid.*, p. 78.

[126] Chronik was a great admirer of Bismarck. Not only did he fully agree with his anti-Catholic domestic and foreign policy, he was also wholeheartedly in favor of Bismarck's fight for the unity of the Reich against the small German states and their particularistic narrow-mindedness.

[127] *Zeichen der Zeit*, pp. 12-15. Letters on the situation in Germany and Europe.

[128] The February-March issue of *Zeichen der Zeit*, Berlin, 1881, contained a long article on "The Russian State" by Chronik. In 1882 Chronik reprinted this article as a separate brochure and dedicated it to "his friend and patron of his *Zeichen der Zeit*, the Reichstagsabgeordneten Dr. Fr. Kapp, with reverence and gratitude." I want to thank Dr. Arnold Weinberger of the Harvard College Library for having drawn my attention to the copy of this brochure and to other relevant material in the possession of the Library.

[129] *Zeichen der Zeit*, pp. 146-152.

enlightened speech from the throne. Since, however, religion determines the laws of Mohammedan society, nothing short of a reform of Islam could bring about, in Chronik's opinion, a change in Mohammedan society. The solution of the Oriental Question meant to Chronik the abolition of polygamy, and the liberation of women from their enslaved position.

Chronik dealt often and from different angles with the feminine question.[130] He approached it from the scientific and ethical aspect. Some of his wittiest remarks concern the feminine question. Chronik considered monogamous family life the basis for man's progress towards greater perfection. He demanded that conditions be established favorable to a healthy family life, where full attention and care can be given to the education of women. This has to start with legislation. Chronik fights against the state of degradation and humiliation in which women lived in Turkey and Persia.[131] But also right in his neighborhood, a little further west, he found conditions contradicting all European or American ideas of normal family life. In a state community of their own, in Utah, the Mormons lived under the leadership of their "prophet," Brigham Young, an autonomous life with their own laws legalizing polygamy.[132] This too was one of the targets for Chronik's sarcasm. As far as European countries were concerned, Germany was on the right way, Chronik thought, for there a partial solution of the feminine question was sought by opening to women various fields of participation in the economic life of the country.[133]

Beyond this Chronik's attitude towards the feminine question is that of a romantic. He has no use and only biting words for the pioneer women, who, at the time, were fighting for their political emancipation. He could not bear to see how "ugly the fair ones"[134] become on the noisy political scene. To see women "run on the ticket,"[135] making "fools of themselves in public" was an offense to his conception of womanhood. Chronik overlooked the fact that freedom is indivisible. It cannot be

---

130 *Ibid.*, p. 11. The question of woman or the question of womanhood. First article.

131 *Ibid.*, pp. 87-91. The oriental question and a reformatory answer.

132 *Ibid.*, p. 28. The historian of the future about the women in the New World; also p. 63 and pp. 111-112.

133 *Ibid.*, pp. 11 and 180. "The question of woman or the question of womanhood, no second article."

134 *Ibid.*, p. 30.

135 *Ibid.*, p. 10; also pp. 79-80.

given in one sphere and withheld in another. Or, to paraphrase a famous statement, women can not be half-free, half-slave. Chronik saw in the political emancipation of women a great danger to family life.[136] Something is wrong, he says, in the married life of the English and American woman, the "frivolities of our modern amazons" are symptoms of unhealthy conditions.[137] The emancipated woman has "emancipated love and is pursuing free love."[138] He considers the emancipated woman no less a menace to society than the enslaved one.

Chronik takes great pains to prove the differences between man and woman from the anatomic, physiological and psychological aspects and pleads that differences set by nature should not be disregarded by society. In consistence with his philosophy he goes on to say that only a civilization which conforms to nature is a religious one, because it creates harmony and thus serves the divine idea.[139]

The feminine question and the Jewish problem have often been considered the two "insoluble" problems of modern times. It is of interest that the editor of *Zeichen der Zeit* was much more aware of the former, to the solution of which he gave more thought than to that of the Jewish question; but it should not be overlooked that we are dealing here with a time when the political aspect of the Jewish question for the Western European Jew had not yet assumed the urgency which it did in the decades that followed.

VI.

In addition to its religious, philosophical and political aims, *Zeichen der Zeit*, in its Chicago period, wanted to be a spiritual link between America and Germany. Chronik wished to acquaint his readers with recent German publications in the field of his own special interests and, so far as anything worthwhile in these fields was produced in America, to bring it to the notice of his readers in Germany. The sections "literature" and "literary news" in *Zeichen der Zeit* served this purpose. Sometimes Chronik had to be satisfied with a short review because of lack of space, but in other cases a review served him as a means to develop

136 *Ibid.*, p. 48.
137 *Ibid.*, p. 11.
138 *Ibid.*, p. 29; also p. 112.
139 *Ibid.*, p. 10.

at some length his own ideas on the subject.[140] From his short reviews[141] we learn that here too he remained faithful to his main interests, namely the problem of the relation of nature and life, ethics and religion.

Chronik's discussion of Richard Wagner's *Judaism in Music*[142] deserves special mention. He rebukes Wagner, partly seriously and partly humorously, for his assertion that the Jews—because he had allowed his antipathy against them to be made public—have organized a rebellion against his "Music of the Future" which has done him much harm. Chronik had known Wagner who had also been at one time an enthusiastic follower of Feuerbach. When the two once met, Chronik had criticized Wagner, saying "if the music of the future is to replace the drama"—which was Wagner's aim—"it will be very bad for the drama."[143]

In comparison with the publications which reached Chronik from Germany, the harvest of German-American literature was poor.[144] A book that found its way to Chronik two years after its publication was by H. Spies.[145] It not only expresses a deep

---

[140] Chronik devoted two articles to Ludwig Flentje's *Das Leben und die todte Natur,* under the title "Is Materialism a Philosophy?", *Zeichen der Zeit,* p. 15, and pp. 20-28; and four articles to G. Friedrich Kolb's *Culturgeschichte der Menschheit* which he called "Historiography of to-day," *ibid.,* pp. 141-154, 171, 184.

[141] Short reviews are those of *Geschichte des Materialismus und Kritik seiner Bedeutung in der Gegenwart* by Fr. Albert Lange, *Zeichen der Zeit,* p. 46. *Die Rätsel der Natur und des Lebens* by Theodor Hasche, *ibid.,* p. 46. *Die Darwinistische Theorie und ihre Stellung zu Moral und Religion* by Dr. G. Jäger, *ibid.,* p. 76. *Menschthum, Blätter für freies religiöses Leben der Menschheit,* edited by Fritz Schütz, *ibid.,* p. 190. *Zeitschrift für Ethnologie und ihre Hülfswissenschaften,* edited by Dr. A. Bastian and Prof. Hartmann, Berlin, *ibid.,* p. 190. *Volksbibliothek deutscher Klassiker beginnend mit Lessing, ibid.,* p. 61. *Das preussische Staatsschuldenwesen und die preussischen Staatspapiere* by Eugene Richter, *ibid.,* p. 173.

[142] *Ibid.,* p. 77; see also Chronik's sarcastic remarks against Wagner in "Die Welt wird verjüdischt" *ibid.,* p. 139.

[143] Chronik recounts this in *Zeichen der Zeit,* p. 115.

[144] *Deutsch-Amerikanisches Conversations Lexikon,* edited by Prof. Alexander I. Schem, New York, Z. *d.* Z., p. 143; *Lieder eines Wandervogels,* by W. Winkler, Chicago, 1869, "a colleague of the press and co-patriot," as Chronik calls him, *ibid.,* p. 156; a jubilee print on Alexander von Humboldt in New York, 1869, *ibid.,* p. 144.

[145] *Das Ziel der Menschheit, Beitrag zum Begründen eines richtigen Standpunktes für Beurtheilung der politischen Fragen,* Galveston, 1867, Z. *d.* Z., p. 139. The author of the book, Henry Spies, was a brother of August Spies who was condemned to death and executed for his part in the Chicago Haymarket Affair. See History of the Haymarket Affair by Henry David, 1936, p. 198 and p. 266.

disappointment with the moral and intellectual development of America and a prophecy that the country will come to ruin and destruction, but it also offers advice as to how to avoid this fate. Chronik found the book interesting enough to make it the starting point for an expression of some ideas of his own on American freedom.

Of Jewish publications in Germany Chronik reviewed Julius Fürst's *Luxus Bible*[146] and his *Canon of the Old Testament*[147] (see above), a pamphlet by L. Philippson *Characteristic of the first Jewish Synod*,[148] and the speeches by Rabbi L. Adler (Cassel) and M. Lazarus (Berlin)[149] held at the same Synod in 1869, and also a chapter on Unitarianism from L. Philippson's book on *Weltbewegende Fragen in Politik und Religion*, 1869.[150] Only two Jewish publications in America were briefly referred to by Chronik: *Jewish Times*,[151] a new Jewish reform paper, edited by M. Ellinger in New York, and a new edition of the works of Flavius Josephus,[152] printed in Philadelphia.

Spiritually the Germans in America lived on the production of the *Vaterland*, though the creative power of the "colony" was gaining strength. But it was very difficult for an American-German author to find a publisher for his book and to get fees for his literary work. Editors in America, Jewish and non-Jewish alike, preferred to reprint—especially in the fiction sections of their magazines—the successful authors from Germany rather than to bring out books by young, hitherto unknown American authors. Reprints for which there existed no copyright were produced at very low costs and involved no risks. This pirating was sharply criticized by Chronik from the moral as well as from the legal aspect, as it concerned the German authors and editors and their American reprinters.[153] In this connection Chronik quoted extensively from another opponent of this system— Immanuel Kant[154]—who in his day had been confronted with the same problem.

---

146 *Zeichen der Zeit*, p. 16.
147 *Ibid.*, p. 47.
148 *Ibid.*, p. 144.
149 *Ibid.*, p. 157.
150 *Ibid.*, p. 60.
151 *Ibid.*, p. 173.
152 *Ibid.*, p. 47.
153 *Ibid.*, pp. 55-59.
154 Immanuel Kant, *Von der Unrechtmässigkeit des Büchernachdrucks*, Vol. VI, p. 190, in *Philosophische Bibliothek* (Karl Vorländer u.a.).

The literary ties which Chronik kept up in *Zeichen der Zeit* with Germany were strengthened also by special occasions like anniversaries of birth or death of great Germans, which were celebrated in the "German colonies" in America. In addition to Chronik's active participation in the celebration for the poet Freiligrath (see above) he also honored another German poet, Ludwig Börne, a son of the Jewish Ghetto of Frankfurt. Börne's political criticism, which he had poured into the form of satire, had earned for him a life-long exile; but the Frankfurt of the sixties was about to pay tribute to its freedom-loving son by erecting a monument in his honor.[155] Chronik shows in a fine analysis that the political satire of Börne was an expression of his deeply rooted love for his country, whose political despotism and reactionary government he could not endure. Börne's anger was the anger of the ardent patriot, his laughter the laughter of desperation, and his satires were written with his heart's blood. No mention is made here of Börne's attitude to Judaism.

Another time Chronik was approached by the Berlin "Philosophical Society" to invite contributions to the funds for the erection of a monument in honor of Hegel[156], the hundredth anniversary of whose birth was then being celebrated all over the world. Chronik warmly recommends this appeal to his readers, but he doubts whether the "practical Americans" will show much interest for the philosopher of the Absolute. As already mentioned, the hundredth aniversary of Schleiermacher's birth did not escape Chronik's notice either, nor did the hundredth anniversary of the birth of the great scientist, Alexander v. Humboldt. Wherever Germans lived in the United States, Humboldt celebrations were being held. A result of the celebration in Chicago on September 14th, 1869, was the naming of a park in Humboldt's honor on the north side of the City, then an almost exclusively German neighborhood, and the foundation of a Humboldt Society for scientific lectures. Chronik took great interest in these celebrations.[157] He suggested that all the various Humboldt societies should become branches of one central "Kosmos Society," dedicated to the great national task of furthering American-German literature. Chronik thus hoped to help fight the practice of reprints and to open new opportunities for German-American authors.

---

155 *Zeichen der Zeit*, pp. 166-167; Ein Denkmal für Ludwig Börne in Frankfurt am Main.

156 *Ibid.*, pp. 51-54; Hegel und sein Denkmal in Berlin.

157 *Ibid.*, pp. 107-108; pp. 124-125; pp. 125-126; pp. 153-154.

It is not difficult to see the fascination which these personalities had for Chronik. The two poets, Freiligrath and Börne, who like Chronik himself had paid the price of exile for the courage of their convictions, expressed in their poetry the will to freedom. Humboldt stood for freedom of research. Hegel's logical idealism was one of the elements of Chronik's "Weltanschauung." In Schleiermacher Chronik admired the "critical acumen of his mind" which was combined with a deeply religious piety. Schleiermacher's theological rationalism had done much to undermine belief in dogma . "Even a Schleiermacher," said Chronik, "could not reconcile thought and belief, but by viewing belief from the aspect of thinking, belief has lost much of its naiveté." Schleiermacher's "*Denkgläubigkeit*" paved the way for a small group of religious reformers, like David Fr. Strauss and others, and this was a great service to reform in Chronik's eyes.

From time to time Chronik reprinted invitations he received to meetings of societies in Germany, or gave reports of such meetings; so, we find in *Zeichen der Zeit* a report of the eighteenth teachers' meeting held in Berlin[158], which moved some progressive resolutions; an invitation to men and women in America to take part in a women's convention in Berlin in November, 1869, convened by the "Verein zur Förderung der Erwerbstätigkeit des weiblichen Geschlechtes" founded by Dr. Lette.[159] An interesting light is thrown on Chronik's concern with social problems by the reprinting of the program of the "*Arbeiter Bund*" of Germany.[160]

Chronik also kept in touch with one section of German Jewry, namely with the Reform Movement. He and the "Sinai" congregation were invited to attend the Synod at Leipzig. Though Chronik was unable to go to Europe for this purpose, he expressed great satisfaction that the inaugurators of the meeting had shown their willingness to take into account the opinion of the extreme wing of the Reform Movement. "We take great interest in the event of the Synod of our co-religionists in our dear German fatherland," he says, and in the spirit of many reformers of his days he goes on, "Germany is for us the Zion of the religious idea."[161] Chronik is proud of his German origin and even

158 *Ibid.*, p. 77.
159 *Ibid.*, pp. 108-110.
160 *Ibid.*, p. 96.
161 *Ibid.*, p. 105.

goes so far as to describe himself as one "of the younger German race."[162]

Chronik felt strongly about being an exponent of German culture in America. Rejoicing at the signs of growing spiritual independence of the "colony," he declared his confidence that "the German genius will reveal itself rejuvenated and cosmopolitically broadened in the creative powers of the American-German."[163] "The German nationality in America already possesses such a great number of intellectuals in many fields who can use the pen" that "there is no longer any reason to be faint-hearted as to the colonial flourishing of the German character. In America the struggle for survival of the German race has been fought or can be fought with sure knowledge of victory." "The German character is secure here."[164] But to achieve this victory nothing must be left to chance. So he always helped to strengthen the German element in this country and to fight for the expansion of German at schools and at universities, for the introduction of German literature and the employment of German teachers. Gladly he reprinted in *Zeichen der Zeit* an appeal to the Germans in New York to work for the introduction of German in all public schools, thus to end "the shameful condition that young people do not understand the language of Lessing, Goethe, Schiller and Humboldt any more, in spite of the fact that they are born of German parents."[165] Chronik never assisted Jewish parents in their fight for the teaching of Hebrew to their children so that they could advance to the sources of their own Jewish heritage. In an article "German in America once and to-day"[166] he expressed his deep satisfaction at the great strides German had made in this country since 1840. "The German language has marched into all types of schools as well as colleges and universities. Everywhere there are German teachers among the English-Americans; German books are found in every American bookshop, and in all reading rooms there are German newspapers. German is often replacing Latin and Greek at schools. The number of American students at German Universities, on the other hand, is rising. The German element is the second largest in the States. Milwaukee, St. Louis and Cincinnati are more German in character than

---

162 *Ibid.*, p. 82.
163 *Ibid.*, p. 154.
164 *Ibid.*, p. 144.
165 *Ibid.*, pp. 94-95.
166 *Ibid.*, pp. 152-53.

Anglo-American; even Chicago can almost be mentioned in this connection; the German element is omnipresent in the Middle West, but even in the East, German language and literature are widespread."

Bismarck once said that the supreme fact of the nineteenth century was that Britain and the United States spoke the same language. Chronik belonged to those German-Americans who had not yet realized this revolutionary fact. They hoped that the United States would speak the language of their fatherland. Yet, it seems that Chronik visualized the possibility of another trend of development in the spiritual destiny of the historic American experiment. Musing about the future, Chronik says: "The Germans in America will become as much as they make of themselves. It remains a mystery of the future how the progress of the races will proceed. Maybe neither the English nor the German race will become predominant, but the world will win."[166] He might have been thinking along the lines of Kant's cosmopolitan political philosophy which hoped for a "perfect civic union of mankind."[167]

There is no doubt that Chronik gave much thought to the problem of America as such, contrasting it in his mind with Germany and trying to find the characteristic distinction of the two. When Rabbi S. Hirsch wrote in his farewell letter about "this land of humbug," he apparently made light of a problem which Chronik took very seriously. Once he describes different ways in which people conduct art festivals,[168] which he considers very important for the character of the group; he then compares the music and peace festival given by the "English race" in Boston with the "*Gesangfest des allgemeinen Sängerbunds*" by the "German race." The Boston event was imposing because of its size, its noise and the choice of instruments which even included a cannon. It was Egyptian in style, says Chronik. The German festival distinguished itself, in his opinion, by its sense for measure and fine taste for harmony—and was therefore Greek. The taste of the Americans for the colossal, which is often mistaken for greatness, is in Chronik's eyes Egyptian. Like the Egyptians of old, Chronik thinks, the Americans possess more

---

167 "Vollkommene bürgerliche Vereinigung in der Menschengattung." Kant, *Zu einer allgemeinen Geschichte in Weltbürgerlicher Absicht*. Vol. VI. p. 5ff. *Philosophische Bibliothek* (Karl Vorländer u.a.).

168 *Zeichen der Zeit*, pp. 115-116. Die Völkerseelen in den Vereinigten Staaten (Fortsetzung).

reason than creative imagination, more shrewdness than sensitiveness, and therefore more technical skill than taste for beauty.

These differences were not of a purely theoretical nature for Chronik. To him the "German-Greek" element was more congenial than the Anglo-Saxon or "American-Egyptian." As long as he could fulfill his mission as a fighter for German culture and language in America he did so with all his strength. It is interesting that the author of the article on Chronik in the American-German Encyclopedia sees in him first the German writer and secondly the rabbi. An Encyclopedia of German poets and prose writers[169] counts him among the German writers, especially mentioning his two dramas, his comedy and the Berlin *Zeichen der Zeit*. Chronik was a German writer all his life long, but only in the few years in Amsterdam and in Chicago did he take up the rabbinical career. Certainly he was on the whole more a German *Kulturträger* than a rabbi.

Though Chronik in his personality, style and outlook is an individual phenomenon, yet he is a typical representative of a certain group of German intellectuals who came to this country in the middle of the last century, found it wanting and left disillusioned. The overwhelming majority of the German-Jewish immigrants, businessmen, professional men and rabbis succeeded in striking roots in the new land. They knew that even if they were not to succeed in rebuilding here their spiritual Germany, to which all of them clung so deeply,[170] America was still the best of all possible refuges. Chronik, however, did not find his "Promised Land" in this modern Egypt. Here, too, he had more in common with German intellectuals like Kapp[171] than with his co-religionists who, notwithstanding setbacks and disappointments, remained in their positions and played their part in laying the foundation for this great Jewry in the New World.

---

169 Brümmer, Fr.: *op. cit.*

170 As one of the numerous illustrations for the burning patriotism which a great section of German-Jewish immigrants in America of that time retained for their "fatherland," see the editorial by Adolf Moses (Louisville, Ky.), *Der Zeitgeist*, 1881, p. 361.

171 In the preface to his book *Aus und über Amerika, Thatsachen und Erlebnisse*, Vol. I, Berlin, 1876, Friedrich Kapp writes: "I have been forced by political events to leave my fatherland and did not go voluntarily to the United States. But by and by I became convinced that I could not rid myself of my German skin, therefore I returned to my homeland as soon as circumstances allowed it." Chronik shared with Kapp his Feuerbachian outlook in philosophy and theology; see above.

EUROPEAN BIBLIOGRAPHICAL ITEMS ON CHICAGO

JACOB R. MARCUS
Hebrew Union College, Cincinnati

Over a decade ago, just before the Germans under Hitler engaged in the Second World War, a group of German Jewish students from the liberal theological seminary in Berlin came to these shores to continue their studies.

They were brought over here by the Hebrew Union College under the leadership of Dr. Julian Morgenstern, and were given the opportunity of studying at this, the oldest Jewish theological seminary in the Western Hemisphere. As part of their training they were assigned to work under Dr. Jacob R. Marcus, Adolph S. Ochs Professor of Jewish History.

Under his supervision they prepared an index to every reference to the United States in the foreign periodicals in the possession of the Hebrew Union College Library. This index included not only references to matters of specific Jewish import, but also to general items of news touching on the people, life, and conditions of the United States. This was inevitable because some of the Jewish newspapers in Europe were dailies and carried items dealing with the United States rather than with the Jews of this country.

The foreign and foreign-language newspapers in the Library include English, German, French, Italian, Hebrew, and Yiddish periodicals and the like. In many respects, the study of the material excerpted will serve to give us some inkling of the influence exerted by the United States on foreign Jewish readers.

For the historian this material can be very useful because frequently the items sent by correspondents are of great value. Only too often the European newspapers carried material which they clipped from American Jewish newspapers. However, some of the American Jewish newspapers themselves have disappeared. Not a single copy in some instances is to be found. For this reason these notices and reprints in the foreign newspapers are of considerable value to the students of American Jewish history.

ADLER, DANKMAR. Death of Dankmar Adler, Chicago architect. *Allg. Ztg. d. Jud.*, No. 19, Appendix, p. 4.

AGRICULTURAL SOCIETY. *Hamagid,* 1902, Vol. 11, p. 104.

AMERICAN COLONIZATION COMPANY. *Dr. Bloch's Wchsft.,* 1907, pp. 10-11.

ANARCHISM. Several anarchists sentenced to death in Chicago. *Hamagid,* 1886, Vol. 30, p. 277.

French government asks mercy for convicted Chicago anarchists. *Idem,* 1886, Vol. 30, p. 382.

Three anarchist rendezvous in Chicago closed. *Hazefirah,* 1894, p. 189.

ANSHE KENESETH. Thanksgiving service celebrating United States victory over Spain. *Hamagid,* 1898, Vol. 7, p. 363.

ANSHE MAARIV. Chicago Anshe Maariv Congregation looks for rabbi and chazan. *Der Isr. Volkslehrer,* 1857, No. 45, p. 272.

Church converted into synagogue. *Hamagid,* 1869, Vol. 12, p. 396.

Professor A. S. Isaacs among applicants for rabbinical position at Anshe Maariv. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1897, No. 1, Appendix, p. 4.

Moses P. Jacobson elected rabbi of Chicago Anshe Maariv Congregation. *Idem,* 1897, No. 11, Appendix, p. 4.

Fiftieth anniversary of Chicago Anshe Maariv Congregation. *Idem,* 1897, No. 50, Appendix, p. 4.

Resignation of Rabbi of Chicago Anshe Maariv Congregation. *Idem,* 1899, No. 40, Appendix, p. 4.

ANTI-SEMITISM. Chicago Jews petition mayor for protection against assaults on synagogues. *Arch. Isr.,* 1873, p. 607.

Sefer Torah, Talmud, etc., stolen and defiled on street; perpetrator unknown (Letter by Gordon). *Hazefirah,* 1883, p. 398.

Anti-Semitic speech at public meeting (From Chicago). *Hamagid,* 1894, Vol. 3, p. 341.

Persecution of a Jew in Chicago (M. S. Raisin from New York). *Hazefirah,* 1896, p. 19.

Two drunkards molest Jew. *Hamagid,* 1896, Vol. 5, pp. 15-16.

Jewish family beleaguered in their home. *Idem,* 1898, Vol. 7, p. 252.

Chicago Jewish vendors assemble to protest attacks made upon them. *Die Welt,* 1899, No. 27, p. 9.

Anti-Semitic riots in Chicago. *Hamagid,* 1899, Vol. 8, p. 252.

Jewish peddler murdered. *Idem,* 1899, No. 30, p. 10.

Protest meeting against anti-Semitic excesses. *Idem,* 1899, No. 31, p. 13.

Founding of Jewish American Protective Society in Chicago. *Idem,* 1899, No. 32, p. 13.

Persecutions of Jews in Chicago (By Gregorio Dastis and Isasi). *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1901, p. 341.

Measures for defense. *Hayehudi,* 1908, No. 20, p. 5.

Anti-Semitic mob molests Jewish Institute in Chicago. *Idem,* 1908, No. 32, p. 16. Mob in Chicago attempts raid on Jewish Institute. Housekeeper demands insurance on threat of not returning to work. *Idem,* 1908, No. 34, p. 8.

APOSTASY. Sarcastic article on Catholic missionaries attempting to convert Jews in Chicago (Chicago Times). *Arch. Isr.,* 1869, p. 424.

Failure of two Catholic missionaries in Chicago (Chicago Times). *La Presse Israélite,* 1896, p. 478.

ASYLUM. Large sums received for building of Jewish asylum in Chicago. *Oester. Wchsft.,* 1891, No. 17, p. 316.

Rabbi Hirsch speaks at founding of Chicago asylum. *Die Neuzeit,* 1893, No. 21, p. 210.

Jewish Old Folks Home opened in Chicago (E. P. Bayarski from Chicago). *Hazefirah,* 1893, p. 427.

BAMBERGER, PROFESSOR GABRIEL. Death of Professor Gabriel Bamberger of Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1903, No. 6, Appendix, p. 4.

Death of Professor Gabriel Bamberger. *Dr. Bloch's Wchsft.,* 1903, pp. 76-77.

BANKRUPTCY. Loan of $2,000,000 involved in Chicago bank failure. *Hazefirah,* 1893, p. 469.

BEETHOVEN MONUMENT. Mr. Wolfsohn donates Beethoven monument to Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1897, No. 31, Appendix, p. 4.

B'NAI ABRAHAM. Succoth celebration in Temple B'nai Abraham. *Dr. Bloch's Wchsft.,* 1900, p. 832.

B'NAI B'RITH. Chicago B'nai B'rith intervenes in behalf of attacked Jews. *Hayehudi,* 1908, No. 47, p. 16.

BREZINSKY. Brezinsky is Chicago correspondent of *Hayehudi. Idem,* 1908, pp. 1, 17.

CELEBRATION OF REBUILDING. Celebration of the twenty-fifth anniversary of the rebuilding of Chicago; population in excess

of 1,700,000 (W. Shor from Chicago). *Hazefirah,* 1896, p. 1124.

CHARITY. The United Hebrew Relief Association of Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1864, p. 41; *Hameliz,* 1897, No. 17, p. 5.

Statistics on Jewish benevolence societies of Chicago. *Arch. Isr.,* 1868, p. 908.

Statistics on United Hebrew Benevolence Society in Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1868, p. 71.

President of Chicago congregation asks in *Hazefirah* whether two men in Chicago collecting money for Grodno (because of fire) are authorized by Grodno rabbi (Letter from Chicago). *Hazefirah,* 1885, p. 408.

Annual report of Chicago Jewish Charities. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1889, p. 92.

Social welfare news from Chicago, Baltimore, and Philadelphia (Letter from New York). *Hameliz,* 1890, No. 117, p. 1.

Chicago Jews large contributors to charity. *Hazefirah,* 1894, p. 432.

Chicago Jewish woman donates $100,000 to charity. Probability of new restrictions against immigration. *Hamagid,* 1894, Vol. 3, p. 73.

Report for February and March, 1895. *Die Neuzeit,* 1895, No. 28, p. 312.

Chicago aids St. Louis after tornado (W. Shor from Chicago). *Hazefirah,* 1896, p. 620.

Chicago Jewess donates $20,000 for Jewish social welfare. *Idem,* 1896, p. 104.

Gift of Emanuel Mandel of Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1896, No. 4, Appendix, p. 4.

Will of Mrs. Henriette Rosenfeld of Chicago. *Idem,* 1896, No. 35, Appendix, p. 4.

Gifts of Mr. Abraham Slimmer of Waverly, Iowa, to Chicago Jewish institutions. *Idem,* 1897, No. 45, Appendix, p. 4.

Welfare work of Chicago German Jewry. *Hazefirah,* 1898, p. 1530.

Result of Jewish charity dance in Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1898, No. 2, Appendix, p. 4.

Large sum collected at Chicago charity balls. *Il Corr. Isr.,* 1899, p. 259.

Havrath Magein. *Hamagid,* 1899, Vol. 8, p. 283.

Charity benefit in behalf of new orphan home. *Dr. Bloch's Wchsft.*, 1899, p. 19.

Expenditures of Chicago Jewish welfare agencies. *Die Welt*, 1899, No. 10, p. 12.

Jewish charity in Chicago. *Idem*, 1900, No. 7, p. 10.

Conference of charity organizations. *Hamagid*, 1900, Vol. 9, p. 325.

Jewish charity in Chicago. *Die Welt*, 1900, No. 19, p. 12.

Associated Jewish Charities. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1911, p. 128.

Statistics on Chicago Jewish charities. *Idem*, No. 2, Appendix, p. 4.

CHASSIDIM. Founding of Chassidic school in Chicago; complaints about conduct. *Isr. Wchsft.*, 1873, No. 42, p. 343.

CHEVRATH DORSHE HASSIFRUTH HAIVRITH. Work, purpose, and success of Chicago Chevrath Dorshe Hassifruth Haivrith (Letter from Chicago). *Hazefirah*, 1885, pp. 350-51.

CHICAGO. Election of officers of Jewish congregation. Facts concerning Chicago and its Jewish institutions. *Der Isr. Volkslehrer*, 1857, No. 50, p. 286.

Reform program of Chicago written by Dr. Bernhard Felsenthal. *Idem*, 1859, No. 37, p. 197.

German Orthodox congregation ponders change to Reform. *Hanesher*, 1866, No. 25, p. 94.

Increasing strength of Reform movement in the United States. Project for a Jewish hospital in Chicago. Popularity of Dr. Chronik, new rabbi of Chicago Sinai Congregation. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1866, p. 825.

Chicago congregations and their rabbis. Ceremonies and sermons. *Idem*, 1867, p. 381.

Growth of Chicago congregation. Laying of corner stone of Jewish Hospital. Speech by Rabbi Chronik. *Idem*, 1867, p. 841.

Temporary quarters for Zion Congregation until new synagogue is completed. *Arch. Isr.*, 1870, p. 350.

Report on the founding of Chicago Orthodox congregation. *Isr. Wchsft.*, 1872, No. 1, p. 6.

Plight of Rodef Sholem synagogue. *Idem*, 1873, No. 34, p. 274.

Purchase of land for Chicago synagogue. Services held in Methodist church. Founding of Orthodox congregation. *Arch. Isr.*, 1873, p. 510.

Meeting of B'nai B'rith. *Isr. Wchsft.*, 1874, No. 11, p. 88.

Ceremonies at the death of Dr. Geiger. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1874, p. 876.

Interesting news from America. New buildings in Chicago. Williams discovers Leviathan. *Hazefirah,* 1877, pp. 6-7.

Controversy between two rabbis in Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1878, p. 683.

Undesirable conversion to Judaism (Letter by Eisenstein). *Hazefirah,* 1880, p. 12.

The Bikkur Cholim in Chicago (Letter by Gordon). *Idem,* 1881, p. 75.

Chicago assembly hoots Gershuni's speech (Gordon). *Idem,* 1881, p. 75.

John Lond at age of 145, according to report of a newspaper. *Hamagid,* 1885, Vol. 29, p. 130.

Hoveve Zion. *Idem,* 1886, Vol. 30, p. 134.

Organizations and activities of the Chicago Jewish community. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1886, p. 61.

Chicago: description; history; economics. *Hazefirah,* 1892, pp. 717-18.

President Grover Cleveland in Chicago to open World Fair. *Hazefirah,* 1893, p. 357.

History of Chicago Monument (E. P. Bayarski from Chicago). *Idem,* 1893, p. 427.

Strike. *Idem,* 1894, p. 635.

Society Hovebe Zion buys 6,000 dunams in Palestine (M. S. Raisin from New York). *Idem,* 1896, p. 19.

Problems of the physical, cultural and economic improvement of the Jews. Jewish comment on Chicago's Jewish settlement. *Die Welt,* 1901, No. 24, p. 8.

Sermon of Hungarian rabbi recorded and played to Chicago congregation which seeks a rabbi. *Die Wahrheit,* 1903, No. 32, p. 8.

Political organizations of young Jews. *Hayehudi,* 1908, No. 19, p. 5.

Purchase of a Catholic church in Chicago for Jewish institute. *Idem,* 1908, No. 13, p. 16.

Jewish education (From Detroit). *Idem,* 1908, p. 3.

Jews in America, particularly in Chicago (From Detroit). *Idem,* 1908, p. 2.

Travel letters. On board the "Viktoria Luise," October 16, 1912. II. The Jewish institutions of Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1912, p. 537.

Statistical comparison of the Jewish hospitals in Berlin and Chicago. *Idem,* 1914, p. 342.

CHRONIK, RABBI. *See* Chicago.

CIRCUS. Hagenbeck opens circus in Chicago. *Hazefirah,* 1892, p. 825.

CIVIL WAR. Civil War. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1862, p. 588.

CLIMATE. Intense heat causes deaths in Chicago and Philadelphia. *Hazefirah,* 1887, No. 153, p. 1.

Chicago experiences winter in April. *Idem,* 1893, p. 361.

Severe winter affects Chicago (Sudavski from Chicago). *Idem,* 1894, pp. 90-91.

COMMUNITY HOUSE. Dedication of Chicago Community House. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1893, No. 31, Appendix. p. 4.

CONFLAGRATION. Chicago fire. *Synodalblatt,* 1871, p. 134.

Chicago fire. *Rev. Isr.,* 1870-71, pp. 827, 843.

Report on Chicago fire. *Hamagid,* 1871, Vol. 15, p. 388.

Gifts for Chicago fire victims. *Ungar.-Jüd. Wchsft.,* 1871, Vol. 1, p. 378.

Origin of Chicago fire in cow-shed, where cow upset oil-lamp; money solicited to aid fire sufferers. *Hamagid,* 1871, Vol. 15, pp. 339-40.

New York Jews aid destitute and injured Chicago brethren. *Il Corr. Isr.,* 1871, p. 225.

Eye witness reports bravery of Jews in rehabilitation work. *Idem,* 1871, p. 307.

Chicago fire destroys five synagogues and hospital; thousands of Jews homeless. *L'Educ. Isr.,* 1871, p. 381.

Chicago fire damages amount to $2,000,000; five synagogues and Jewish hospital included in loss. *Hamagid,* 1871, Vol. 15, p. 340.

Appeal to aid Chicago Jews affected by great fire. *Die Neuzeit,* 1871, No. 46, p. 540.

Fire injures Chicago Jews; Jewish welfare. *Arch. Isr.,* 1871, p. 413.

Chicago fire destroys four synagogues. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1871, p. 907.

Chicago fire; Jews suffer losses; B'nai B'rith forms relief committee; Dr. Chronik rescued. *Idem,* 1871, p. 946.

Relief Committee issues call to aid Chicago fire victims. *Idem,* 1871, p. 1027.

Chicago fire; fate of sick in Jewish hospital; Protestant church used as synagogue. *Rev. Isr.,* 1871-72, p. 76.

Work of Relief Committee after Chicago fire; damage done; amounts needed and distributed. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1872, p. 8.

Details of Chicago fire; Dr. Chronik spared; suffering of various congregations. *Arch. Isr.*, 1872, p. 153.

Benevolent action of Washington Jewish merchant in behalf of Chicago fire victims. *Idem*, 1872, p. 408.

Illinois newspaper comments on Dr. Chronik's experiences in fire as related in his speech on the Sunday designated for the Chicago fire sufferers. *Die Neuzeit*, 1872, No. 1, p. 5.

Chicago fire causes heavy losses (Pseudonym from Boston). *Hayehudi*, 1908, No. 7, p. 4.

Chicago Hebrew institute burns down. *Idem*, 1910, No. 9, p. 8.

Jewish losses in Chicago fire. *Ungar.-Jüd. Wchsft.*, Vol. 1, p. 369.

CONGRESS OF RELIGIONS. Congress of Religions held in Chicago, at Mount Sinai Temple; discussion with no definite conclusions. *Die Welt*, 1900, No. 4, p. 9.

Midcontinent Congress of Religions; results. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1900, No. 2, p. 17.

CONVENTION. B'nai B'rith. *Dr. Bloch's Wchsft.*, 1900, p. 454.

B'nai B'rith. *Idem*, 1900, pp. 396, 434.

Convention of Union of American Hebrew Congregations. *Idem*, 1903, pp. 124-25.

Union of American Hebrew Congregations meets in Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1905, No. 7, p. 76.

CONVERSION. Proselytizing by Jews and Christians. *Chicago Tribune* describes case of Catholic converted to Judaism. *Arch. Isr.*, 1869, p. 409.

A conversion to Judaism. *Rev. Isr.*, 1870-71, p. 671.

CRIMINOLOGY. Jew in Chicago murders wife (Ish Yemini from New York). *Hameliz*, 1890, No. 136, p. 2.

Jews in Chicago tried for insurance swindle. *Idem*, 1892, No. 14, p. 4.

Names of Jews who have committed arson in Chicago. *Idem*, 1892, No. 19, pp. 1-2.

Racketeers in Chicago (W. Shor from Chicago). *Hazefirah*, 1896, p. 541.

Jews charged with arson. *Dr. Bloch's Wchsft.*, 1897, p. 898.

Jew accused of incendiarism in Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1897, No. 39, Appendix, p. 4.

Chicago synagogue thief arrested. *Die Welt,* 1899, No. 10, p. 12.

Jew in Chicago transacts illegal business. *Hayehudi,* 1908, No. 39, p. 8.

DANZIGER, DR. ADOLPH. Dr. Adolph Danziger appointed vice-consul in Madrid. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1903, No. 19, Appendix, p. 4.

DOWIE. Mr. Dowie's religion. *Idem,* 1902, No. 34, Appendix, p. 4.

EAST EUROPEAN JEWS. Russian Jews in Chicago. *Hameliz,* 1886, pp. 613f.

Corner stone of Russian synagogue in Chicago laid. *Oester. Wchsft.,* 1887, No. 37, p. 598.

ECONOMIC LIFE. Many Jews resort to peddling (From article by Eisenstein). *Hazefirah,* 1882, p. 4.

Economic condition of Chicago Jews (Letter from Chicago: C. S. Sudavski). *Idem,* 1893, p. 180.

EDUCATION. Appeal of Chicago Jewish press to provide schools for Jewish education. *Jeshurun,* 1883, No. 14, p. 221.

Founding of Jewish school in Chicago. *Idem,* 1883, No. 38, p. 670.

Large funds granted to new Jewish workers' school. *Oester. Wchsft.,* 1888, No. 26, p. 412.

Opening of a Jewish school. *Hamagid,* 1888, Vol. 32, p. 207.

The Jewish School in Chicago; Professor Bamberger, president. *Hamagid,* 1893, Vol. 12, No. 33, p. 4.

St. Petersburg school asks the president of the Chicago Jewish Training School to send some of the students' work as a gift to Russia. 25th anniversary of the Cleveland Orphan Home. Singing festival opened in Cleveland. *Die Neuzeit,* 1893, No. 32, pp. 316f.

New building to be erected; Jewish school season closes (W. Shor from Chicago). *Hazefirah,* 1896, p. 80.

Report from the Jewish professional school in Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1898, No. 22, Appendix, p. 4.

Jewish school for the poor. *Die Welt,* 1899, No. 46, p. 11.

Ground purchased for Jewish institute of learning. *Hayehudi,* 1908, No. 11, p. 13.

Chicago rabbis protest Jewish children's singing Christian songs in school. *Idem,* 1909, No. 45, p. 13.

Teaching of religion in public schools prohibited. *Idem,* 1910, No. 24, p. 16.

EMANUEL. Joint service of Chicago congregation Emanuel and Baptist congregation on Shabuoth. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1897, No. 30, Appendix, p. 4.

EPIDEMIC. *Hazefirah*, 1891, pp. 235, 255.

ETILSOHN, ORTHODOX RABBI. Rabbi Etilsohn dies, and is mourned by the Orthodox Jews (Gordon from Chicago). *Idem*, 1891, p. 741.

FOREMAN, GERHART. Death of Mr. Gerhart Foreman of Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1897, No. 41, Appendix, p. 4.

HAMBURGER, RABBI ABRAHAM D. Rabbi Abraham D. Hamburger dies in Chicago. *Hayehudi*, 1908, No. 22, p. 16.

HEBREW LANGUAGE SOCIETY. Founding of the Safah Berurah society (J. B. Sokolski from Amsterdam). *Hazefirah*, 1893, p. 351.

Founding of the society for the purity of the Hebrew language (Sudavski from Chicago). *Idem*, 1893, p. 964.

HISTORY. *Idem*, 1893, p. 407.

HOSPITAL. Laying of the corner stone for the new Jewish hospital. Dedication of the new temple in Detroit. *Abendland*, 1867, No. 20, p. 159.

Laying of the corner stone of the Chicago Jewish Hospital. *Die Neuzeit*, 1867, No. 45, p. 515.

Founding of hospital. *Arch. Isr.*, 1867, p. 143.

Laying of the corner stone of Jewish hospital. Speech of a member of the building committee. Other institutions in the city. *Die Neuzeit*, 1867, No. 42, p. 490.

Dedication of Chicago Jewish hospital. *Arch. Isr.*, 1868, p. 1103.

Founding of Jewish hospital. *Idem*, 1868, p. 142.

Dedication of Chicago Jewish hospital; description of the hospital interior. *Die Neuzeit*, 1868, No. 38, p. 463.

Building of the Reese Hospital. *Isr. Wchsft.*, 1880, No. 45, p. 379.

Enlargement of the Michael Reese Hospital. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1897, No. 26, Appendix, p. 4.

IMMIGRATION. East European Jewish immigration in Chicago; the organizations and their education. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1886, p. 347, No. 22.

Protest against mass immigration. *Idem*, 1891, No. 24, Appendix, p. 4.

Problem of Russian Jewish immigrants in Chicago; education of their youth. *Idem*, 1895, No. 5, Appendix, p. 3.

INSANITY. Mysterious case of Chicago Jew dying in insane asylum. *Hayehudi,* 1908, No. 38, p. 12.

ISAIAH TEMPLE. Rabbi Norden's Sunday services. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1895, No. 49.

Dedication of Temple Isaiah. *Idem,* 1896, No. 9, Appendix, p. 4.

JACOBSON, ISRAEL. Dr. Chronik delivers speech in Chicago in memory of Israel Jacobson. *Idem,* 1868, p. 1003.

JEWISH MUSICIAN. Praise of Frankenstein, a 16-year-old music director. *Oester. Wchsft.,* 1889, No. 36, p. 664.

K'NESETH ISRAEL. Chicago K'neseth Israel Congregation has vacancy for cantor. *Hameliz,* 1889, No. 131, p. 8.

KUMISSARSKI, RABBI J. Rabbi J. Kumissarski, 78, dies in Chicago. *Hayehudi,* 1908, No. 17, p. 16.

LAWSUIT. Man brought to court for not marrying a girl on the date set (Yom Kippur) fined $2,000; higher court reverses the decision because of the religious nature of the day. *Hamagid,* No. 27, p. 153.

LEVY, DR. Sixteen Jewish families settled by him near Hoboken. *Hayehudi,* 1909, No. 42, p. 5.

LEWIN, SAMUEL. Samuel Lewin, Chicago Jewish tailor, goes to Palestine; erects synagogue with sundial to indicate proper time for prayer. *Dr. Bloch's Wchsft.,* 1909, p. 593.

LIPOWSKI, RABBI A. Rabbi A. Lipowski, 46, of Chicago, dies. *Hayehudi,* 1910, No. 47, p. 12.

LITERARY SOCIETY. Rabbi Chronik urges the Chicago Jews to found a society for Jewish science and literature. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1868, p. 132.

Jewish book society founded in Chicago. *Hameliz,* 1885, p. 1023.

Dorshe Sifruth Haivrith Society (B. Levin from Chicago). *Hazefirah,* 1893, p. 319.

MANSON, RABBI. Rabbi Manson of Chicago suggests abridgement of the prayers. *L'Educ. Isr.,* 1859, p. 63.

MAYOR. Jew elected mayor of Chicago (B. Levin from Chicago). *Hazefirah,* 1893, p. 319.

MELS, DR. A. Death of Dr. A. Mels of Summerdale (Chicago). *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1894, No. 32, Appendix, p. 4.

Necrology of Dr. A. Mels, Jewish writer, who died in Chicago. *Die Neuzeit,* 1894, No. 33, p. 334.

MICHELSON, ALBERT S. Professor Albert S. Michelson becomes president of the American Association for the Advancement of Science. *Dr. Bloch's Wchsft.*, 1910, pp. 149, 263.

MURDER. Lazarus Stern murdered in his own home. *Hamagid*, 1881, Vol. 25, p. 130.

Jew in Chicago dies under peculiar circumstances; former Jewish theological student commits murder (A. G. from Chicago). *Hazefirah*, 1893, p. 155.

Mayor of Chicago murdered by lunatic. *Idem*, 1893, p. 923.

Sex murder of a Jewish girl embitters city. *Hayehudi*, 1908, No. 35, p. 16.

MUSICAL EVENING. Jewish musicale in Chicago. *Il Vessillo Isr.*, 1895, p. 212.

NATHAN, ADOLPHE. Mr. Adolphe Nathan, president of the Chicago Civic Federation. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1897, No. 24, Appendix, p. 4.

NEWFIELD, NATHAN. Mr. Nathan Newfield offers 160 acres of land for Jewish colonization in Scott City. *Dr. Bloch's Wchsft.*, 1900, p. 832.

OLD AGE. Mrs. Sarah Rothschild celebrates her 102nd birthday in Chicago. *Il Vessillo Isr.*, 1890, p. 386.

Mrs. Sarah Rothschild in Chicago celebrates her 102nd birthday. *Oester. Wchsft.*, 1890, No. 35, p. 481.

ORGANIZATIONS. Jewish organizations of Chicago. *Dr. Bloch's Wchsft.*, 1898, p. 115.

ORPHAN ASYLUM. Report of the Jewish Orphan Home. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1897, No. 24, Appendix, p. 4.

Project for a new building for the Jewish orphan asylum. *Idem*, 1898, No. 12, Appendix, p. 4.

Jewish boy appointed director of the Jewish orphans home. *Idem*, 1899, No. 38, Appendix, p. 4.

Jewish orphan asylum of Chicago. *Dr. Bloch's Wchsft.*, 1899, p. 392.

ORTHODOXY. Orthodox Jewry in Chicago and its rabbis (From Des Moines by *Hazofeh*). *Hameliz*, 1890, No. 216, p. 1.

Orthodox rabbi in Chicago. *Idem*, 1897, No. 108, p. 5.

PACIFISM. League for Peace founded. *Il Corr. Isr.*, 1869, p. 85.

PAM, MAX. Max Pam of Chicago honored by the king of Bulgaria. *Dr. Bloch's Wchsft.*, 1913, p. 400.

PUBLIC OFFICE. Jewish candidate in mayoralty election. *Ungar.-Jüd. Wchsft.*, 1871, Vol. 1, p. 378.

Tribute paid to deceased Jewish city councilman. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1898, No. 6, Appendix, p. 4.

RABINOWITZ, RABBI ABRAHAM. Rabbi Abraham Rabinowitz dies in Chicago (Sudavski). *Hazefirah*, 1893, p. 860.

Reminiscences (Sudavski from Chicago). *Idem*, 1893, p. 1181.

REFORM JUDAISM. *Arch. Isr.*, 1859, p. 74; *Der Fortschritt*, 1883, No. 21, p. 683.

Chicago congregation accepts the suggestion of Rabbi Manson to abridge the prayers. *L'Educ. Isr.*, 1858, p. 256.

Reform congregations in Chicago consolidated. *Der Freitagabend*, 1859, No. 29, p. 463.

Dr. Felsenthal comments on the Chicago Reform program. *Der Isr. Volkslehrer*, 1859, No. 37, p. 198.

New Reform congregation established in Chicago. *L'Educ. Isr.*, 1865, p. 95.

Rabbi Hirsch's reforms. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1885, p. 497.

Poor progress of Reform Judaism in Chicago; Rabbi E. Hirsch decries empty pews. *Oester. Wchsft.*, 1896, No. 12, p. 240.

Reform and Orthodoxy in Chicago. *Hazefirah*, 1898, p. 1510.

ROKOVSKI-PLOZKER, RABBI L. Rabbi L. Rokovski-Plozker dies (Sudavski from Chicago). *Idem*, 1897, p. 953.

ROSENBERG, JACOB. Death of Mr. Jacob Rosenberg of Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1900, No. 19, Appendix, p. 4.

ROSENFELD, LEVI. Will of Levi Rosenfeld of Chicago. *Idem*, 1887, p. 588.

Levi Rosenfeld of Chicago dies; leaves large sums to charity. *Oester. Wchsft.*, 1887, No. 36, p. 582.

ROSENTHAL, MRS. M. Gift of Mrs. M. Rosenthal of Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1894, No. 17, Appendix, p. 4.

ROSENWALD, JULIUS. Julius Rosenwald, Jewish philanthropist. *Dr. Bloch's Wchsft.*, 1910, p. 95.

Julius Rosenwald donates $25,000 for Chicago Negroes. *Hayehudi*, 1911, No. 5, p. 12.

President Taft praises Julius Rosenwald for his philanthropy. *Idem*, 1911, No. 21, p. 12.

Julius Rosenwald donates $690,000 to various institutions on his fiftieth birthday. *Dr. Bloch's Wchsft.*, 1912, p. 624.

ROTHSCHILD, MAX. Mr. Max Rothschild of Chicago donates to several Cleveland Jewish institutions. *Il Vessillo Isr.*, 1894, p. 140.

ROTHSCHILD, SARAH. The 102nd birthday of Mrs. Sarah Rothschild of Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1890, No. 22, Appendix, p. 4.

RUSSIAN PRINCE. Chicago Jewish society gives a dinner for a Russian prince. *Idem*, 1902, No. 38, p. 448.

Russian prince is the guest of Jewish society. *Dr. Bloch's Wchsft.*, 1902, p. 651.

SABBATH AND SUNDAY. Chicago Jewish butchers wish to keep open on Sunday. *Die Welt*, 1900, No. 2, p. 12.

SALVATION ARMY. Jews in the Chicago Salvation Army. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1897, No. 39, Appendix, p. 4.

SCHOENFAERBER. Schoenfaerber and Chicago anarchists (Pseudonym from Boston). *Hayehudi*, 1908, No. 7, p. 4.

SCHOOL. Chicago school named after a Jewish citizen. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1896, No. 8, Appendix, p. 4.

SCHWAB, CARL. Carl Schwab controller of finances. *Oester. Wchsft.*, 1886, No. 38, p. 452.

SINAI. Adath Sinai Congregation in Chicago and its representative, Lowenthal. *Hamagid*, 1885, Vol. 29, p. 146.

Twenty-fifth anniversary of Sinai Temple in Chicago; Emil G. Hirsch speaks. *Hameliz*, 1886, p. 676.

Satire on Sinai Congregation and its reforms. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1886, p. 427.

Twenty-fifth Jubilee of Sinai Congregation. *Idem*, 1886, p. 394.

Exchange of preachers between the Unitarian Church and Sinai Congregation. *Idem*, 1896, No. 26, Appendix, p. 4.

Reform in Congregation Sinai. *Idem*, 1897, No. 16, Appendix, p. 4.

Rabbi delivers sermon on "Christmas." *Il Vessillo Isr.*, 1900, p. 182.

SOCHRE SEFATH EBER (HEBREW LANGUAGE SOCIETY). Meeting of Sochre Sefath Eber to mourn Dr. Aaron Jellinek (Sudavski from Chicago). *Hazefirah*, 1894, p. 91.

Report of the Sochre Sefath Eber society (Sudavski from Chicago). *Idem*, 1894, p. 156.

SOCIALISM. Socialists in Chicago take a stand on the question of immigration. *Hayehudi*, 1908, No. 12, p. 16.

STATISTICS. Statistics on the growth of the Jewish population in Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1872, p. 416; *Isr. Wchsft.*, 1876, No. 38, p. 375.

STOLZ, RABBI JOSEPH. Election of Rabbi Joseph Stolz to the Board of Education. *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1899, No. 34, Appendix, p. 4.

STRAUSS, RABBI. Rabbi Strauss dies. *Hamagid,* 1895, Vol. 4, p. 240.

STRIKE. Serious trouble in Chicago. *Hazefirah,* 1894, p. 613. Fate of the unemployed gets worse day by day. *Idem,* 1894, p. 614.
Army kills twenty strikers. *Idem,* 1894, p. 617.
New trouble in Chicago. *Idem,* 1894, p. 737.
Aftermath of the strike. *Idem,* 1894, p. 775.

SUICIDE. Jewish woman commits suicide. *Hayehudi,* 1908, No. 47, p. 16.

SYNAGOGUE. Dedication of the first Chicago synagogue (May, 1851). *Allg. Ztg. d. Jud.*, 1851, Vol. 15, p. 419.
Purchase of a church by Congregation Anshe Maarib in Chicago. *Arch. Isr.,* 1869, p. 255.
Chicago Jews pay $250,000 for a church to be converted into a synagogue. *Il Corr. Isr.,* 1869, p. 31.
Destruction of synagogue Rodef Shalom. *Arch. Isr.,* 1873, p. 7021.
Collection of money for the reconstruction of Temple Sinai. *Idem,* 1876, p. 606.
New Orthodox synagogue. *Hazefirah,* 1887, No. 268, p. 3.
Closing of Chicago synagogues because of fire hazard. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1904, No. 5, Appendix, p. 4.

TEACHERS' SEMINARY. Chicago Teachers' Seminary reopened. *Dr. Bloch's Wchsft.,* 1896, p. 841.

THEATRE. Yiddish performance of Hamlet. *Die Welt,* 1899, No. 31, p. 11; *Idem,* 1899, No. 29, p. 13; *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1899, No. 34, Appendix, p. 4.
Panic in the Jewish Theatre. *Idem,* 1901, No. 3, Appendix, p. 4.

TOLERANCE. *Arch. Isr.,* 1872, p. 320.
Destruction of synagogue in fire causes Chicago Jews to pray in churches. *L'Educ. Isr.,* 1872, p. 63.
Chicago Jew from Vienna elected to Congress. *Hameliz,* 1893, No. 3, p. 2.

UNEMPLOYMENT. Extremely poor living conditions of Chicago's 170,000 unemployed. *Hazefirah,* 1894, p. 117.

UNIVERSITY. Permission granted the University of Chicago for explorations in Babylonia. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1903, No. 44, Appendix, p. 4.

University of Chicago receives donation of $5,000,000. *Hazefirah,* 1888, No. 28, p. 4.

Professor Ehrlich receives an honorary doctorate from the University of Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1904, No. 5, Appendix, p. 4.

Rabbi Hirsch of Chicago desires a Jewish university in Chicago. *Dr. Bloch's Wchsft.,* 1907, pp. 873-74.

Founding of a Talmud department at the University of Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1892, No. 45, Appendix, p. 4.

Babylonian excavations. *Idem,* No. 32, Appendix, p. 4.

WEDDING. Five Chicago rabbis conduct a wedding. *Idem,* 1897, No. 47, Appendix, p. 4.

WEIL, SENATOR B. S. Death of Senator B. S. Weil of Chicago. *Idem,* 1893, No. 17, Appendix, p. 4.

WOMAN RABBI. Woman officiates as rabbi in Chicago. *Dr. Bloch's Wchsft.,* 1897, pp. 232-33.

Miss Sadie American preaches in Temple Sinai. *Idem,* 1900, p. 131.

WOMEN'S ORGANIZATION. Project for Jewish women's organization for the support of women's work in Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1896, No. 9, Appendix, p. 4.

WORLD FAIR. *Die Neuzeit,* 1893, No. 8, p. 79; *Hazefirah,* 1893, pp. 369, 378, 443, 465, 470, 491.

Preparations made for Chicago's World Fair. *Idem,* 1890, p. 1141.

Statue of Columbus for Chicago's World Fair (Schwarzberg from Boston). *Idem,* 1890, p. 350.

Preparation for the World Fair in Chicago. *Hameliz,* 1890, No. 142, p. 7.

Eiffel and Edison plan building for 1893 Chicago World Fair. *Idem,* 1890, p. 350.

Chicago intends to build a tower twice as high as the Eiffel Tower. *Idem,* 1890, No. 79, p. 7.

Participation of the Alliance Israélite. *Die Neuzeit,* 1892, No. 32, p. 318.

Three or four meetings of Jewish women's organizations to be held at the World Fair. *Oester. Wchsft.,* 1893, No. 4, p. 67.

Special department reserved for the Alliance Israélite school. *Il Vessillo Isr.,* 1893, p. 292.

Gate receipts of the World Fair more than $32,000,000 (Sudavski from Chicago). *Hazefirah,* 1893, p. 1192.

Naphtali Gonsher receives World Fair medal for paintings at exhibit (Sudavski from Chicago). *Idem,* 1893, p. 997.

World Fair in Chicago closed; financial report (Sudavski from Chicago). *Idem,* 1893, p. 953.

Seven hundred fifty thousand people visit the World Fair on one day. *Idem,* 1893, p. 857.

Further details of the World Fair. *Idem,* 1893, pp. 507, 511-12, 535, 539, 543, 547, 555, 568, 581, 727, 735, 819-20, 831.

Russian section opened at the World Fair. *Idem,* 1893, p. 517.

Jewels on exhibition from the World Fair. *Idem,* 1893, p. 493.

Article concerning the opening of the World Fair. *Idem,* 1893, pp. 486-87.

Further reports of the Fair; history of Chicago. *Idem,* 1893, p. 482.

$40,000,000 in admissions paid to date. *Idem,* 1893, p. 461.

Seven states refrain from being represented at the World Fair. *Idem,* 1893, p. 437.

Descendant of Columbus present at the World Fair. *Idem,* 1893, p. 415.

Strike at the World Fair (Sudavski from Chicago). *Idem,* 1893, p. 403.

Strike endangers completion of the World Fair grounds. *Idem,* 1893, p. 291.

Interesting exhibits at the World Fair from schools of the Alliance Israélite Universelle. *Die Neuzeit,* 1893, No. 31, p. 312.

CONGRESS OF RELIGIONS

Organization of the Congress of Religions in Chicago. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1892, No. 53, Appendix, p. 4.

Project for the Congress of Religions at the World Fair. *Idem,* 1892, No. 24, Appendix, p. 4.

Congress of Religions. *Hamagid,* 1893, Vol. 2, No. 32, p. 5.

From the Chicago World Fair. Complete program of the Congress of Religions. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1893, No. 9, p. 98.

Report of the discussions concerning the representation of the Jews in the Congress of Religions at the World Fair. *Idem,* 1893, No. 18, Appendix, p. 4.

Program for the Congress of Religions (Deborah). *Idem,* 1893, No. 21, Appendix, p. 4.

Congress of Religions extends invitation to Dr. Steinthal. *Idem,* 1893, No. 23, Appendix, p. 4.

Text of Bulletin published by the Union of American Hebrew Congregations for the Congress of Religions. *Idem,* 1893, No. 24, Appendix, p. 4.

Program of a meeting of Jewish women on the World Religious Congress. *Idem,* 1893, No. 34, Appendix, p. 4.

Lectures of Miss Henrietta Szold and Mrs. Josephine Lazarus on the Congress of Religions. *Idem,* 1893, No. 38, Appendix, p. 4.

Opening of the Jewish Congress of Religions in Chicago. Speakers: Drs. Kohler, Wise, Silverman, Mielziner, Deutsch, and Berkowitz, Miss Szold, and Rabbis C. H. Levy, Kohut, Schwab, and Schreiber. *Idem,* 1893, No. 38, Appendix, p. 4.

Opening of the Congress of Religions; its representatives. *Idem,* 1893, No. 40, Appendix, p. 4.

Report of the Congress of Jewish Women in Chicago (Deborah). *Idem,* 1893, No. 40, Appendix, p. 4.

Archbishop of Zante expresses a pro-Jewish attitude in a speech on the Congress of Religions. *Idem,* 1893, No. 43, Appendix, p. 4; No. 44, Appendix, p. 3.

Representative of Russian Judeo-Christian congregation at the Congress. *Idem,* 1893, No. 45, Appendix, p. 4.

Report in *Deborah* concerning participation of Jews in the World Fair religious department. *Die Neuzeit,* 1893, No. 22, p. 220.

Cincinnati: Jews send delegates to the Congress of Religions. *Hamagid Hechadash,* 1893, Vol. 2, No. 2, p. 5.

Conference delegates of all religions. Max Judd appointed consul to Austria. *Hamagid,* 1893, Vol. 2, No. 25, p. 5.

Report of the Congress of Religions at the World Fair. *Il Corr. Isr.,* 1893, p. 139.

Session at Chicago. *Il Vessillo Isr.,* 1893, p. 179.

Bishop Latas of Zante takes a stand against blood ritual stories. *Oester. Wchsft.,* 1893, No. 44, p. 860.

WOMEN. Grace Aguilar and Amy Levy, English Jewesses, receive special attention at the World Fair. *Idem,* 1893, No. 9, p. 164.

Report of women's meeting at the Chicago World Fair. *Idem,* 1893, No. 41, p. 807.

ZANGWILL, ISRAEL, Israel Zangwill expected in Chicago. *Hayehudi,* 1908, No. 24, p. 8.

ZEISEL, S. S. S. S. Zeisel appointed city attorney. *Oester. Wchsft.,* 1893, No. 21, p. 410.

ZION CONGREGATION. Report concerning the dedication of the temporary temple of Zion Reform congregation in Chicago. *Isr. Wchsft.,* 1870, No. 1, pp. 4f.

Construction of the new synagogue of Chicago Zion. Mobility of the American population. *Allg. Ztg. d. Jud.,* 1895, No. 47, Appendix, p. 4.

ZIONISM. *Die Welt,* 1901, No. 25, p. 16.

Choveve Zion chapter founded in Chicago (G. Miller from Pittsburgh). *Hameliz,* 1886, p. 502.

Zionist organization in Chicago. *Die Welt,* 1898, No. 2, p. 9.

A meeting of the Zionist organization; founding of the Zionist Boys Organization. *Idem,* 1898, No. 5, p. 12.

Zionist meetings in Chicago; discussion on membership in the Benos Zion organization. *Idem,* 1898, No. 10, p. 9.

Zionist theatrical performance. *Idem,* 1898, No. 16, p. 11.

Founding of the Dorshai Zion. *Idem,* 1898, No. 37, p. 14.

Zionist Maccabean festival. *Idem,* 1899, No. 51, p. 12.

Zionist activities. *Idem,* 1900, No. 14, p. 16; 1900, No. 15, p. 16; 1900, No. 35, p. 14; 1900, No. 45, p. 16.

"Western Star" society of Chicago accepts the Basel Program. *Idem,* 1900, No. 28, p. 16.

Knights of Zion, Zionist brotherhood. *Idem,* 1900, No. 35, p. 14.

Chicago: The Knights of Zion. *Idem,* 1901, No. 30, p. 16.

Chicago Zionists form an independent group. *Hayehudi,* 1908, No. 18, p. 13.

Chicago Jews want a street named after Theodor Herzl. *Idem,* 1910, No. 31, p. 15.

ABSTRACTS OF HEBREW SECTION

The Settlement of Eastern European Jews in Chicago, 1860-1880.

By *Dr. Judah Rosenthal* (pp. 9-34).

The author, using contemporary sources, deals with the history of the settlement of Jewish immigrants from Czarist Russia in the period under consideration. He points to difficulties in tracing the beginning of the history of the Eastern European Jewish community of Chicago due to the sad state of American Jewish historiography in general, and that of Eastern European Jews in particular. He deals at length with the complex problem of the definition of "Polish Jew" in the second half of the 19th century. Special attention is paid in the article to the vital problem of statistics of the Chicago Jewish population. The author tries to ascertain figures for the Polish and Russian Jews in the period under discussion and traces the growth of the Russian-Polish community by enumerating in chronological order the various synagogues and places of worship.

The following problems are dealt in detail by the author: the economic integration of the immigrants, the relations between them and the "old" German-Jewish residents, the relations between them and the non-Jewish residents, their impression on general public opinion, the religious, social, spiritual and cultural life of the new immigrants, their communal and educational institutions, their Rabbis and communal leaders and their integration in the new society.

The Hebrew Press in Chicago.

By *Chayim Rothblatt* (pp. 35-68).

Mr. Rothblatt's article is an evaluation of the Hebrew press in Chicago from three different points of view: (1) The journalistic and literary merits and defects of the Hebrew periodicals and magazines published in Chicago; (2) The Jewish community of Chicago in the light of the Hebrew Press; (3) The influence of the Hebrew Press in Chicago on the developmnet and on the consolidation of Chicago Jewry.

The author describes the social and cultural patterns of the Chicago Jewish community at the close of the 19th century and the social spiritual rift between the German and the Eastern European Jews. The magazines and their editors, from 1877 through recent times, are described and evaluated.

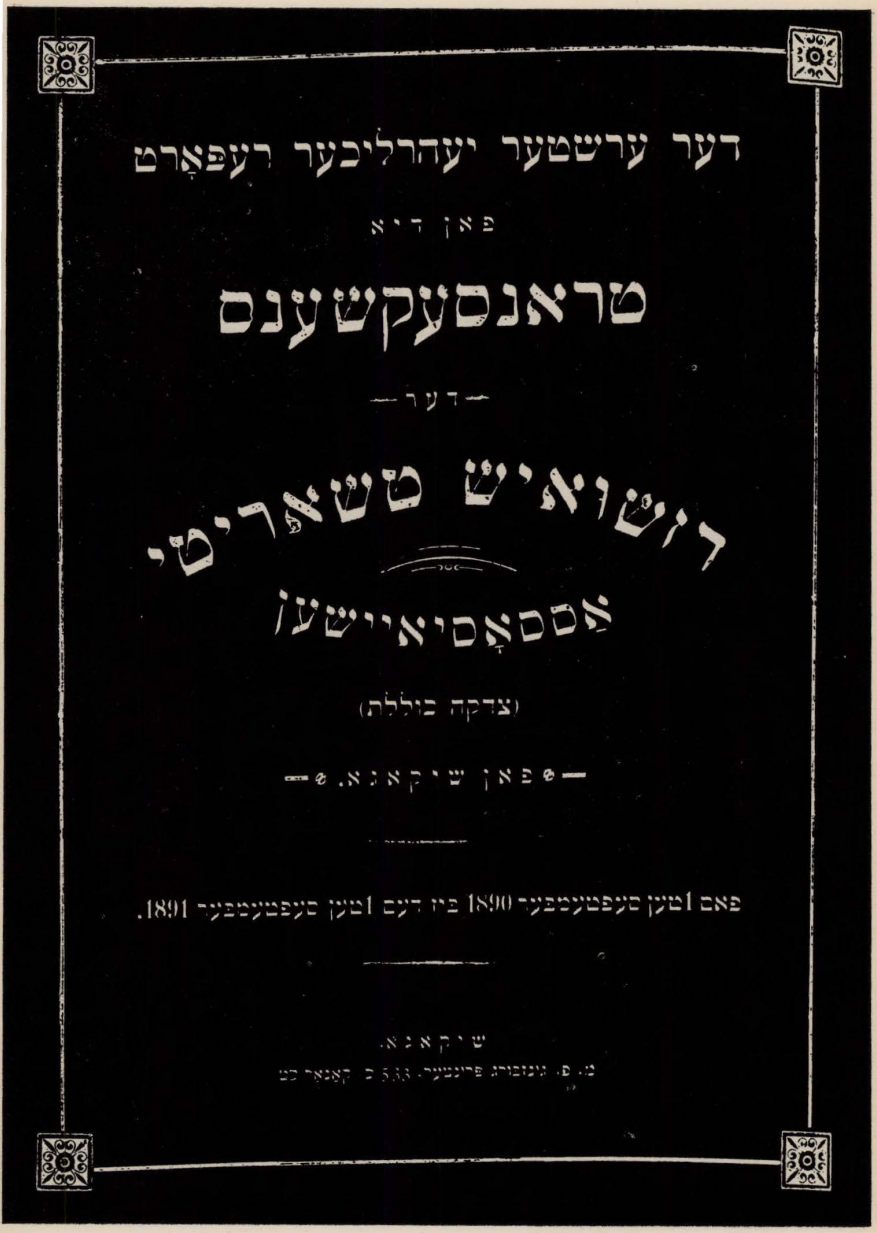
The author concludes that while the Hebrew press of Chicago had its ups and downs, it was always imbued with the ideal of raising the cultural level of Chicago Jewry and enriching the Jewish heritage.

THE YIDDISH PRESS OF CHICAGO: 1877-1951.
By *Moses Heskuni* (*Starkman*) (pp. 69-72).

The author gives, in the introduction, the history of the first Yiddish periodical in Chicago, "Die Israelitische Presse," which started to appear in 1877. It is folowed by a bibliography in alphabetical order of all the newspapers and periodicals in Yiddish which appeared in Chicago from 1877 to 1951.

CHICAGO PUBLICATIONS IN HEBREW AND YIDDISH.
By *Leah Mishkin* (pp. 79-120).

The author gives a list of publications in Hebrew and Yiddish in Chicago from 1877 through 1950.

דער ערשטער יעהרליכער רעפֿאָרט

פֿאָן דיא

טראנספּעקשענס

—דער—

רישׂוּאיש טשאריטי

אַססאָסיאיישען

(צדקה בוללה)

—פֿאָן שיקאגא.—

פֿאָם 1סטן סעפּטעמבער 1890 ביז דעם 1סטן סעפּטעמבער 1891.

שיקאגא.

מדפוסי יידיש הראשונים בשיקאגו

האמת העבריה

תחבולות הערות ובאורים

להבין אגדות ח"ל: כל מאמר על פי תעודתיו.
של בעל המאמר המפוזרות בקצוי המדרשים
וים התלמודים: גם יבאו פה הערות
ותקונים בספר חובות הלבבות
מאשר לא נדפסו עוד בספרי
„חיי לבבות": בישועת הש"ת.

מאתי
יחיאל יהודה בלא"א כבוד מהור"ר
יוסף משה זצ"ל: לעווינזאהן מווילנא.
מחבר ספר „חיי לבבות„ הנדפס בוויען.

שיקאגא.
שנת תרל"ח לפ"ק.
בדפוס של ר' נחמן דוב עטילזאהן.

ISRAEL'S TRUTH.

J. J. LEWINSON, AUTHOR.

PRINTED BY N. B. ETTELSOHN.
CHICAGO.
1877.

הספר העברי הראשון שנדפס בשיקאגו

483. דאָס לאנד פון בונד. דער פלאן צו עטאבלירן די העברעאישע דרוקעריי אינדוסטריע אין ארץ ישראל. 14 ע'.

484. אין נעבעל. ארויסגעגעבן פון יונגן שרייבער פעראיין. צוזאמענגעשטעלט פון מאיר קויפמאן, בן שלום, מתתיהו דייטש. 133, 2 ע'. 8°.

185. ספקטור, יצחק. החלוץ. הספר הראשון לגדולים. הוצאת „התאחדות הפועל הצעיר וצעירי ציון". מ. פ. גינזבורג. 48 ע'. 16°.

193 ?

486. ארבייטער רינג. העלטה ענד ליף. שיקאגער ארבייטער רינג מעדיקאל אָפּטיילונג צו דער 15-טער אננייווערסאַרי. 12 ע' יידיש. 12 ע' אנגלית. מוד'.

487. עדת בני ישראל. זאל ארטהאדאָקסי אין שיקאגא טאנצען אויף איין פוס און דערצו די לינקע? א וויכטיגע ערקלערונג פון דער עדת בני ישראל וועגען דרינגענדע אנגעלעגנהייט. 11 ע'. 8°.

488. זרובאָוול. 25 יאר פויאלי ציון וועלט-פאר-באנד. ארויסגעגעבן: צענטראל קאמיטעט אידישע ארבעטער פארטיי (לינקע פויאלי ציון). 31 ע'. 8°.

489. זשיטניק, א. י. (דר. ז. אברָאמס). ספר הזכרון. [איינלייטונג, בית יצחק שול, אנשי שלום שול, בית מדרש לתורה, בית מדרש הגדול, תלמוד תורה]. פערלאג „יידן". ו' חוברות מצורפות יחד.

הוספות

1897

490. קהלה „אוהבי שלום מאריאמפאל". קאנסטיטוציאן... פאן דער קהלה „אוהבי שלום מאריאמפאל" געגרינדעט בשנת תר"ל. אידיש טאגעבלאט דרוקעריי. 28, 3 ע'. 24°.

1933

491. י. ש. הערץ. 50 יאר ארבעטער-רינג אין יידישן לעבן. ע' 415.

491* באָברויסקער ראיאָנער ברענטש 131 ארבייטער רינג, שיקאגא.

1944

492. לנסקי, יעקב. נגד מסתרי המסורה. 8 ע'. 8°.

473. ריינגאלד, יצחק. דער פאנאגראף. קאמישע קופלעטן אונד טהאטער לידער מיט באקאנטע ענגלישע מעלאדיען. פארלאג יעקב לידסקין. דרוק י. שאפירא אונד קא. 14 ע'. 12°.

? 1913

474. פאלאנסקי, נח. צוויי פאלקס לידער. 9 ע'. 12°.

? 1918

475. אמערינגער, אסקאר. אנקעל סעמ'ס לעבען און אויפטו. א ביסעל געשיכטע פאר דערוואקסענע קינדער. איבערזעצט פון ק. טעפער. אידישע סאציאליסטישע פעדעראציאן פון אמעריקא. 64 ע'. 16°.

? 191

476. האנטער, ראבערט. די סאציאליסטען און די טרייד-יוניאנס. ארויסגענעבן פון די אידישע ארבייטער וועלט. 94 ע'. 12°.

477. הילקוויט, מארריס. דער סאציאליזם, זיינע אנזיכטען, ציעלען און וועגען. איבערזעצט פון ה. ס—קי. פערלאג פון דער אידישער סאציאליסטישער פעדעראציע פון אמעריקא. 92 ע'. 16°.

478. פאויפ, אדעלייד. די יונגענד געשיכטע פון אנארכיסטארין. דערצעהלט פון איהר אליין. איבערזעצט פון אלגין. ארויסגענעבן פון די אידישע ארבייטער וועלט. 91 ע'. 12°.

479. גאקס, מארריס ל. אונזער מטבע אדער די גאלדפראגע. ערקלערט נאך די בעסטע קוועלען. (?)

480. פערלין, פסח. געקליבענע קאפיטלאך פון תנ"ך. ארבייטער וועלט דרוקעריי. 39 ע'. 24°.

481. פערלין, פסח. אלייכטער באווייז אז די ערד געהט און אז קיין הימעל עקזיסטירט ניט. לייבאר וואירלד פרעסס. 19 ע'. 24°.

? 192

482. ברעגסטאן, פהיליפ פ. אין שטורם פון לעבען. א ראמאן פון אידישען לעבען אין אמעריקא מיט א פארווארט פון ש. מ. מלמד. מ. פ. גינזבורג. 227 ע'. 8°.

460. ריינגאָלד, יצחק. די בויערי. פארלאג יעקב לידסקין. פינפטע אויפלאגע.

461. ריינגאָלד, יצחק. גאָט זעהט... אלעס צו אונד שוויגט. געזונגען מיט דער מעלאָדיע „ענד האיר נאלדען העיר וואז העננינג דאן האיר בעק". פארלאג יעקב לידסקין.

462. ריינגאָלד, יצחק. ...דו דו...מיין ליעבער יעקעל דו. געזונגען מיט דער מעלאָדיע פאָן ענגלישען ליעד „דו דו מו האקילבערי דו". פארלאג יעקב לידסקין. י. שאפירא און קאָ.

463. ריינגאָלד, יצחק. דייזי בעל. געזונגען מיט דער מעלאָדיע פון דעם ענגלישען ליעד „דייזי בעל". פארלאג יעקב ליצקין.

464. ריינגאָלד, יצחק. דאס...וויגעלע... געזונגען מיט דער מעלאָדיע פאָן ענגלישען ליעד „ליטעל אלאבאמע גאן". י. שאפירא און קא. יעקב לידסקין.

465. ריינגאָלד, יצחק. וען דיא מוזיק שפיעלט. צו זינגען מיט דער מעלאָדיע פאָן ענגלישען ליעד „די בענד פלייד אן". י. שאפירא און קא. יעקב לידסקין

466. ריינגאָלד, יצחק. די טרויעריגע אָכציט. געזונגען מיט דער מעלאָדיע פון ענגלישען ליעד „די פייטאל וועדינג".

467. ריינגאָלד, יצחק. ליעב. געזונגען מיט דער מעלאָדיע פאָן ענגלישען ליעד „סאי ארי וואר באט נאט גוד ביי". פארלאג יעקב לידסקין. י. שאפירא און קאָ.

468. ריינגאָלד, יצחק. לעמעל. געזונגען מיט דער מעלאָדיע פון ענגלישען ליעד „מיימי קאם קים יור האני באי". פארלאג פאָן יעקב ליצקין. א. שאפירא.

469. ריינגאָלד, יצחק. מיין פערל...איז א כלה מויד. געזונגען מיט דער מעלאָדיע פון ענגלישען ליעד „מיין פערל איז א בויערי גוירל". פארלאג יעקב ליצקין.

470. ריינגאָלד, יצחק. ...משה ליוויי קאהן... מיט דער מעלאָדיע פאָן ענגלישען ליעד „מאזעס ליוויי קאהן". י. שאפירא און קאָ. פארלאג יעקב לידסקין.

471. ריינגאָלד, יצחק. די סיידוואקס פאָן נויארק. פארלאג יעקב ליצקין.

472. ריינגאָלד, יצחק. עפטער די באל. פארלאג יעקב לידסקין.

451. פינסקי, דוד. פאָלקס־שול. ערשטער יערלעכער שול־זשורנאל. אַרויסגעגעבן פון דער דוד פינסקי פאָלקס־שול (בית־ספר עממי) פון דער ציוניסטישער ארבעטער באַוועגונג. 40 ע'. מוד'. 8°.

452. שלום עליכם פאָלק אינסטיטוט. אונדזער נייע היים. אַרויסגעגעבן צו דעם חנוכת הבית פון דעם נייעם בנין פון שלום עליכם פאָלק אינסטיטוט. 36 ע'. מוד'.

תאריכים מסופקים

? 1895

453. יעוונין, בצלאל. השכם ודבר. געזאַמלטע ערפאַהרונגען אין אלקער פריהע, דער אלטגליכען שפּרעכענדען פאַקטען, בעציגליך דעם יודענטהום אין אַמעריקא. ערשטער טהייל. (הסכמת הרב יעקב יוסף, יום ה' חקת תרנ"ה). דרוק ל. מייטעם. 36 ע'. 12°.

? 1896

454. ראָזענפעלד, זכריה יוסף. תקות זכריה. חוברת שניה. (הסכמות הרב יעקב יוסף והרב שבתי ראָזענבערג — תרנ"ו). בדפוס של וו. שור. 6, 58, 2 ע'. 16°.

455. הילקאָוויץ, ב. דיא איינגעמויערטע פרויא. א וואהרער אינטערעסאַנטער ראַמאַן פון לעבען. פערלאַג פון יעקב לידסקין. דרוק ל. מייטעם. 269 ע'. 8°.

456. זאַלאַטקאָף, ל. בלוט שווייגט ניט. א מעשה פון יידישע צרות אין דער רעגיערונגס צייט פון אלכסנדר III פון זקף גדול. דרוקערייי טעגליכען יידישען קוריער. 66 ע'. 8°.

? 189

457. ריינגאָלד, יצחק. דער אידישער קונעל. צו זינגען מיט דער מעלאָדיע פון ענגלישען ליעד „די סאַן שיין אף פּאַראַדיים עלי". פּאַרלאַג יעקב לידסקין. ל. מייטעם.

458. ריינגאָלד, יצחק. איך וועל שוין מער קיין לידער שפּילען. געזונגען מיט דער מעלאָדיע „איי דאָנט וואַנט פּלי אין יור יארד". פּאַרלאַג יעקב ליצקין. קאָמערציאל פּרינטינג קאָמפּ.

459. ריינגאָלד, יצחק. איך מיט מיין שוינע משפחה. געזונגען מיט דער מעלאָדיע „מאַלי ענד איי ענד דיא בייבי". פּאַרלאַג יעקב ליצקין.

436. ארבעטער רינג. יאָר־בוך פון שול און יוגנט. 1949—1950. 86 ע'. מוד'. 4°.

437. בראָדערהויד אָוו קאַרפענטערס און דזשאינערס. צום 50 יאָרקן יובילייאום פון קאַרפענטערס יוניאָן לאָקאל 504. יידיש ואנגלית. 64 ע'. מוד'. 8°.

438. הפועל המזרחי. השופר. תורה ועבודה. 12 ע' עברית. 30 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

439. ווארשא, א. יאָרן פון פייער און בלוט. אַרויסגענעבן פון דוד פינסקי צווייג, אידיש נאציאָנאלער אַרבעטער פאַרבאַנד, מיט דער מיטהילף פון אטניפאלער לאַנדסלייט . . . 303 ע'. 8°.

440. זילבער, שאול. כתבים נבחרים. (עברית, יידיש ואנגלית). 183, 60 ע'. 8°.

441. זשעלעכאווער בולעטין. צווייטער יאָרגאַנג. נום. 7-8. 112 ע'. 8°. החוברות הקודמות הופיעו בסטנסיל.

442. יידישער פראָטערנאַלער פאָלקס אַרדן. אלמאנאך פון די יידישע קינדער שולן. 56 ע'. מוד'. 8°.

442. כהן, אברהם יעקב. אוצר התהלים. הלכה ואגדה. יום שלישי. חלק שלישי. 313 ע'. 8°. נדפס בניו יורק.

443. מדרשה ללמודי היהדות. ספר השנה של תלמידי המדרשה ללמודי היהדות. העורך: אליעזר ברמן. 30 ע' עברית. 53 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

444. מראה־נוף, שלמה ואליעזר שולין. העברי. ספר ראשון. מהדורה שמינית ומתוקנת. הוצאת תעודה. 72 ע'. 8°.

445. מראה־נוף, שלמה ואליעזר שולין. ספר אמונים ל„העברי". ספר ראשון. מהדורה ששית. הוצאת תעודה. 44 ע'. 8°.

446. מראה־נוף, שלמה ואליעזר שולין. העברי. ספר שני. מהדורה ששית ומתוקנת. הוצאת תעודה. 72 ע'. 8°.

447. מראה־נוף, שלמה ואליעזר שולין. ספר אמונים ל„העברי". ספר שני. מהדורה חדשה ומתוקנת. הוצאת תעודה. 44 ע'. 8°.

448. מראה־נוף, שלמה ואליעזר שולין. העברי. ספר שלישי. מהדורה חדשה ומתוקנת. הוצאת תעודה. 72 ע'. 8°.

449. מראה־נוף, שלמה ואליעזר שולין. ספר אמונים ל„העברי". ספר שלישי. מהדורה חדשה ומתוקנת. 48 ע'. 8°.

450. פועלי ציון. ...יובל פייערונג, 45 יאָר פועלי ציון צווייג איינס. 1905—1950. 20 ע'. מוד'. 8°.

423. אידישער פאָלק כאָר. 35 יאָר כאָר געזאַנג 1914—1949. 111 ע'. מוד'. 4°.

424. האקדמיה היהודית בשיקגו. זכרונות תש"ט. יצא לאור על ידי האקדמיה היהודית בשיקגו. 70 ע' עברית ואנגלית. 4°.

425. ארבעטער רינג. 45 יאָרי קער יובילי ארבי־טער בילדונג פאראיין, ברענטש 65... 1904—1949. 44 ע'. מוד'. 8°.

426. ארבייטער רינג. דעבס ברענטש 328. 40 יאָרי גער יובילעאום פון בעבעל דעבס ברענטש 238 ארבייטער רינג. 24 ע'. מוד'. 8°.

427. דרוזדוב, נחמן. דער ווידערגעבורט פונעם אידענטום. שטריכען און בילדער פון דייטשן אידישן לעבן אין פערצנטן, פופצנטן און זעכצנטן יאָרהונדערט. ארויסגענעבן מיט דער הילף פון שיקאָגער שטאָט קאָמיטעט אידיש נאַציאָנאַלער ארבעטער פאַרבאַנד. פ"ג 5. מ. שטיין. 123 ע'. 8°.

428. הורוויץ, יעקב. גדולת יעקב. חזיוני נער. חלק שלישי ארבע מערכות. קינדער דראַמעס. 4 אקטן. 48 ע'. 8°.

429. הפועל המזרחי. השופר. תורה ועבודה. 12 ע' עברית. 31 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

430. טאלטשין, משה. עטליכע דערציילונגען. 16 ע'. 8°.

431. יידישער פראָטערנאַלער פאָלקס אָרדן. אלמאנאך פון די יידישע קינדער שולן. 88 ע'. מוד'. 8°.

432. מדרשה ללמודי היהדות. ספר השנה של תלמידי המדרשה ללמודי היהדות. העורכים: משה כהן ואיסר שקולניק. 17 ע' עברית. 31 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

433. פעדעראציע פאר פוילישע אידן. פוילישער אידן. פונפצנטער יאָרבוך. נעווידמעט דעם ליכטיגען אַנדענק פון ... אלבערט בראון. רעדאקטירט פון מאָרים שוואַרץ. ארויסגענעבן פון דער פעדע־ראציע פאר פוילישע אידן. שיקאָגא דיסטריקט. 23 ע' יידיש. 16 ע' אנגלית. מוד'. 8°.

434. שולנער, דאָרא. אסתר. ארויסגענעבן פון דעם דאָרא שולנער בוך קאָמיטעט. 102 ע'. 8°.

1950

435. האקדמיה היהודית בשיקגו. זכרונות. עברית ואנגלית. 75 ע'. 4°.

409. הפועל המזרחי. ה ש ו פ ר. עתון ליטים נוראים. 13 ע' עברית. 33 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

410. יידישער פראטעסטאנטישער פאלקס קאלענדאר פון די יידישע קינדער שולן. 80 ע'. מוד'. 8°.

411. כהן, אברהם יעקב. א ו צ ר ה ת ה ל י ם. הלכה ואגדה. יום שני. חלק שני. 384, 6 ע'. 8°. נדפס בניו יורק.

412. לאמזער יאנג מענס העלפינג סאסייעטי. ל א מ ז ע ר י ו ב ל־ ב ו ך 1908—1948. ארויסגענעבן לכבוד דעם פערציק יאריקן יובל . . . רעדאקטירט פון דר. א. מארגאלין, א. ראזענטאל, אביגדור טשעסס. 119 ע'. מוד'. 8°.

413. לבדי, שלמה. ש ו ו ע ל ן. א טריל־אגיע אין 3 בענדער. פ"ג „יחידים". 8°.

414. מדרשה ללמודי היהדות. ס פ ר ה ש נ ה של תלמידי המדרשה. העורכים: ברכה גרינברג־פקס ומאיר פרידמן. 24 ע' עברית. 71 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

415. מילטאן, מאקס. ל י ע ד ע ר. פ"ג „אידישער ווענ". 96 ע'. 8°.

416. עפשטיין, חיים פישל. ת ש ו ב ה ש ל מ ה. שו"ת. ח"א על אורח חיים ויורה דעה. הוצאה שניה. (נדפס בפעם הראשונה בשנת תרע"ד בפיעטרקוב). 148 ע'. 4°.

417. פינסקער ברענטש 252. וואַרקמענס סערקעל. 40 יאריקער יובי־ ליאום סוואוועניר. 1908—1948. 44 ע'. מוד'. 8°.

418. ריבאק, אפרים אליהו. א ב ו ק ה. ראשי תבות פאקעל. העב־ רייאישע און אידישע ר"ת אין א פאפולארען אידיש. 85 ע'. 5¼×7½.

419. שא, בן ציון. נ ע ק ל י ב ע נ ע ל י ד ע ר. 333 ע'. 8°.

420. שוגערמאן, לואיס. צ ע ר א ו ן ה א פ ע נ ו נ נ. דר. דאלניק צווייג א. נ. א. פ. 208, 7 ע'. 8°.

421. שלום עליכם פאלק אינסטיטוט. ש ו ל־ פ י נ ק ס. ארויס־ געגעבן פון שלום עליכם פאלק אינסטיטוט לכבוד דעם 20 יובל, 1926—1946. רעדאקטירט פון י. ח. פאמעראנץ, יודל מארק . . . שער בלאט נעצייכנט פון טאדרעם נעלער. 674 ע'. 8°.

1949

422. אידיש נאציאנאלער ארבעטער פארבאנד. 35 י א ר א י ד י ש נ א צ י א נ א ל ע ר א ר ב ע ט ע ר פ א ר ב א נ ד א י ן ש י ק א ג א. ארויסגענעבן פון שטאט קאמיטעט. 60 ע' יידיש. 20 ע' אנגלית. מוד'. 8°.

394. הפּועל המזרחי. ה ש ו פ ר. עתון לימים נוראים. 9 ע׳ עברית. 24 ע׳ אנגלית. מוד׳. 4°.

395. יוזינט, מאיר. ב ל ו ט י נ ע ל י ע ד ע ר. קרבן פון א לעבעדיגען עדות. 30, 3 ע׳. 8°.

396. כהן, אברהם יעקב. א ו צ ר ה ת ה ל י ם. הלכה ואגדה. יום ראשון. חלק א׳. 393, 7 ע׳. 8°. נדפס בניו יורק.

397. לאָדזשער און אומגעגענט פאראיין. ח ו ר ב ן ל א ד ז ש. 6 יאָר נאָצי גיהנום. 73 ע׳. מוד׳. 8°.

398. מאַנדעלמאַן, מ. ד י נ צ ח י ו ת פ ון א י ד י ש ן ג י י ס ט. אלוועלטלעבער יידישער קולטור קאָנגרעס. 23 ע׳. 16°.

399. מדרשה ללמודי היהדות. ס פ ר ה ש נ ה ש ל תלמידי המדרשה ללמודי היהדות. העורכים: רחל טברסקי ודבורה שלוביץ. 27 ע׳ עברית. 52 ע׳ אנגלית. מוד׳. 4°.

400. מזרחי. ע ל ה מ ש מ ר. בטאון נוער המזרחי בשיקגו. שנה א׳. גליון א׳ תשרי. גליון ב׳ כסלו.

401. ניקאָלאַיעוויר אונטערשטיצונג פאראיין. י ו ב ל ב ו ך. אַרויס־געגעבן לכבוד דעם צוואנציק יאָריקן יובל... 1927—1947. 214 ע׳. מוד׳. 8°.

402. פעדעראַציע פון פוילישע אידן. פ ו י ל י ש ע ר א י ד. פערצנטער יאָרבוך. רעדאקציע קאָמיטעט: אלבערט בראון, מאָרים פישמאן, מאָרים שוואַרץ. 31 ע׳ יידיש. 9 ע׳ אנגלית. מוד׳. 4°.

403. קליימאן, חנה. נ ט פ י ם. שירים. הוצאת המדרשה ללמודי היהדות. 41 ע׳. 12°.

1948

404. אידישער פאָלק כאָר. 3 4 י א ר כ א ר ג ע ז א נ ג. 99 ע׳. מוד׳. 4°.

405. האקדמיה היהודית בשיקגו. ז כ ר ו נ ו ת. יוצא לאור ע״י מסיימי האקדמיה היהודית בשיקגו. 13 ע׳ עברית. 82 ע׳ אנגלית. מוד׳. 8°.

406. אַרבעטער רינג. א ר ב ע ט ע ר ר י נ ג י ו נ ג נ ט י א ר־ב ו ך. 1947—1948. יידיש ואנגלית. 80 ע׳. מוד׳. 4°.

407. אַרבעטער רינג. מאהליוועך (מאָהיליוועך) ברענטש. 4 0 י א ר י־ק ע ר י ו ב י ל י י א ו ם ס ו א ו ע נ י ר... ברענטש 176 1908—1948. 34 ע׳. מוד׳. 8°.

408. גיציס, מ. ל י ט ע ר א ר י ש ע ז א מ ל ו נ ג ע ן v. רעדאק־טירט: מ. גיציס, שלמה שוואַרץ. 242, 1 ע׳. 8°.

עסייען, פאעמעס און באגריסונגען לכבוד דעם 10 יאריקן יובילעאום... 151 ע' יידיש. 109 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

380. יידיש נאציאנאלער ארבעטער פארבאנד. שלום עליכם צווייג 102. 30 יאריקער יובילעאום. 1916—1946. רעדאקטאר ב. בראדעצקי. יידיש ואנגלית. 58 ע'. מוד. 8°.

381. יידישער פראטערנאלער פאלקס ארדן. אלמאנאך פון די יידישע קינדער שולן... 84 ע'. מוד'. 8°.

382. לאדזשער פעראיין און אומגעגענד. ערשטער יובילי. 18, 86 ע'. מוד'. 8°.

383. מדרשה ללמודי היהדות. ספר השנה של תלמידי המדרשה ללמודי היהדות. העורכים: נחום נאלב ולאה פרלשטיין. 22 ע' עברית. 30 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

384. סיימאן, חיים לייזער. אווינקל אין דער וועלט. 148 ע'. 8°.

385. ריבאק, אפרים אליהו. אמרי אבות. היסטאריש אבהאנדלונגען וועגען די לערערס אין פרקי אבות... 381 ע'. 8°.

386. שולנער, דאר. מילטשין און אנדערע דערציילונגען. 167 ע'. 8°.

1947

387. אידישער פאלק כאר. 33 יאר געזאנג. יהודה המכבי. רעדאקציע: ב. לעווקאוויטש, י. מאלעק און י. פרידמאן. 90 ע'. מוד'. 4°.

388. אסטראווצער הילף סאסייעטי. צענטער יובילי באנקעט. 70 ע'. מוד'. 8°.

389. האקדמיה היהודית דשיקגו. זכרונות. יוצא לאור ע"י המסימים של האקדמיה היהודית דשיקגו. 17 ע' עברית. 83 ע' אנגלית. מוד'. 8°.

390. ארבעטער רינג. ארבעטער רינג יובנט יאר־בוך. 1946—1947. 74 ע'. מוד'. 8°.

391. ארבעטער רינג. ביאליסטאקער ברענטש. 40 יאריקער יובילעאום פייערונג ביאליסטאקער ברענטש 127... 1907—1947. 50 ע'. מוד'. 8°.

392. גיצים, מ. ליטעראריש זאמלונגען IV. רעדאקטירט מ. גיצים, שלמה שוואַרץ. 340 ע'. 8°.

393. גיצים, מ. מאמערד. פ"נ „ליטעראריש זאמלונגען". 206 ע'. 8°.

365. מראה־נוף, שלמה ויוסף ליבנזון. מועדי ישראל. מקראה לשנה ה. מחזור ד. הוצאת ועד החנוך היהודי בשיקגו והסתדרות המורים העברים במערב התיכון. 152 ע'. 8°.

366. ניגער, ש. אונדזער רעכט צו האבען ספקות. וועגען דעם חרם פון אגודת הרבנים אויף רבי מרדכי קאפלאן מיט אן אריינפיר. פ"ג ל. מ. שטיין. 18 ע'. 8°.

367. פאלישוק, יצחק. די אנטוויקלונג פונם איי־ראפעאישן דענקען און דער אידישער ביי טראג. ערשטער באנד. שיקאגאר קאמיטעט פון אידיש־נאציאנאלען ארבעטער פארבאנד. פ"ג ל. מ. שטיין. 388 ע'. 8°.

368. פאלישוק, יצחק. כהנ"ל. צווייטער באנד. פ"ג ל. מ. שטיין. 500 ע'. 8°.

369. שטיינער, מ. (שם, מ.) צחוק בדמע. חרוזים סטיריים. הוצאת זיוו. 64 ע'. 8°.

1946

370. אידישער פאלק כאר. 32 יאר געזאנג. 89 ע'. מוד'. 4°.

371. אמעריקאנער פעדעראציע פון פוילישע אידן. פוילישע איד ן. 41 ע' יידיש. 16 ע' אנגלית.

372. האקדמיה היהודית בשיקגו. זכרונות. יוצא לאור ע"י המסיימים. 13 ע' עברית. 66 ע' אנגלית. 8°.

373. ארבעטער רינג. אונדזער יובילעט. געזאמלטע ארבעט פון שיקאגאר ארבעטער רינג מיטל־שול און עלעמענטאר שול. רעד. ב. גראבארד... 198 ע'. 8°.

374. ארבעטער רינג. אויפן שוועל. לכבוד דעם צען יאריקן יובילי פון לאגאן סקווער ארבעטער רינג שול... רעדאקציע קאלעגיע: א. פראוואטינער, מ. גייער, א. אייזנמאן. 28 ע'. מוד'. 8°.

375. ארבעטער רינג. ארבעטער רינג „יחידים קאמ־פיין יאר־בוך". יידיש ואנגלית. 82 ע'. מוד'. 4°.

376. גורוב, יעקב. מיומים. המחנכים והסופרים העברים במערב התיכון. הסתדרות המורים במערב התיכון. 48 ע'. 8°.

377. ניציס, מ. ליטעראריש זאמלונגען III. רע־דאקטירט פון מ. ניציס און מאטעם דייטש. 347 ע'. 8°.

378. הפועל המזרחי. השופר. עתון לימים נוראים. עברית ואנגלית. 52 ע'. מוד'. 4°.

379. יידיש נאציאנאלער ארבעטער פארבאנד. 10 יאר דר. מ. דאלניק ברענטש. אפהאנדלונגען, ארטיקלען,

353. מדרשה ללמודי היהדות. ספר השנה של תלמידי המדרשה ללמודי היהדות. העורכת: חנה פרייל. 14 ע' עברית. 32 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

354. מראה-נוף, שלמה ויוסף ליבנזון. מועדי ישראל. מקראה לשנה ד. מחזור ג. הוצאת ועד החינוך היהודי בשיקגו והסתדרות המורים העברים במערב התיכון. 121 ע'. 8°.

355. רויזענבלאַט, ה. מיין לידטיגע נסיעה. צייכענונגען פון טאדרעם געלער. פ"ג ל. מ. שטיין. 170 ע'. 8°.

356. רויזענבלאַט, ה. אדמ'ס קינדער. ארויסגעגעבן פון ה. רויזענבלאַט בוך קאמיטעט. לאס אנגעלעס. פ"נ ל. מ. שטיין. 126 ע'. 8°.

357. ריעגער, טשארנע. דער געזאנג פון מיין הארצען. אויטאביאגראפיע. לייבאר וואירלד פרעסס. 48 ע'. 8°.

1945

358. אמעריקאנער פעדעראציע פון פוילישע אידן. פוילישע אידן. ארויסגעגעבן פון שיקאגאר דיסטריקט אמעריקאנער פעדעראציע פון פוילישע אידן. רעדאגירט פון י. טיגעל. 26 ע' יידיש. 10 ע' אנגלית. מוד'. 8°.

359. ארבעטער רינג. ארבעטער רינג יאר-בוך 1944—1945. יידיש ואנגלית. 92 ע'. מוד'. 4°.

360. בראדעצקי, ב. קעמפער און בויער. ביאגראפישע עסייען וועגען עטלעכע ארבייטער פירער אין א"י. ארויסגעגעבן פון שלום עליכם, משה העס צוויג ביים יוד. נאצ. ארבעטער פארבאנד אין שיקאגא. 45, 1 ע'.

361. הפועל המזרחי. השופר. עתון לימים נוראים. עברית ואנגלית. 60 ע'. מוד'. 4°.

362. יידיש נאציאנאלער ארבעטער פארבאנד. יאר-בוך תש"ה—1945. רעדאקציע: מ. אלטמאן, ה. גודמאן, ז. שעווינסקי. 23, 88 ע'. מוד'. 8°.

363. יידישע פראטערנאלע פאלקס אַרדן. אלמאנאך פון דיידישע קינדער שולן פון... צו דעם זעכצענטן יאר-עכן קינדער קאנצערט... 71 ע'. מוד'. 4°.

364. מדרשה ללמודי היהדות. ספר השנה של תלמידי המדרשה ללמודי היהדות. העורכת: רחל נדוף. 19 ע' עברית. 56 ע. אנגלית. מוד'. 4°.

338. גיצים, מ. לימערישע זאמלונגען ו, רעדאקטירט פון מ. גיצים, מאטעס דייטש. 406 ע'. 8°.

339. היימאן, מרדכי אריה. דיקדוקי ספרים של הרב היימאן. על שתי מסכתות נדרים ונזיר. עם מבוא מאת שאול ליברמן. 78, 99, 6 ע'. 4°.

340. הפועל המזרחי. הד הפועל המזרחי. עתון לימים נוראים. 56 ע'. מוד'. 4°.

341. מדרשה ללמודי היהדות. ספר השנה של תלמידי המדרשה ללמודי היהדות. העורכת: שרה חדש. 24 ע' עברית. 37 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

342. מראה־נוף, שלמה ויוסף ליבנזון. מועדי ישראל. מקראה לשנה ב. מחזור א. הוצאת ועד החינוך היהודי במערב התיכון. מנוקד ומצוייר בצירוף תוי זמרה. 52 ע'. 8°.

343. מראה־נוף, שלמה ויוסף ליבנזון. מועדי ישראל. לשנה ג. מחזור ב. 84 ע'. 8°.

344. מראה־נוף, שלמה ואליעזר שולין. העברי. ספר שלישי. מקראה לילדים מתחילים. הוצאת „תעודה". 96 ע'. 8°.

345. מראה־נוף, שלמה ואליעזר שולין. ספר אמונים ל„העברי". ספר שלישי.

346. סאקאלאווער הילפס קאמיטעט. דער סאקאלאווער. רעדאגירט פון משה מאנדעלבוים. 70 ע'. מוד'. 8°.

347. פראוואטינער, אברהם. יום טוב פיעסן. פ"ג „ארבעטער וועלט". 142 ע'. 8°.

348. שטינבערג, יהודה. בימים ההם. מקוצר ומעובד ע"י שלמה מראה־נוף ומשה זלסקי. ועד החינוך היהודי בשיקגו... מנוקד. 54 ע'. 8°.

1944

349. אידישער פאלק כאר. 30 יאר געזאנג 1914—1944. ארויסגענעבן צום דרייסיק יאריקן יובילי פון שיקאגער אידישן פאלק כאר... רעדאקציע ק. וואסערמאן, ש. סעקולאר... 137 ע'. מוד'. 4°.

350. ארבעטער רינג. ארבעטער רינג יאר בוך 1943—1944. יידיש ואנגלית. 98 ע'. מוד'. 4°.

351. גיצים, מ. לימערישע זאמלונגען וו. רעדאקטירט מ. גיצים, מאטעס דייטש. 238 ע'. 8°.

352. הפועל המזרחי. עתון לימים נוראים. עברית ואנגלית. 56 ע'. מוד'. 4°.

323. בית המדרש לתורה. ספר היובל דישיבת בית מדרש לתורה למלאת שנת העשרים להוסדה. התרפ"ב—התש"ב. 32 ע' עברית ויידיש. 259 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

324. בית המדרש לתורה. ספר היובל... הוצאה ב'. 15 ע' עברית ויידיש. 67 ע' אנגלית. 4°.

325. טקאטש, מ. נח'ס קאסטן. פ"ג מ. צעשינסקי. 112 ע'. 8°.

326. מדרשה ללמודי היהדות. ספר השנה של תלמידי המדרשה ללמודי היהדות. העורך: ש. קמינקר. „גלובום". 16 ע' עברית. 1, 55 ע' אנגלית. 4°.

327. מראה-נוף, שלמה ואליעזר שולץ. העברי. ספר שני. הוצא מטעם הסתדרות המורים במערב התיכון. 95, 1, ע'. 8°.

328. מראה-נוף, שלמה ואליעזר שולץ. ספר אמונים ל„העברי". ספר שני.

329. מראה-נוף, שלמה. מפרחי הארץ. סיפורים ואגדות. מנוקד ומצוייר. 71 ע'. 24°.

330. קראוויץ, נ. (נפתלי בן הרב). תורה-לערנען ביי אידן. א קורצע אפשאצונג פון תורה-לערנען ביי אידן. ערשטע ברשור. פארלאג „אידיש וויסן". 32 ע'. 8°.

331. ריבאק, אפרים אליהו. ילקוט אליהו. א זאמלונג וועגען קדיש... (ענטהאלט) ילקוט אליהו ולוח אליהו. 77, 25, 18, ע'. 8°.

332. שולנער, דארא. אזוי האט עס פאסירט. 1922—1950. ראדאמישלער ליידים אוקזילערי. 108 ע'. 8°.

333. שקאלניק, ב. ארטאדאקסישער נעדאנק וועגען רעליגיע. ארויסגעגעבן דורך דער אידישער פאראיין פון פראפאגאנדא פאר ארטהאדאקסיע. 16 ע'. 8°.

1943

334. ארבייטער רינג. פערציג יאריגער יובילעאום. סואוועניר פון שיקאגער ארבעטער רינג ברענטש צוויי און דרייסיג. 1903—1943. 50 ע'. מוד'. 8°.

335. ברודעצקי, ב. חמשה סיפורים לשנה ב. מנוקד ומצוייר. הוצאת „תעודה". 16 ע'. 8°.

336. גורוב, יעקב. מיתודיקה להיסטוריה. ספר-עזר למורים בלימוד ההיסטוריה בבתי-ספר עבריים אלמנטריים. 60 ע'. 8°.

337. ניצים, מ. דער וועג צום בארג. פ"ג „ליטעראריש זאמלונגען". 249 ע'. 8°.

309. זשיטלאָווסקי, חיים. די בית שמאי און בית הלל. א צוטראג צו דעם גייסטיקן קאמף פון דעם יידישן פאָלק פאר זיין עקזיסטענץ. ארויסגענעבן פון דעם שיקאגאָ מיטל־ראיאָן יידישע קולטור געזעלשאפט. 47 ע'. 8°.

310. מדרשה ללמודי היהדות. ספר השנה של תלמידי המדרשה ללמודי היהדות. עורך: לוי יצחק קרופניק. 15 ע' עברית. 25 ע' ענגלית. 4°.

311. מראה־נוף, שלמה ומשה זלסקי. העם וגבוריו. מקראה למתלמדים בוגרים ולתלמידי הכתות העליונות בבית הספר העברי. הוצאת ועד החינוך היהודי בשיקאגאָ והסתדרות המורים במערב התיכון. מנוקד. 96 ע'. 8°.

312. מראה־נוף, שלמה ויוסף לבנזון. ספר החנכה של העברי הקטן. הוצאת ועד החינוך בשיקגו והסתדרות המורים במערב התיכון. 41 ע'. 8°.

313. מועצת הרבנים דשיקגו. סדורי. 108 ע'. 8°.

314. פועלי ציון קאנג. ...60־טען יובילעאום... 68 ע'. מוד'. 8°.

315. קאדער, באָרים. דער וואכונג. צווייטע אויפלאגע. „ארבעטער וועלט". 105, 7 ע'. 8°.

316. קאמייקא, זלמן ברוך. העולם הצבוע. מעשים שהיו. תרגם מיהודית יוסף ליבנזון. 79 ע'. 16°.

1942

317. אידישער פאָלק כאָר. 28־טער יובילי... 16 ע'. יידיש. מוד'. 4°.

318. אינטערנאציאָנאלער ארבעטער אָרדן. אלמאנאך פון די יידישע קינדער שולן... 56 ע'. מוד'. 4°.

319. ארבעטער רינג. איבערגאנג. געזאמעלטע ארבעטען פון שיקאגאר ארבעטער רינג מיטל שול און עלעמענטאר שול תלמידים. רעדאקציע: ב. גראבארד, ש. סימקין, י. ברען, ס. בראדסקי. 142 ע'. 8°.

320. ארבעטער רינג. ארבעטער רינג שול און יוגנט יאָרבוך. יחידים קאמפיין 1942—1943. 14 ע' יידיש. 18 ע' אנגלית. מוד'. 8°.

321. אנשי ליבאוויטש. חג היובל קאנג. אנשי ליבאוויטש. התרנ"ג—התש"ג. 1892—1942. 80 ע'. מוד'. 8°.

322. אנשי שלום. עוללות אנשי שלום. ספר המסיימים. „גלאָבוס". 30 ע'. מוד'. 8°.

1941

296. אהרונוביץ, ד. לוחות־הדקדוק. דקדוק לשוננו על פי לוחות נטיה עם שמות ופעלים לדגמה ומנחי הדקדוק בתרגום אנגלי. הוצאת האחים גודמן. 56 ע'. 8°. נדפס בסט. לואים.

297. אהרונוביץ, ד. שבילי הדקדוק. 140 ע' 8°. נדפס בסט. לואים.

298. אידישער פאלק כאר. 7 2־טער יובילי אידישער פאלק כאר... 56 ע'. מוד'. 4°.

299. אינדעפענדענט סאטאנאווער אונטערשטיצונגס פאראיין. סואוועניר ארויסגעגעבן צום פינף און צוואנציק יאריקן יובילעאום... 1916—1941. לייבאר וואירלד פרעסס. יידיש ואנגלית. 70 ע'. מוד'. 8°.

300. אינטערנאציאנאלער ארבעטער אָרדן. אלמאנאך פון די יידישע קינדער שולן... צום עלפטן יובילי קאנצערט... 91 ע'. מוד'. 4°.

301. אמעריקען־סאקאלאווער אינדעפענדענט פאראיין. פערציק יאר סאקאלאווער אין שיקאגא. לכבוד דעם 30 יאריקן יובילעאום... משה מאנדעלבוים, רעדאקטאר. יידיש ואנגלית. 264 ע'. מוד'. 8°.

302. ארבייטער רינג. דער בעזים. 41־טע קאנווענשאן. רעדאגירט פון בען פרישוואסער. ארויסגעגעבן פון דער „בעזים" אסאסיאישאן. 16־טער יארגאנג... 12 ע'. 4°.

303. בן־אהרנין. אברמיה. האותיות והציורים ע"י אהרן ליב קרלין. „ארגום". 168 ע' עברית. 168 ע' אנגלית. 4°.

304. בן־ארי. הבימה. אינלייטונג פון דר. מוקדוני. צווייטע פארגרעסערטע אויפלאגע. פ"ג ל. מ. שטיין. 404 ע'. 8°.

305. בראנשטיין, יחזקאל, א. מ. אימפרעסיעס פון א ליינער. עסייען און איינדרוקן פון ביכער. פ"ג מ. צעשינסקי. 158 ע'. 8°.

306. גארעליק, ל. ארום אונדז. לידער. ראובן ברייטין איקוף קלוב מיט דער הילף פון די פרויען לייען קרייזן ביים איקוף. 125 ע'.

307. גורוב, יעקב. מיתודיקה לדקדוק. ספר־עזר למורים בלימוד הדקדוק בבתי־ספר עבריים אלמנטריים. 36 ע'. 8°.

308. דייטש, מאטעס. צוויישן ימען און פלאמען. אכט פאעמען — אייביגע פראבלעמען, 1937—1941. פ"ג מ. צעשינסקי. 78 ע'. 8°.

283. טאלטשין, משה. דעם ווינט אנטקעגן. פ"ג מ. צעשינסקי. 87 ע'. 8°.

284. מדרשה ללמודי היהדות. ספר השנה של תלמידי המדרשה ללמודי היהדות. המערכת: ש. קמינקר וח. זלסקי. 17 ע' עברית. 39 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

285. מדרשה ללמודי היהדות. עלים. בימה לבעיות נוער עברי. המוציאים מסימי המדרשה ללמודי היהדות בשיקגו. חוברת א. 7 ע' עברית. 9 ע' אנגלית. 4°.

286. מילער, ישראל. דער אמת פון אמעריקאנער רבנות־פעלד. פינף דרשות פאַרן בעסערן אידישן לעזער. ערשטע סעריע. 38 ע'. 8°.

287. מראה־נוף, שלמה. מגלת היגון והנחם. מבחר שירים מתוך עתוני ארץ ישראל ואמריקה על סבלות היהודים במלחמה. ליקט וסידר שלמה מראה־נוף. הוצאת ההסתדרות העברית בשיקאגו. 16 ע'.

288. מראה־נוף, שלמה ויוסף לבנזון. מגלת פורים של ה„עברי הקטן". הוצאת ועד החנוך בשיקגו והסתדרות המורים במערב התיכון. 45 ע'. 8°.

289. מראה־נוף, שלמה ואליעזר שולין. העברי. ספר ראשון. מקראה לילדים מתחילים. הוצאת ההסתדרות המורים במערב התיכון. 132 ע'. 8°.

290. מראה־נוף, שלמה ואליעזר שולין. ספר אמונים ל„העברי". ספר ראשון. הוצא מטעם „הסתדרות המורים במערב התיכון". 77 ע'. 8°.

291. פעדעראציע פון אידישע טרייד יוניאַנס פון שיקאַגאַ. 35 יאָר קער יובילעאום... 36 ע'. מוד'. 4°.

292. פרלשטיין, משה אהרן. חג היובל לפעולתו הצבורית, החנוכית והתרבותית של הרבני משה אהרן פרלשטיין. נערך ע"י מוקיריו, מעריציו, אוהביו ומכבדיו. 40 ע'. מוד'. 8°.

293. פרייהייט געזאַנג פאראיין. 26־טער יובילי. יידיש ואנגלית. 40 ע'. מוד'. 4°.

294. שאפירא, יצחק. שפיל און לערן שפריכווערטער. לאטא פאר שול און היים. ...באשטייט פון 25 שפיל טאבעלאך, 60 אויסרופסקארטלעך מיט א באזונדער שפריכווארט. פ"ג ל. מ. שטיין.

295. שוואַרץ, שלמה. אמערקא. לידער. פ"ג מ. צעשינסקי. 143 ע'. 8°.

270. פאמעראנץ, פעסי הערשפעלד. רויטער טויב. נעצייכנט און אויסגעשטעלט פון טאדרעם געלער, פ"ג ל. מ. שטיין. 130, 5 ע'. 8°.

271. פראוואטינער, א. יהודה המכבי. היסטאָרישע אָפערעטע אין 3 אקטן. אידישע יונגט ביב. פ"ג מ. צעשינסקי. 23 ע'. 8°.

272. פרייהייט געזאנג פאראיין. פינפאונצוואנציק יאָר פריהייט געזאנג פאראיין 1914—1939. פערטל יאָרהונדערט פרייהייט געזאנג פאראיין. ארויסגענעבן צום 25 יאָריקן יובילֿיי קאָנצערט... 99 ע'. מוד'. 4°.

273. קאדער, באָרים. דערוואכונג. א דראמע אין 3 אקטן פון דעם אידישן לעבן אין נאצי דייטשלאנד. שער בלאט פון טאדרעם געלער... פ"ג „ארבעטער וועלט". 105, 4 ע'. 8°.

274. תלמוד תורה יבנה. הוצאת יובל לשנת העשרים וחמש לקיומו. התרע"ד—התרצ"ט. גלאָבוס. עברית ואנגלית. 128 ע'. מוד'. 4°.

1940

275.* ארבעטער רינג. אמאל און היינט. עסייען־זאמלונג פון מיטגלידער תלמידים ביים ארבעטער רינג. רעדאקטירט פון ב. גראבארד און א. פראוואטינער.

276. באבינסקי, י. וואס איז אזוינס יידישקייט און אנדערע עסייען. 167 ע'. 8°.

277. באבינסקי, י. פרינציפן־דערקלערונג פאר דער יידישער רעליגיעז עטישער געזעלשאפט. 1, 13 ע'. 8°.

278. ביאליק, חיים נחמן. אגדת שלשה וארבעה. ערוך ע"י שלמה גולדמן. ספריה למתלמדים, ספר ה. הוצאת המדרשה לגמודי היהדות. מנוקד. 282 ע'. 16°. נדפס בפילדלפיה.

279. בראנשטיין, יחזקאל, א. מ. לידער פון א וואנא־בא ונד. פ"ג מ. צעשינסקי. 128 ע'. 8°.

280. דייטש, יצחק. (איש יהודי). ספר גיא ההרגה. נדפס במערכת קול שובר ארזים. 88 ע'. 8°.

281. דרוזדוב, נחמן. אחד־העם. שטריכן פון זיין לעבן, כאראקטער און שאפונג. פ"ג „גלאָבוס". 233, 4 ע'. 8°.

282. ווייגשטיין, משה. פון מיין גארטן. לידער. אריגינעלע צייכענונגען פון דוד בעקער. אלטשולער'ס פארלאג. 2, 70 ע'. 8°.

---

275. ייוא בלעטער, כרך י"ח סעפט. אקט., 1941. ע' 115.

טעטיקייט. רעדאקטירט פון י. ח. פֿאַמעראַנץ און א. פּראַוואטינער. שער בלאַט און באַצירונגען פון טאדרעס גע'לער. 258, 4 ע'. 8°.

1939

256. אידישער ארבעטער קאָמיטעט. ל'אזט זיי ניט אומ־קומען. 80 ע'. 4°.

257. ארבייטער רינג. דעבס ברענטש 328. 30 יאָריגער יובי־ל'עאום. 1909—1939. 28 ע'. מוד'. 8°.

258. ארבייטער רינג. מיוואוד ברענטש 319. סואוועניר געווידמעט דעם דריסיג יער ל'יכען יובי־ל'עאום פון ברענטש 319. 1909—1939. ל'ייבאָר וואירל'ד פּרעסס. יידיש ואנגל'ית. 34 ע'. מוד'. 4°.

259. באָגדאַנסקי, משה. ל'עצטע ק'לאַנגען. ל'ידער. „אַר־בעטער וועל'ט". 69, 2 ע'. 8°.

260. גיצים, מ. בטחון. דראמען. פ"ג מ. צעשינסקי. 143 ע'. 12°.

261. הירשביין, פּרץ. מאנאל'אגן. פ"ג ל'. מ. שטיין. 136 ע'. 8°.

262. טקאַטש, מ. אין שאטן פון דיר. פ"ג מ. צעשינסקי. 64 ע'. 8°.

263. מאַרקום, ישראל. געק'יבענע פּערל' פון אונזער ק'ל'טור־אוצר. באנד 1, בראשית, שמות, ויקרא. פ"ג מ. צעשינסקי. 257 ע'. 8°.

264. מדרשה ללמודי היהדות. ספר השנה ש'ל תל'מידי המדרשה ל'למודי היהדות. העורך: שמוא'ל קמינקר. 27 ע' עברית. 38 ע' אנגל'ית. מוד'. 4°.

265. סולודאר, אברהם. שירים. בצרוף תול'דותיו ודברי הערכה ע'ליו בעריכת מנחם ריבול'וב. הוצאת ההסתדרות העברית בשיקאגא. 96 ע'. 8°.

266. סיגעל, יעקב. 50 יאָר ל'עבן און טעטיגקייט. ל'ייבאָר וואירל'ד פּרעסס. 45 ע'. 8°.

267. פאזי, אריה. יוסף. א דראמאטישע פאָעמע אין דריי אקטן און פּראָזע. פ"ג מ. צעשנינסקי. 199 ע'. 8°.

268. פאלישוק, יצחק. די אנטוויקל'ונג פון באוואסט־זיין אין דער פּראָצעס וויסען. א רעאל'יס־טישע בעטראכטונג פון דער וועל'ט און פון דעם מענטש'ען וויסן. ערשטער באנד. פ"ג מ. צעשינסקי. 15, 336 ע'. 8°.

269. פאלישוק, יצחק. כהנ"ל. צווייטער באנד. 432 ע'. 8°. נדפסו בניו יורק.

242. בית הכנסת אנשי קאברין. ספר היובל של בית הכנסת אנשי קאברין. צענטער יובילעאום בוך. 15 ע'. מוד'. 8°.

243. דייטש, יצחק. (איש יהודי). ימין שקר. השוחטים חוטאים. הקהלה שכולה. הרבנים שקרנים. נדפס במערכת קול שובר ארזים. 104 ע'. 8°.

244. היברו פראגרעסיוו בענעפיט און עדיוקיישיאנאל סאסייעטי. 25 יאריקער יובילעאום 1913—1938. יידיש ואנגלית. 40 ע'. 8°.

245. טענענבוים, ש. דער ספינקס. ראמאן. ארויסגענעבן דורכ'ן שיקאגא'ר „אידישען קוריער". 179 ע'. 12°.

246. מדרשה ללמודי היהדות. ספר השנה. של תלמידי המדרשה ללמודי היהדות בשנת הבר מצוה תרפ"ה—תרצ"ח. העורכת ח. שפירא. 24 ע' עברית. 32, 1 ע' אנגלית. 4°.

247. עטרת ציון קאנג. צוועלפטער אניווערסארי זשורנאל פון עטרת ציון קאנג. קאמיוניטי צענטער און תלמוד תורה. יידיש ואנגלית. 94 ע'. מוד'. 8°.

248. פאסטאוועך אמעריקאן פראג. אייד סאסייעטי. סאוועניר זשורנאל. ארויסגענעבן צום פינף און צוואנציג יאריגען יובילעאום, 1913—1938. 56 ע'. מוד'. 4°.

249. פינסקער ברענטש 252. ארבעטער רינג. דרייסיג יאריגער יובילעאום... 32 ע'. מוד'. 8°.

250. פראוואטינער, א. צוויי פורים שפילן. ליאלקעם. א פרייליכער פורים. אידישע יוגנט ביב. פ"ג מ. צעשינסקי. 24 ע'. 8°.

251. פרייהייט געזאנג פאראיין. 24-טער יובילי זשורנאל. 44 ע'. מוד'. 4°.

252. פרץ, יצחק ליבוש. ספורים. ערוך על ידי שלמה גולדמן. ספריה למתלמדים, ספר ד. הוצאת המדרשה ללמודי היהדות. מנוקד. 308 ע'. 16°. נדפס בפילדלפיה.

253. קודלאוויטש, ה. מ. מעת-לעת'ן. לידער. פ"ג מ. צעשינסקי. 71 ע'. 8°.

254. שוואַרץ, שלמה. בלוימאנטיק. צייכענונגען פון טאדרעס געלער. פ"ג ל. מ. שטיין. 111 ע'. 8°.

255. שלום עליכם אינסטיטוט. ל. מ. שטיין יובילי בוך. פינף און צוואנציק יאריקער יובילי פון קולטור-געזעלשאפטלעכער

231. מראה נוף, שלמה, עורך. ש י. מתנה לילדי ישראל באמריקה מאת חבר המורים. ערוך ע"י שלמה מראה נוף מטעם ההסתדרות המורים העברים במערב התיכון. 56 ע'. 12°. נדפס בניו יורק.

232. ניקאלאיעווער אונטערשטיצונג פאראיין. סאוועניר זשורנאל... לכבוד דעם צעהן יאריגען יובילעאום... 1927—1937. רעדאגירט פון איזראעל זאמאנסקי. גלאבוס פרינטינג קא. יידיש ואנגלית. 86 ע'. מוד'. 8°.

233. פינקעל, מאַרים. לעבן און מאטעריע. פון ענגליש דר. מאַרים פינקל און יעקב באבינסקי. „פילאזאפישע ביבליאטעק" 23 ע'. 8°.

234. רפופורט, י. ב. ספורי הסריה של המתלמד. וער החינוך העירוני. 30 ע'. 4°.

235. רעטשיצער און אומגעגענד הילפס פעראיין. 10-טער אניווערסארי באנקעט... 1927—1937. בלוי פרעסס. 57 ע'. מוד'. 8°.

236. שלום עליכם מיטל שול. אפן שיד-וועג. זאמלשריפט פון די גראדואירנדיקע תלמידים פון דער שלום עליכם מיטל שול. רעדאקטירט פון י. ח. פאמעראנץ און א. פראוואטינער. פ"נ ל. מ. שטיין. 41, 3 ע'. 8°.

1938

237. אַרבעטער רינג. אונזער יוגנט. געזאמלטע ארבעטן פון שיקאגער ארבעטער רינג מיטל שול תלמידים. רעדאקציע: מ. באגראנסקי, ב. גראבארד. ארויסגעגעבן פון שיקאגער ארבעטער רינג שול לכבוד דעם ערשטען ארויסלאז פון תלמידים. 5, 165 ע'. 8°.

238. אַרבעטער רינג. ארבעטער רינג שולן יחידים קאמפיין יאר-בוך. 92 ע'. מוד'. 4°.

239. אַרבייטער רינג. מאַהליווער ברענטש. 30 יאהריקער יוביליאום סאוועניר... ברענטש 176. 1908—1938. 24 ע'. 8°.

240. באגיש, זישע. כינעזישע איבערדיכטונגען. א באנד פון 54 לידער פון העכער דרייסיק כינעזישע דיכטער. פ"נ ל. מ. שטיין, מ. צעשינסקי. 3, 73 ע'. 12°.

241. בערקלי, דזשאַרדזש. דריי דיאלאגן צווישן היילאס און פילאנוס. פון ענגליש: דר. מאַרים פינקעל און יעקב באבינסקי. „פילאזאפישע ביבליאטעק". 243 ע'. 12°.

אביטוריענטן. רעדאקטירט י. ח. פֿאמעראַנץ. שלום עליכם פאלק אינסטיטוט. פ"ג ל. מ. שטיין. 4, 136 ע'. 8°.

1937

218. **אחד העם. אגרות ומאמרים.** ערוך ע"י שלמה גולדמן. ספריה למתלמדים ספר ג. הוצאת המדרשה ללמודי היהדות. מנוקד. 348 ע'. 16°. נדפס בפילדלפיה.

219. **אידיש נאציאנאלער ארבעטער פארבאנד. 25-טער יובי-ליי.** 40 ע'. מוד'. 4°.

220. **אינטערנאציאנאלער ארבעטער אָרדן. אונזער שול.** יערלעכער בוך ארויסגעגעבן פון די אידישע קינדער שולן פון אינטערנאציאנאלן ארבעטער אָרדן צום זיבעטן יערלעכן פרילינג קאנצערט. זיבעטער נומער. דזיי פרעסס. 68 ע'. מוד'. 4°.

221. **אסטראווסקי, א. יואב בן צרויה.** ביבלישע דראמע. פיר אקטן. צען בילדער. פ"נ מ. צעשינסקי. 63 ע'. 8°.

222. **באגדאנסקי, מ. פעלדער און זאנגען.** קינדער לידער. פ"ג „ארבעטער וועלט". 56, 1 ע'. 8°.

223. **בית המדרש לתורה. המעין.** יוצא לאור ע"י הסתדרות התלמידים... 14 ע' עברית. 27 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

224. **בן-ארי. הבימה.** איינלייטונג פון דר. א. מוקדוני. פ"ג ל. מ. שטיין. אילוס. 354 ע'. 8°. נדפס בניו יורק.

225. **דאווידמאן, שלמה (שלוימע). באנגעלאזענומער 25.** צייכענונגען פון דאוועד בעקער, מיכל ציפארין, י. טארטש און פאטאגראפיעס פון קעמפ קינדערלאנד. ארויסגעגעבן פון פארלאג „זונאויפגאנג". דזשיי פרעסס. 103 ע'. 8°.

226. **לייוויק, ה. לידער פון גן עדן, 1932—1936.** פ"ג מ. צעשינסקי. 157, 2 ע'. 8°.

227. **מאלאדאווסקי, קאדיע. אין לאנד פון מיין געביין.** פ"ג ל. מ. שטיין. 91 ע'. 8°.

228. **מאלץ, שאול. לידער פון ברויט און זאלץ.** שער בלאט געצייכנט פון טאדרעס געלער. 132, 3 ע'. 8°.

229. **מדרשה ללמודי היהדות. ספר השנה** של תלמידי המדרשה ללמודי היהדות. העורך: לוי קרופניק. 19 ע' עברית. 27 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

230. **מראה נוף, שלמה, עורך. מגלת הגבורה.** לקט שירים מימי הזעם. הוצאת ההסתדרות העברית. 2, 16 ע'. 8°.

205. דאווידמאן, שלמה (שלוימע). העלדן פון אונזער ציט. דערציילונגען. 127 ע'.

206. דאווידמאן, שלמה. קינדער פון נויאָרק. מעשה'לעך. אידישע יונגט ביב. פ"ג מ. צעשינסקי. 64 ע'.

207. טקאַטש, מ. זון איבער אלעס. לידער און פאַבלען. פ"ג מ. צעשינסקי. 108, 3 ע'. 8°.

208. מאַקם, מילטאָן. לידער פון לעבען. י. עדעלסאָן. 32 ע'. 8°.

209. מדרשה ללמודי היהדות. ספר השנה של תלמידי המדרשה ללמודי היהדות. המערכת: חנה זלסקי. הוצאת הסתדרות התלמידים. 31 ע' עברית. 22 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

210. מישקאָווסקי, נח. עטיאָפיע. אידן אין אפריקע און אזיע. באַראַכאָוו יונגט ביב. פ"ג מ. צעשינסקי. 160 ע'. 8°.

211. נאַטאַנסאָן, וויליאַם. ה. לייוויק. דער דיכטער פון אָנקום און אויפקום. פ"ג ל. מ. שטיין. 117 ע'. 8°.

212. ניגער, ש. מענדעלע מוכר ספרים. זיין לעבן, זיינע געזעלשאפטלעכע און ליטעראַרישע אויפטואונגען. פ"ג ל. מ. שטיין. מיטל מערב ראַיאָן יידישע קולטור געזעלשאפט ביכער אויסגאבעם. 319 ע'. 8°.

213. עסעלין, אלטער. אונטער דער לאסט. לידער. פ"ג מ. צעשינסקי. 140, 4 ע'. 8°. נדפס במילוואָקי.

214. פאַלקס קאָנפערענץ. בולעטין. ארויסגעגעבן פון דעם פאַלקס קאָנפערענץ קאָמיטעט צו שיקען א דעלעגאַציע קיין בירא־בידושאָן. נומער 1. יידיש ואנגלית. 16 ע'. 8°.

215. קאַצענעלבאָגן, אוריה. אנטאלאָגיע פון ליטוויש און לעטיש פאלקסלידער. (דיינעס). איבער־געזעצט, דערקלערט און מיט איינלייטונגען... צווייטע אויפלאָגע. פ"ג ל. מ. שטיין. 427 ע'. 8°. נדפס בקנדה.

216. שיקאגאָ היברו טיפאַגראפיקאל יוניאָן לאָקאל 903. דער אי־דישער שריפטזעצער. ארויסגעגעבן פון שיקאגאָ היברו טיפאַגראפיקאל יוניאָן לאָקאל 903 אי. טי. יו. צו דער גע־לעגנהייט פון צענטן יאָריקן יוביליי... לייבאָר וואירלד פרעסס. 66 ע'. מוד'. 4°.

217. שלום עליכם פאַלקשולן. יונג־אידיש. זאמלבוך. שא־פונגען פון תלמידים פון די שלום עליכם פאַלקשולן, מיטל שול און

193. ריבקין, ב. דער מיטל וועג צווישן אידעאל און פראקטיק אין קולטור ארבעט. טעזיסן צו דער דיסקוסיע אפן פערטן יערלעכן צוזאמענפאר פון דער יידישער קולטור געזעלשאפט פון מיט־מערב ראיאן. פ"ג ל. מ. שטיין. 64 ע'. 12°.

194. רגנשברג, חיים דוד. גבעת שאול. קובץ מאמרים בהלכה ובחכמת ישראל, מוגש להרב שאול זילבר מאת חבריו, ידידיו ומכבדיו למלאות חצי יובל שנים לעבודתו הפוריה על שדה התורה והיהדות. חיים דוד רגנשברג, עורך. 138 ע' עברית. 50 ע' אנגלית. 4°. נדפס בסט. לואיס.

195. שלום עליכם פאלק שולן. יונג־אידיש. געשריבן פון די קינדער פון די פאלקס שולן. שלום עליכם פאלקס אינסטיטוט. פ"ג ל. מ. שטיין. 136 ע'.

1936

196. אגודת שוחטי עופות. קאנסטיטושאן און ביילאהס. לאקאל 598. 32 ע'. 48°.

197. אנשי שלום. עולות אנשי שלום. מוקדש ליובל החמש־עשרה של בית הספר אנשי שלום. ספר המסימים. דפוס יוסף עדעלסאן. 54 ע' עברית. 35 ע'. אנגלית. מוד'. 8°.

198. ארבעטער רינג שולן. יונג לעבן. א זאמלבוך פון קינדער שאפונגען. ארויסגענעבן פון די שיקאגער ארבעטער רינג שולן לכבוד דעם ניינטן גראדואיר יום טוב ... לייבאר וואירלד פרעסס. 88, 2 ע'. 8°.

199. באגדאנסקי, מ. אונטער אמעריקאנער הימלען. די לעגענדע קאלומבוס און אנדערע פאלקס מעשיות און דערציילונגען. ערשטער באנד. פ"ג „ארבעטער וועלט". 123, 1 ע'. 12°.

200. באגיש, זישע. דאס געזאנג פון נעגער־פאלק. איבערדיכטונגען. פ"ג מ. צעשינסקי. 44 ע'.

201. בארענשטיין, ס. פון וויטע וועלט־טיילן. קינדער מיסעלעך מיט פופציג פארשיידענע קאלירטע צייכנונגען. פ"ג מ. צעשינסקי. אידישע יוגנט ביב. 214, 2 ע'. 8°.

202. בימקא, פ. געקליבענע ווערק. פ"ג מ. צעשינסקי. 7 כרכים. (חלק ח' הופיע בניו יורק).

203. גוראוו, יעקב. דאס פאלק ישראל. בית הדפוס בעסס־עדעלסאן. 106 ע'. 4°.

204. גיצים, מ. די זון איז מיזרא"ך. נאוועלאדראמע. פ"ג מ. צעשינסקי. 151, 2ע'. 12°.

180. שערמאן, טשארלס. ...דער וועג פון אידישן ארבעטער קלאס. (די אידישע לאגע אין נערענגל צווישן פאשיסטישן טעראר און פראלעטאריישער דיקטאטור). פון צענטראל קאמיטעט אידישע ארבעטער פארטיי (לינקע פועלי ציון). 16 ע'. 12°.

1935

181. איגנאטאוו, דוד. פינף און צוואנציק יאר לימערישער שאפן. רעדאקטירט פון מאני לייב, י. ראזענפעלד. פ"ג מ. צעשינסקי. 207 ע'. 8°.

182. ארבעטער רינג. ארבעטער רינג יחידים קאמפיין יאר בוך. ארויסגענעבן פון דעם יחידים קאמפיין קאמיטעט. 66 ע'. מוד'. 4°.

183. בעקער יוניאן. 35 יאריגער יובילעאום פון בעקער יוניאן לאקאל 237 ... ליבאר וואירלד פרעסס. 58 ע'. מוד'. 4°.

184. בראנשטיין, יחזקאל א. מ. וואגאבונד־דיאדע. פאעמען און לידער. פ"ג מ. צעשינסקי. 130, 2 ע'. 8°.

185. דאווידסאן, מיכל. דער לעוועער רבי. היסטאריש דראמע אין פיער אקטן. פ"ג ל. מ. שטיין. 216 ע'. 8°.

186. דייטש, מאטעס. אינם לאנד פון די יענקים. לידער און פראבלעמען. 1922—1935. פארלאג „בריקען". 158 ע'. 8°.

187. זשיטלאווסקי, חיים. 70 יאריקער יובילי פון ד"ר חיים זשיטלאווסקי. מתנה בוך. אויסגאבע פון שיקאגער יובילי קאמיטעט. 74 ע'. מוד'. 4°.

188. טוטשינסקי ב. אונטער דער האק. ה. לייוויק מאנאגראפיע. פ"ג מ. צעשינסקי. 87, 1 ע'. 12°.

189. טראכטענבערג, יוסף. אויף בעסאראבער ערד. פ"ג מ. צעשינסקי.

190. מדרשה ללמודי היהדות. ספר השנה. מוקדש ליובל העשור של המדרשה. הוצאת הסתדרות התלמידים בהשתתפות המסיימים. 26 ע' עברית. 20 ע' אנגלית. מוד'. 8°.

191. נאטאנסאן, ווילי‌אם. צו דער רעווי‌זיע פון נאציאנאל־רעדיקאלן גערעכטיקייט. פ"ג ל. מ. שטיין. 71, 1 ע'. 8°.

192. ראדין, דוד. ווינקאווינקעלע. מעשה'לעך און גראמען. אילוסטרירט פון קאזלאווסקי. אידישע יוגנט ביב. פ"ג מ. צעשינסקי. 61 ע'.

דער 22־טען קאנווענשאן אין שיקאגא. טומעל אויסגאבע. לייבאר וואירלד פרעסס. 16 ע'. 4°.

168. אנטיפאליער אייד סאסייעטי. ס פ ר ה י ו ב ל... פופצען יעהרליכער יובילעאום בוך 1919—1934. יידיש ואנגלית. 25 ע'. מוד'. 8°.

169. ארבייטער רינג. 30 יאהריגער יובילעאום ארבייטער בילדונגס פאראיין. ברענטש 65 1904—1934. 16 ע'. 8°.

170. ארבעטער רינג שולן. יובילעבן. א זאמלבוך פון די קינדער שאפונגען. ארויסגעגעבן פון די שיקאגער ארבעטער רינג שולן לכבוד דעם פופצן יאריקן יובילי און אכטן גראדואיר יום־טוב. 74 ע'. מוד'. 8°.

171. בני משה אלעקסאנדראווסקי אונטערשטיצונג פאראיין. ס א ־ וועניר־בוך. פינף און צוואנציק יעריקער יובילי. 1909—1934. פייערזייט פרינטינג קא. 74 ע' יידיש. 54 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

172. בראדסקי, יעקב. באראגא רוף. קינדער מעשה'לאך. שער בלאט נעצייכנט פון טאדרעם געלער. פ"ג מ. צעשינסקי. 157 ע'. 8°.

173. לייוויק, ה. די גאולה קאמעדיע, דער גולם חלומ'ט! פ"ג ל. מ. שטיין. יידישע קולטור געזעלשאפט אויס־גאבע. 226 ע'. 8°.

174. מלאך, לייב. דער וואר שטאט. א פיעסע פאר קינדער אין צוויי אקטן. פ"ג מ. צעשינסקי. אידישע יוגנט ביב.

175. מראה נוף, שלמה. עם ומועדיו. חמר לנסיון בהוראת ראשית הלשון העברית לגדולים. המדרשה לילמודי היהדות. 119, 8 ע'. 8°. נדפס בניו יורק.

176. סיימאן, ח. ל. לידער. פ"ג מ. צעשינסקי. 3, 125 ע'. 8°. נדפס במילוואקי.

177. פרייהייט געזאנג פאראיין. דער ארבעטער זינגער. (יובילי בולעטין) ארויסגענעבן פון שיקאגער פרייהייט געזאנג פאראיין צו דער געלעגנהייט פון צוואנציק יאריקן יובילי קאנצערט, שאבעס, דעם 12־טן מאי... און צוואנציק יאריקן שאפן פון פראלעטארישן קאמפאזיטאר, יעקב שיפער. 4 ע'. 4°.

178. פרייהייט געזאנג פאראיין. 20 יאריקער יובילי פון פרייהייט געזאנג פאראיין 1914—1934... 48 ע'. מוד'. 8°.

179. שוואַרצבאַרד, שלום. אינ'ם לויף פון יאָרן. שלום שוואַרצבאַרד קאמיטע. 364 ע'. 8°.

1933

156. אנטאלאגיע — מידוועסט — מיירעוו 1932—1933. צוזאמענגעשטעלט פון מאטעם דייטש, בען שאלעם און שלוימע שוואַרץ. צייכענונגען פון ט. געלער און מ. ציפארין. פ"ג מ. צעשינסקי. 24, 200 ע'. 8°. נדפס במילוואקי.

157. אפאטאשו, י. פונדקארטיבתא. צייכענונגען פון הענעך גליצנשטיין. פ"ג ל. מ. שטיין. 23 ע'. 12°.

158. ארבייטער רינג. בולעטין פון מעדיקאל דעפארטמענט ארבייטער רינג. לייבאר וואירלד פרעסס. 23 ע'. 8°.

159. ארבעטער פארבאנד. 13-טע יובל קאנווענשאן פון אידיש נאציאנאלן ארבעטער פארבאנד. 30 יאר טעטיקייט. 56 ע'. מוד'. 4°.

160. גאלין, רבקה. טיבעלע. פאעמען און לידער. 100 קינדער לידער. אילוסטרירט פון קאזלאווסקי. אידישע יוגנט ביב. 158 ע'. 8°.

161. טאלטשין, משה. אינאלא. א נאוועלע און אנדערע דערציילונגען. פ"ג מ. צעשינסקי. 207, 1 ע'. 8°.

162. טקאטש, מ. דאס טייכל קאטשעט זיך אויפן ביבל. לידער און אנדערע פאבלען פאר קליין און גרוים. שער בלאט געצייכנט פון טאדרעס געלער. פ"ג מ. צעשינסקי. 62 ע'. 8°.

163. ליסס, י. דירעקטארי פון שיקאגער אידישע ארגאניזאציעס. צוזאמענגעשטעלט פון י. ליסס. ארויסגעגעבן פון שיקאגער ברענטש האיאם (היברו שעלטערינג און עמיגראנט עיד סאסייעטי) מיט דער מיטווירקונג פון שיקאגער האיאס ארגאניזאציאנס קאנסיל. יידיש ואנגלית. 103 ע'. 8°.

164. עדת בני ישראל. ספר היובל של עדת בני ישראל. צוואנציג יאהרליכער יובילעאום זשורנאל 1913—1933. פסח ראובן שטיין, עדיטאר. 19 ע' יידיש. 25 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

165. סולודד, אברהם. הקורא הקטן. ספר ללמוד הקריאה. הוצאת שבלת. 64 ע'. 12°.

166. שוואַרצבאַרד, שלום. אין קריעג מיט זיך אליין... מעמוארן. פ"ג מ. צעשינסקי. 259 ע'. 8°.

1934

167. אינטערנאשיאנאל ליידיעס גארמענט ווארקערס יוניאן. קאנוענשאן קאלאקאטקע. צו דער געלעגנהייט פון

11. 1915—1930. רעדאקטירט פון די ברידער הייפאן און אב. מילללער. 118 ע'.

145. שיקאגער ארבעטער קאמיטעט. ארץ ישראל סואוועניר בוך. ארויסגעגעבן פון די שיקאגער ארבעטער קאמיטעט (נעווארקשאפטן קאמפיין) פאר די ארגאניזירטע אידישע ארבעטער אין א"י און פיאנערן פרויען ארג. צו דער א"י ארבעטער באזאר... 28 ע'. מוד'. 4°.

1931

146. אידישע טרייד יוניאנס פון שיקאגא. אידישער ארביטער יאהר־בוך. ...25 יאהרינגער יובילייאום פון דער פאראייניגטער ארגאניזירטער אידישער טרייד יוניאן באוועגונג. לייבאר וואירלד פרעסס. 76 ע'. מוד'. 4°.

147. בית ספר תורה ודעת. *Chicago Jewish Parochial School*, פינפטער יאהרליכער יובילעאום ציימשריפט. 44 ע'. מוד'. 8°.

148. מאגיליאוו אמעריקאנער בריידערליכער פעראיין. אמתנה צום דריסיק יאריקען עקזיסטענץ 1901—1931. 40 ע'. מוד'. 8°.

149. מאלאווסקי, יהודא לייב. ספר קהלת. פערטייטשט אין גלייכע פערזען. 96 ע'. 12°.

150. סיגעל, אברהם יצחק. ברכת אברהם יצחק. כולל מאמרים, דרושים וסיומים על התורה והש"ס. 202 ע'. 8°.

151. פאלקס געצייג קאמפיין. 2 בענדער. 4°.

152. פאמראנץ, פעסי הערשפעלד. געקליבענע לידער. פ"ג ל. מ. שטיין. 16 ע'.

153. שטיינבערג, נח. צו לויטערקייט. לירישע פראזע. איז ארויסגעגעבן מיט דער הילף פון דעם ביאליק פרויען לייען קרייז. 109, 2 ע'. 8°.

1932

154. גיצים, מ. נאוועלן. פ"ג מ. צעשינסקי. 254, 3 ע'. 12°. נדפס במילוואקי, ווים.

155. קארמאן, ע. שקיעה. לידער פון עלטער און טויט. פ"ג ל. מ. שטיין. 34 ע'. 16°.

133. שלום עליכם פאַלק שולן. ל י ד ע ר־ז א מ ל ו נ ג א ו ן ק א נ ט א ט א. אַרויסגעגעבן צום פּסח קינדער קאָנצערט... 14 ע׳.

1930

*134. אידישער אַרבעטער פּאַרטיי. מ א נ י פ ע ס ט צ ו ד ע ר א י ד י ש ע ר א ר ב ע ט ע ר ש א פ ט פון דעם פּערטן צוזאַמענפּאָר פון די אַמעריקאַנער לינקע פּועלי ציון... אַרויסגעגעבן פון צענטראַל קאָמיטעט אידישע אַרבעטער פּאַרטיי (לינקע פּועלי ציון) 7, 1 ע׳.

135. איקאר. ס א ו ו ע נ י ר. „איקאר" בידאָ בידזשאַן באַזאָר און אויסשטעלונג פון סאָוועטן רוסישע אַנטיקן פּאַר אידישער קאָלאָניזאַציע אין סאָוועטן רוסלאַנד. 32 ע׳. מוד׳. 4°.

136. בית המדרש לתורה. ה מ ע י ן. יוצא לאור ע״י הסתדרות התלמידים של בית מדרש לתורה. העורך: דוד שלמה שפירא. חורף תר״צ. שנה חמישית, גליון ראשון. 14 ע׳ עברית. 18 ע׳ אנגלית. 4°.

137. בית המדרש לתורה. ה מ ע י ן. כהנ״ל. קיץ תר״ץ. שנה חמישית. גליון שני, 16 ע׳ עברית. 19 ע׳ אנגלית. 4°.

*138. געלער, טאדרעס. ז י ב ן פּ א ל ע ס ט י נ ע ר מ א ט י ו ו ן. געשניטן אף האָלץ בא טאדרעס געלער. הקדמה אין ענגליש און יידיש. ס. דזשיי בוליעט.

139. טווערסקי, פיין. א ל ט־נ י י ל י ד ע ר. אילוסטרירט פון פערל סוקאניק. ה. ל. מייטעס און זון. 96 ע׳. 12°.

140. מישקאָווסקי, נח. ד ע ר ק י נ ד ע ר ס ט ר י י ק. קינדער קאָמעדיע אין 2 אַקטן. אידישע יוגנט ביב. פ״נ מ. צעשינסקי. 29 ע׳. 8°.

141. מלמד, ש. מ. מ י י ן ש ט ע ד ט ע ל. בילדער און געשטאַלטען. קוריער פ״נ. 182 ע׳. 8°.

142. פּאַלקס געצייג קאמפּיין. פ. נ. ק. י א ר ב ו ך. ווען איך האָב געצייג. ארבעטער וועלט דרוקעריי. 109 ע׳ מוד׳. 4°.

143. פּרץ, י. ל. שרייבער יוניאַן. ק א נ ס ט י ט ו צ י ע פ ו ן ש י ק א ג ע ר י. ל. פ ר ץ ש ר י י ב ע ר י ו נ י א ן. אָנגענומען דעם 14־טן אָקטאָבער, 1922, אָמענדירט דעם 16־טן סעפּטעמבער, 1930, יידיש ואנגלית. 8 ע׳. 32°.

144. קרינקער אונטערשטיצונג פּעראיין. ס א ו ו ע נ י ר פ ו ן א ו נ ז ע ר 15־ט ה א נ י ו ו ע ר ס א ר י. שיקאַגאָ, אָקט.

---

134. ייוּוא בלעטער, יאַנואַר, 1933. ע׳ 88.
138. שם, מערך־מאַי, 1933. ע׳ 416.

122. שלום עליכם פאלק אינסטיטוט. סואוועניר זשורנאל צום צווייטען יאר־לאכען באזאר.

*123. שלום עליכם פרויען קאסטיומען באל. לייבאר ווארלד פרעסס. 12 ע'.

1929

124. ארבייטער רינג. 25 יאהריגער יובילעאום ארבייטער רינג בילדונג פאראיין ברענטש 65 1904—1929... 30 ע'. 8°.

*125. ארבייטער רינג שולן. יובלבן. א זאמלונג פון קינדערשאפונגען. ארויסגענעבן פון די שיקאגער ארבייטער רינג שולן לכבוד דער זעקסטער גראדואירונג. 64 ע'.

126. בית המדרש לתורה. המען. יוצא לאור ע"י הסתדרות התלמידים של בית מדרש לתורה. מאיר שמחה אסטרינסקי, עורך ראשי. שנה רביעית, גליון ראשון. 16 ע' עברית. 22 ע' אנגלית. 4°. החוברות הקודמות הופיעו בסטנסיל.

127. בית ספר עברי תיכוני. צפרירים. ספר השנה לכבוד המחלקה המסימת בבית הספר העברי התיכוני דשיקגו. לשכת החנוך העברי. 64 ע'. 4°. נדפס בניו יורק.

128. דשייקאבסאן, י. ז. עמילארמין. איינער פון די למדווניקעם. מיט אן אריינפיר פון לוין דושאנס. אידיש פון זעליג העללער. פ"ג ל. מ. שטיין. xi, 174, 1 ע'. 4°.

129. טאלטשין, מטה. אינשטילן געריוש. ראמאן. מ. ארנאלד. 214 ע'. 12°.

*130. שיקאגער קאמיטעט פאר די ארגאניזירטע אידישע ארבעטער אין א"י. ארץ ישראל סאוועניר יאר־בוך. 24 ע'.

*131. שלום עליכם פאלק אינסטיטוט. סואוועניר זשורנאל צום צווייטן יאהרליכן באזאר... 28 ע'.

*132. שלום עליכם פאלק אינסטיטוט. לכבוד דעם דריטן יארלאכן באל... לייבאר ווארלד פרעסס.

---

123. ייוואַ בלעטער. כרך ה'. מערץ־מאַי, 1933. ע' 430.
125. שם, פעברואַר, 1933. ע' 185.
130. שם, מערץ־מאַי, 1933. ע' 424.
131. שם, פעברואַר, 1933. ע' 182.
132. שם, מערץ־מאי, 1933, ע' 430.

ציג יאהריגען יובילעאום 1903-1928. לייבאר ווארלד פרעסס. 80 ע'. מוד'. 8°.

*.115 ארבייטער רינג קאפעליע. א זאמלונג פון 54 לידער. ארויסגענעבען פון דער ארבעטער רינג קאפעליע גרופע אונטער דער רעדאקציע פון מאיר ראזען. לייבאר ווארלד פרעסס. 78, 2 ע'.

*.116 פאלק שולן פון איד. נאצ. ארב. פאראבאנד. דריטער יערליכער באזאר. געגעבן פון די פאלק שולן פון איד. נאצ. ארב. פארבאנד און פועלי ציון, י. ל. פרץ שול. יהואש פאלק שול... 16 ע'.

*.117 פאלק שולן פון איד. נאצ. ארב. פארבאנד, און פועלי ציון. סואוועניר ארויסגעגעבן לכבוד דער ערשטער גראדואירונג פון י. ל. פרץ און יהואש שולן, זונטיק, אפריל 8-טן. 22 ע'.

*.118 צעירי ציון סניף ב. פינף יאהר התאחדות צעירי ציון סניף ב. שיקאגא. ארויסגעגעבן לכבוד דעם פינף יאהריגן יובילעאום. 24 ע'.

.119 קארמאן, ע. יידישע דיכטערינס. אנטאלאגיע. געזאמלט, צונויפגעשטעלט און פארעפנטלעכט מיט א פארווארט, ליטעראטור־היסטארישן ארייניפיר, ביאגראפיעס, ביבליאגראפישע נאטיצן, טראנסקריבציעס און פאטאסטאטן פון די ווערק פון דיכטערינס אין דער אלט־יידישער XVI—XVIII יאהר און אין דער נייער 1888—1927 ליטעראטור. פארלאג ל. מ. שטיין. 390, LXXXI, ע'. 8°.

*.120 שאצקי, יעקב. וואס איז און וואס ווילל זיין דער יידישער ווייסענשאפטלעכער אינסטיטוט. ארויסגענעבן פון דער שיקאגער אפטיילונג פון דער אמעריקאנער סעקציע פון „י. ו. א." 16 ע'.

*.121 שיקאגער אידיש־דראמאטיש טעאטער דראמאטישע געזעלשאפט. גרצדק. פארשטעלונג אין 4 אקטן פון אלטער קאציזנע. פרעמיערע פארשטעלונג דעם פערטן נאוועמבער, 1928 אונטער דער קינסטלערישער לייטונג פון יוסף בולאוו. אויפגעפירט צום ערשטן מאל אין אמעריקע... אידעאל פרינטינג קא. 30 ע'.

---

115. ייוא בלעטער, ע' 418.
116. שם, פעברואר, 1933, ע' 178.
117. שם, ע' 187.
118. שם, יאנואר, 1933, ע' 88.
120. שם, פעברואר, 1933, ע' 181.
121. שם, מערץ־מאי, 1933, ע' 418.

106. שיקאגא היברו טיפאגראפיקאל יוניאן לאקאל 903 א. ט. י. דער אידישער זעצער. לייבאר וואלד פרעסס. 32 ע'. מוד'. 4°.

1927

107. אגודת השוחטים. חג השוחטים. לכבוד דער צעהן יאהריגער פייערונג פון דער אגודת השוחטים לאקאל 598. ארויס־געגעבען פון דעם ועד היובל. 23 ע'. 8°.

108. אינדריטץ, מ. מ. אין די געצעלטען פון חב"ד. לעגענדעם וועגען דעם חסידישען רבי'ן ר' שניאור זלמן מליאדי בעקאנט אלס דער „בעל התניא" און אנדערע חסידישע ערצעהלונגען. פארלאג קוריער. 252 ע'. 8°.

109.* מאנוסאוויטש, אשר און דייטש מאטעם. אליהו־הנביא. א היסטאריש דראמאטישע פאעמע, געשאפען פאר פעליקס מענדעל־סאנ'ס אראטאריע אליהו. ערשטער טהייל. ארויסגעגעבען פון פרייהייט פאראיין און מאנדאלין אָרקעסטר. לייבאר וואלד פרעסס. 36 ע'. 8°.

110. עסעלין אלטער. קנויטן. לידער. פ"ג ל. מ. שטיין. 96, 3 ע'. 8°.

111. פאזי, א. דער בינשטאק. א שפיעל אין צוויי סצענעס. פ"ג ל. מ. שטיין. 36 ע'. 12°.

112.* פועלי ציון. סואוועניר לכבוד דער זעכצנטער קאנווענשאן פון דער אידיש סאציאליס־טישער ארבעטער פארטיי פועלי ציון, שיקאגא, פון 12־טן ביז 16־טן אקטאבער, 1927. ארויסגעגעבען פון שיקאגאר קאנווענשאן קאמיטעט. 40 ע'.

1928

113. אידישער מוזיי געזעלשאפט פון שיקאגא. קאטאלאג. ערשטע אויסשטעלונג פון דעם פארמעגן פון דער „אידישער מוזיי" געזעל־שאפט פון שיקאגא. שיקאגא פאלק אינסטיטוט. 24 ע' יידיש 24 ע' אנגלית. 16°.

114. ארבייטער רינג ברענטש צוויי און דרייסיג. סואוועניר פון שיקאגאר ארבייטער רינג ברענטש צוויי און דרייסיג צום פינף און צוואנ־

---

109. ייוא בלעטער, כרך ד'. דעצעמבער, 1932. ע' 468.
112. שם, כרך ה'. יאנואר, 1933. ע' 88.

94. שפּינאָזא, ברוך. ד י ע ט י ק. (דערוויזן אויף א געאָמעטרישן אופן) אין 5 טיילן. יידיש וו. נאָטאָנסאָן. פ"ג „נייע געזעלשאפט". 317 ע'. 8°. נדפס בורשה.

1925

95. אידישער ארבעטער הילפקאָמיטעט. ב א ז א ר פ א ר ד י פ ר א פ ע ס י א נ א ל טעכנישע שולן און קולטור אנשטאלטן אין רוסלאנד און אוקראינע... 32 ע'. מוד' 4°.

96. ניסענבוים, מרדכי ארי' הלוי. ק א פ י ט א ל און ארבייט. 43 ע'. 12°.

97. שטיינבערג, יצחק נחמן. ד ע ר מ א ר א ל י ש ע ר פ נ י ם פ ו ן ד ע ר ר ע ו ו א ל ו צ י ע. פון רוסיש שמואל פרידמאן. פ"ג „נייע געזעלשאפט". 350 ע'.

1926

98. גיצים, משה. ג ל א ק ן. פאָעמע אין פיר בילדער. 97 ע'. 8°.

*99. געלערט, טאדרעס. א י ד י ש ע מ א ט י ו ו ע ן. זיבן האלצ־שניטן. (הקדמה וועגען טאדרעס געלערן אין יידיש און ענגליש פון מ. לעווין). פ"ג ל. מ. שטיין.

100. דאוויד־זאָן, מיכל. א י ן ו ו ע ל ד ל. קינדער דראמע אין צוויי אקטן. צייכנונגען פון טאדרעס געלערט. פ"ג „נייע געזעלשאפט". 2־טע אויפלאגע. 138 ע'. אילוס. 12°.

101. העללער, זעליג. א ל ט ע ו ו ע ג ע ן. לידער. אילוסטרירט פון טאדרעס געלערט. הקדמה פון קלמר מרמר. פ"ג ל. מ. שטיין. 208 ע'. 8°.

102. העללער, זעליג. א ל ט ע ו ו ע ג ע ן. לידער. אילוסטרירט פון טאדרעס געלערט. הקדמה פון קלמן מרמר. פ"ג ה. ל. מיטעס און זיהן. 208 ע'. 8°.

103. ל[וניאנסקי], מאטעס. מ א מ ע נ ט ן. צייכענונגען פון טאדרעס געלערט. ארויסגעגעבען פון ביאליסטאָקער יוגנט פאראבאנד. 48 ע'. 8°.

104. מאגיליאוו אמעריקאַנער ברידערליכער פעראיין. צ ו ם פ י נ ף א ו נ צ ו ו א נ צ י ק י א ר י ק ן ע ק ז י ס ט ע נ ץ, 1901—1926. לייבאר וואָרלד פרעסס. יידיש ואנגלית מוד'. 112 ע'. 4°.

105. פאָמעראַנץ, פעסי הערשפעלד. ק א ר ע ל ן. לידער. מיט צייכענונגען פון טאדרעס געלערט. ארויסגעגעבען פון אידישען פרויען קונסט־קלוב. פ"ג ל. מ. שטיין. 94, 2 ע'. 12°.

---

99. ייווא בלעטער. כרך ה', מערץ־מאי, 1933. ע' 416.

*.81 טשיקאגער אידישן אַרבעטער־הילף קאַמיטעט. א ר ב ע ט ע ר ה י ל ף. נומער 2. פאַר נאָיאבר.

.82 י ו נ ג ש י ק א נ א. א זאַמלונג — 1922. פ"ג „יונג שיקאגא". צייכענונגען א. פארטנאוו, ה. זיגערמאַן. 125 ע'. 4°.

.83 עדת בני ישראל. מזרחי. צ ע ה נ ט ע ר י ע ה ר ל י כ ע ר י ו ב י ל ע א ו ם ז ש ו ר נ א ל. תרע"ב—תרפ"ב. 25 ע' יידיש. 25 ע' אנגלית. מוד'. 4°.

.84 פאבערסאן, פ. מ ג י ל ת פ י נ ח ס. אין 2 טהייל. 8 ע'. 8°.

.85 שיינפעלד, שלמה יצחק. צ י ו נ י ם ב ד ר ך ה ח י י ם. אידישער רעקאָרד. 239. 1 ע'. 12°.

1923

.86 אַרבייטער רינג. ס ו א ו ע נ י ר פ ו ן ש י ק א ג א ר א ר ב ע ט ע ר ר י נ ג צום צוואַנציג י ע ה ר י ג ע ן י ו ב י ל ע א ו ם, 1903—1923. ארבעטער וועלט דרוקעריי. 71 ע'. מוד'. 4°.

.87 בערגסאן, אנרי. א ר י י נ פ י ר א י ן ד ע ר מ ע ט א פ י ז י ק. יידיש וו. נאַטאַנסאָן. פ"ג „נייע געזעלשאפט". 58 ע'. 8°. נדפס בורשה.

.88 נאטאנסאן, ווילים. ק ו ל ט ו ר א ו ן צ י ו ו י ל י ז א צ י ע. פ"ג „נייע געזעלשאפט". 461, 2' ע. 8°.

.89 נאטאנסאן, ווילים. מ א ר ק ס י ז ם א י ן ל י כ ט פ ו ן ק ו ל ט ו ר. עסעניץ פון בוך „קולטור און ציוויליזאציע". פון דער סעריע „נייע געזעלשאפט". 98 ע'. 8°.

.90 נאטאנסאן, ווילים. ש פ י נ א ז א א ו ן ב ע ר ג ס א ן. (א פאראלעל). פ"ג „נייע געזעלשאפט". 46ע'. 8°. נדפס בורשה.

*.91 פרייהייט געזאַנגס פאריין. ל י ד ע ר־ב ו ך. געזאַמלטער רעפערטואר.

.92 קאהאן, אב. ד ע ר מ א ס ק ו ו ע ר ק ו נ ס ט ט ע א ט ע ר. שיקאגער ארבייטער קולטור ליגע. 64 ע'. 12°.

.93 ראנטש, יצחק אלחנן. ו ו י נ ט ן. פאַרלאַג „יונג שיקאגא" 135 ע'. 12°.

---

81. הילף און אַרבעט. אַרגאַן פון צ. ק. פון אידישן געזעלשאַפטליכן קאַמיטעט. (אידגעזאקאם) מאַסקוע, נאיבאר־דעקאבר, 1922.

91. צייטשריפט, באַנד 5. וויסנשאַפט־אַקאַדעמיע, יידישער סעקטאָר. מינסק, 1931. ע' 283.

70. פרידמאן, מיכל. ספר תקות הגאולה... דאָס האָפנונג פון דעם אויסלעזונג וואָס מיר ישראל האָפען, אז מיר זאָלען אויס געלעזט ווערען פון דעם גלות . . . אידישער רעקאָרד. 24 ע'. 12°.

1919

71. ללאיד ווילליאם בראסס. די סאָציאָליסטישע פארטיי און איהרע אויפגאבען. ...אידיש פון מ. באקאל. ארויסגענעבען פון דער סיטי סענטראל קאָמיטע פון די אידישע סאָציאָליסטישע ברענטשעס פון דער פעדעראציע.

1920

72. 10 יאָריגער יובילעאום פון די פארייניגטע אידישע געווערקשאפטען, מאָנטיג, דעם 1-טען נאָוו. 28 ע'. 12°.

73. קהלת יעקב. קאָנסטיטושאָן פון קאָנג. קהלת יעקב. דרוק לאנדייל פרעס. 27 ע' יידיש. 36 ע' אנגלית. 32°.

1921

74. אברהם יהשע העשל אב"ק אפטא. שמירות וסגולות נפלאות. 32 ע'. 24°.

75. ארבייטער רינג שול. אונזער ווינקל. ערשטער זשורנאל ארויסגענעבן פונ'ם קלוב „אונזער ווינקל" פון דער דאגלאס פארק ארבייטער רינג שול, אונטער דער רעדאקציע פון גנעסי עפשטיין, כייקע נעזמאן און יוסף שטערנבערג. 31 ע'.

76. ברוידע, לאה. אונזער אמת'ר פנים. קריטישע איבערבליקען איבער פערשיעדענע געגענשטענדע. אידישער רעקאָרד. 338, 3 ע'. 8°.

77. האָפמאַן, סעם. אין די פאָגראָם-טעג. ארבעטער וועלט דרוקעריי. 30 ע'. 8°.

78. זמראהאל, יצראָסלאוו. ...אן אָנפאָננם בוך פאר סיווויקס. 120 ע'. 16°.

79. פארלין, אלבערט. איינער ציין און איינער געזונט. 64 ע'. אילוס. 12°.

1922

80. בלום, איזראעל. לידער. אילוסטראציעס: סעמועל אָסטראווסקי. ארויסגענעבען פון דער א. בלום יובילעאום קאָמיטע. 81, 1 ע'. 8°.

58. חאנעס, יצחק דובער. ספר המלים או ערוך הקצר. יכיל בקרבו פתרוני כל המלים הנמצאות במשנה, בש"ס בבלי, ירושלמי, תרגום אונקלוס . . . דפוס י. שאפירא. 183 ע'. 8°.

*59. טאלסטאי, י. ל. אין שלאכטהויז. יידיש ה. גאלדבלום. פ"ג „וועגטאריאנער פעד. פון אמעריקע". 16 ע'.

60. לאנדווירטה, הענרי. אידעאל און ליידען. דראמא אין פיער אקטען. ארויסגעגעבען פון קונסט-פערלאג. 64 ע'. 12°.

61. לעווינזאהן, יעקב. מחקרי אבות. כולל פרקי אבות עם באור (מאת) יעקב לעווינזאהן. דפוס מ. פ. גינצבורג. 161, 5 ע'. 8°.

1916

62. אונטערמאן, יצחק בר-חיים. אידישע און אלגעמיינע ערציהונג, ווי אזוי צו ערציהען אידישע קינדער גייסטיג, — מאראליש און געזעלשאפטליך. 115 ע'. 8°.

63. אלבום, צבי שמעון. תשובה ע"ד חנוטת המתים. דפוס י. שאפירא. 9 ע'. 12°.

64. וואלפזאהן, י. מ. שיקאגא'ר אידישע דירעקטאריי און קאלענדאר פיר דעם יאהר ה'תרע"ו, 5676, 1915-1916 פון י. מ. וואלפזאהן און ח. פייערשטיין. דריטער יאהרגאנג. דרוקעריי ה. ל. מייטעס. 112 ע'. 8°.

65. יאקאבשאן, יעקיל יעקב. זרעי צחק. יסודו על אדני ההשכלה האמתית . . . ח"א. בדפוס מ. פ. גינצבורג. 113, 2 ע'. 8°.

66. שאחעט, שאול ידידיה. אהבת שאול. על התורה. חלק שני. דפוס ה. ל. מייטעס. 140 ע'. 8°.

1917

67. באקאל, מ. די מאדערנע קינדער ערציהונג. וועגען די פעדאגאגישע סיסטעמען פון פערער, מאנטעסאריי, דיואי. מאדערן פאב. קא. 57, 2 ע'. 8°.

68. וויינער מ. די פילאזאפיע פון א פראלעטאריער. ארויסגעגעבען דורך א פריעדליכען ארבייטער. 64 ע'. 12°.

1918

*69. דאוידזאן, מיכל. אין וועלדל. 1-טע אויפלאגע. פ"ג נייע געזעלשאפט.

---

59. שלום עליכם פאלק אינסטיטוט. שול-פנקס. ע' 372.
69. שם. ע' 370.

1909

48. אלבום, צבי שמעון. מ ח א ה ג ל ו י ה. ...נגד אסיפת והסכמת הרבנים עם בעלי הכת צער בעלי חיים לעשות תקנות או סכנות בעניני השחיטה. בדפוס יצחק ראזענבערג. 26 ע'. 24°.

49. ווייל, טשארלז. ד י ס א צ י א ל י ס ט י ש ע ב ע ו ע ג ו נ ג. איבערזעצט פון מ. זילווערמאן. ארויסגענעבן פון דער אידישער אגיטאציאנס ביורא. נומער 1. 32 ע' 8°.

1910

50. אלבום, צבי שמעון. מ ח א ה ג ל ו י ה. תוצאה שניה, עם הרבה הוספות נגד אסיפת והסכמת הרבנים עם בעלי הכת צער בעלי חיים... דפוס משה נתן נייטהאן. 4, 41 ע'. 4°.

51. קאמייקא, זלמן ברוך. א י ד י ש ע ו ו ע ל ט ע ן. י. שאפירא. 199 ע'. 12°.

1912

52. אלבום, צבי שמעון. ד ב ר י א מ ת. ח"ב. בדפוס חיים ליב מיטעס. 82 ע'. 4°.

53. אלבום, צבי שמעון. מ ח א ה ג ל ו י ה. תוצאה שניה. (?). 28 ע'. 4°.

54. ת ה י ל י ם. כתיבת־יד. (אותיות מרובעות ומנוקד ומצויר ליטוגרפית מכתיבת יד הסופר משה ווינענבערג). 108 ע'. 4°.

1913

55. ק א נ ס ט י ט ו ש א ן א ו נ ד נ ע ב ע ן־נ ע ז ע ט צ ע פ ו ן ק א נ נ ג. כ נ ס ת י ש ר א ל. דרוק מ. נייטהאן. 14, 26 ע'. 24°.

1914

56. וואלפזאהן, י. מ. ש י ק א ג א ' ר ק א ל ע נ ד א ר א ו ן א י ד י ש ע ד י ר ע ק ט א ר י אויף דעם יאהר ה' תרע"ד, 5674, 1913—1914. צוזאמענגעשטעלט פון י. מ. וואלפזאהן. ערשטער יאר־גאנג. 100 ע'. 8°.

1915

57. וואלפזאהן, י. מ. ש י ק א ג א ' ר א י ד י ש ע ד י ר ע ק ט א ר י א ו ן ק א ל ע נ ד א ר פיר דעם יאהר ה'תרע"ה, 5675, 1914—1915. צווייטער יאהרגאנג... יידישער קוריער. 96 ע'. 8°.

38. אניקסטער, יהודא אליעזר. חידושי אב"י. בדפוס חיים לייב ב"ר אליעזר מייטעס. 145, 60, 33 ע'. 2°.
39. ווילאווסקי, יעקב דוד, (רידב"ז). נימוקי רידב"ז. פי' על התורה. 9, 155 ע'. 4°.
40. פייגענבוים, ב. יעמוד ארביטער! (וואס די סאציאליסטישע פארטיי וויל אויפטהון). ארויסגענעבען פון דיא סאציאליסטישע פארטיי פון אמעריקע. יידיש ואנגלית. 31 ע'. 8°.
41. ריבקינד, משה מרדכי ישראל. גדולת מרדכי. דפוס חיים לייב מייטעס. 23, 39, 1 ע'. 8°.
*42. תנ"ך. עמוס. (מתורגם ומבואר ע"י וויליאם הארפער). עברית ואנגלית. 34 ע'. 4°.

1905

*43. גלאסס, סידניי ב. מסכת בזנעס. ...יצא לאור... לתועלת רוכלים חנונים וסוחרים ע"י חכמי המסחר הגדולים באמעריקא לייאן בראדערס. דפוס מ. פ. גינצבורג. 11 ע'. 24°.

1906

44. האנעס, יצחק דובער. ערך המלים והפתרונים. יכיל בקרבו כל המלים הנמצאות בתנ"ך, שמות, פעלים על פי א"ב... ואחרי כל מלה יבוא המראה מקומה בתנ"ך, שרשה, בנינה ופתרוניה בשפת אשכנז צחה . . . בדפוס ט. קליימאן. 8, 80 ע'. 4°.
45. פרידמאן, אהרן. שירי אישלום. שיר גאות עריצים תשפיל. בהשיר הזה יסופר בקצרה כל קורות ופרשת מלחמת הרוסים והיאפאנים ובסופו נלוה שיר ציון. דפוס י. שאפירא. 20 ע'. 24°.

1907

46. קאנגרעגיישאן בני משה. קאנסטיטושאן. דרוקעריי פון ראזען אונד קאץ. 31 ע'. 24°.

1908

47. רוקח, פנחס. היסטאריע אונד ביאגראפיע פון ירושלים און פאלעסטינע... מיט ענגלישע איבערזעטצונג וועלט דערצעהלט די היסטאריי, ביאגראפיע און פאליטישע לאגע אין פאלעסטינא... י. קאווען. 78 ע'. 8°.

---

42. דיינארד. שם. ע' 134. מס' 861.
43. דיינארד. שם. ע' 85. מס' 511.

29. פינקעלשטיין, שמעון יצחק. ב כ ו ר י ע נ ב י ם. בו ידובר על כל נעלה ונשגב בישראל, תכונת העם ורוחו תוכו רצוף אהבה לציון וירושלים ויבאר כמה מאמרים נפלאים באגדות חז"ל. דפוס אליעזר מייטעס. 6, 57 ע'. 8°.

1900

30. איזראעלסאן, שלום. נ ו ה ש ל ו ם. חדושים וביאורים על הש"ס ועל הרמב"ם . . . דפוס אליעזר מייטעס. 116, 2 ע'. 8°.

31. כהן, אברהם ברוך מקאוונא. ב ר כ ת א ב . כולל חידושים ודרושים. דפוס אליעזר מייטעס. 63, 1, ע'. 8°.

32. מעססינג, אהרן. ת ו ר ת א מ ת. לחנוך נערים בסאן פראנציסקא. 47 ע'. 8°.

1901

33. זאלאטקאף, ל. ד ע ר צ ו ו ע ק פ ו ן ד ע ר צ י ו ן - ב א ו ו ע נ ו נ ג. ענהאלט פאלגענדע אופזעטצע: דער צוועק פון דער ציון־באוועגונג. א קורצע ערקלערונג און שאלות ותשובות (פון) ל. זאלאטקאף. די יידישע קאלאניאל באנק — בן זאב. דער אדרעסר נייהטס אוו ציון. ארויסגעגעבן פון דער גרענד גייט פון אדרעסר נייהטס אוו ציון. דרוקעריי מ. פ. גינזבורג. 35 ע' 16°.

34. מ ע ס ס ע ד ז ש פ ו ן ד ע ם ג ר א ס ס - מ י י ס ט ע ר . . . צו די יוניטעד סטייטס גראסס לאדזשע א. ב. א. מארטש 3, 1901.

1902

*35. חרלאפ, א. היימאן. ב י ת ה א צ ר . קבץ ספורים מחיי עמנו בעבר והוה, ציורים ומאמרי מליצה. 128 ע'. 8°.

1903

36. חאנעס, יצחק דובער. ע ו ר ך ה מ ל י ם ו ה פ ת ר ו נ י ם. בדפוס א. סיגעל. 9 ע'. 4°.

1904

37. אלבום, צבי שמעון. ד ב ר י א מ ת. ע"ד שבועת האמת ומשפט ע"ד השבועה לעבור על דברי תורה שנשבעו השובי"ם והרידב"ז זה לזה, ובענין הכשרות. ח"א. דפוס חיים לייב ב"ר אליעזר מייטעס. 87 ע'. 4°.

---

35. דיינארד. שם. ע' 21. מס' 83.

פון י. ריינגאָלד אונד פון פערשיעדענע פערפאַסערס אין 2 טהיילן. פערלאַג יעקב לידסקין. 8°.

20. ריינהאַרד, מאַרריס. א וועלט אונטער דער ערד, אָדער דער צוקונפטיגער דור... א ראָמאַן. 8°.

1897

21. דאליצקי, מנחם מענדל. דער געביל דעטער מערדער אָדער דעם הענקערס זוהן. א קרימינאל ראָמאַן פון דעם אריסטאָקראַטישען און אלגעמיינעם לעבען. ערשטער טהייל: די רויטהע יארמולקע. 1456 ע'. 8°.

22. לעסטער, אברהם יעקב גרשון. א הלל מועד. והוא שם הכולל לשני ספרים הכלולים בו בכלל תפארת. ספר ראשון: בית המדרש. ספר שני: חידושי בית המדרש. דפוס נפתלי גאנשאר. ח"א: 8, 256 ע'. ח"ב: 8, 10, 71 ע'. 8°.

23. לעסטער, אברהם יעקב גרשון. באחרית הימים. שיחה בין אב ובנו ויסודתה בהררי קדש... ונעתק בשפת המדינה, העתקה חפשית ע"י אליאשאף. דפוס נפתלי גאנשאר. 37 ע' עברית. 61 ע' אנגלית. 8°.

24. שור זאב. נצח ישראל. דברים העומדים ברום עולם ישראל והיהדות, דברים המוכיחים והמראים בעליל, אשר עם ישראל הוא עם נצחי... דפוס המחבר. 273 ע'. 8°.

1898

25. גראדזענסקי, צבי. מקוה ישראל. הלכות מקואות. דפוס מ. פ. גינצבורג. 16, 108, 4 ע'. 2°.

26. חרלאפ, א. היימאן. זכרונות העיר כבשן. ספור מתקופת הרעמים וראשית התפתחות רעיון ישוב ארץ ישראל בארץ רוססיא, ונלוה אליו מאמר „משאלות בני אדם". דפוס אידישע טאגעבלאט. 100 ע'. 8°.

*27. לאזארום, אברהם. עברי אנכי. מאמר על האבות. 48 ע'. 8°.

1899

*28. לעווי, א. ר. ראשית למודים. לילדי בני אברהם. בדפוס י. שאפירא. (1) 31 ע' xxxx. 12°.

---

27. פריעדבערג. שם. ע' 468. מס' 59.
28. דיינארד. שם. ע' 120. מס' 746.

1891

10. דזשואיש טשאריטי אססאסיאיישען. דער ערשטער יער־ליכער רעפארט פאן דיא טראנסעקשענס דער דזשואיש טשאריטי אססאסיאיישען (צדקה כולל) פאן שיקאגא. פאם 1־טען סעפטעמבער 1890 ביז דעם 1־טען סעפטעמבער 1891. מ. פ. גינזבורג. 5 ע׳ יידיש. 16 ע׳ אנגלית. 16°.

11. עטילזאהן, ברוך. תאמי צביה. ביאור על איזה אגדות ומדרשים . . . דפוס דער יודישער קוריער. 77, 2 ע׳. 4°.

1892

12. מעססינג, אהרן. שפת עבר. A Hebrew Primer. דפוס א. רובאוויטש ענד בראָד. 31 ע. 8°.

1894

13. ריינגאָלד, יצחק. דער וועלט זינגער. פרעכטיגע פאלקס לידער. הערויסגעגעבען דורך יעקב ליצקין. געדרוקט ביי די ברידער ראזענבערג. 40 ע׳. 12°.

14. מאזעס. MOSES, ISAAC S., *Hebrew Reader,* containing the prayers and psalms of the Jewish ritual. Bloch. 12° ע׳ 48.

1895

15. מאיראָוויץ, ברכיה. מגן אבות. באור המבאר ע״ד מחקר והשכלה את דברי חכמי המשנה אשר במסכת אבות כתוב בשפת עברית ומתורגם לשפת אנגלית. דפוס מ. פ. גינצבורג. 7, 147 ע׳. 8°.

16. ריינגאָלד, יצחק. א בינטעל בלומען. פאלקסגעדיכטע. פערלאג פאן יעקב ליצקין. 32 ע׳. 16°.

17. ריינגאָלד, יצחק. צוויי גוטע ברידער. מיט דער מעלאדיע פון ענגלישען ליעד, „טו ליטל גוירלס אין בלוי". פאַרלאג יעקב ליצקין. 3 ע׳. 16°.

1896

18. ריינגאָלד, יצחק. די נייעסטע ריינגאלד׳ס טהעאטער אונד פאלק לידער. געזונגען מיט ענגלישע מעלאדיען אין 2 טהיילן. 12°.

19. ריינגאָלד, יצחק. די סטרונע. אויסערוועהלטע טהעאטער אונד פאלקס לידער מיט באקאנטע ענגלישע מעלאדיען. פערפאסט

1879

2. הגדה לפסח. עם ציורים חדשים מסכימים לדעת חכמינו ז"ל. עם דיני בדיקה והגעלה ופי' על אחד מי יודע וחד גדיא מאתי חיים ליבערמאן, עם תרגום אנגלי. דפוס „איזראעליטישע פרעססע", 93 ע'. 16°.

1880

*3. פעלזענטהאל, ברוך אריה. למען ילמדו. דפוס מאקס שטערן. 43 ע'. 8°.

1882

*4. לאנגפעלאה, ה. וו. קדימה. שיר נעתק מהמשורר האנגלי לאנגפעלאה, מאת צבי ה. גרשוני . . . 2 ע'. 8°.

1883

*5. הגדה לפסח. עם ציורים מסכימים לדעת חכמינו ז"ל, עם דיני בדיקה והגעלה ופי' על אחד מי יודע וחד גדיא מאתי חיים ליבערמאן. 91 ע'. קטן. (מהדורה ב' ?).

1884

*6. עליאשאוו, חיים. מזמור לתודה. (שיר במלאת מאה שנים להר"מ מונטיפיורי). 8 ע'. 8°.

1886

*7. פעלזענטהאל, ברוך אריה. למען ילמדו. תוצאה ב'. דפוס מאקס שטערן. 47 ע'. 8°.

1887

8. אלפערשטיין, אברהם אליעזר. מסכת בכורים. מן תלמוד ירושלמי עם ספר הראל. 1, 96, 2 ע'. 2°.

1890

9. אלפערשטיין, אברהם אליעזר. מסכת בכורים. מן תלמוד ירושלמי עם פירוש ספר הראל ונלוה אליו פרי גנוסר. דפוס האחים ראזענבערג. 1, 12, 96 ע'. 2°.

---

3 Felsenthal, Emma. Bernhard Felsenthal Teacher in Israel. p. 314.

4. דיינארד, אפרים. קהלת אמעריקא. ע' 116. מס' 172.

5. דיינארד, אפרים, שם ע' 43. מס' 232

6. פריעבערג, חיים דובעריש. בית עקד ספרים. ע' 353, מס' 666.

7. ראה מס' 3 למעלה.

דפוסי שיקאגו — בעברית וביידיש

מ א ת

ל א ה מ י ש ק י ן

ספרנית בבית־המדרש לתורה, שיקאגו

מ ב ו א

רשימת „דפוסי שיקאגו" זו היא חלק מביבליוגראפיה שלמה הכוללת את כל הספרים והחוברות והעתונים היהודיים בכל הלשונות שהופיעו בשיקאגו מתחילת ישובה היהודי עד לשנת 1951. רוב הספרים והחוברות שנמנו כאן היו לפני. אלה שלא עלה בידי לראותם מסומנים בכוכב. בהערות מיוחדות ציינתי את מקורותיהם.

הביבליוגראפיה שלנו אינה רשימה של כתבי מחברים בני שיקאגו, אלא של ספרים וכו' ששיקאגו מסומנת בשעריהם כמקום־הדפסתם, וביניהם גם הללו שנדפסו בחוץ־לשיקאגו וניתן להם שער־שיקאגו, כלומר פרט לספרי מו"לים משיקאגו (חברות או יחידים) שנדפסו בחוץ־לשיקאגו ואין להם שער־שיקאגו. להם אקדיש רשימה מיוחדה. המעוניין בחקר תולדות היהודים בשיקאגו יעמוד על כך שהרשימה שלפנינו היא בבואה ליצירתם הרוחנית של המוני ישראל בארץ מושבם החדשה. נגד עיני רחפה תמיד האידיאה שלא סתם לקט־ספרים אני מלקטת אלא „חומר ולבנים" אני מכינה לתיאור חייהם התרבותיים והחברתיים של היהודים בעירנו.

חובה נעימה היא לי להודות למוסדות ולאישים שעזרו לי בעבודתי. את הדחיפה הראשונה לעבודה זו ועידוד מתמיד קבלתי מבעלי, הרב כתריאל ל. מישקין. הרבה נעזרתי במחקרי זה על־ידי אוסף ספרי־שיקאגו שברשותו. נענו לבקשותי וקבלתי ספרים גם מן הספרנים מהספריות הללו: הד"ר יהודה רוזנטאל מספרית המדרשה ללמודי היהדות בשיקאגו, הד"ר יהושע בלוך ועוזריו מן המחלקה היהודית בספריה העירונית בניו־יורק, ספרני הספריה בבית־המדרש לרבנים בסינסינטי וייוא בניו־יורק. בראש ובראשונה השתמשתי בספרית בית־המדרש לתורה בשיקאגו.

קיצורים וראשי תיבות: מוד' — מודעות; מס' — מספר; ע' — עמודים; פ"ג — (פאַרלאַג) הוצאה.

**
*

1877

1. לעווינזאָהן, יחיאל יהודה. ה א מ ת ה ע ב ר י ה. תחבולות ובאורים, הערות להבין אגדות רז"ל. דפוס נחמן דוד עטילזאָהן. 16 ע' 8°.

קוריער, דער. ראה: יידישער קוריער.

קיבעצער, דער. שבועון הומוריסטי, 1919.

רעזאנאנס. חוברות לספרות. החוברת הראשונה הופיעה בשנת 1920, בהוצאת אגודת סופרי יידיש הצעירים. קודם לכן (1919) הוציאה האגודה את הקובץ הספרותי אין נעבל. בתי הספר היידישיים הוציאו מפקידה לפקידה חוברות של כתבי התלמידים. מקומם בביבליוגרפיה של החינוך היהודי בשיקאגו.

שיקאגא. א ליטעראריש חודש־זשורנאל. — ירחון לספרות יפה ועניני תרבות. בעריכת מאיר זולוטאריב, מיולי, 1930 עד לשנת 1939.

שיקאגאער יידישע טאגעבלאט. ראה: יידישע טאגעבלאט פון דער וועסט.

שיקאגאער יידישע דירעקטאָרי און קאלענדאר. מדריך ושנתון. כרך א' לשנת תרע"ד (1913—1914), בעריכת י. מ. וולפסון; כרך ב', לשנת תרע"ה (1914—1915), בעריכת הנ"ל, 96 עמוד. כרך ג', לשנת תרע"ו (1915—1916), בעריכת י. מ. וולפסון וח. פייארשטיין, 112 עמוד.

שיקאגאער יידישער כראניקל. שבועון (?). יצא בשנת 1899 בעריכת מורים ריינהארט.

Jewish Provision Dealer ראה: יידישער שפייז־הענדלער, דער

לערנער, דער. „מכתב־עתי לחיים יהודיים", 1937—1938.

לערער־שטימע, די. בטאון של הסתדרות המורים העבריים. מאי, 1936.

נייער דור, דער. (א') שבועון סוציאליסטי. התחיל מופיע ב־27 באוקטובר, 1905, בעריכת מורים זיסקינד, אדולף ליטמן, וויליאם צוקרמן. יצאו ששה או שבעה גליונות.

נייער דור, דער (ב') ירחון, בהוצאת בית הספר הלאומי־הראדיקאלי. התחיל מופיע בשנת 1913. שתי חוברותיו הראשונות נערכו בידי א. גלאנץ (ליילם). החוברת שיצאה בשנת 1916 הופיעה בעריכת קלמן מרמר.

נייער וועג, דער. ירחון. בטאונה של מחלקת התרבות מטעם המסדר ארבעטער רינג. הופיע בשנת 1921 בעריכת ב. סמוליאר.

נייער שטראָם, דער. קובץ לספרות ומדע. 1922. הופיעה רק חוברת אחת (?).

עלטערן־שטימע, די. עלון ביידיש ואנגלית, בהוצאת הסתדרות המורים העבריים במערב התיכון. רבעון, 1937—1939.

עקספּרעס. שבועון. בעריכת י. י. לייבנר. יצא מ־26 במאי, 1933, עד ל־18 בנובמבר, 1938. מוסף אנגלי.

פּעך און שוועבל. ירחון להומור וסאטירה. בעריכת מרק יורי (מערקור), 1932.

פּראָלעטאַרישער געדאַנק. בטאון מפלגת פועלי ציון שמאל. נוסד בשנת 1924, בעריכת בצלאל שרמן. יצא כשבועון, דו־שבועון וירחון. הועבר אחר־כך לניו־יורק ונדפס בטורונטו. לפני כשלוש שנים שינה את שמו ל־אונדזער וועג ומופיע כבטאונה של המפלגה המאוחדת של פועלי ציון שמאל והתנועה לאחדות העבודה.

פּאָרווערטס. יומון, הוצאת העתון הניו־יורקי „פּאָרווערטס". הגליון הראשון הופיע ב־1 ביאנואר, 1919, במקום היומון הסוציאליסטי די וועלט (ראה) שנוסד כשבועון ושמו יידישע ארבעטער וועלט (ראה). העורך המקומי י. סיגל. נפסק ב־4 ביולי, 1951, ובניו־יורק התחילו מדפיסים מהדורה מיוחדת לשיקאגו ואזורי המערב של ארצות הברית.

פּרייע יוגנט, די. ירחון. בטאון הנוער היהודי הסוציאליסטי, בעריכת משה באקאל. 1917. הופיעו שתי חוברות.

קולטור. אילוסטרירטע וואָכנבלאט פאר ליטעראטור, קונסט און אל־געמיינע קולטור־ענינים (שבועון מצויר לספרות, אמנות וענייני תרבות כלליים). בעריכת ל. מילער. הופיעו 21 גליונות, מ־2 באוקטובר, 1925, עד ל־26 בפברואר, 1926.

יידישעס וואכנבלאט. שבועון, 1895 (?), בעריכת יעקב מרדכי וולפסון.

יידישעס טאגעבלאט פון דער וועסט. יומון, בעריכת נ. זליקוביץ, 1893—1896, הוצאה מיוחדת ליומון הניו־יורקי, יידישעס טאגעבלאט. (ראה): יידישע גאזעטן פון דער וועסט.

יידישער געשעפטסמאן, דער. שבועון, 1928, בעריכת ברוך גולד־האַרט.

יידישער וועג, דער. ירחון, התחיל מופיע ביאנואר, 1946, בעריכת נ. קראוויץ. מוסף באנגלית. יצא עד לשנת 1949.

יידישער פראגרעס, דער. שבועון, בעריכת י. ליבלינג, התחיל מופיע בשנת 1906, כמהדורת שבוע ליומון יידישע פרעסע (ראה).

יידישער קונסט־פרײנד, דער. שבועון מצוייר, בעריכת קלמן מרמר. התחיל מופיע בשבעה ביאנואר, 1916. הופיעו עשרה גליונות.

יידישער קוריער, דער. יומון. התחיל מופיע כשבועון ב־2 בדצמבר, 1887, וכעתון יובי בשנת 1892, ביריכת ל. זולוטקוף ובהשתתפותו של פרץ ווירניק, שלידיו נמסרה העריכה לאחר שהתפטר זולוטקוף בשנת 1895 ועבר לניו־יורק. העתון נערך בידי ווירניק עד לשנת 1898. עורכיו ועוזריו הראשונים: ישראל ציוני, הד"ר מורים ריינהארט, פ. בויאַרסקי, הד"ר ש. מלמד, קלמן מרמר, י. ליבנר. העורך האחרון היה הד"ר מרדכי כץ. נפסק בנובמבר, 1940. — לאחר שהתחיל הקוריער מופיע בכל יום, יצאה מהדורה שבועית ושמה שיקאגאער וואכנבלאט; אחר כך הופיעו גליונות היום הראשון — זונטאג קוריער. בשנת 1945 נתחדשה הופעת הקוריער כשבועון, בעריכת הד"ר ישראל מארקוס ונ. קראוויץ. לבסוף נערך בידי הרב ש. בוגין, מוסף באנגלית.

יידישער רעקארד, דער. שבועון, הגליון הראשון הופיע בארבעה במרץ, 1910 (בעריכת י. ליבנר ?). מיוני, 1918, נערך בידי י. מ. וולפסון. נפסק בשנת 1922.

יידישער שפייז־העגדלער, דער. שבועון ביידיש ובאנגלית. הגליון הראשון יצא ב־12 בנובמבר, 1915. הופיע גם בשנת 1916.

יידישער שפייז־סוחר, דער. ירחון, 1933—1934.

ליטעראַרישע זאַמלונגען. מאספים ספרותיים. בעריכת מ. ניצים ושלמה שוואַרץ. משנת 1943 עד לשנת 1948 יצאו חמשה קבצים*).

---

*) בשיקאַגו הופיעו כמה קבצים ספרותיים, ביניהם: יונג שיקאגע (1922), יונג־יידיש (1936), רעזאַנאַנס, אין נעבל, גם עלונים הומוריסטיים בעריכת משה טולטשין ועוד. מקומם בביבליוגרפיה של ספרות יידיש בשיקאַגו.

בשנתון (5666) American Jewish Yearbook, 1905-1906 **נזכר כי העתון** טעגלעכע יידישע שטימע **נקרא באנגלית** *The Daily Jewish Call*.

טעגלעכע וועלט, די. ראה: **יידישע ארבעטער וועלט; וועלט, די; פאַרווערטס.**

טעגלעכער יידישער קול, דער. יומון. התחיל מופיע בשנת 1900. בעריכת ל. זולוטקוף ובהשתתפותו של המשורר מוריס רוזנפלד, ואח"כ בעריכת י. מ. וולפסון. נפסק ב־19 ביולי, 1901. המהדורה השבועית נקראה **זונטאג קול.**

טעגלעכער יידישער קוריער — ראה: **יידישער קוריער.**

טשיקאגא, טשיקאגאער; — ראה: **שיקאגא, שיקאגאער.**

יידיש. הופיע מעת לעת בשנות 1935—1936. בטאון ההסתדרות לתרבות יידיש (יידישע קולטור־געזעלשאפט) במערב התיכון. הופיעו שש חוברות. החוברת האחרונה בנובמבר, 1936.

יידישע ארבעטער־וועלט . . . שבועון להשכלה, חינוך ואירגון; מ־17 ביולי, 1908, עד ל־5 באוקטובר, 1917. העורך הראשון היה הלל רוגוף. אחריו היו העורכים א. ש. זאקס (1909—1910) והד"ר ק. פורנברג. נהפך ליומון, ושמו **די וועלט** (ראה), ב־14 באוקטובר, 1917, בעריכת קלמן מרמר. מ־31 באוקטובר, 1917, עד ל־31 בדצמבר, 1918, הופיע כ„**טעגלעכע וועלט**"; מאחד ביאנואר לשנת 1919 מילאה את מקומו מהדורת שיקאגו של ה־**פאָרווערטס** הניו־יורקי. ראה: **פאָרווערטס.**

יידישע בלעטער. שבועון לבעיות החברה, ספרות ועניני תרבות, 1931; הופיעו ששה גליונות.

יידישע גאזעטן פון דער וועסט. שבועון, בעריכת נ. זליקוביץ; 1894—1896, כמהדורה שבועית ליומון **יידישעס טאגעבלאט פון דער וועסט.**

יידישע וועלט, די. שבועון, בעריכת ל. זולוטקוף, 1892—1893.

יידישע פרעסע, די. יומון. התחיל מופיע פעמיים בשבוע בשם **יידישע פרעסע און פראגרעס** (ראה), בעריכת י. ליבלינג. עמדתו האנטי־ציונית של העורך גרמה לעתון נזק רב. צויין במקומות שונים גם כ־**טעגלעכע יידישע פרעסע.**

יידישע פרעסע און פראגרעס, פעמיים בשבוע. התחיל מופיע בשנת 1888 בשמו **דער בלומענגארטן,** (ראה). בשנת 1906 — בשמו „**יידישע פראגרעס**, כמהדורת שבוע ליומון **יידישע פרעסע.** העורך י. ליבלינג.

לו תוספת עברית: „היכל העבריה". לידיעות מפורטות על העתון, — ראה למעלה, בדברי הפתיחה לביבליוגרפיה.

אינדוסטריעלער ארבעטער, דער. שבועון. נוסד בשנת 1918 כירחון.

אינדריטץ'ס יום־טוב שריפטען. ערשיינט יעדען ערב יום־טוב און חנוכה. העורך: מ. א. אינדריץ. התחילו מופיעים בחודש ספטמבר, 1933. נפסקו בפברואר, 1945 — בגליון 47, כרך י"א.

איניינעם . . . א זשורנאל פאר ליטעראטור און קונסט. דערשיינט יעדן צווייטן חודש. (דו־ירחון לספרות ואמנות). העורך מ. בוגדאנסקי. משנת 1924 עד לאפריל, 1925 — יצאו לאור שש חוברות.

אמעריקאנער ייד, דער. שבועון, מוקדש לספרות, מדע ופובליציסטיקה. 1909.

ארטאדאקסישע שטימע, די. שבועון, הופיע בשנת 1932.

בימה, די. בטאון הסתדרות „הבונה", 1933. הופיעו שבעה גליונות.

בלומענגארטן, דער. שבועון. נוסד בשנת 1888 בפיטסבורג והועבר לשיקאגו. שינה את שמו ל־יידישע פרעסע און פראגרעס (ראה). המוציא לאור והעורך: י. ליעבלינג.

בריקן . . . שריפט פאר ליטעראטור און קאנסטרוקטיווער קריטיק. — רבעון לספרות ובקורת. מנובמבר 1933 עד לספטמבר 1934 הופיעו ארבע חוברות.

געפראפ. בטאון האגודה „פריינט פאר ארבעטער פאלעסטינע", 1934.

וועג, דער. ראה: יידישער וועג, דער.

וועכטער, דער. ירחון, 1917—1918.

וועלט, די. יומון, הופיע בשנות 1917—1919, בעריכת קלמן מרמר, קודם לכן כשבועון; ושמו: יידישע ארבעטער וועלט (ראה). מרמר היה העורך מ־14 באוקטובר 1917 עד שנפסקה הופעת העתון ב־31 בדצמבר, 1918, ובאחד ביאנואר 1919 התחיל מופיע במקומו ה־פאראווערטס (ראה).

זונטאג קול, דער. ראה: טעגלעכער יידישער קול.

זונטאג קוריער, דער. מהדורה שבועית ליומון יידישער קוריער (ראה). קודם לשנת 1904 (?) נקראה המהדורה השבועית שיקאגאער וואכנ־בלאט (ראה).

טעגלעכע יידישע פרעסע. ראה: יידישע פרעסע, די.

טעגלעכע יידישע שטימע, די. יומון. נוסד בשנת 1896. ואולי זהו היומון טעגליכער יידישער קול (ראה). ביבליוגרפיה של הפריודיקה היהודית

האנגלי־היהודי „היברו סטאַנדאַרט". באותו גליון נמצאת גם הודעה על ועידה להקמת מוסד יהודי לרגל יום־הולדתו המאה של משה מונטפיורי. בטור האחרון נדפסו מודעות מאת הש"ץ, שו"ב ומוהל אברהם רוזנטל; מאת חנות היין של שאפנער, והמערכת מבשרת, כי המשך הסיפור „ילתא בת ר' חפני גאון סוריה" יופיע בגליון הבא.

ב. ציונים ביבליוגרפיים

עתונות יידיש באמריקה עדיין לא נחקרה כהוגן. אין לנו עדיין ביבליוגרפיה שלמה של כתבי־העת ביידיש, שהופיעו בארצות הברית משנות השבעים במאה הי"ט ואילך, ואותו עתון־יידיש ראשון בשיקאַגו, זכה לתשומת־לבו של גאון הביבליוגרפיה היהודית, משה שטיינשניידר. בדו־ירחונו „העברע־אישע ביבליאָגראַפיע" (גרמנית), נרשמו גליונות „איזראַעליטישע פרעססע" בחוברות יולי־אויגוסט, 1878, מרץ־אַפּריל, 1879, ומאי־יוני, 1880. קשה למצוא ביבליוגרפיה, שאינה זקוקה לתיקונים ומילואים, ואין אני מתעלם מן העובדה שרשימתי זו על עתונות־יידיש בשיקאַגו, לקויה מכמה צדדים. אני תקוה, שיבואו חברי בבית המדרש וימלאו את החסר. כמה מהעתונים המנויים כאן לא נשתמרו כלל, וכמה מהם לא הגיעוני בשלמותם, ואי אפשר לקבוע בדיוק את זמן הופעתם וכו'. שמות העתונים ברשימתנו — המסודרת לפי הא"ב — נרשמו בכתיב יידיש החדיש (ולפיכך: יידיש במקום יודיש או אידיש, פרעסע — במקום פרעססע וכו').

אויף קאַטאָווע. מוקדש להומור, 1920, בעריכת מתתיהו דייטש.

אויפברויז. דריי־חודש־עכער זשורנאל פאר ליטעראטור, קונסט און קולטור־ענינים. (רבעון לספרות, אמנות ועניני תרבות), בעריכת אריה פוזי. הגליון הראשון — מרץ 1928 — היה גם האחרון.

אונדזער וואַרט. ארויסגעגעבן פון ראיאַנס־קאָמיטעט פון די מיטל־וועסטלעכע ס. ט. אַרגאַניזאַציעס. (ירחון בהוצאת הועד האזורי של אגודות הסוציאליסטים־טריטוריאליסטים). הגליון הראשון הופיע ב־16 באויגוסט, 1915; ירחון עד למרץ 1916. העורכים: י. מ. בודיש, א. גלאַנץ ומשה כץ. חוברת יוני, 1917, ערוכה בידי י. מ. בראון, מ. כץ וא. גלאַנץ. מיולי 1917 עד ליאנואר 1918 — בעריכת י. מ. בודיש, א. גלאַנץ ויעקב לעווין. מיאַנואר 1917 עד ליאנואר 1918 הופיע רשמית בניו־יורק ובשיקאַגו.

אונדזער לעבן. דו־שבועון. הופיע בשנת 1935.

איזראַעליטישע פּרעססע. שבועון; 1877—1880, בהוצאת נחמן דב אטלזון ובעריכת ש. ל. מרקוז; אחר כך הועבר לניו־יורק; נפסק בתשעה באפריל לשנת 1884. עתון יידיש הראשון בשיקאַגו ובמערב התיכון. היתה

הברית, ושלושה דולרים בחוץ לארץ. מחירו של גליון בודד — חמשה סנטים. המודיעים שילמו עשרה סנטים לשורה, ואלה שהודיעו בארבעה גליונות רצופים בתוך חודש מסוים, שילמו עשרה אחוזים פחות מן המחיר הרגיל. המודיעים שנה שלמה קיבלו הנחה בת 20 אחוז. לבתי־כנסת ולחברות ניתנה הנחה בת חמישים אחוז. באחד משני העמודים שנשתמרו, אנו מוצאים את דברי המערכת לקוראיה: „הודיעו ב„איזראַעליטישע פרעסע", העתון היהודי־אשכנזי הטוב ביותר בעולם. העתון 'איזראַעליטישע פרעסע' מכיל חומר־קריאה יותר מכל עתון יהודי אחר".

כאמור, לא היה ההבדל רב בין אותו שבועון בשיקאַגו לעתוני יידיש שהופיעו בניו־יורק. בעמוד הראשון פורסמו החדשות היהודיות והכלליות, בשאר העמודים באו סיפורים היסטוריים, שרובם הופיעו קודם לכן בעתונות היהודית באנגלית ובגרמנית, ובשבועונים עבריים באירופה. ידיעה אחת בעמודי השבועון הנ"ל מספרת על בחורה שנפצעה ביריות שבין שוטר לשודדים. ידיעה אחרת — על אשה שיכורה, שהשופט הטיל על בעלה קנס עשרה דולרים קודם לשחרורה מבית האסורים. למטה הובאה ידיעה מעניינת זו על „יבוא" מארץ ישראל, — עפר מירושלים וגם ארזים וגרעיני ענבים מעיר הקודש:

פריידע פיר יודען

דיא יודען אין וואשינגג, וועסט־וירדזשיניא, זינד אין פריידיגער אויפרעגונג איבער איינע זענדונג פאַן ערדע פאַן דעם יודישען בית עולם בייא ירושלים. דאַס דיא ערדע איזט עכט בעווייזט דער זיעגעל דעס אַמעריקאַנישען וויצע־קאַנצול הערר יאַקוב שומאַכער. דער גליקליכער ערהאַלטער דער ערדע איזט איין געוויססער אויגוסט פאַלאַק. אויך צעדערן אונד זאַמען פאַן טרויבען זינד צור זעלבען צייט פאַן ירושלים איינגעטראַפפען.

בגליון זה גם מתואר איך הוצא להורג איש ושמו הופמן, על שרצח רוכל יהודי. בכתבה ארוכה „דת ואהבה" („רעליגיאַן אונד ליעבע") מסופר מעשה שאירע בדאקוטה: עורך־דין צעיר, קתולי, התאהב בעלמה יהודית, בת שש עשרה, ובגללה נכנס בבריתו של אברהם אבינו. הנערה מתה לפני נישואיהם, והבחור נפל למשכב מרוב צער וגעגועים. ברגעי גסיסתו הגיד הבן להוריו, נוצרים אדוקים, שהתגייר מרוב חיבה לצעירה יהודית, ודרש מהם שיקברוהו בבית־העלמין היהודי, ליד קברה. יש לחשוש שמעשה זה לא היה אלא פרי דמיונו של העורך או של אחד מעוזריו, כי ידיעות מעין זו נתפרסמו באותה תקופה מפקידה לפקידה בעתונים יהודיים בזמן שהיו העורכים זקוקים לחומר „מושך" ו„מותח". בידיעה מברידז'פורט, קונן, מסופר על יהודי שנהרג בביתו בשוגג על ידי רוכל עובר, שהתחיל בודק אקדוח שהיה מונח על השולחן. יותר משלושה טורים וחצי מוקדשים לסיפור היסטורי — „דער זעקסטער פאַרלאַנג" — על סוחר יהודי, פרוון (פאַריער), שהציל את חיי פרידריך הגדול, שהודה לו על מעשה הגבורה. הסיפור תורגם יידיש לאחר שהופיע בשבועון

חדשותיהם ממערכות המלחמה. וכך מצא לו אטלזון עדוד נוסף להגשמת תכניתו להוצאתו של עתון־יידיש בשיקאגו. וגם זו: ב„גאַזעטטען" לא הוקדש מקום רב לחייהם החברתיים של המהגרים בשיקאגו; הופעתו של שבועון־יידיש מקומי היתה מאורע חשוב בחייהם של היהודים בבירת המערב התיכון.

השבועון „איזראַעליטישע פרעסע", שנערך בידי ש. ל. מרקוז, (קודם לכן מורה עברי באַלאַבאַמה), נדפס בתבנית גדולה, שלושה טורים רחבים לעמוד, בעקבות „יודישע גאַזעטטען". במקום מאמרים עבריים בודדים שפורסמו בעתון הניו־יורקי, היתה ל„איזראַעליטישע פרעסע" תוספת עברית מיוחדת ושמה „ה י כ ל ה ע ב ר י ה", בה דנו הסופרים המשכילים גם בשאלה אם מותר לגר לבוא בקהל ישראל בלי ברית מילה, — כפי שהציע הרב ברנהאַרד פלונטאל, ממנהיגי הריפורמה. לאחר שלוש שנות קיום בשיקאַגו הועבר השבועון „איזראַעליטישע פרעסע" לניו־יורק, והתחרה ב„גאַזעטטען". המלחמה ביניהם היתה ארוכה, לבסוף ניצח שרהזון את יריבו אטלזון. גליון התשיעי באפריל לשנת 1880 היה האחרון לגליונות „איזראַעליטישע פרעסע". עורכה ש. ל. מרקוז השתתף אחרי־כן ב„יידישע גאַזעטטען" וב„יידישע טאַגע־בלאַט", ולא בקביעות *).

לא נשתמר אף גליון שלם אחד מאותו עתון־יידיש ראשון בשיקאַגו, ואין לפנינו אלא: א) שני עמודים (5—6) מגליון שהופיע בראשית שנות השמונים, ללא תאריך; ב) שני צלומים לעמודים הראשונים של שני גליונות: בארבעה באפריל, 1879, והגליון האחרון, שיצא בניו־יורק, בתשעה באפריל, 1880. דמי־החתימה על העתון היו: לשנה שלמה — שני דולרים בארצות

---

*) זכרונותיו של ש. ל. מרקוז, — „קצת היסטוריה", — פורסמו בגליון־היובל של „יודישע טאַגעבלאַט" ניו־יורק, 20 במרץ, 1910; אח"כ חזרו ופורסמו ב„זאַמעלבוך צו דער געשיכטע פון דער יידישער פרעסע אין אַמעריקע", בעריכת יעקב שאַצקי, ניו־יורק, 1934, עמ' 46—48. על המקורות לתולדות עתונות יידיש בשיקאַגו, ראה: קלמן מרמר: „דער אַנהויב פון דער יידישער ליטעראַטור אין אַמעריקע", ניו־יורק, 1944, 136 עמוד; נפתלי קראָוויץ: „מאַטעריאַלן צו דער געשיכטע פון זעכציק יאָר יידישע קולטור־אַרבעט אין שיקאַגע", בקובץ „שול־פּנקס" (הוצאת „שלום עליכם פאַלקס־אינסטיטוט, שיקאַגע"), עמ' 538—583; ד"ר יעקב שאַצקי: „געשיכטע פון דער יידישער פרעסע", בכרך ג' „יידן", — „אַלגעמיינע ענציקלאָפּעדיע", ניו־יורק, 1942, עמ' 255—283; משה שטאַרקמאַן: „קוועלן־ליטעראַטור צו דער געשיכטע פון דער יידישער פרעסע אין אַמעריקע", — „פּנקס", כרך 1, ניו־יורק 1927—1928, עמ' 320—331; הנ"ל: „יובל העתונות האידית באמריקה", — ב„ספר השנה ליהודי אמריקה", כרך ח—ט, ניו־יורק, תש"ו, עמ' 558—579; „פינף און זיבעציק יאָר יידיש פרעסע אין אַמעריקע", בעריכת יעקב גלאַטשטיין, ש. ניגר והלל רוגוף. הוצאת י. ל. פּרץ שרייבער פאַרלאַג, ניו־יורק 1945, 196 עמוד. עיין על עתונות יידיש בארצות הברית וקאַנאַדה בספרו של י. חייקין: „יידישע בלעטער אין אַמעריקע", ניו־יורק, 1946, 424 עמ'. בגליון הראשון של הדו־יחון „אינייגעס" (שיקאַגו, 1924), פירסם ב. סמולאר מאמר לתולדות העתונות ה ע ב ר י ת בשיקאַגו. פרקי זכרונות על התנועה העברית בשיקאַגו בשנות השמונים למאה שעברה, פירסם א. א. ריבאק: „דאָס זוכענדיש פאַרן עב־רייאישן וואַרט אין שיקאַגע זינט 1885 ביז היינט", — ב„יידישער קוריער", 3 ביאַנואַר, 1932.

היו לרוכלים. הללו היו מתהלכים ברחובות העיר ובחצרות הבנינים ומכריזים על טיב הפרקמטיה שבידיהם. תלבשתם המסורתית וזקניהם שעטרו את פניהם, גרמו לרוכלים האלה התנפלויות מצד האירלאנדיים בשיקאגו. בימים ההם נוסדו על ידי המהגרים חברות־העיר הראשונות, — „לאַנדסמאַנשאַפטן" — ובתי־הכנסיות של „אנשי . . ." על שמות ערים בארץ מולדתם. החברות ובתי־הכנסיות הללו שנוסדו לשם תפילה בציבור, עזרה הדדית ו„קרקע לאחר מאה ועשרים", מילאו גם תפקיד של אגודות מקצועיות לטובתם של הפועלים והרוכלים. הם ניסו להיטיב את מצבם של העובדים ב„בתי היזע" ושל מקבלי־הפרקמטיה מן הסיטונים, כי בעליהם של כמה בתי־חרושת ושל חנויות־סיטון, פועליהם ולקוחותיהם היו, בדרך כלל, בני עיר אחת ו„אחים" בחברה אחת.

חלוציה של עתונות־יידיש בשיקאַגו, כבניו־יורק ובערים אחרות, היו סופרים ומחנכים עבריים. מה ספרות עבר ויידיש אף עתונות עבר ויידיש יצאו כרוכות לאוויר־העולם באמריקה — הן בבחינת הזמן, והן בבחינת יוצריהן. ה„מושכים בשבט סופרים" היו רובם ילידי פלך סובאלק, על גבול פרוסיה. ה„משכילים" האלה, ה„גרמנים מקאלבאריה" („קאַלווַאַריער דייטשן") סיפקו ליהודי שיקאַגו את הצורך במלמדי תינוקות וב„ריברנד"ים למיניהם.

צמיחתה של עתונות יידיש באמריקה כרוכה, כידוע, בהגירה ממזרח־אירופה. בשנות השבעים הגיעו לאמריקה כשלושים אלף מהגרים יהודיים מרוסיה ופולין. בפרק־זמן זה הונחו היסודות לעתונות והספרות היהודית בארצות־הברית; — וזו הלכה ונתרחבה בשנות השמונים, אחרי הפרעות ברוסיה, עם התחלתה של הגירת־ההמונים; התבצרותה של תנועת העובדים היהודית ותעמולתן של מפלגות הסוציאליסטים והאַנאַרכיסטים, השפיעו במידה מרובה על גידול עתונות יידיש ומספר קוראיה.

הראשון שהתעורר להוציא עתון־יידיש בשיקאַגו היה המדפיס נ ח מ ן ד ו ב א ט ל ז ו ן, ילידי שאַקי, פלך סובאלק. בא לאמריקה בשנת 1851, — מחלוצי מהגרינו ממזרח־אירופה. בית־הדפוס של אטלזון סיפק את צרכיה של האוכלוסיה היהודית בשיקאַגו — וגם שימש „בית ועד לחכמים", מועדון בלתי־רשמי לסופרים, משכילים, מורים ו„כלי קודש" למיניהם. בשנת 1877, שנת מלחמת תורכיה ורוסיה שהמהגרים התעניינו בה הרבה, — התחיל אטלזון להוציא לאור שבועון־יידיש „איזראַעליטישע פּרעסע", — הראשון במינו בערי השדה של ארצות־הברית.

קודם לכן הסתפקו בני שיקאַגו בשבועון „יודישע גאַזעטטען", שהיה יוצא לאור בניו־יורק, בעריכתם של כתריאל צבי שרהזון וגיסו מרדכי הימלשטיין. שרהזון היה יליד פוזיזר, פלך סובאַלק, בנו של הרב ר' אליהו שרהזון, ויהלמשטיין היה ידוע כסופר עברי ומליץ מפואר. גליונות ה„גאַזעטטען" היו מגיעים לשיקאַגו ולערים הסמוכות לה באיחור זמן רב — ובינתיים נתיישט

עתונות יידיש בשיקאגו (1877—1951)

(חומר לביבליוגרפיה)

מ א ת

מ ש ה ח ז ק ו נ י (שטארקמאן)

לר׳ דב סדן, רע כאח לי, שי ליום־הולדתו החמישים.

י מ י ב ר א ש י ת

עתונות יידיש בארצות־הברית, למן ימי־הווסדה על סף שנות השבעים עד לימינו אלה, שימשה לא רק כאמצעי להפצת חדשות בין קוראיה, אלא גם מילאה תפקיד של חינוך חברתי והדרכה מדינית. בתחילתה שאפה בעיקרה להסביר למהגרים ה״ירוקים״ ממזרח־אירופה את החיים בארץ החדשה; פתחה אשנבים בדירותיהם ובבתי החרושת שעמלו בהם למרחבי אמריקה; וכך הרחיבה את אופק־ראייתם של ילידי הערים והעיירות במרכזי היהדות מעבר לים; עוררה אותם הן ליצירה ובנין במולדתם החדשה והן לטיפוח קשרי רוח ותרבות עם היהדות בארצות מוצאם. מפעלי הסוכנות לעזרה ציבורית יהודית, תנועת הפועלים והאגודות המקצועיות, המלחמה לזכויות היהודים בתפוצות ולאחדות לאומית של הקיבוץ היהודי באמריקה, מאמציהם של המוסדות לחינוך לאומי וההסתדרויות לבנין ארץ ישראל, — כולם מצאו סיוע ועדוד מכריע בעתונות־יידיש.

יהודים דוברי־יידיש כבר נמצאו באמריקה בתקופתה הקולוניאלית — בה השתמשו עדיין יהודי גרמניה ביידיש כבשפת־דיבור. מספרם של המהגרים ממזרח־אירופה הלך וגדל בראשית המאה התשע־עשרה. בניו־יורק היה הקיבוץ היותר גדול של מהגרים דוברי יידיש; במחציתה הראשונה של המאה כבר היו להם בתי־כנסיות מיוחדים בסינסינאטי, בוסטון, צ׳ארלסטון, לואיוויל וניו־אורליאנס. ״בהלת הזהב״, בעקבות גילוי מכרות הזהב בשנת 1848, הביאה לקאליפורניה יהודים, שהיגרו לאמריקה מפולין וליטה, ובשנות החמשים היו להם ״חברות״ ובתי־תפילה בלוס־אנג׳לוס, סאן־פראנציסקו ובערים אחרות.

בשיקאגו כבר היה קיים מרכז של יהודי מזרח־אירופה בזמן מלחמת האזרחים, ובדליקה הגדולה בשנת 1871 עלה בעשן גם ה״גיטו״ של המהגרים יוצאי מאריאמפול וסובאלק. רובם, וביניהם ״אברכי־משי״ בארץ מולדתם, נאלצו להעשות באמריקה בעלי־מלאכה פשוטים; ואלה ששאפו ל״ביזנס״

לצבור מהגרים, ערב־רב הנאבק קשה על קיומו בחומר וברוח כלפי פנים וחוץ כאחד. במחציתה הראשונה של המאה הנוכחית עלתה יהדות שיקאגו עלייה רבה — באוכלוסיה, בחייה הכלכליים, החברתיים, המקצועיים והמדיניים. אותה עליה גררה אחריה, כידוע, שידוד מערכות רב בקהלת ישראל בשיקאגו. טמיעת הלשון הלכה וגברה — וירידת עתונות יידיש בשיקאגו תעיד על כך: „אידישער קוריער", העתון הדתי־הלאומי, הלך לפני כמה שנים „בדרך כל הארץ", ומהדורת שיקאגו של „פֿאָרווערטס" יצאה בעקבותיו לפני חצי שנה בערך; אע"פ שעדיין לא תמו סופרי יידיש בעירנו. והוא הדין בעתונותנו העברית. במחציתה הראשונה של המאה הנוכחית חיו — ועודם חיים — בעירנו כמה חכמים וסופרים עבריים, רובם תרמו את תרומתם — איש איש לפי כחו — לספרות ולעתונות העברית בחוץ לשיקאגו; אם במאספי ארץ ישראל ואם במאספים עבריים שיצאו לאור בניו־יורק, בה עתונותנו עודה מחזיקה מעמד. כמה מהם באו לעירנו לא על מנת להשתקע, קשורים היו במרכזים ספרותיים בחוץ־לשיקאגו. לא זכינו כאן — ולא כאן בלבד — לתנועה עברית מאורגנת ומקיפה שתפרוש את מצודתה על חיי קהלתנו — ותניח יסוד לעתונות עברית של קיימא, בעלת רמה ספרותית הראוייה לשמה. וכך השיפורים במצב החנוך והמורה העברי בשיקאגו לא גררו אחריהם עלייה בשערי ספר. אותה מנחת־עני שתרמו העברים בשיקאגו לעתונותנו באמריקה — רובם מהגרים וגרים בארץ נכריה — עד ימינו, יש בה ללמד על רצונם הכביר לעמוד על משמר רוחנו; ועל פי רוב רצונם גבר על יכולתם — בתוקף כמה גורמים בבית ובחוץ. אם תרומה רבה אין כאן — עדות יש כאן. עדות היא עתונותנו זו לקשיות ערפם של שני דורות מהגרים עבריים במדינת קולומבוס — ולאמונתם בעתידה של תרבותנו העברית גם במדינה זו. ועדות נאמנה היא.

איני מומחה לחדושי תורה, לפיכך לא אדון בהם: אסתפק בהערתי על מידת הזלזול הרב שהעורך וסופריו הרבנים נהגו בלשון העברית. לשון „הפרדס" היא בליל ארמי־עברי, ברוח מסרתה של הספרות „הרבנית" הישנה — ויש להצטער על כך. אותו ליקוי רב בולט לא רק במאמרי ההלכה אלא גם בפובלי־ציסטיקה שב„הפרדס". כנגד זה, יש לציין בשביעות רצון שהפובליציסטיקה שבספר היובל של „הפרדס" נכתבה בסגנון נאה, בו ישן וחדש נתמזגו יפה.

טו

ר א ש י ת ה של העתונות העברית בשיקאגו היתה, כאמור, הוספה לעתון יידיש — וכך היא חתימתה במחציתה הראשונה של המאה הנוכחית: ה ו ס פ ה צ נ ו מ ה לירחון־יידיש דל ומחוסר ערך ספרותי וצבורי — „דער אידישער וועג" — שעורכו הוא נ. קראוויץ; שם ההוספה העברית: נ ת י ב. עורכה הראשון היה יעקב טרקוב־נעמני; חוברותיו האחרונות נערכו ע״י קראוויץ. טרקוב־נעמני הוא מספר ועתונאי מנוסה, (היה כתב „הארץ" מפאריז), ובכל זאת לא הצליח בעריכת „הנתיב". וזהו שער ההוספה העברית ל„דער אידישער וועג"

נ ת י ב

מופיע ביזמתם ובתמיכתם של ההסתדרות העברית בשיקאגו והמועדון „קבלת שבת"

העורך: יעקב טארקוב־נעמני

גליון „הנתיב" — לדוגמא — שיצא לאור בערב שבועות. תש״ח, עומד על פחות מעמוד שלם; ובו ברכה לשלומה של מלכות ישראל „כפי שהיא נקראה בבית־הכנסת „שערי תורה אנשי מערב" (והעורך לא שכח לציין גם את כתבתו של אותו מוסד) ותכנה: „הנותן תשועה למלכים" טפוסי בצרוף „מי שברך" לצבא ישראל, שריו וחיליו וכו׳; וספור נחמד מאת ש. י. עגנון „בליל שבועות" שהועתק בוודאי בלי נטילת־רשות מאת מחברו. הוספה זו לא נדפסה על חשבונו של „דער אידישער וועג", אלא בתמיכתם של ש נ י ה מ ו ס ד ו ת ה נ ״ ל בעירנו... אמנם היו גם גליונות בני שלשה וגם חמשה עמודים, כגון: הגליון לכבוד פסח, ראשון למדינת ישראל (ערב פסח תש״ט), גליון ערב ראש השנה תש״י, אך בדרך כלל לא הצטיינה הוספה זו בערכה הספרותי, אע״פ שפורסמו בה מאמרים אחדים חשובים מאת הסופרים העברים בעירנו; הפסולת בלעה את הסולת.

השגיה של העתונות העברית בשיקאגו במחציתה הראשונה של המאה הנוכחית לא היו כהשגי עתונותנו במחציתה השניה של ה מ א ה ה י ״ ט. הללו הולמים היו את שעתם, שעת חלופי משמרות וראשית הכאת שרשים

בחוברת הראשונה, אינם מקוריים; העורך עמד על כך, ובכל זאת פתח להם את שערי „הגשר", בכדי שלא להוציא את הניר חלק. המאמר „חנוך הילד בגיל המשחק" מאת עדינה בוקשטיין שפורסם בשני המשכים כולו „שאול" מספרים אחרים, יש בו רק „עצמיות" אחת: סגנון קלוקל. החוברת השניה היא ברובה פובליציסטית ולא חנוכית, והיא מוקדשת לתנועת „השומר הדתי". בחוברת ג' פורסם מאמר מאת המורה הנחבא אל הכלים, תלמיד חכם מובהק, יצחק ריבלין: „ארץ ישראל לאור התלמוד והמדרש", והוא מועט המחזיק את המרובה.

חוברתו האחרונה של „הגשר" — גליון רש"י „לכבוד חג יובל התשע מאות להולדתו" — תרומה יפה היא לספרות הפידגוגית ומבליטה זו את חשיבותו של למוד רש"י בבית־הספר העברי; מאמריה החשובים ביותר הם של מר ש. קליימן — „יצירות רש"י בתכנית בית הספר", ושל יצחק ריבלין — „רש"י הפרשן הגדול בישראל". היא המעולה בארבע החוברות של „הגשר", שיצא לאור במשך שנה אחת. הסקירות הבקרתיות ב„הגשר" הן שטחיות. הדו"חים על בתי הספר והת"תים מוגזמים, ועושים רושם כאילו שיקאגו היא פומבדיתא שניה. אך הלקויים הללו אינם מיוחדים אך ורק ל„הגשר". סיכומו של דבר: על אף הפגימות שמניתי ב„הגשר", מלא זה בשעתו תפקיד הגון: עורר את המורים המשתייכים אל ועד החנוך של האדוקים מקפאונם. ל„הגשר" היתה גם כן הוספה ביידיש — וזו אינה מעניני במאמר זה.

העתונים שנדונו עד כאן היו חילוניים: טיפלו בעיקר בענינים צבוריים, תרבותיים, ספרותיים וחינוכיים מנקודת השקפה לאומית כללית; אמנם התיחסו אל הדת בחיוב גמור, אך לא היו עתונים דתיים. מה שאין כאן „ה פ ר ד ס" שהופיע בעירנו, „רשמית" — לפי שערו — בעשרים וחמש השנים האחרונות כירחון תורני לחדושי תורה. השנה חגג את חצי יובלו, לכבודו הופיע ספר־היובל „הפרדס" גדוש חמר הלכותי, פובליציסטי ואינפורמטיבי על מוסדות התורה בארצות הברית ועל רבניה, והוא „מוגש למיסדו ועורכו" של „הפרדס" הרב שמואל אהרן הלוי פרדס. נאה זה למיסדו של „הפרדס" וגם לעורכו של ספר היובל, הרב שמחה עלבערג. כיון שהעורך דר בקביעות בברוקלין והספר נדפס בניו־יורק, איני זוקפו לחשבונה של שיקאגו. אך על הירחון „הפרדס" אעיר קצת. שער הירחון הוא

ה פ ר ד ס

קובץ רבני חדשי

יוסיע לאור כעת בשיקאגו

העורך והמו"ל

הרב שמואל אהרן הלוי פרדס

---

*) עיין בהערתו למאמרו של הרב משה קורנפילד על „שאלת המשמעת בבית הספר העברי", „הגשר" חוברת א', עמוד 10.

המורים במערב התיכון, שמרכזה היה בשיקאגו, יצרה גם כן עתון דו־לשוני להורים ומורים: „קול ההורה והמורה" בעריכתו של הד"ר משה זלסקי, שניסה לגשור גשר בין המורים וההורים. בשעתו השפיע הרבה על הקהל היהודי במערב התיכון. שני העתונים הללו עוררו קצת קנאה במחנה המורים האדוקים, שהתרכזו מסביב לועד החנוך מיסודה של הקהלה בשיקאגו, והחליטו גם הם לנסות את כוחם בשדה העתונות הפידגוגית — על אף העובדה שלא היה לכאורה צורך ברבעון פידגוגי נוסף, כדברי עורך הרבעון החדש גופו במאמרו הפרוגרמאטי: „והיה כי ישאלך" — „כלום חסרים אנו עתה באמריקה עתונים לחנוך? והלא יש לנו רב!" מהו התירוץ לקושיא חמורה זו? לא הרי שאר הרבעונים כהרי הרבעון החדש. הללו מעדיפים את המדרש על המעשה והוא, להפך „מדרש ו„מעשה" בחנוך — מעשה עדיף. העורך מדגיש הדגשה יתירה: „ואנו עינינו בחנוך ומגמתנו — „המעשה" שבו; ולתקונים מעשיים ולמפעלים ממשיים בחנוך עברי מוקדש רבעוננו זה". וזהו שער הרבעון החדש:

הגשר
רבעון לחנוך עברי

יוצא לאור ע"י חבר המורים המשתייכים אל ועד החנוך

מיסודה של הקהלה בשיקאגו

בעריכת: **יעקב גורוב**

שנה א' אב־תשרי תרצ"ט חוברת א'

ההיה העורך נאמן למגמתו המעשית? לא ולא. המאמרים הדנים במדרש עולים במספרם על הדנים במעשה. השעורים לדוגמא, שהעורך תרם לירחונו בנדיבות יתרה, שהיו צריכים להדגיש את המעשה שבחנוך, חסרון יסודי בהם: אינם מבוססים על יסודות חנוכיים מוצקים, ופרקים הם מפליאים בזרותם; אעתיק קטע משעור ט"ו שפורסם בחוברת ד' של „הגשר":

„המינים באברי הגוף"

1. „המורה מרים את ידו האחת למעלה ושואל את התלמידים כמה ידים הוא הרים?" 2. „שאלה מה היא יד?" „כמה אברים יש לו לאדם?" ומר גורוב עונה בפשטות: (רמ"ח), מפני שכך כתוב בספרותנו התלמודית. כנגדם, רוב השעורים העיוניים שפורסמו בארבע חוברותיו של הרבעון בעלי משקל וערך הם. מאמרו של הד"ר מ. שטיינר „על מטרת החנוך העברי" הוא סקירה תמציתית על השתלשלות המגמה החנוכית בישראל בעבר ובימינו אנו, והנימה הריביזיוניסטית בולטת בגמר המאמר: „אין אני רואה אידיאל אחר זולת: מזיגה לאומית־דתית על יסוד של מלכות דוד בימינו", וזהו אידיאל חנוכי לא רק ליהודי ארץ ישראל, אלא גם ליהודי אמריקה. יתר המאמרים העיוניים שפורסמו

תעורה

רבעון

לעניני חנוך וארגון המורה

בעריכת: **שלמה מראה־נוף**

יוצא מטעם

הסתדרות המורים העברים במערב התיכון

א

שנה א׳ תשרי תש״ה 1945

שיקאגו, אה״ב

שינוי יסודי לא חל בעריכתו של הרבעון החדש־הישן ולא בתכנו. כמה שנויים קלים נראים בין ה„בטאון" ל„תעורה": א. ה„טון" של המאמרים הראשיים הומך במקצת, אך לא ניטלה מהם לגמרי קולניותם הנפרזה. זר היה למחברם אותו קול דממה דקה. ב. רוב המאמרים ב„תעורה" הם פירורים, אינם ממצים את הבעיות הנידונות בהם. לדוגמא ישמש לנו מאמרו של ש. מזרחי — „מקצוע שהוזנח" — שהוא רפרוף שטחי על פני בעיה חשובה: הוראת ההיסטוריה בבית הספר העברי למתחילים בלשוננו הלאומית, התופס עמוד אחד („תעורה" חוברת א׳, תש״ה). במקום זה תופסים המאמרים על שפור המצב בבית־הספר ליום ראשון מקום יותר גדול, והם ממצים את הנושא היטב, אך האין לו לרבעון פידגוגי עברי בעיות חשובות לדיון מזו של האסכולה ליום א׳? החוברות שהוקדשו לד״ר שלמה גולדמן ולד״ר מאיר ווכסמן הן נאות לשני תלמידי חכמים מובהקים הדרים בעירנו, ובהן גם הערכה כנה ונאמנה על אישיותם ותרומתם החשובה לספרות ישראל ולצבור היהודי. רק ארבע חוברות של ה„תעורה" הופיעו. מקום הופעתה של החוברת האחרונה: אומהו (נבראסקו), כי העורך נתמנה בה למנהל לשכת החנוך העברי.

מה „דורנו" אף ה„בטאון" וה„תעורה" אינם משקפים את חיי היהודים בשיקאגו בכללותם, כי היו מוקדשים לספרות ולחנוך. אולם גם חיי התרבות והחנוך לא שוקפו בהם בשלמותם הרצוייה. החיים העבריים בשיקאגו במחצית הראשונה במאה זו התעשרו והסתעפו: לשכת החנוך שבה הכניסה סדר לבתי הספר העבריים, יצרה דרגת־משכורת למורים ששיפרה במקצת את מצבם הכלכלי של המורים שהשתייכו אל הלשכה. במידת־מה עורר שיפור זה את יצר היצירה בכמה מהמורים העבריים שבעירנו שמצא את ביטויו בנסיונות העתונים האמורים — וגם בעתון לילדים „ה ע ב ר י ה ק ט ן", שיצא „בערב כל חג בישראל" ע״י ועד החנוך היהודי בשיקאגו והסתדרות המורים העבריים במערב התיכון; עורכיו היו: שלמה מראה־נוף ויוסף לבינסון. הסתדרות

אך שני ענינים ברורים בו די־צרכם: א. ה„בטאון" שאף „להפיח ערנות בקרב חברינו ולעודדם לפעולות ולמעשים". ב. „שופרנו זה יתריע גלויות ובלי כל פניה כל עת אשר נעשה עול כלפי המורה והחנוך העברי". לשני העקרונות האלה נשאר עורך ה„בטאון" נאמן: ה„בטאון הפיח ערנות רבה" במחנה המורים שהתרכזו מסביבו, נלחם את מלחמת המורה בלי חת, התריע על התקלות שבחנוכנו העברי בעוז, — אך לא היה נקי מ„פניות".

מעלותיו היסודיות של ה„בטאון" הן, כאמור: א. ערנות ועוז; הגיב על כל התופעות הקלוקלות בחנוך העברי — ואל יהא דבר זה קל בעינינו. ב. החומר החנוכי שפורסם ב„בטאון" עשיר ומגוון; כולל הנהו מאמרים הגונים על ההלכה והמעשה בחנוך; השתתפו בו טובי המחנכים והמורים מאמריקה וא"י כגון הד"רים יצחק אפשטיין, שמואל בלומנפילד, אלכסנדר דושקין, ניסן טורוב, אליעזר הונור, אליעזר ריגר ועוד. ג. השעורים לדוגמא שפורסמו כמעט בכל חוברת סייעו הרבה להדרכת המורה בעבודתו ולשפורם של דרכי ההוראה, לטוב תזכר תרומתו של שמחה גלב ממיניאפוליס במקצוע זה. ד. הרשימות הבקרתיות, בין ספרותיות כלליות ובין על ספרי למוד, תפסו מקום הגון ב„בטאון" והעלו את רמתו התרבותית של העתון, אך היו ביניהן גם סקירות ספרותיות פגומות.

מגרעותיו הן: א. עריכה מרושלת, ביחוד לקוייה היא הגהתו. ב. מאמריו הראשיים היו ברובם אקטואליים, אך פעמים צרמו את האוזן בצעקנותם המופרזה. ג. ה„בטאון" היה תלוי בחסד תומכיו, ולכן פורסמו בו מאמרים רבים פסולים בהחלט. ד. דו"חים רבים על מוסדות החנוך מחוסרים כל ערך, ומגוחכים הם בהתפארותם היתרה; כל מוסד חנוכי זעיר נעשה מעין „בית היוצר לנשמת האומה"; וכך לא שיקפו הללו את מצבו של החנוך העברי במערב התיכון לאמתו. ה. אחדים ממאמריו המתאמרים להיות, כביכול, מאמרי מדע — אינם אלא השערות פורחות באויר, וקולניותם הרבה אינה מחפה על שטחיותם.

ואף על פי כן מלא ה„בטאון" תפקיד חשוב; עורר תסיסה בצבורנו העברי הקטן. מעלותיו מכריעות את מגרעותיו. ה„בטאון" יצא לאור חמש שנים בערך. עורכו שתלה בו תקוות גדולות נלאה לדפוק על פתחי נדיבים; נסיונו להקדיש חוברת אחת לאחד האישים החשובים שבעירנו, בכדי להשיג ברכות (בתשלום) לאישיות ה„מיובלת" ממוסדות שונים, לא שחררהו מדאגותיו הכספיות. גם הסתדרות המורים במערב התיכון תש כח ארגונה ונתפקקו חוליותיה. נתקיים ב„בטאון" — „כשל עוזר ונפל עזור" — ולבסוף פסק להופיע. עורך ה„בטאון" — בתחלה נשתחרר מעול כבד שהעיק עליו; אולם לאחר חמש שנים בערך חדש את הוצאת רבעונו, ובשינוי שם, וזהו שער חוברתו הראשונה:

ואינן מוכיחות כלום. ג. סולדור היה עורך מנוסה של עתונות לילדים, ולא היה לו שום נסיון בעריכת ירחון ספרותי לבוגרים. עריכתו היתה פזיזה ופגומה: אגב, כדאי להעיר כאן, שהיה ממעט בקריאה; התייחס בשלילה ליצירותיהם של יוצרים אחרים, וביניהם גם הללו שעלו עליו בכשרונם — לדוגמא ישמש יחסו ל„מסדה" של יצחק למדן. קרא בה אגב דפדוף שורות אחדות, ופסלה. אך על כל מגרעותיו של סולדור העורך תכסה מסירותו הרבה ללשון העברית ולספרותה. אם השיגיו לא היו רבים, הרי כוונתו היתה רצויה במאד — ושמו של סולדור ינון בין בוני עתונותנו העברית במדינה זו.

יב

ת ר צ „ ד — ת ר צ „ ח היו שנות „גאות" לעתונות העברית בעירנו: סולדור עורר קנאת סופרים בין חבריו המורים, בין אלה שביקשו לעשות מעשה כל שהוא לטובת ספרותנו ובין אלה שקוו להבנות במקצת מבימה ספרותית, שתוציא להם מוניטין במדינה. מפעלו של סולדור הוכיח שניתן להוציא ירחון עברי — ואפילו מצוייר — בלי כסף, בלי עזרת משרד. עורך כי יפתח בהוצאת קובץ — ומצא לו אח„כ מספר נדיבים, שיחלצוהו ממצוקתו הכספית. וכך נתעורר ש ל מ ה מ ר א ה־נ ו ף להוצאת רבעון פידגוגי בשיקאגו — אע„פ שחסרונו לא היה מורגש ביותר, מכיון שהרבעון „שבילי החנוך" שהופיע אז בניו־יורק, שמש בימה חנוכית מרכזית לכל המורים העבריים בארצות הברית. מראה־נוף התבונן בקשיים הרבים בהם נתקל סולדור ולמד הרבה מכשלונותיו; נוכח כי בלי ארגון צבורי מסור לרבעונו לא תהא לו תקומה, ולכן הקדיש את אונו וזמנו להקמת הסתדרות מורים במערב התיכון; מראה־נוף היה מזכירה ונשיאה, ונהל את נשיאותו ביד רמה. לשבחו יוגד, שעבודתו הארגונית הוכתרה בהצלחה.

כשנתבססה במקצת הסתדרות המורים העבריים במערב התיכון פתח מראה־נוף בהכנות להקמתה של אותה בימה עברית לחנוך. זהיר היה בצעדיו הראשונים: הוציא גליון בן שני עמודים „ממוגרפים" ששמש מעין לוח־מודיעין לחברי הסתדרות המורים במערב התיכון, ורק לאחר שנה בערך הוציא את החוברת הראשונה, בת שני גליונות דפוס, בתמוז אלול, תרצ„ו, גליון י׳—י„ב, וזה שערו: 1936

ב ט א ו ן

בימה לחנוך ולעניני ההסתדרות של המורים העברים במערב התיכון

מה היתה מגמתו של ה„בטאון"? מאמרו הראשי הראשון של העורך „מי יאמין לשמועתנו" מעורפל במקצת וצעקני הרבה; קשה לעמוד על טיבו,

הראשונה של ירחונו: דפק על פתחי נדיבים, חובבי הלשון העברית, ארגן „ועד למען דורנו", שהשתתפו בו טובי העסקנים, הסופרים והמחנכים בשיקאגו; וקומץ הפרוטות שהועד אסף לא ספק את צרכיו של „דורנו". נטל „דורנו" היה כבד מנשוא לעורך החולה. בליל שבת, אור לכ"ט מרחשון תרצ"ז, התאספנו חוג עברים בביתו של הסופר הד"ר ישראל מארקוס להרצאתו של סולדור על המשורר ד. שמעונוביץ. חכינו למרצה שעה, שעתיים — ולשוא. שבץ הלב אחזהו רגעים מספר לפני צאתו מדירתו הקטנה, ואיש מידידיו הנאמנים לא עמד על יד מטת הגוסס; נשמתו יצאה בבדידות על אדמת נכר, הרחק מהנוף הישראלי שהיה קשור אליו בכל נימי נפשו ומבניו ומרעיתו היקרים לו מנפשו. עם מיתתו החטופה של עורך „דורנו" גם עתונו „שבק חיים לכל חי". חוברת לזכרו של העורך לא הופיעה. אך ידידיו בשיקאגו פרסמו בקובץ מבחר שיריו.

„דורנו" לא הופיע בקביעות. שנתו הראשונה נמשכה מאייר תרצ"ד עד תשרי תרצ"ו, מחוברת ג' ואילך היו רוב החוברות כפולות: העורך עמל הרבה להשיג חומר ספרותי מתוקן; ובאין ברירה פרסם פעמים דברי ספרות שהיו פסולים גם בעיניו; אך רובו של החומר ב„דורנו" היה משובח. השתתפו בו מטובי הסופרים העבריים באמריקה ובארץ ישראל. סופרי שיקאגו העניקו לו בעין יפה מפרי רוחם ותמכו בו בכל כוחם. סולדור התחיל גם לחפש דרכים לסידור ירחונו בנקוד. לצורך זה המציא שיטת־סידור חדשה שתקל על המדפיס את סידור הניקוד; יצק אותיות חדשות בנקודות וכך נדפסה חוברת א' של „דורנו" לשנתו השניה, שהופיעה אחרי הפסקת שבעה חדשים מנוקדת ברובה; לשמחתו של העורך לא היה גבול. שלש חוברות מנוקדות יצאו לאור במשך ירחי הקיץ של תרצ"ז.

מעלותיו של „דורנו" הן: א. החומר הספרותי שבו הוא ברובו המכריע מגוון, בעל ערך. ב. בשנתו הראשונה פרסם תדפיסי יצירות אמנותיות של טובי אמנינו כגון: יוסף ישראלס, חנוך גליצנשטיין ומקס ליברמן; גם יצירות אמני שיקאגו תפסו בהן מקום הגון כגון: של טודרוס גלר, עמיל ארמין, ויליאם שוורץ, דוד בקר ועוד, בצרוף סקירות קצרות על טיב יצירותיהם וערכן האמנותי. ג. אזון יפה של החומר הספרותי, על אף הקשיים האמורים בהם נתקל העורך. אילו היה העורך הנלהב זוכה להמשיך בנסיונו אפשר והיה מצליח ליצור ירחון ספרותי־אמנותי, שהיה משמש מקור השראה לדורנו הצעיר באמריקה. מגרעותיו הן: א. חוסר קביעות — מאייר תרצ"ד עד תשרי תרצ"ז הופיעו רק חמש־עשרה חוברות ורובן כפולות — וכמובן לא אשמת העורך היא. ב. סולדור היה משורר בינוני; וכמבקר ספרותי — למטה מבינוני; רשימותיו הקצרות על תופעות ספרותיות, כגון „שוקולד של שירה" („דורנו" שנה א', חוברת ג'—ד'), בקרת או „הסכמה" (חוברת ב', שנה א') הן פחות מבקורת של התרשמות, שהוא כה מגנה אותה ומכנה אותה „הסכמה". דעותיו אינן מבוססות

שעורר את תשומת לבי במצחו הגבוה והמקומר ובעיניו הלוהטות והנבוכות; הפסקתי את עבודתי, נגשתי אליו ושאלתיו: „במה אוכל לשרתך, אדוני?" — ענני בגמגום ובענוה יתרה: „הנני מורה מא"י, הוריתי שנה בסט.־פאול והייתי רוצה להשתקע בשיקאגו, אולי יש משרה פנויה בבית הספר התיכון? שמי א. סולדור". — נרתעתי לאחור בקצת יראת הכבוד ושאלתיו: „ההנך המשורר א. סולדור?" — שאלתי בלבלתו קצת, ענה במבוכה: „לא שערתי, כי יש באמריקה מנהל בי"ס עברי שקרא את שירי. הנך המורה העברי הראשון במדינה זו שהזכירני „חטאות נעורי", הנני מודה לך מקרב לבי..." עיניו הביעו צער משורר נשכח שנעקר מסביבתו, ממשפחתו, מהרי הגליל שכה חבבם, והתגלגל לארץ נכריה, בין אנשים זרים וקרים. אח"כ נתקרבנו והתידדנו ביותר. פעם בשעה של התקרבות־לבבות גילה לי כי הוא חולה־לב מסוכן, ואם יותקף לבו שנית, לא יזכה לראות את בניו, שכה התגעגע עליהם בנכר. יראתי כי הירחון יקרב את קצו. השתדלתי להשפיע עליו שלא ישתעשע בחלומות שוא. כנראה, הפסימיזם שלי גרם לו צער רב; זמן־מה חדל לבוא לביתי. אך כשהופיעה החוברת הראשונה של „דורנו" הביאה לי כדורון, וחיוך של נצחון על פניו כאומר: „ראה: הנה ההתחלה, וההמשך יבוא!" שתינו „לחיים" לכבוד המאורע, אע"פ שדפדופי בחוברת הדלה לא גרם לי תענוג רב, ומסופקני אם העורך עצמו היה שמח בחלקו.

מה היתה מגמתו של עורך „דורנו"? זו, כנראה, לא היתה ברורה לו גופו. במאמרו הפרוגרמאטי בחוברת א' ל„דורנו" נאמר: „הירחון „דורנו" נועד לשמש חומר קריאה למשפחה העברית באמריקה, ובפרט לדור הצעיר, „דורנו העברי". ובסעיף שלאחריו: „הירחון מוקדש כולו לספרות ולאמנות, „פוליטיקה" ואפילו אם היא לאומית־ציונית לא תמצא בו מקום. — — — נשתדל להגיש לקוראינו את אמת־ההוי שלנו, את מיטב היצירה העברית ואת ארץ ישראל החדשה כפי שהם באספקלריה אמנותית. — — — על החיים היהודיים באמריקה נתן סקירה מקפת מאלפת ומחנכת בכל חודש". כלום ניתן לסקור את החיים היהודיים באמריקה ולא להזקק ל„פוליטיקה"? בסעיף השלישי מבטיח העורך כי „הלשון של „דורנו" תהיה קלה, פשוטה ובהירה", אך דברי הספרות שפורסמו בחוברת הראשונה אינם חומר קריאה לדור הצעיר. מאמרו המצוין של שמואל י. פייגין „יהדות־מקור ויהדות־תרגום" — לא על נקלה יעכלנו הקורא הצעיר. ואפילו סיפורו הנאה של ל. א. אריאלי „מלחמת אגרופים" אינו חומר־קריאה נוח לקורא הצעיר באמריקה. סקירת החודש של הד"ר שמואל בלומנפילד „בכור ההתוך" היא בלי שום ספק מאמר מדיני. כמובן, אין בדעתי להאשים את עורך „דורנו" על שלא הוציא לפועל את תכניתו. יודעני: לא היה באפשרותו לשלם שכר סופרים, ולא העיז גם להבטיחו לסופריו, כי היה מתקשה הרבה בהשגת הסכום הזעיר הנדרש להדפסתה של החוברת

יא

הנסיון הילדותי של „ברקאי" לא עורר הד בעירנו. קוראיה העבריים המעטים רוו את צמאונם לעברית בעתונות העברית שיצאה לאור בניו־יורק. בינתים נתעשרה עירנו במוסדות חנוך בינונים ועליונים ובהם הורו חכמים וסופרים, אך איש מהם לא העיז לחלום על הוצאת עתון עברי — עד שהופיע כאן משורר נשכח ונלהב, בעל שאיפות ספרותיות גדולות, ופתח בהוצאת ירחון עברי מצוייר. וזהו שערו:

ד ו ר נ ו
ירחון מצוייר עברי

העתונות העברית בשיקאגו, כאמור, לא נוצרה מתוך הכרח לסיפוק צרכיו התרבותיים של חוג קוראים עבריים מסויים. לא היה זה בנמצא לא בזמנו של זאב שור ולא בעשרות השנים שאחר הפסקת „הפסגה" וכו', וכך אין לתמוה שעד א' באייר לשנת ת ר צ " ד לא נעשה שום נסיון מצד המשכילים והסופרים העבריים בעירנו ליסד בה בימה עברית הראוייה לשמה. ידעו הללו שסופו של נסיון כזה כשלון גמור. רק אדם שבא מן החוץ כ א. ס ו ל ד ו ר, שתנאי המדינה היו זרים לו לגמרי, העיז לפתוח בהוצאת ירחון עברי מצוייר בשיקאגו — בלי אמצעים כספיים, בלי משרד, בלי סופרים עוזרים קבועים; רכושו היחידי היה: התלהבות רבה, מרץ בלתי מוגבל, אמונה נפרזה בכוחותיו, שאיפה עצומה ליצור לעצמו בימה עברית שתשמש לו אכסניה ספרותית. ידידיו ניסו להשפיע עליו שלא יבזבז את פרוטותיו האחרונות (ללא הגזמה) על נסיון שכשלונו מובטח. אך לא הצליחו לצנן את התלהבותו; להפך, הוא הלהיב אותם, נטע בלבם זיק אמונה והתלהבות, — ולבסוף עזרו לו לממש את חלומו. בין תומכיו הנאמנים היו: יונה ספיבק והד"ר שמואל י. פייגין ז"ל, ויבדלו לחיים הד"רים שמואל מ. בלומנפילד, מאיר וכסמאן ומרדכי כץ (עורך ה„קוריער"). הנלהב שבכולם היה העתונאי והסופר יונה ספיבק, שקווה למצוא ב„דורנו" תקון לנשמתו הנכספת להבעה אמנותית שתחזירו למקורו, ללשון העברית שעליה התרפק בנעוריו ובה שבר את צמאונו לעולם האצילות בו היה מרחף בעתות הפנאי. מלאכתו העתונאית לא סיפקה את נפשו; מטבעו היה אמן והוגה, שקוע ראשו ורובו בספרים עבריים עתיקים וחדשים, בהם חפש סעד לדעותיו הסוציאַליסטיות (לדוגמא ישמש מאמרו המאלף שפרסם ב„דורנו" על רעיונותיו הסוציאַליסטיים של ה„חתם סופר").

הספקן והמהסס שבין ידידיו של סולדור היה כותב הטורים הללו, שהוקירו כמשורר וזכר לו את „חסד נעוריו": — שירי ציון שלו, שלא היו געגועים על ציון אלא תאורי נוף נהדרים. פגישתי הראשונה עמו שמורה בזכרוני. פעם נכנס אלי — למשרדו של בית הספר העברי התיכון — אדם

שמועה בעיר שהוא תלמיד מובהק לד"ר יוסף קלוזנר, והנהו עתונאי רוסי־עברי שיצאו לו מוניטין ברוסיה, ומכיון שאיננו יכול לעסוק במקצועו הוא מוכן ומזומן להזקק בינתים להוראה עברית, ודווקא במוסד אקדמי עליון. השתדל להורות את הלשון העברית וספרותה ב„בית מדרש לתורה"; אך מאמציו לא הוכתרו בהצלחה, ונאלץ לקבל משרת הוראה בבית ספר שעל יד בית־כנסת זעיר. כשלון זה גרם לו מפח נפש, והתחיל להטיף ברבים למהפכה ב„בית המדרש לתורה", מבצר האורתודוכסיה הקפואה, שיש להפכו למוסד מודרני כעין ישיבת־אודיסה, שבראשה עמד רב צעיר, אך קולו היה קול קורא במדבר. כדי לספק את שאיפתו לפרסום, החליט להוציא דו־שבועון עברי. אך גם זה הנחילו אכזבות רבות. אח"כ נכנס כתלמיד למדור המזרחי של האוניברסיטה בשיקאגו בה קבל את התואר דוקטור לפילוסופיה על יסוד חבורו השטחי על ה„שולחן ערוך". בטוח היה שמעתה יפתחו לפניו שערי המוסדות העליונים לחנוך עברי, — וגם תוחלתו זו נכזבה. לבסוף עזב את שיקאגו והורה זמן מה את למודי היהדות באוניברסיטות שונות. היו מרננים אחריו שהמיר את דתו. יש יסוד לחשוש שאין זו בדותא. ספר לי מלומד יהודי ידוע בעירנו שהדריכו בהכנת הדיסרטציה, שלפני שנים מספר שהה בסיאטל, ושינגטון, והשתדל לבוא אתו בדברים כדי לברר אמיתותה של אותה שמועה, אך הד"ר ספקטור סרב להפגש אתו.

הד"ר ש. מ ל מ ד, עורך ה„קוריער" בעירנו, הוקיע את מומי „ברקאי" ועשה את עורכו ללעג ולקלס בעיני הבריות. גם עתונאי שני ממערכת ה„קוריער", מ. אינדריץ, בקר קשות אותו „נפל". על בקורת הד"ר ש. מלמד עבר העורך בשתיקה, כי ידע את עמדתו בצבור היהודי בשיקאגו, וביחוד ירא מפני עטו השנון; אך על בקרתו של אינדריץ ענה בגסות ובחוצפה יתירה „בפיליטון קטן" וחתם את שמו „בענוה יתרה": פילון השני. טפוסיים לסגנונו הם דבריו מעין אלה: „משנכנס אב, מתנפח פתאם הכדור (כלומר מר אינדריץ), מסיח ומסריח, רוגז ורותח, צועק ונובח, מבאיש ומסריח, עד שיפקיע מקרבו מה שלו קוראים פה ושם „סכלות" (ברקאי, גליון ב', תרפ"ב).

ה„ברקאי" היה עתונו של יחיד, הוא יצחק ספקטור. עטו היה פולט מאמרים ראשיים, פיליטונים, מאמרי בקרת, רשמי מסע וטלטולים, בקיצור: מעין „כל־בו" לכל סוגי הספרות. גם משורר־לכשירצה היה הד"ר ספקטור, מאמר בקרתו על ביאליק, שפורסם בגליון השני מצחיק בתכנו ומבליט את חוסר טעמו במדה גדולה: „הוא (כלומר: ביאליק) השמיע לנו משק כנפים של נשר ודפיקת גלגלי מרכבה". מאמריו הראשיים ילדותיים ומבליטים חוסר הבנה מדינית. שירו „בארץ החרבן", שפורסם בגליון ג' „על פי בקשת רבים מחותמי ברקאי ומוקיריו", הוא חיקוי מגוחך ל„בעיר ההריגה" לח. נ. ביאליק. אין זה מתמיה שדו־שבועון זה לא רכש לו קוראים; פסק להופיע אחרי הגליון השלישי; והקהל העברי גם לא הספידו.

העברי אל עורך „התחיה" שפורסם בגליון 19, שנה א' (חברי מר שאול פרוחובניק ספר לי, כי רבי הירש נאם פעם עברית לפני „שוחרי שפת עבר" במרכז היהודי הישן, ברחוב טיילור). השירה ב„התחיה" היתה מונופוליון בידי המדקדק משה הכהן רייכערסאהן, — והיא חרזנות תפלה. גם הספורת של „התחיה" אינה עולה על זו שב„הפסגה".

ט.

שינוי השם וגם השיפורים המעטים לא היטיבו כלל את מצבה הכלכלי של „התחיה" שהיתה הולכת ודועכת מיום ליום. בינתים חלה העורך במחלת שיתוק האברים — ובגליון השלישי לשנתה השניה של „התחיה", הוא האחרון, (שני לנובמבר לשנת 1900) אנו מוצאים מודעה קצרה מאת העורך החולה: „דבר נחוץ לדעת לקוראי התחיה", שבה הוא מודיע, כי „מצב התחיה" איתן הנו — — — אך מצב בריאותו של עורכה רפה מאד — — — ואם לא ימצא העורך איזה איש או אנשים אחדים להיות בעזרו לכתב למען „התחיה" ולערכה, יהיה מוכרח להדול את הוצאת התחיה עד משך זמן קצר".

העורך האומלל קוה שיחלים בקרוב, ובינתים ישאו משכילי שיקאגו את עול „התחיה". אך שתי תקוותיו אלו נכזבו: עוזרים לא נמצאו לו, מחלתו לא הוקלה ונמשכה כמעט תשע שנים עד שהצעידתו אלי קבר. ככה נסתם הגולל על שני שבועונים עבריים שהתקיימו בעירנו למעלה משלש שנים. לאט לאט נשכח העורך — שמסר נפשו על „הפסגה" ו„התחיה" — כמת מלב. המשכילים שבעיר לא תמכו בו כראוי לו בשכבו על ערש דוי, — ונשמתו יצאה בעוני ובבדידות.

י

העתונים העבריים שנדונו עד כאן נערכו ע"י עתונאים שעל העתונות פרנסתם, ואם גם בדוחק, — מה שאין כן העתונים העבריים שהופיעו אחריהם; הללו נערכו ע"י „חובבים" או „דיליטנטים", שיצאו לייסד להם בימה מתוך „פנייות" אישיות או ספרותיות, אם גם קשה להעלות את כולם בקנה אחד. הגרוע בהם היה יצחק ספקטור, עורך ה„ברקאי", ששלשת גליונותיו הופיעו בשנת תרפ"ב, — וכמדומני שלא נזכר בשום מאמר המטפל בעתונות העברית בארצות הברית. שער העתון הוא:

ב ר ק א י

יוצא לפי שעה אחת לשבועים על ידי חברת „ברקאי"

בעריכת: יצחק ספקטור

יצחק ספקטור הגיע לעירנו בשנת 1922, לאחר שגלגל שנים מספר בארץ ישראל כפליט המהפכה הבולשבית, והתחיל לחפש לו עמדה בצבור. הפיץ

— בעלי ערך היסטורי חשוב, גדושים חומר מעניין וכתובים בסגנון פשוט.

שיפור שני ראוי לשבח הוא המדור החדש „בארצנו", — שהוקדש לתיאור חיי ישראל במדינה זו. עצם שמו של המדור מבליט את השינוי בהלך רוחו של העורך ביחסו לאמריקה. המדור השני „על ישראל" — ובכותרת לואי — חוץ לארץ, — נזקק לחדשות בחיי ישראל ביתר התפוצות. כמובן שני המדורות הללו היו מלאכת גזירה במספרים ולקוטי־בתר־לקוטי מעתונים שונים. אך מי ירהיב עוז בנפשו להאשים עורך עברי עני שעתונו היה מרחף תמיד בין החיים והמות על שהסתפק בלקוט חדשות ממקורות שונים ולא היו לו סופרים קבועים במדינה ובחוץ לארץ?

שיפור שלישי ראוי לשבח הוא: התערותו של העתון בחיי קהלת שיקאגו, שהלכה וגדלה מגליון לגליון — החדשות על חיי הקהלה תופסות ב„התחיה" מקום הגון, כגון: הידיעות „על מעשה הצדקה" שנדפסו בגליון ח', שנה א', על יסוד „חברת הצדקה של היהודים הנאחדות" בגליון כ"ו, שנה א', וגם כן בגליון מ"ב; הידיעות על „אגודת הציונים" תופסות מקום נכבד ב„התחיה". כל הידיעות הללו מקנות לקורא מושג בהיר על גידולה של קהלת ישראל בשיקאגו בגמר המאה שעברה וראשית המאה הנוכחית.

שיפור רביעי: העורך הכניס ל„התחיה" סופרים קבועים משיקאגו, שבי־ניהם היו תלמידי חכמים מובהקים ובעלי השכלה כללית כגון: שמעון זאב הלוי נאטעלזאהן, שערך את „התחיה" שבועות מספר, שלא על מנת לקבל פרס, בהעדרו של העורך משיקאגו, כשנבחר לציר הקונגרס הציוני הרביעי; יעקב דאלניצקי (הכרתיו פנים אל פנים), בקי בתנ"ך ובתלמוד, פרסם רק מאמרים אחדים ב„התחיה" והם קב ונקי; הלל נודלמן, מורה מצויין, צנוע ובעל תרבות, פרסם מאמרים חשובים ב„הפסגה" וגם ב„התחיה", ובהעדרו של העורך ערך את החדשות בטוב טעם; שכרו כנראה, היתה מודעת חנם, שהמורה המשכיל מר ה"נ מוכן להורות עברית לתלמידיו, וכמובן שהוא ראוי לאיצטלה של הוראה, והנה כתבתו וכו'. כל אחד מהסופרים הללו תרם משהו להעלאת רמתה של „התחיה". יש לשער, שזאב שור הכניסם למערכת מפאת בריאותו הרופפה.

המדורות למדע, לספורת ולשירה לא השתפרו ב„התחיה" כל עיקר: המדקדק משה הכהן רייכערסאהן התפלפל בה על הפעל שתה המשתנה בבנין הפעיל להשקה, ופלפולו גרר אחריו ווכוחים נלהבים ותפלים; יעקב צבי סאבעל הוסיף לכתוב מאמרי מחקר ובקורת בהמשכים רבים, שהם תערובת פלפול והברקות בקרתיות; ערך מדעי יש למכתביו של החוקר יעקב רייפמאַן, שנשלחו אל הרב פלזנטל ופורסמו על ידו ב„התחיה". הרב פלזנטל גופו השתתף גם הוא לפרקים ב„התחיה". כדאי לציין, שגם ד"ר אמיל הירש, ראבּי של היכל „סיני", שהיה מן הריפורמים הקיצוניים והתנגד תכלית נגוד לתנועה הלאומית בכללה וביחוד לתנועה הציונית, שלט בלשון העברית; על כך מעיד מכתבו

בשיקאגו עמדתי על עוצם חשיבותה, והיה רצוי שהללו יציבו לה מזכרת כראוי לה. חברה זו עוד התקיימה בשנת 1921, כשבאתי לאַמריקה, היה לה בית מיוחד בשדרת דוגלס ובו אולמי קריאה, ספריה עשירה שכללה אלפי ספרים וביניהם יקרי המציאות; צעירי המשכילים שבעיר התרחקו מהמוסד, וחברה זו מתה גם היא מיתת נשיקה; רוב הספרים נגנבו, ויתרם נמסרו לספריות של המדרשה ללמודי היהדות ובית־המדרש לתורה. בגליון י"א של אותה השנה, אנו מוצאים ידיעה קצרה על חנוך התלמוד תורה מ"מ, ובגליון כ"ג — על נשף לציון; יש לשער שזה היה ה נ ש ף ה צ י ו נ י ה ר א ש ו ן שנערך בעירנו, אך מעטים הם הפרטים על טיבו. ובכל זאת יש ב„הפסגה" חומר רב־ערך לקורות היהודים בעירנו בגמר המאה שעברה; היסטוריון שיבוא לכתוב את תולדות הקהלה היהודית בשיקאגו, ימצא במאת גליונותיה של „הפסגה" ענין רב.

ח

„הפסגה" חדלה, כאמור, להופיע בשלשה עשר לאוקטובר בשנת 1899 ו „ ה ת ח י ה " החלה להופיע בעשרים לאותו חדש ע"י זאב שור.

מה המריץ את עורך „הפסגה" לחזור ולנסות את מזלו ולשנות את שמה? אולי רשאים אנו לשער, שהעורך התכוון — כאמור — להפוך את עתונו לבטאון החברות הציוניות, שצצו אז ככמהין ופטריות, בקוותו שמהן יושע. רמזים להשערה זו ימצא הקורא במאמר הפרידה „לתקופת השנה" שהזכרתיו; ראיה נוספת להשערתי: החל מהגליון השביעי של „התחיה" נשתנתה כותרתה ובמקום „מכתב עתי מדיני" וגומר, בא: „מכתב עתי צ י ו נ י מדיני". למעשה, גם „הפסגה" היתה עתון ציוני במיטב משמעותה של מלה זו.

על אף הצהרתו החגיגית של העורך: „מכתב עתי חדש מונח לפניכם בשם „התחיה" (אל הקוראים, „התחיה", גליון א), היתה זו המשכה של „הפסגה" בכוונה ובמגמתה, אך בצורה משופרת במקצת. יחסו השלילי של העורך אל אמריקה ניטל עוקצו ב„התחיה"; אמנם לא שורש כליל מלבו הבוז לעמא־ריקא, אך מה שלא יעשו השכל והרגש יעשה הזמן. לאט לאט נחלשו געגועיו לאירופה המערבית, ואיזו הרגשה עמומה בהבה בו כי המהגרים היהודיים, פליטי פרעות, באו לאמריקה לא כיתר המהגרים לצבור הון ולשוב לארץ מולדתם, אלא ע"מ להשתקע בה — ולכן החלו להופיע ב„התחיה" לעתים תכופות מאמרים הדנים בבעיות התערותו של המהגר היהודי באמריקה ואפשרות שנוי מבנהו הכלכלי, שלא יצטרך ללקט פרורים מתחת לשלחנות זרים ולא יתפרנס מרוכלות פעוטה, אלא יתפרנס, ככמה מבני העממים שהגרו לאמריקה, מחקלאות. כבר הדגשנו, כי התעסקות היהודים בחקלאות באמריקה היתה לעורך „הפסגה" ו„התחיה" חלק מתכניתו הציונית. ב„התחיה" פורסמה כמו כן מערכת מאמרים מאת הרב א. ר. לעווי „על הקולוניזציה העברית באמריקה",

„מיסיונרים" זו עשתה שמות במחנה המהגרים. החנוך היהודי היה בשפל המדרגה, ולא היה מסוגל לשמש סם־שכנגד לפתויי השמד של ה„מיסיונרים". „הפסגה" התריעה על קלקלה מוסרית זו שגם הורים אורתודוכסים נפגעו בה, ודרשה בכל תוקף לארגן את החנוך העברי על יסודות מוצקים למען יוכל לשמש תריס נגד זרם ההתבוללות, ההתנוונות וההפקרות שהשתלטו אז בין המהגרים.

מצבם התרבותי הירוד של המהגרים גרר אחריו תופעות חברתיות נפסדות כגון: שנאת המלאכה, „שנוררות", רמאות, הוצאת ילדים מבית הספר בגיל מוקדם מאד בכדי שיעזרו להוריהם במלחמת קיומם הקשה; הילדים המופקרים הללו הסתובבו בחוצות העיר, סגלו לעצמם מדות נשחתות, היו לפורעי חוק ומוסר והשמיצו את שם הוריהם במעשיהם. הנבונים שבהורים, ששנאו את הרוכלות ולא רצו להפקיר לה את ילדיהם, שלחום לבתי־יזע למען הרויח פרוטות אחדות ליום, ששמשו סעד למשפחה במלחמת קיומה הקשה. „הפסגה" וחבר המשכילים שהתרכזו בה התריעו על הקלקולים הללו ונהלו תעמולה חנוכית בין המהגרים, וראו ברכה בעמלם. „הפסגה" נלחמה, כאמור, גם ביחסם המעליב של היהודים הגרמניים וחנכה את יוצאי מזרח אירופה שלא „יתפעלו" מאחיהם המערביים, בכדי שלא יווצרו אצלם תסביך נחיתות קיבוצי ושאיפה לחיקוי של התבטלות. הדרכתה של „הפסגה" לא היתה לשוא. במאמרי העורך ושאר הסופרים הספוגים קדרות ויאוש מנצנצים קוי אור עמום של התעוררות צבורית, לכוד קהלתי ומצפון עדתי, שגררו אחריהם מפעלים תרבותיים וחנוכיים הנובעים משאיפה להשתחרר מאפטרופסותם של אחיהם „העלאים" מיטיביהם. רצון כביר ההל לפעם בלבות המהגרים להשתחרר מגעגועיהם על מולדתם החורגת ולהתערות באדמת מגוריהם החדשה ולהקלט בה קליטה ממשית, וגם לשמור שמירה מעולה על הנכסים התרבותיים והמסורתיים שהובאו הנה מעבר לים.

החדשות המעטות ב„הפסגה" על חיי יהדות שיקאגו הן מצומצמות ביותר, פרט ליוצאות מן הכלל: לדוגמא יובל החמישים של „קהלת אנשי מערב", שזכה לרשימה מפורטת (בגליון ד' של השנה החמישית ל„הפסגה") בה נרשמו פרטים חשובים על בית הכנסת הראשון שנוסד בעירנו, על גלגוליו השונים. כנגדה, כמה צנומה היא הידיעה על הת"ת „מאזעס מאנטיפיורי היברו פרי סקול", שהיה אחד המוסדות הצבוריים הראשונים בעירנו, שהתגלגל משכונה לשכונה והשפיע בשעתו השפעה עצומה על הדור הצעיר שנתחנך בו. הדין וחשבון על אספת החברה „ציון" שנערכה בבית הכנסת „אוהבי שלום מאריאמפאל" הוא דל ביותר. ביחוד מורגש חוסר איזון במסירת החדשות מחיי הקהלה היהודית בעירנו: בגליון השביעי של „הפסגה" פורסמו שתי ידיעות על חברת „גומלי חסד של אמת" ועל „שוחרי שפת עבר". הידיעה הראשונה מפורטת ביותר; ולעומתה, הידיעה על חברת „שוחרי שפת עבר" צנומה; ודווקא חברה זו השפיעה השפעה עצומה על חייה התרבותיים הצבוריים של קהלת שיקאגו. מפי זקני ה„שוחרים"

ה י ה ו ד י ב ע י ר נ ו, שהיה אז ברובו המכריע קבוץ של מהגרים תלושים? היש בה הד, ויהא אפילו הד עמום, לסבליותיהם של הללו, ליסורי הסתגלותם הקשים? ב מ י ש ר י ן א י ן "הפסגה" משקפת את חיי היהדות בשיקאגו; אין בה מדור מיוחד שיציין בקביעות את מאורעות השבוע בעלי החשיבות הצבורית. אך בקראנו את מאמריו הראשיים של העורך בהם הגיב על מקרה מזעזע שקרה לאחד היהודים או על תופעה צבורית נפסדה, ואנו מצרפים קו לקו — ישתקפו בהם ב ע ק י פ י ן חיי הצבור היהודי בשיקאגו; והקורא יקבל מושג על התלכדותו של אספסוף מהגרים לחטיבה צבורית אחת. כמובן התלכדות זו היתה אטית מאד, מלווה חבלי לידה קשים וסוף־סוף קם כאן ישוב מאורגן, שזכה והיה לקהלה היהודית השניה בארצות הברית.

"הפסגה" כאמור, היתה עתונם של המהגרים יוצאי מזרח אירופה, רבה את ריבם עם אחיהם מיטיביהם, שהקדימו להגר לארצות הברית והביטו בלעג על אחיהם הדלים שהיו זקוקים לעזרתם; מחתה בעוז על קפוח זכויותיהם של המהגרים, על נצולם הכלכלי, על מעשי החמס של ה"פוליטיקאים" רודפי־הבצע מבין העממים השונים שהגרו לשיקאגו, תפסו את הגה השלטון בידם והעלימו עין מתעלולי הזידונים של אחיהם כלפי המהגרים היהודים החדשים. הכחישה בעוז את העלילות השונות שהעלילה העתונות הלועזית (ופרקים גם זו של הריפורמים הקיצוניים, כאמור), על היהודים. חייהם של אותם המהגרים בשנות התשעים למאה שעברה היו חיי דלות מנוולת של עובדים עבודה מפרכת בבתי־יזע שמצצה את לשדם, חיים של ניצול אכזרי שקשה לציירו בדמיוננו; גם חיי תלושים אכולי געגועים למולדת־חורגת שהקיאה אותם; הארץ הזרה שאליה הוטלו הפילה עליהם אימה בזרות לשונה, תרבותה ואורח חייה; העממים השונים שהיגרו לאמריקה ועדיין לא התערו בה התערות תרבותית וחברתית התיחסו באיבה גלויה ליהודים והציקו להם בגלוי ובסתר, ביחוד למהגרים הרוכלים בני הדור הישן שדפקו על פתחיהם; מריטת זקן ופיאות, עפור בעפר, שסוי כלבים וזריקת אבנים ברוכלים הללו לא היו תופעות נדירות; עתונותם של אותם העממים שפכה קיתונות של לעג על רוכלינו ופרקים עוררה את קוראיה לפרוע בהם פרעות, וכמרי העממים עזרו על ידה להגדיל את השנאה ולהאדירה; היו מקרים, (אמנם מעטים) שרוכלים יהודיים שיצאו מתחום הגיטו היהודי שהתרכז אז במזרח העיר נהרגו ע"י פורעים, בני העממים הללו, והשופטים שחררום מעונש, כי ברית חשאית היתה קיימת בין ה"פוליטיקאים" והפושעים. "הפסגה" הגיבה בעוז על מקרים אלה ועוררה את דעת הקהל לקום ולעמוד על נפשו ולהגן על זכויותיו.

החיים הכלכליים הקשים הללו גררו אחריהם ירידה מוסרית רבה. הרוכלים ועובדי בתי־היזע לא יכלו להשגיח כהלכה על בניהם הצעירים, והם הופקרו לציד ה"מיסיונרים" שארבו לנשמותיהם וצדום ברשתם בערמומיותם. מגפת

תחול על ראשו . . . (עיין בהערה למאמר „זמן מתן תורתנו", הפסגה, שנה חמישית, גליון 31).

ו.

כשנכנסה „הפסגה" לשנת קיומה הרביעית, נאלץ עורכה — מפאת ההתחרות שהיתה בינה ובין „העברי", שהופיע ביו־יורק — לתקנה ולשפרה במקצת. מני אז החלו להופיע ב„הפסגה" מכתבים שנכתבו ע"י סופרים, פחות או יותר מומחים, בהם השתקפו חייהם הרוחניים של המרכזים היהודיים הגדולים באירופה, וגם מכתבים מאמריקה שטפלו באותם הענינים. הסופרים הללו התעניינו רק בחייהם הרוחניים של היהודים, ולא נזקקו לשאלות צבוריות, כלכליות ומדיניות.

שור התחיל להכניס פנים חדשות לעתונו, ביחוד מבין הסופרים הצעירים שמעבר לים, כגון: ראובן ברייניז, מיכה יוסף ברדיטשבסקי, נפתלי הערץ אימבר, יוסף קלוזנר ואחרים. רוחות חדשות החלו מנשבות ב„הפסגה"; כדאי לציין שבשנה ההיא פורסם ב„הפסגה" שירו הראשון של שאול טשרניחובסקי: „בחלומי", (שנה רביעית, כ' כסלו תרנ"ג, גליון ל"א).

וכל השיפורים הללו לא הועילו לה ל„הפסגה". חרב הכליון כבר רחפה מעל לראשה; קהל קוראים שעתון עברי הוא לו צורך תרבותי חיוני לא היה אז במציאות בארצות הברית; רוב הקוראים היו מוכנים לשלם את דמי חתימתם בדברי מליצה נבובים . . . בינתים הורע מצב בריאותו של העורך שגרר אחריו רפיון רוח רב; נאלץ להפסיק את סבוביו במדינה לשם גביית דמי החתימה והשגת תמיכה, וכך גדלה מצוקתה הכספית של „הפסגה" שבעתיים. שור נפרד מקוראיו בגליון החמישים של השנה הששית לקיומה של „הפסגה" במאמר קצר „לתקופת השנה" בו הוא מודה בגלוי שתש רצונו למשוך בעול הכבד המוטל עליו מפאת יחסם האדיש של קוראיו לעתונו: „לא בחפץ לבב הננו מוסיפים לקחת עלינו את העבודה הגדולה הזאת לימים יבואו, — — — כי עסק כהעסק של הוצאת מ"ע עברי באמריקה מנפש ועד בשר יכלה, וכבר אכל את חצי בשרנו" . . . הוא מרמז כי להבא יקרא העתון „התחיה", והוא מביע את תקוותו כי החברות הציוניות תעזרנה לו ברכישת חותמים: „כי מה הציונות דורשת מהחברות, אם לא הפצת ידיעת שפת עבר, אשר היא הנשמה בכל התנועה הלאומית, — — — והיה אם כה תעשינה נעצר אנחנו כח לשכלל את „התחיה" כי תהיה כלי מחזיק ברכה להציוניות בפרט וליהדות בכלל". להלן נראה, כי סגולה בדוקה זו של שנוי־השם לא הועילה הרבה לעורך „הפסגה" ו„התחיה".

ז.

„הפסגה" שנתקיימה בשיקאגו כמעט שנתים (22 באוקטובר, 1897, עד ל־13 באוקטובר לשנת 1899) — המשקפת היא את חיי הקבוץ

„הפסגה" התאמרה להיות לא רק „מכתב עתי מדיני" כי אם גם „מכתב עתי מדעי וספרותי". ה ש י ר ה שבה רובה ככולה חרזנות מהוסרת טעם; והספורת גרועה מן השירה. גם החומר ה מ ד ע י שפורסם ב„הפסגה" אינו משופר ביותר. אריכותם היתירה של המאמרים וערבוב התחומים שבין פלפול הלכי יבש ומחקר מדעי פוגמים גם בטובים שבהם, כגון מאמריו של הרב יעקב צבי סאבעל; אך עולה הוא הרבה המדור המדעי שב„הפסגה" על השירה והספורת שבה. ביחוד כדאים להזכר לטובה מכתביו של החוקר ר' יעקב רייפמאן. בשנים הראשונות לקיומה של „הפסגה" לא היה לה מדור קבוע ומיוחד ל ב ק ו ר ת, אך בשנותיה האחרונות הופיעו בה לפרקים מאמרי בקורת, שנדפסו בהמשכים רבים, שהיה להם ערך בזמנם, כגון מאמרי יעקב צבי סאבעל ואחרים.

ס ג נ ו ן „הפסגה" אינו אחיד, כלומר: אין יד העורך ניכרת בו, לא שפר ולא סנגן את מאמרי הסופרים; וזוהי לדעתנו מעלה גדולה, כי עצמיותם לא נטשטשה; אך הגדיש את הסאה כשלא תקן גם את שגיאותיהם הדקדוקיות והסגנוניות של סופריו. סגנון „הפסגה" הוא ברובו המכריע מליצי ומשובש במקומות רבים, גם מאמרי העורך אינם נקיים מפגימה זו, בוודאי „מקוצר רוח ומעבודה קשה". ופרקים אנו מוצאים בהם גם צרופי לשון המעידים על כוח־הבעתו הטבעי של העורך; ביחוד מצטיינים מאמריו הקצרים בעצמת בטויים השנון הקולע אל המטרה; מאמרי הפולמוס שלו — כאמור — חריפים ועוקצים, אלא שהטון של התנצחות יתירה, גדישת הסאה ודברי החרוף והגדוף שבהם פוגמים בהם במידה מרובה. העורך היה מרבה להעיר הערות ארוכות למאמרי סופריו בשולי הגליון, בהן הביע דעות מתנגדות לעקרי ההנחות של סופריו; ויש שהערותיו אלה הובעו בטון של סמכות עליונה שאין לחלוק עליה, והיו מתובלות בבטול ובלגלוג עוקץ.

פרקים שמשו לו הערות אלה מעין אמתלא לפרעון חוב ישן ליריב ולמתחרה. לדוגמא תשמש לנו הערתו למאמרו של יעקב צבי סאבעל: „מי הם ומי אנחנו", שבו מתפלמס הסופר עם דייטש על מאמרו שהדפיס ב„העברי": „חדשות לאחור". שור מצא כאן הזדמנות להתקיף את דייטש ולחרפו כאחד הריקים בהערתו לאותו מאמר התופסת למעלה מטור שלם, ולא נתקררה רתחנותו של העורך עד שהוסיף הערה קצרה להערתו הארוכה המלאה חרוף וגדוף. „הפסגה" היתה בעיני העורך לא בימה ציבורית אלא רשות־יחיד, ולכן התנהג בה כבעל־בית אמיד שאינו מתחשב עם דרישות דיריו. הקוראים, בנראה, לא היו אסתניסים יותר מדי ולא ערערו על זכויותיו היתירות של העורך. רק לעתים נדירות מאד, כשהעורך הגדיש את סאת גדופיו, מחו הסופרים והקוראים הנכבדים בהכנעה ובדרך ארץ נגד העורך, אך האחרון נהגה מאד מדברי התנצחותו וסבר כי „דברי התוליו" הם דברים של טעם, „דגי הרקק" המחרפים אותו הם אנשים גסים ונבזים ולכן מצוה עליו להשיב לחורפיו „בדברי התול ושחוק" וברכת קוראיו

דלים שבשום אופן לא יכול להרשות לו „מותרות" כסופרים קבועים, והיה מוכרח למלא את עמודי עתונו בקש וגבבא, ופרקים גם בשמועות קלוטות מן האויר.

אותו חוסר־כסף לא היה הגורם לפגימה אחרת והיא: ה ת ל י ש ו ת. במדור הקבוע של „הפסגה", שנכתב לרוב ע"י העורך ושמו „דברי הימים", בו נסקרו ברפרוף ובשטחיות מאורעות השבוע, אין אמריקה תופסת מקום כלל וכלל; ביחוד בולטת פגימה זו בשנותיה הראשונות של „הפסגה"; רק לעתים רחוקות פורסם בה מאמר, שהיתה לו איזו שייכות לעניניה הפנימיים של אמריקה, כגון מאמר הפולמוס החריף נגד תעלולי טאמני בניו־יורק; אך, כנראה, פורסם בהשפעתו של המו"ל כתריאל שרהזאן, שהיה גם כן במשך זמן קצר מו"ל „הפסגה", שידע לנצל היטב את מלחמת הבחירות לטובתו הפרטית, בכדי לבסס את עתונו. שתי סבות גרמו לתלישות זו: א. שור ראה עצמו כ ג ר בארצות הברית; לבו היה נתון לאירופה המערבית, כאמור. ב. אמריקה, בנגוד לאירופה, היתה לו ע מ ־ ר י ק ה, ריקה מערכי תרבות ומוסר; כל ישותה התרכזה לדעתו ברדיפה אחרי הון ושעשועים זולים וגסים. שור לא השתחרר מהיחס השלילי הקיצוני שהשתלט בימיו בחוגי המשכילים שבמערב אירופה כלפי העולם החדש; לדוגמא ישמשו לנו הדברים הללו: „אין ארץ אשר אילי הכסף והזהב ימשלו בה ממשלה בלתי מוגבלה כבארץ הזאת, כי הכסף יענה הכל וע"כ לאל ידם לעשות הכל; אין ארץ המלאה שוד ורצח, גניבה וגזל, זמה ונאוף כארץ אמריקה; אין ארץ אשר שריה ופקידיה ימוצו את לשדה כארץ הזאת". אין לתמוה שעורך „הפסגה" יעץ את יהודי רוסיה לבל יבואו לארצות הברית: „האם נאמר לאחינו ברוסיא כי יבואו הנה למען יתהפכו מאדם לחיה בעלת שתי רגלים?" (הפסגה שנה ב', גליון 16, — „אימה חשכה"). ביחוד מבליטה מצב רוחו זה ההערה לאותו המאמר, שבה הוא מתנצל על אשר פרסם „מודעה להזהיר לאחינו ברו"פ לבל יבואו ארצה אמעריקא, כי האיש אשר השקל אינו אלהיו יקלל את יום בואו הנה". במרוצת השנים כהתה „ירקותו" ונחלשה שנאתו לאמריקה, אך יחסו השלילי לה לא נעקר מלבו כליל.

בולמוס הפולמסנות, תאוות ההתנצחות ומחלת־הגדלות של העורך גרמו להנמכת ה ר מ ה ה מ ו ס ר י ת ו ה נ מ ו ס י ת של „הפסגה". כשהתקיף עורך „הפסגה" את מתנגדיו האמתיים והמדומים, רמס על כל חוקי הנמוס המקובלים ושפך על יריביו וביחוד על מתחריו קיתונות של זלזולים גסים; לדוגמא ישמש קטע זה מ„שיר" פולמוס, נגד המשורר גרשון רוזנצווייג עורך „העברי", ושמו „עצה מועילה":

„בבית הדפוס של עורך „הפסגה", שור
התגנב נער לץ „ג"ר" כעכבר מן החור
כי כעכבר שהוא „ר"ץ" בלשון אשכנזים
קורא לעכברים רעים, כמהו עזים".

שור צרף פירוש ל„שירו" בהערה בשולי הגליון המלאה חרופים וגדופים רבים.

ה.

עמדנו על מעלותיה של „הפסגה" כשבועון עברי ציוני־לאומי שהגיב בערנות רבה על שאלות היהדות, — ורבות היו פגימותיה; אחת מהן: אותו חוסר טעם בעריכה שהתבלט בכמה צורות. רושם רע עושים דברי התהלה המוגזמים שסופרי „הפסגה" וקוראיה פזרו לעורך בנדיבות נפרזה, והעורך „הענו והצנוע" פרסמם בעתונו במקום נכבד. דוגמאות למכביר נמצאות כמעט בכל גליון. הנה שולח יהודי „משורר" דב לוביטש מעיר מונטריאל בקנדה לעורכנו „שיר" ושמו „אניה סוערה", בו הוא מדמה את השפה העברית לאניה סוערה, וכמובן: עורך „הפסגה" הוא קברניטה הנאמן. ה„שיר" הזה נדפס במקום נכבד, בראש הגליון:

„שורו! שם שור יפרש מפרשיך:
יחזיק כן תרנך; יקרא למלחיך:
יפרש דגל האניה, אניה סערה
קומו לעזרתו, מירכתי האניה
חושו לעזרת שפת (י) נו העבריה
בת אל־חי היא זכה וברה",

כדוגמה לגסות־לשונו של עורך „הפסגה" ישמש לנו המאמר הראשי הקצר „מה לך נרדם?", בו רצה לעורר את הרבנים והמנהיגים, „כי יקומו לעזרת אחיהם האובדים"; ואלה הם אמצעיו: הוא מקלל אותם ומאיים עליהם, כי „לא נבוא אתכם לקבר בעגלות צב ולא נציע בפרחים ושושנים, וההספד אשר נספיד אתכם, לא יקונן על הי שופרא דבלי בעפרא". (הפסגה, שנה שניה, גליון 13). באותו גליון פורסמה גם קורספונדנציה על חרם, שמשולח חצוף החרים יהודי אחד שפגע, כביכול, בכבוד תורתו והיא כולה כעור.

בעריכתה של „הפסגה" בולטת א י־ש י ט ת י ו ת רבה. החדשות המעטות שנדפסו בו נגזרו במספרים מעתונים אחרים ונערכו בסובייקטיביות יתרה. קוראי „הפסגה" היו כאמור רובם מהגרים ממזרח אירופה והיו צמאים לחדשות על חיי קרוביהם שנשארו בארצות הדמים, אך „הפסגה" לא שברה את צמאונם זה; לא היו לה סופרים קבועים שיתארו את חיי היהודים במזרח אירופה; ואם התרחש נס ופורסם בה מכתב מאירופה, לא תאר ולא שקף את מצבם של היהודים, כי המליצה האפילה על התוכן האינפורמטיבי הדל, והקורא לא עמד ממנו על מצב הענינים לאמתו. והוא הדין בישוב היהודי שבארץ ישראל; לא הישוב הישן ולא הישוב החדש, שהיה אז בראשית התהוותו, תפסו מקום הגון ב„הפסגה", על אף היות עורכה ציוני נלהב. כנראה, נטייתו להטפה הכהתה את חושו העתונאי הער, והמליצה הציונית טמטמה את חוש הממשות שבו. לעתים רחוקות אנו מוצאים ב„הפסגה" קוריספונדנציות מא"י כתובות בטעם ובסגנון בהיר, והן מכתביה הנדירים של נחמה פיינשטיין, מותיקות המתישבות ב„ראשון לציון". כמובן, אין זו אשמת שור בלבד; אמצעיו הכספיים היו כה

של עבודת האדמה בארץ ישראל, כי אם דרש בתמידות שגם באמריקה יעזבו היהודים את הרוכלות ואת המסחר הפעוט, ויתעסקו בחקלאות, שהיא מעין לא־אכזב למטפלים בה. תמך ב„אגודת יהודי־אמעריקא", „אשר מטרתה ללמד את ידי הגולים לעבודת האדמה בארצות הברית... כי מטרה גדולה לה, מטרה רמה ונשאה, ומטרת חובבי ציון הן שתים שהן אחת" („הפסגה", שנה שניה, גליון 38). ואמנם פורסמו ב„הפסגה" מאמרים רבים, וביניהם גם מצוינים, על החקלאות באמריקה והברכה שתצא ליהודים מהתעסקותם בה. שור, כאמור, עורר את המהגרים יוצאי רו״פ שלא ידאגו רק להרמת מצבם הכלכלי, אלא גם להתעלותם הרוחנית, לשפור מדותיהם ונמוסיהם. ראה את ההפקרות ששלטה אז בשדה הרבנות ולכן עורר את היהודים האדוקים שייסדו בית־מדרש־לרבנים מסורתי, שיחנך „רבנים בעלי תורה העומדים גם על מרום השכלת העת"... „דרושים לה (לאורתודוכסיה) רבנים אשר יסוד ידיעתם יהי התורה וחכמת ישראל, אבל גם ממדעים חצונים אל תנח ידם, למען יוכלו לדבר את אויביהם בשער, הלא המה המהרסים והמחריבים שיצאו מבית מלאכת הרבנים"... (הפסגה, שנה ג׳, גליון 46).

גם לתקון החנוך העברי, שהיה אז פרוע וירוד, הקדיש שור מאמרים נלהבים; ביחוד ראוי לשבח מאמרו „החנוך" (הפסגה, שנה ה׳, גליון 5). שבו הוא פונה בכרוז אל המורים שיתאגדו לאגודה ארצית לטובת החנוך ולטובתם הפרטית: יבחרו ועד של חכמים ומומחים מקרבם וישתפו בו רבנים־משכילים וטובי חובבי־ציון, והועד המשותף יפקח על החנוך בארצות הברית, יעבד תכנית למודים, יתן תעודת מורה לראויים לה. הוא דורש גם כן שינהיגו בבתי הספר את לימוד ההתעמלות — „חלוץ עצמות" בלשונו — בכדי להרחיק את הילדים ממוסדות ה„מיסיון" שמצודתם היתה פרושה על כל שכונה יהודית. שור עורר גם את הסופרים העברים באמריקה, שמספרם היה זעיר מאד, להתאגד באגודה ארצית, „כי נוכל לעמוד בצר לנו איש לימין רעהו, וגם כי נוכל להרים את קרן הספרות העברית בכבוד" (הפסגה, שנה ששית, גליון 49). אין צורך להדגיש כי מבשרו חזה זאת. שור חי כל ימיו במצוקה כלכלית, ואע״פ שהקדיש לעתונו החביב עליו מגופו את מיטב כשרונותיו, אונו, זמנו ומרצו — לא יכול לכלכל את משפחתו אפילו בצמצום.

העתונות היהודית בלשון האנגלית שהופיעה אז באמריקה היתה ברובה טבועה בחותמה של היהדות הריפורמית שהתנגדה בכל תוקף לרעיון הלאומי ובמקצתה גם ליהודי מזרח אירופה. שור הבין את חשיבותה של עתונות יהודית־אנגלית לאומית להפצת הרעיון הציוני בין הדור הצעיר המתחנך על השפה האנגלית, אך עיקר מגמתו היה, כי עתונות זו תהא בטאונם של היהודים יוצאי מזרח אירופה במלחמתם עם המתבוללים הקיצוניים שבמחנה הריפורמים.

אותה דלטוריה על היהודים יוצאי רוסיה ופולין המריצה את שור לטפל בבעיה זו בתמידות, כסנגור נלהב לאחיו, אולם גם דברי תוכחה דבר אליהם. התחנן אליהם שישפרו את מעשיהם ונמוסיהם, שיתנו חנוך עברי לבניהם; הוא מסיים את מאמרו המצויין „כלם סביב שתו עלי" בבקשה לשני הקצוות, שיתקרבו אלו לאלו ושלום אמת ישכן ביניהם.

בפרשת עלילות זו תפסה מקום מיוחד מלשינותו של ראביי שינדלער מבוסטון על יהודי רוסיה ופולין, כי „הם נרפים ועומדים במדרגה שפלה מאד במוסר ובמדות והשכלה", שנדפסה בעתון הידוע „הערָאלד"; מגמתה היתה ברורה: לנעול את שערי המדינה בפני המהגרים האומללים יוצאי מזרח אירופה, שאמריקה היתה כמעט מפלטם היחידי. שור הגיב על מלשינות זו במאמרי פולמוס חריפים, ושוב פנה בבקשה גלויה אל טובי הרבנים המתקנים והשמרנים, כי יכחישו את עלילותיו של ראביי שינדלער: „אתם כלכם ידעתם את התורה ואת הספרות העברית במקורן, לא ע"י העתקות, ואתם ידעתם גם מה שפעל ישראל יושב רוסיה על שדה הספרות העברית בחמשים השנים האחרונות, ואתם ידעתם גם את יהודי רו"פ, את תכונתם ומדותיהם, כי שיח ושיג היה לכם עמהם, קומו הגידו נגדה נא לכל את משפטיכם עליהם" (הפסגה, שנה שניה, גליון 48). הטובים שבין אותם הרבנים התמרמרו על דברי ראביי שינדלער. הרב בנימין סאלד הגיב נמרצות: „בקראי גדופי שינדלער בהעראלד, אשר לקול קריאתם צללו שפתי וכל עצמותי רחפו, אמרתי, על אלה הדברים אמר קהלת: „קול כסיל ברוב דברים!" (קטע ממכתבו אל עורך „הפסגה", שנה שלישית, גליון א). גם הרבנים קאהוט ופלזנטל מחו על עלילותיו של ראביי שינדלער. אך כנגדם, יצא ראביי שפיטץ, מו"ל העתון "Jewish Voice" בסט. לואיס, וקנא לכבודו של הראביי המלשין וחרף בעתונו את עורך „הפסגה" כאחד הריקים. מלשינותו של ראביי שינדלער זעזעה את הצבור היהודי הקטן שבאמריקה וגררה אחריה גם תוצאות טובות: אחת מהן היא התנערותם של יהודי רו"פ מתרדמתם הצבורית ומאדישותם לסבלותיהם של המהגרים החדשים שזרמו לאמריקה בהמונים, ולאט לאט נוצרה בקרבם השאיפה להשתחרר מאפיטרופסותם של מיטיביהם הבזים להם בלבותיהם והחלו להתארגן באגודות שמגמתן היתה: עזרה וסעד למהגרים החדשים. ברוח זה עוררה „הפסגה" את קוראיה להגביר בלבותיהם את הכרתם העצמית וגאונם האנושי והלאומי, דבריה הנלהבים והמלהיבים לא היו קול קורא במדבר: בכל ערי המזרח וגם בערי המערב התיכון נוסדו אז חברות יהודיות טפוסיות כגון „משכיל אל דל", והמשכילים המעטים שבמדינה היו הרוח החיה שבהן.

ד.

תפיסתו הציונית של זאב שור לא היתה חד־צדדית. דן בה דין תנועה לאומית מהפכנית השואפת להחלמת האומה בחומר וברוח, שתביא לידי תחית התרבות הלאומית ולשונה. לכן לא הצמצם בהדגשת חשיבותה

מרוסיה ופולניה) הפתאים והבוערים בעם, עלו למעלה ראש, ויושבים במקום גדולים והנכבדים והנבונים האחדים אשר נער יכתבם... רואים את תעלוליהם וחורקים שן באין לאל ידם להושיע; אין תורה ואין חכמה להם, אין השכלה ואין אמונה, אין חנוך, אין קשור ואין אחדות... אין כל רגש דתי ואין כל רגש לאומי בקרב לבבו (של היהודי האמריקאי) ואין כל מטרה רוחנית למפעליו. הוא שואף זורח רק אל הכסף הנמאס, והשקל הוא אלהיו אשר אליו יכרע ברך כל היום. מבלעדי השקל הכל אפס ואין בעיניו, גם דתו גם שפתו גם עמו, הם בעיניו כדברים אשר עבר עליהם כלח". שור, כאמור, נוטה היה להגזים, אך הגזמתו משקפת את חרדתו הגדולה לקיומה של יהדות אמריקה. ד. תסביך הנחיתות של היהודים יוצאי מזרח אירופה. יחס הבטול של היהודים יוצאי מערב אירופה, שמצבם הכלכלי היה איתן, אל אחיהם יוצאי רוסיה ופולין שהיו זקוקים לעזרתם, הדרכתם והגנתם, יצר לדעתו של שור בקרב המהגרים החדשים מעין תסביך נחיתות קבוצי והגביר בהם את השאיפה לחקות את אחיהם העשירים ולהדחק לחברתם העילאית. חקוי זה גרם לכך שרבים מהם פרקו מעליהם עול תורה ויראת שמים והיו למופקרים פורצי כל גדר דת ומוסר. מסופקני אם פריצות מדומה או אמתית זו היתה פרי חקוי בלבד, נראה לי: התנאים האוביקטיביים בארץ החדשה וקשי ההסתגלות לתנאים הכלכליים החמורים למהגרים גררו אחריהם אותה פריקת־עול. ה. התירת היסודות. הטפתם של הרבנים הריפורמיים הקיצונים לבטול יום השבת והחלפתו ביום הראשון, לבטול מצוות מילה ושאר יסודות היהדות, הדגשתם המתמדת שהנצרות היא המשכה של היהדות וישו הוא נביא ישראל, ואולי הגדול בנביאי ישראל, הכניסה ערבוביה למוחותיהם של הבוערים והנבערים שבין המהגרים וגררה אחריה הפקרות דתית ומוסרית. ו. עלילות נבזות. נמצאו רבנים (או ראבייס) מתקנים, שהעלילו על יהודי רוסיה ופולין והצדיקו עליהם „את דין הצאר ברוסיה וכל גזרותיו". שור פונה במאמר קצר, שהוא מעין כרוז ובקשה „אל הרבנים האשכנזים באמעריקא" שיכחישו את העלילות הללו „כי בזה תסירו חרפה מעל ישראל ותצילו את הנרדף מיד רודפיו ותאלמנה שפתי שקר" (הפסגה, שנה שניה, גליון 48). דבריו פעלו את הפעולה הרצויה, ו ט ו ב י הרבנים המתקנים יצאו בדברים חריפים נגד המעלילים. ולא רק „רועים" תועים השליכו שקוצים על יוצאי רוסיה ופולין, היו גם מלומדים ומנהיגי קהלות שפרסמו כתבי פלסתר ומלשינות עליהם כגון: דברי השטנה של הפרופיסור זליגמן מהאוניברסיטה של קולומביה, שהצהיר ברבים ב־ Jewish Exponent שנערך על ידו, כי „היהודים יוצאי רוסיה ופולין הם אורחים שאינם מהוגנים בארץ הזאת"; או דברי הענרי רייס, שעמד בראש חברת הצדקה הכללית בניו־יורק שאמר כי טוב לממשלת אמריקה לחוק חוקים חדשים שבהם נוכל להמעיט ולהקטין מספר הרוסים והפולנים הבאים הנה[2].

2) חומר מפורט בענין זה נמצא בשני המאמרים הראשיים: „אם אין אני לי מי לי?" (הפסגה, שנה שניה גליון 14) „שאלת היהודים בארצנו" (שם, גליון 15).

והאמונות הנתעות האלה מה הן? : „גם בימינו אלה ימי האור והדרור, ימי ההשכלה והדעת, גם בימינו שתי קצוות שונות וזרות בישראל, הקצוה האחת מתקדשת ומתחסדת בדינים וחקים אשר לא ידעו אבותינו מעולם, כורעת ומשתחוה לפני כל „צדיק" „עיר" ו„קדוש" אשר בארץ ותאמין באמונה שלמה בכל הבלי המופתים וספורי הצדיקים, במעוננים וקוסמים, במכשפים ו„בני קדר" וכן שפחה לכל בני החשכים". נכרים כאן עקבות השפעתם של פרץ סמולנסקין ויל"ג. הציוני והעברי הנאמן שבו מתמרמר ביחוד באותו מאמר על הדוגלים ב„דגל מתקני הדת אשר רוח היהדות זרה להם, כי לא יבינו שפתה והתלמוד כספר החתום להם והם תקנו את היהדות... ולא השאירו בה כי אם את התפלה בשבת או ביום הראשון, תפלה מתוקנת אשר אין בה זכר לתקות הלאום".

על החסידים והחסידות שפך זאב שור את זעמו לעתים רחוקות באד, כי הרגיש בעמקי נפשו שאין סכנה נשקפת לקיום האומה מ„בערותה" של כת החסידים או אפילו המתחסדים, אך במתקנים נלחם בהתמרמרות עזה בכל הזדמנות שהיא; וכמובן, גם המתקנים נלחמו בו בבטול ובלעג. והרבה גורמים היו למלחמת דברים זו, אישיים וצבוריים:

א. התנוונות היהדות במערב אירופה. שור בא לאמריקה, כאמור, לאחר שדר שנים מספר בשני מרכזי התרבות היותר גדולים בימים ההם: בברלין ובווינה, והתבונן אל ארחות חייהם של היהודים במערב אירופה; היה עד ראיה לשמות שעשתה תנועת התקונים בדת בקהלות היהודיות ולבבו התפלץ בו למראה התרוקנותן מערכי היהדות. בבואו לאמריקה ראה למגנת רוחו, כי הרבנים המתקנים שבה הרחיקו לכת בתקוניהם מרבותיהם שבמערב אירופה והגבירו את סכנת הטמיעה, ולכן יצא למלחמה עליהם. ב. כפירת הרבנים הריפורמים בלאומיות ישראל. הרבנים הריפורמיים הצהירו באספתם בקליבלנד בחדש תמוז בשנת תר"ן, היא השנה השניה לבואו של שור לאמריקה, „כי אין עם אנחנו עתה רק בני אמונה מיוחדת". הצהרה זו עוררה את חמתו של הציוני־הלאומי הנלהב, והוא קורא בזעם: „עפרא לפומיכם! עם היינו ועם אנחנו ועם נהיה כימי השמים על הארץ ולשוננו הקדושה תאחדנו ותקשרנו בקשר אמיץ וחזק אשר לא ינתקו לעולם" (הפסגה, שנה שניה, גליון 16). ג. הירידה המוסרית ביהדות אמריקה בשנות התשעים למאה שעברה. שור היה מטבעו רואה שחורות, מהערכתו את הצבור היהודי האמריקאי בזמנו עלינו לבוא לידי מסקנה, כי ירידה מוסרית השתלטה אז ביהדות אמריקה לכל שדרותיה. במאמרו הראשי „אימה חשכה", שהוא מעין סיכום לרשמי נדודיו באמריקה „לאסף ולהוסיף חותמים ל„הפסגה" וליסד אותה על בסיס נאמן" הוא קורא: „נפלה בתולת בת ישראל באמעריקא ואל אלהים יודע אם תקום ותתנער מעפר!" (הפסגה, שנה ב', גליון 16). בשרטוטים אחדים ספוגי צער, זעם ויאוש הוא מתאר אותה התנוונות מוסרית: „השפלים והנבזים (בין אחינו שהגרו לארצות הברית

מאמריו על האספה הכללית של „הרבנים המחזיקים בנושנות", (שנה חמישית גליונות 20—19), בהם הוא מביע את שמחתו הרבה על סימני היקיצה שנראו אז בין הרבנים „הקופאים על שמריהם תמיד", שמקורם ב„זרם חשמלי שבא פתאום בגוף כל האומה מימי האספה של כנסת ישראל בבזל", אך הוא יודע ש„האורתודוכסיה התאבנה זה שנים רבות על ידי התרחקותה מעולם החיים", ולכן היא זקוקה לטפול מיוחד „בכדי לרפאותה ולהחלימה מהתאבנות לבבית זו". הוא מנתח בלי משוא פנים את המצע לאותה אספה כללית המסועף לארבעה סעיפים ראשיים אלה: א. יסודות האורתודוכסיה, ב. שמירת השבת ג. הדעה הציונית, כלומר השקפתה של האורתודוכסיה על הציונות. ד. התאגדות כל הקהלות לאגודה אחת. אינו דורש מהאורתודוכסיה „כי תקום לעשות תקונים בדת ולהפר את הדת" כי אם לדעת את התורה, אותו כלל גדול „וחי בהם ולא שימות בהם. ובמקום להוסיף סיגים, גדרים וחומרות יבקשו היתרים, כי, כידוע, כחא דהיתרא עדיף". שור דורש מהרבנים האדוקים שיטפלו בחנוך הבנים ולא יזניחו את חנוך הבנות; הוא מרבה להללם על שהם מתכוננים לדון באספתם ב„שמירת יום השבת מחללו", כי היא „החומה הכי בצורה נגד זרם ההתבוללות והטמיעה בין הגויים", אך הוא יודע את הקשיים הכרוכים בשמירת השבת באמריקה ולכן הוא דורש כי „הקהלות האורתודוכסיות תקבענה ועד תמידי" שישתדל למצוא בתי מלאכה שיתנו לעובדיהם מנוחה בשבת. הוא מציע: „הרבנים החפצים לעבד לציון באמת ובלב תמים, עליהם החובה מוטלת לבלי להכניס עניני אמונה ודת בתוך התנועה הציונית כי היא תנועה לאומית ולא דתית" (שנה חמישית, גליון 20). בקרתו הקשה והנועזה את ההפקרות ששלטה אז ביהדות האורתודוכסית בענין „בשר כשר", בעקבות המחלוקת שבין הרבנים שהיו נוהגים להטריף את ההכשרים של מתנגדיהם, מבליטה את אומץ רוחו ואהבתו הקיצונית לאמת, שהיא פעמים מרה כלענה לאומרה: „בשר כשר אשר בו מתעסקים הרבנים כל הימים, הוא נגע צרעת בעור האורתודוכסיה... ולכן נחוץ לפי דעתנו להעלות את שאלת „בשר כשר" על שלחן האספה הכללית, למען ימצאו פתרונים לה, ולעצור בעד חלול השם אשר הרבנים מסבים בגזרותיהם והכשריהם נותנים מקום להרבנים המתקנים לצחוק להם". מסופקני אם עורך עתון עברי או יהודי בימינו באמריקה היה מעיז לכתוב דברים קשים אלה כלפי האורתודוכסיה בכלל ובענין בשר כשר ביחוד. אין תימה שעורך „הפסגה" היה איש ריב ומדון כל ימיו; האמת ותחית האומה היו המניעים הראשיים בעבודתו העתונאית וגם בעסקנותו הצבורית.

האידיאל הציוני היה ממלא את כל תאי לבו הנלהב של זאב שור. כל פגיעה קלה מצד מתנגדי הציונות, משמאל או מימין, הוציאתו משווי־משקלו הנפשי (עיין להלן), ועדיין היה שקוע בתפיסת עולמה של ה„השכלה". וכך הוא שואל בהשתוממות באחד ממאמריו לכבוד חג הפסח, „חג הפדות": „חוגגים אנחנו את חג פדות הרוח? האם לא עבדים ברוחנו לאמונות נתעות שונות?"

שבת ותהלה לעורך [1]). היו גם „משכילים", שבחפץ רב מלאו את מקומו של העורך בהעדרו משיקאגו, בנודו מעיר לעיר לגבות את דמי החתימה מהקוראים הנכבדים ולהשיג תמיכה כל שהיא מהנכבדים בעם, — ויותר מכן לא יכלו, ואולי גם לא רצו, לעזור לעורך הנלהב.

אין כאן בדעתי לטפל בתולדות זאב שור; הקורא ימצאן בסקירתו של א. ר. מלאכי, שנכתבה כפתיחה לאגרות שור, שהן חלק הגון מ„אגרות סופרים" שנערכו על ידו, וגם באגרותיו של שור גופו — אסתפק ברמזים אחדים על תכונתו: שור היה לוחם עז נפש, לא חת להגיד את האמת המרה בלשון חריפה ועוקצת, פעמים יתר על המדה; לא התחשב עם התוצאות העלולות להפסיק את קיומו של עתונו החביב עליו מנפשו, או להכביד את מלחמת קיומו הקשה. לא העטיף את אמתו במעטה מליצה המשתמע לשני פנים. שפת חלקות שנאה נפשו. ברוח זה נלחם בלי מורך באנארכיסטים, ששלטו בימיו ברחוב היהודים והשפעתם על חוגי הראדיקלים היתה עצומה. כמובן גם עתוניהם ומנהיגיהם לא טמנו את עטם בקסתם, חרפוהו כאחד הריקים והכתירוהו בשם „ש ו ר נ ג ח". גם אחדים מקוראי „הפסגה" גופה לא יכלו לסלוח לעורך את גדופיו את האנארכיסטים. אמנם היו גם קוראים מלחכי פנכה, שרבו כביכול את ריבו וקנאו את קנאת כבודו המחולל ע"י „ה ל י ס ט י ם", — כלומר האנארכיסטים — ואחד מהם, המכונה איש ימיני, פונה במכתבו אל העורך בדברי חלקות אלה: „ואני אומר לך כי שם זה (שור נגח) נאה לך. בכור שור הדר לך וקרני ראם קרניך, בהם תגנח כל עוכרי ישראל הנותנים את שמו לשמצה בעיני העמים" (גליון 20, שנה שניה).

כשם שנלחם שור באנארכיסטים ופרקים גם בסוציאליסטים שחרפו את עם ישראל ודתו ולעגו בשאט נפש לציונים ולאידיאליהם, כך נלחם בעוז בקנאים המקנאים כביכול את קנאת ה' ולבם בל עמם; שנא תכלית שנאה את הצבועים והחנפים שביניהם, כשם שכבד והוקיר את האדוקים התמימים הכואבים את כאב עמם ודתם באמת; הוקיר את הרבנים האדוקים שומרי החומות, אך בראותו און ביניהם לא החריש והוכיחם קשות, ולא חשש שמא תמעיט תוכחה נועזה זו את מספר חותמי „הפסגה", שרובם היו, כנראה, יהודים יודעי תורה ונאמני המסורה. הנחתנו זו מבוססת על מאמרים רבים „בהפסגה", וביחוד על שני

---

1) לדוגמא תשמשנה כותרות מכתבים אחדים שנדפסו בגליון ג' שנה חמישית: א. „כבוד איש רם המעלה עובד עבודת הקודש למען חבת ציון ותחית השפה מו"ל „הפסגה" אדון נכבד ואח יקר". ועצם המכתב מהו? דברי עדוד וברכה מליציים, והחתימה: ידידו המכבדו והמברכו בלב ונפש אבא שבתי המכונה ד"ר שאפער. ב. המכתב השני מניו־יורק שנדפס באותו גליון מכיל ידיעה קצרה על יסוד החברה „ציונה", וגם הוא מלא וגדוש דברי תהלה לעורך „הפסגה" כגון: „ברוך חוצבים להבות אש אהבה לציון ולעמנו". ג. המכתב מפראוויידענס שנכתב על ידי הסופר אהרון יעקב רויז שהשתתף הרבה ב„הפסגה" אינו נקי מקטרת של חנופה — „העלה הראשון (של הפסגה המחודשת) אשר הופיע לנגד עיני כלו אומר כבוד למסדרו ומעריכו" (גליון ג', שנה חמישית).

„עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפונה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך"
(דברים ג, כ"ז)

במאמר הראשי „לתקופת שנת הפסגה", בגליון החמישים לשנת קיומו השלישית של העתון, שהופיע בבלטימור, בו פונה העורך בבקשה אל קוראיו הנכבדים שיתמכו בעתונו „לא בנדבות חלילה, כי אם בשלום כסף החתימה מראש, למצער בעד חצי שנה", מציין העורך את מגמתה ה מ ש ו ל ש ת של „הפסגה": „נקוה כי הקוראים לא יחשבו לנו לגאון ולגאוה, ולא יאמרו כי מתהללים אנחנו במתת שקר אם נאמר כי הפסגה היתה הראשונה בעולם החדש ששמה בריח ודלתים לרוח עועים, שהתעו את ישראל, רוח התבוללת (ההתבוללות)...; הפסגה היתה הראשונה באמריקה שלקחה אל חכה שופר לתקוע ולהריע לתחית הלאום ורבים הקיצו לקולה מתרדמתם אשר אך כפשע בינה ובין המות...; הפסגה היתה הראשונה שנתנה ניר לשפתנו הקדושה בארץ לא זרועה ליהדות כאמריקה; היא פקחה את עיני טובי בני עמנו בחלק התבל הזה לראות לדעת אשר „השפה היפה, השרידה היחידה" היא נשמת ישראל ונשמת היהדות ובמות השפה הקדושה ימות גם ישראל והיהדות". כלומר מגמותיו של העורך היו: א. מלחמה בהתבוללות. ב. תחית האומה. ג. הדגשת חשיבותה של הלשון העברית כגורם לאומי כביר. למגמות אלו נשאר העורך נאמן בכל ימי קיומה של „הפסגה". העורך הגיב במאמריו הרבים על ענינים מדיניים, צבוריים, חברתיים וכלכליים שלא היה להם יחס ישר למגמות הללו, אך הן שמשו לו אמת־מדה בכל תגובותיו. היה חדור ההכרה כי „הפסגה" היא מבצר ליהדות האמריקאית, מעין אבן הפנה, עליה ישען בנין הישוב היהודי באמריקה.

כשנגש שור לחידוש „הפסגה" בשיקאגו, לאחר „שנמה שנתה" ארבע שנים ומחצה, הצהיר במאמרו הראשי „מודד החום", כי „הפסגה" היתה מודד החום של לב הכנסיה הישראלית באמריקה..." השבת הפסגה לתחיה היא אות לטובה לאומתנו בארצנו, אות היא כי שבה גם היא לתחיה, תחיה לאומית... אם היא תפול חלילה שנית, תהיה נפילתה לאות כי סמני החיים שראינו בהעת האחרונה באמריקה, אינם סימנים, כי החולה יחלים ויבריא וישוב לאיתנו, כי אם סימני חיי הגוסס בטרם יכבה נר אלהים בו" (גליון א' שנה ה'). רבה היא, כמובן, ההפרזה בדברים הללו — „הפסגה" פסקה לצאת והיהדות באמריקה גדלה בכמותה ובאיכותה, אך הם מעידים על דבקותו היתירה של העורך בעתונו, שהתקיים אך ורק הודות למסירות נפשו הגדולה. איש לא בא לעזרתו, ה„משכילים" המעטים שבעיר תמכו בו תמיכה „מוסרית": אלה שידעו „למשך בעט סופרים" (ומי מה„משכילים" בימים ההם לא ידע אומנות נקיה וקלה זו?) שלחו לו מפרי עטם: מאמרים מליציים שפתחו או סיימו בדברי

שבעיר היו אז מעטים מאד, מפורדים לשבטיהם, והשפעתם כמעט שלא ניכרה כלל בקהלה היהודית; ה„משכיליים" המעטים יוצאי מזרח אירופה, שהיו ברובם יודעי תורה ונאמני מסורה וגם בעלי תרבות אירופית, שמשו מעין גשר בין היהודים האדוקים והריפורמיים, שהתיחסו אליהם בכבוד.

סיכומו של דבר: לירחון „קרן אור" אין ערך ספרותי ותרבותי רב, אך בהשוואה ליתר העתונים העברים שהופיעו באמריקה בתקופה ההיא היה בלי שום הפרזה „קרן אור" באפלולית הימים ההם; העורך ל. זאלאטקאף, אצל מרוחו על ירחונו והשתדל לעשותו אספקלריה צבורית. מחוסר אמצעים נפסקה הוצאתו לאחר שתי חוברותיו הראשונות, לפי מייטס בספרו (האנגלי) „תולדות היהודים בשיקאגו".

ג. ה פ ס ג ה

בשנת 1889, בחדש יולי בערך, הופיעה החוברת השניה של „קרן אור", ובעשרים ושנים לאוקטובר בשנת 1897 החלה „ ה פ ס ג ה " להופיע בשיקאגו לאחר שיצאה לאור קודם לכן בהפסקות בניו־יורק, בבלטימור ובבוסטון.

„הפסגה", שלא כירחון „קרן אור", לא היתה בימה צבורית; נוסדה ונערכה ע"י ז א ב ש ו ר, שהיה מפורסם כעתונאי עוד לפני בואו לאמריקה (בשנת 1889 בערך) ע"י השתתפותו הקבועה בעתונים ובמאספים העבריים שיצאו לאור ברוסיה: „היום", „המליץ", „האסיף", „כנסת". ספרו „מחזות היום", בו תאר את רשמי מסעותיו בארצות שונות, זכה לדברי הלל מ ד ו ד פ ר י ש מ א ן.

שנת הולדתו ומקום מולדתו של שור שנויים במחלוקת. אביו, תורני ו„משכיל", נתן לבנו חנוך עברי הגון ולא הזניח גם את חנוכו הכללי. זאב שור דר בנעוריו זמן־מה בקובנה והיה מבאי ביתו של א ב ר ה ם מ א פ ו, שקרבו ועודדו לצאת לחוץ־לארץ להשתלם בלמודים. שנים אחדות דר בברלין ולמד בבית המדרש למדעי היהדות ורכש לו, כנראה, גם השכלה כללית. שנים מספר נדד בארצות שונות, ביחוד במזרח הקרוב; שב לאירופה ודר שנים אחדות בווינה; בה נשא אשה; אך לא מצא לו פרנסה קבועה; התפרנס בדוחק רב מכתיבת מאמרים בעתונות הישראלית־הגרמנית ובעתונות העברית. לא ראה ברכה בעמלו, והחליט להגר לארצות הברית. תיכף בבואו לאמריקה נגש להצאת „הפסגה", שתלה בה תקוות גדולות.

זה שער ה„פסגה":

ה פ ס ג ה

מכתב עתי מדיני, מדעי וספרותי המוציע לבית ישראל
מכל עניני המדינות בכלל ומכל דבר הנוגע ליהודים
והיהדות, לחכמה והספרות בפרט

יוצא לאור פעם אחת בשבוע

על ידי ז. שור

הירחון „קרן אור", המשקפת במדה מצומצמה את חייו הרוחניים של הישוב היהודי הצעיר בשיקאגו. פעולות אלו היו מסועפות וחשובות כגון: יסוד ספריה צבורית ששמשה מעין מרכז תרבותי וחברתי ל„משכילי" העיר ובה רוב העתונים העבריים, שהופיעו אז בחוץ־לאמריקה; הועד של החברה „קרא אספות ספרותיות רבות אשר בהן הטיפו חכמים נכבדים את לקחם בתולדות ישראל וספרות... ויסד שעורים בתנ"ך ובדקדוק שפת עבר לתועלת בני הנעורים", וכשנסגר „בית הת"ת האחד אשר היה במערב העיר שיקאגו... ובני הנעורים שוטטו בחוצות העיר... ללא תורה וללא מוסר ודרך ארץ" קרא הועד לאספת עם והציע לפניה „איך ליסד בית ספר לנערים על עמודים חזקים לבל ימוט", ורק אז נתעוררו האדוקים שבעיר שיראו מפני „עדת הכופרים" כביכול, שהתרכזה מסביב לחברת „דורשי ספרות העברית" וחזרו ופתחו את הת"ת היחידי שהיה במערב העיר.

חברת „עדת הכופרים" נהלה תעמולה בקרב ההורים (והאדוקים בכללם) שישגיחו על חנוך בניהם וימנעום מלבקר את בתי הספר ליום הראשון של הנוצרים; יסדה שעורים לבני הנעורים, ש„בהם הורום מורים משכילים תולדות ישראל ועקרי דתו... ידיעת שפת עבר ודקדוקה ביום השבת וביום הראשון לכל שבוע". החברה התריעה על הקלקולים בת"ת שבמערב העיר: „דרך החנוך (בת"ת הנ"ל) פרוע הוא... הנערים כלם כאחר יקראו בקול גדול ולא ישמעו איש את שפת רעהו... והמורים ישננו לתלמידיהם דרשות הבל ומעשים מבהילים משדים ורוחות".

גם מצבם הכלכלי של המהגרים היהודיים משתקף במדה זעומה בירחון „קרן אור": הלהיטות אחרי רוכלות והבריחה מיגיע כפים היו תופעות שכיחות בימים ההם; ההורים הוציאו את בניהם מבית הספר בגיל מוקדם מאד ועשום לרוכלים ולא שמו לב להתנהגותם המוסרית הפרועה; היה גם קומץ של מהגרים, ואולי יותר מקומץ, שמאס גם ברוכלות והתפרנס מ„שנוררות" בזויה והבאיש את ריחם של היהודים יוצאי מזרח אירופה בעיני אחיהם יוצאי מערב אירופה, שהתייחסו אליהם כאל אישים נחותי דרגה. מצבם התרבותי של יהודי שיקאגו משתקף גם הוא במדה מצומצמה ב„קרן אור": תנועת הריפורמה הכתה אז שרשים עמוקים בקרב היהודים יוצאי מערב אירופה שדרו בשיקאגו, וחלק קטן מיהודי מזרח אירופה נגרר אחריהם; לא כל ראשי תנועת הריפורמה התערטלו לגמרי מערכי תרבותנו וקניניה הרוחניים, אחדים מהם ידעו את הלשון העברית וחבבוה. הד"ר פלזנטאל הנ"ל, הראביי הראשון של „היכל סיני", מבצרה של תנועת הריפורמה בעירנו, מתנצל אמנם במכתבו אל עורך „קרן אור": „הן אנכי לא הסכנתי מעודי לכתב בשפת קדשנו ורק בכבדות אתנהל עם עטי וכבד לשון אנכי בה", אך האמת הוא, כאמור, שסגנונו העברי עולה על סגנונם של סופרים רבים, שהספרות היתה, כביכול, אומנותם; הוא עשיר ומדוייק וגם ספוג גבישי־לשון עתיקים שנתרעננו על ידו. היהודים האדוקים

בנותינו להיות נשי חיל... וכאשר יכלו נעריגו את חוק למודם בבתי הספר, אל נא נעזבם לנפשם, רק נלמדם אמנות, למען ימצאו דרך חיים שאין בהם בושה וכלמה ויביאו את לחמם לנפשם בכבוד". הוא מתחנן אל אחיו המהגרים שיעזבו את "המסחר הדל והקטן" שהוא "בור מלא רפש וטיט", ויתעסקו באומנות ועבודת האדמה, שהן מקור מים חיים לבעליהן "מעין אשר לא יכזבו מימיו". ובעל ה"מכתב", מחלוצי תנועת הריפורמה בשיקאגו, חותם את מכתבו כרב אדוק בדורו: הק' ברוך אריה פעלזענטהאל.

מאמרו המדעי של פ. וויערניק — "ספרות נודדת" — לא נשלם בחוברת הראשונה; את החוברת השניה לא יכולתי להשיג, ולכן קשה לי להוציא משפט עליו. הנחתו היסודית היא, כי גורל אחד לעם ישראל ולספרותו, שניהם נדדו מארץ לארץ ועיקר תולדותיו של עם ישראל הן תולדות ספרותו המקפת את עצמיותו ויחודו בעולם; יוצא הוא בעקבותיו של גרטץ. המאמר מצטיין בבהירותו ובצמצומו, סגולות נדירות מאד בעתונות העברית של הימים ההם; והיא התרומה היחידה למדע העברי, שלהרבצתו נועד הירחון "קרן אור".

הספרות היפה שב"קרן אור" דלה מאד, אך בהשוואה לספורים והשירים שנדפסו באותה התקופה בעתונות העברית באמריקה ניכרים בה כמה סימני התקדמות. הספור "בלתי־מושלם של "המעריך" (העורך) — "הנודדת" — נקי ממליצות נבובות, סגנונו מנופה, והתאורים המעטים שבו מבליטים את כשרונו הציורי של המספר. לעומת זה, השירים המעטים שנדפסו בחוברת הראשונה, וכנראה גם הם פרי רוחו של העורך, אע"פ שגם הם עולים על השירים שנדפסו בימים ההם בעתונות העברית באמריקה, אינם אלא חרוזנות תפלה.

המאמר הפובליציסטי היחידי שנדפס בחוברת הראשונה (וגם הוא לא נשלם) דן בבעיה, שעודה לצערנו, "בוערת" גם בימינו: "האם צריכים הם היהודים לשפת עבר או לא, ואם צריכים הם לה — על מה ולמה ולשם מה מחויבים הם לעבדה ולשמרה?" המחבר אמנם מכיר את הזרות בשאלה זו; יודע היא כי "שפת אבות היא נשמת העם, ואי אפשר לו לעם להתקיים בפני עצמו בלעדה" (צ"ל: בלעדיה)... התפתחות השפה הולכת אחוזת יד ושלובת זרוע עם התפתחות העם בעצמו" וכמה נמרצים הם דבריו: "שפה היה — סימן לאומיות הוא לכל עם"; אך הוא מרגיש, כי הדברים הללו לא חדרו עדיין להכרתו של הצבור העברי ברוסיה, ועל אחת כמה וכמה שהם זרים לרוחו של הצבור היהודי באמריקה. התאור האקטואלי, כביכול, "ערבי פסחים" מאת ש. א. שניידר הוא תערובת התפלספות תפלה והשתפכות נפש פושרת בצרוף דברי תעמולה השכלתיים: "חנכו את בניכם לה' ואנשים, לא אנשים החיים מחייתא דקטרא (פעדדלען), כוננו בתי ספר וחרשת המעשה... ואז השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין".

החוברת מסתיימת בסקירה תמציתית ורבת ענין על "פעלת החברה" שנוסדה לפי עדותו של הסוקר בשנת תרמ"ה, כארבע שנים לפני הווסדו של

תחת הסיר". אינו פוסל, חלילה, את כל הספרות היפה, הוא משבח את שירי י. ל. גורדון; אלא שהוא מדגיש בנאומו הדגשה יתרה כי ההשכלה האמתית יסודה ברכישת מדעים חיוביים "כמו חכמת החשבון, תולדות הארץ (גיאוגרפיה) ודברי הימים — וקריאת ספרי הדמיון והשיר טפל למו". הוא יודע, כי הספרות העברית עניה בספרי מדע, ולכן הוא פונה אל קהל שומעיו בבקשה נמרצה שילמדו את שפת הארץ, "כי לא על שפת קדש לבדו יחיה האדם" בן דורו, דור ההשכלה והמדעים. ושני נמוקים נוספים יש לו המחייבים את הנודדים ללמד את שפת הארץ: א. "למדו שפת הארץ, למדו תורת החיים — לתת כבוד לה' ולישראל ולהיות לתושבים נאמנים בארץ הזאת לאהב את ארץ אמעריקא, ארץ הגאולה והישועה, אשר בה הניח ה' לנו מכל אויבינו, ומחה תמחו את זכר העבדות הסכלות והשפלות מקרב עם ישראל". מהנמוק השני נודף ריח של עבדות ופחדנות במדה גדולה: ב. "הלא עינים לכם לראות, כי עיני העמים האחרים שכנינו מסביב משוטטות עלינו כל היום למצוא בנו כל מום רע ולהביא עלינו את דבתם רעה, כי שונאים אנחנו לארץ הזאת, כי גם את לשונה איננו מכירים, ומי יערב לנו כי אם נקשה את ערפנו ונקשיח את לבבנו לבלי להראות לעין כל, כי כמנו ככל בני הארץ הזאת, אם לא נפסיד את זכויותינו בקרב הימים ונהיה לגרים תחת תושבים ולעבדים תחת אדונים, ללעג וקלס ולמרמס כאשר היינו בישבנו על אדמת רוסיה" — — —

אליסף מוכיח קשה את המהגרים, ילידי רוסיה ופולין, על שהם מתפוררים לקהלות קטנות ו"אין לאיש יהודי בן ארץ אחרת חלק בהם (צ"ל: בהן) ויהי ישראל שוכן לשבטיו". והוא מקנא את קנאת כבודם המחולל ע"י העתון היהודי־הגרמני "הדבורה", שיצא לאור בסינסינאטי, שטען בצדק כי כל מוסדות הצדקה והחסד נוסדו ע"י היהודים האשכנזים בלבד. הוא מתחנן אל אחיו בני ארצו "לגול חרפה מעל ישראל": "נבנה גם אנחנו בתים בישראל לטובת הכלל, לטובת האדם באשר הוא אדם". אם ככה יעשו, "שונאיכם ומנדיכם יחפזון לענות אמן בעל כרחם וענתה בכם צדקתכם... לעיני השמש". הוא מסיים את נאומו בברכה טפוסית למשכיל עברי בן דורו: "והיה כי באנו אל הארץ אשר ה' אלהינו נתן לכל בניו, למען הפדותם מעבדות לחרות ומשעבוד מלכיות לגאולה אמתית ולקחנו מכל פרי האדמה... פרי ההשכלה, פרי החרות וכל פרי הלולים. רק אז... תמלאו חובתכם לארץ מגורתכם לאחיכם בני ישראל, בני ארץ מולדתכם ולכל בני האדם". נאום זה מעורפל בכללו, אין הקורא מקבל ממנו מושג בהיר כיצד "יהנה מזיו הדרת פני ההשכלה". לעומתו, "המכתב אל המעריך" מאת הד"ר פלזנטאל מצטיין בפשטותו; נכתב זה בענווה יתרה כראוי לחכם אמתי. הד"ר פלזנטאל מציע לקוראי "קרן אור" שתי הצעות ממשיות: א. "פנו וסעו לכם למחוזות המערב ושם תכינו ותיסדו לכם מושבות (קאלאניען) לעובדי אדמה, ואם כי ראשיתכם יהיה מצער... אחריתכם ישגא מאד" ב. החובה מוטלת עלינו לחנך את נערינו בבתי הספר אשר לעם וגם לאלף את

חוברתו הראשונה של הירחון צנומה (32 עמודים קטנים). תכנה הספרותי דל; אך מעלה גדולה לה: אינה הוצאה פרטית, כי אם הוצאת ח ב ר ת „דורשי ספרות (צ"ל: הספרות) העברית בשיקאגא". מזכירה של החברה היה העתונאי פ. וויערניק, גם עורכה היה עתונאי מצוין, בעל טעם ספרותי מפותח; ומעלה שניה לה: היא משקפת, ויהא אפילו במדה מצומצמת, את חייו התרבותיים של מחנה העברים שדרו אז בשיקאגו, שהשפעתם על הישוב היהודי בעירנו היתה גדולה מאד בימים ההם.

מה היתה מגמתו של ירחון זה? את התשובה לשאלתנו אנו מוצאים ב„דבר אל הקוראים". שתי מטרות הציבו להם מנהלי החברה בהגישם „אל הקוראים הנכבדים את החוברת הראשונה של „קרן אור": א. „לשום שם ושארית לשפת עבר בארצות הברית באמריקה — וברצות ה' את דרכנו, ועמלנו לא יהיה לריק, אז ידע גם הדור הבא אחרינו, כי אנחנו הבאנו את האבן הזאת לבנין בית הספרות העברית בארץ החדשה". ב. „לתמוך ולהפיץ ידיעת שפת עבר וחכמת ישראל בין עמנו הגולים מארצות הקדם ולהפיץ אור על דרכם ואופני חייהם, לתועלת אחינו הנודדים לארץ החדשה בימים האלה, ושפת הארץ מוזרה עוד להם ורק על פי ספר כתוב עברית יוכלו ללמד ולדעת את כל הנעשה סביבם עד אשר ימצאו את דרך החיים ושפת העם אשר בקרבו הם יושבים תהיה שגורה בפיהם". כלומר, מלבד המטרה הלאומית היתה כאן גם מגמה מעשית: להקל על הנודדים את תהליך הסתגלותם בסביבה החדשה. חברת „דורשי ספרות העברית" היתה, לפי עדות מיסדיה ומנהליה, „הראשונה ממין הזה לא רק בעיר שיקאגו אבל בכל ארצות הברית"; שאפה להביא תועלת במפעלה „לכל שוחרי שפת עבר וספרותה מכל אתר ואתר".

הנאום המליצי בפתיחת החוברת „מלחמה בשלום" מאת חיים ב"ר משה אליסף, שנאמר „ביום המלואים" לפתיחת „בית עקד הספרים" של החברה, שחל ביום א' כ"ג אדר ראשון, תרמ"ו, — מעין נאום פרוגרמאתי — מבליט ביחוד את המגמה השניה. הנואם מתאונן מרה בסגנונו המליצי על היהודים הרוסים והפולנים שאינם „נהנים מזיו הדרת פני ההשכלה — וימאסו ללכת בדרכי ההשכלה דרכי נועם ונתיבות שלום ללמד ולהבין מה החיים שואל (צ"ל: שואלים) מאתנו לשמר תורת העת החדשה ויבחרו ללכת ארח עקלתון כאשר הסכינו לשרך דרכם בארץ רוסיא במשעול צר", והוא פונה אל „בני החברה הנכבדה הזאת המאזרים חיל להפיץ השכלה בין אחיכם" בקריאה נלהבה: „הסירו את אלהי הנכר מקרבכם הלא המה עצבי הסכלות ואלילי אמונת ההבל וקנאת הדת!" הוא מתחנן אליהם שיהיו „לעם בינות ולא לעם נבער מדעת נבזה ונמאס, לעם ההולך בחושך!" ומהי הבינה האמתית שבדרכיה רוצה המשכיל אליסף להנחות את הנודדים היהודיים שנדדו לארצות הברית ממזרח אירופה בשנות השמונים? ראשית כל הוא רוצה להשניא עליהם ספורי־אהבים ושירים „המדברים על העצים ועל האבנים", כי „קול השירים האלה כקול הסירים

הקצר והמאלף: „שבעים וחמש שנה לעתונות העברית באמריקה" („ספר השנה", כרך ח—ט): „כשנפסק הצופה בארץ החדשה הניח אחריו חלל ריק, ואת החלל הזה ניסה למלא נחמן זאב אטלסון בעל בית דפוס בשיקאגו, שהתחיל, בעת הכרזת המלחמה בין רוסיה וטורקיה בשנת 1877, להוציא עתון אידי בשם „די אידישע פרעסע", וספח לעתון זה הוספה עברית בשם „היכל העבריה", שבה השתתפו ביחוד משכילי שיקאגו בדברי תורה ומליצות. „היכל העבריה" קנה לו שם ביחוד בזכות המלחמה שהכריז על הרב הריפורמי ברוך פלזנטאל שרצה להתיר קבלת גרים בלי מילה, רק בטבילה בלבד. זו היתה אז „שאלה בוערת" בחיי ישראל באמריקה ותגובת „היכל העבריה" על הענין הזה נחשבה בימים ההם ל„סינסאציה עתונאית". בגליון שהיה למראה עיני משנת 1878, אין חומר „אקטואלי" כזה ולא חקירות ומליצות, אלא מכתב בדבר השד"ר ר' נתן נטע נוטקין, בא־כח מוסדות החסד בירושלים. בשנת 1884 נפסקה הופעתו של העתון ואתו — גם ההוספה העברית". כדאי להעיר שאותו רב ריפורמי ברוך פלזנטאל היה אחרי כן לציוני נאמן ונלהב, חובב שפת עבר ותרבות ישראל, בעל סגנון עברי „קב ונקי", דבר בלתי־שכיח בימים ההם; בהקדמתו לספר דקדוקו המעשי ללשון העברית, שהופיע באנגלית בשנת 1868, הוא מתאונן ש„הלמוד של לשוננו מוזנח מאד בין הישראלים האמריקאיים", ומדגיש „כי ידיעת הלשון העברית לישראלים, במדה פחותה או מרובה, היא הכרח וחובה".

ב. קרן אור

בשנת 1884 נפסק „היכל העבריה", ובשנת 1889 החל להופיע בעירנו ירחון עברי, שהיה בו משום חדוש רב באמריקה היהודית בכלל ובשיקאגו ביחוד. טובי ה„משכילים" התרכזו מסביבו, וביניהם סופרים ועתונאים שקנו להם אחרי כן פרסום רב בעולמנו; במידת־מה הטביע זה את חותמו על התפתחותה של העתונות העברית באמריקה, וזה שער הירחון:

קרן אור
ספר עתי מקדש
לעניני היהדות, למדע וספרות ישראל
יהי אור (בראשית א, ג.)
יוצא לאור מדי חדש בחדשו
על ידי
חברת דורשי ספרות העברית בשיקאגו
א. ל. זאלאטקאף, המעריך
שנה ראשונה
חוברת א — פעברואר
שיקאגא, 1889

העתונות העברית בשיקאגו

מ א ת

ח י י ם מ. ר ו ט כ ל א ט

(המדרשה ללמודי היהדות, שיקאגו)

שיקאגו, המטרופולין של המערב התיכון, לא היתה מרכז לעתונות העברית. רוב העתונים העבריים שבאמריקה הופיעו בניו־יורק, בה התרכזו רוב המהגרים היהודיים. עד היום, יהודי ניו־יורק רבתי הנם חוט השדרה של יהדות אמריקה. כל התנועות התרבותיות היהודיות מקורן בניו־יורק, וממנה הן מתפשטות בערי־הגבולין, פעמים בשנוי צורה ובתוספת גוון מקומי, אך את חיוניותן והשראתן הן יונקות מאותו המרכז היהודי הגדול ביותר בעולם, ניו־יורק. בכל זאת יש לשיקאגו אי־אלו זכויות בשדה העתונות העברית באמריקה: א. כשנפסק „ה צ ו פ ה ב א ר ץ ה ח ד ש ה", העתון העברי ה ר א ש ו ן שהופיע על אדמת אמריקה כמעט חמש שנים, והשאיר אחריו מתי מספר „משכילים" אכולי געגועים לכלי־מבטא עברי, נמצא להם גואל בשיקאגו שהיתה באותם הימים מעוטת אוכלוסין וישובה היהודי היה דל בכמותו ובאיכותו, שרווה את צמאונם של ה„משכילים" הללו בהוספה עברית לעתון היהודי: „די איזראעליטישע פּרעסע" ושמה „ה י כ ל ה ע ב ר י ה", שיצא לאור ע"י המדפיס נחמן ב. אטלסון שנים אחדות. ב. ה י ר ח ו ן ה ע ב ר י ה ר א ש ו ן שהופיע באמריקה — „קרן אור" — יצא לאור ע"י חברת „דורשי ספרות העברית" בשיקאגו; ואע"פ שנפסקה הוצאתו אחרי חוברתו השניה, שימש בלי שום ספק מניע להופעתם של ירחונים עבריים אחרים במדינה זו. ג. בשיקאגו הופיעו בגמר שנות התשעים למאה שעברה ובראשית המאה העשרים השבועונים „ה פ ס ג ה" ו„ ה ת ח י ה", שנערכו ע"י זאב שור. ד. הירחון העברי ה מ צ ו י י ר ה י ח י ד י שהופיע באמריקה. „ד ו ר נ ו" יצא לאור בשיקאגו ע"י המשורר אברהם סולדור; ובה גם הופיעו שני עתונים פידגוגיים — „בטאון" ו„תעורה" — בעריכתו של שלמה מראה־נוף; והללו מלאו בשעתם תפקיד הגון בארגון המורים העבריים במערב התיכון.

ובכל זאת לא זכתה העתונות העברית בשיקאגו להערכה מקפת ומפורטת. סקירתי זו באה למלא אותו חסר.

א. ה י כ ל ה ע ב ר י ה

לצערי הרב לא הצלחתי להשיג אפילו גליון אחד של „היכל העבריה". עלי להסתפק בדברי ההערכה המעטים של א. ר. מ ל א כ י, שנכללו במאמרו

אם גם חסרה למהגרים החדשים ולמנהיגיהם הרוחניים הבנה מספיקה בשאלת החנוך, לא היו נטולי כשרון בשדה החיים החברתיים. הללו הבליטו ערנות רבה בייסוד חברות שונות, שהעבירון מארצות פליטתם והתאימון לתנאי ארץ קליטתם. לצערנו לא נשארו לנו פרוטוקולים רבים של החברות האלה מן התקופה הנדונה. מהפרוטוקולים של קהלת „אוהבי שלום" אנחנו למדים על חברה „תהלים", חברה „רודפי צדק", חברות שונות של בקור חולים וחברה קדישא וכו'. משום שלא ניתן למהגרים החדשים להספח אל „בני ברית", ייסדו מסדר משלהם — כמתכונת „בני ברית", — הוא המסדר הבלתי־תלוי של בקור חולים וקדישא שנוסד בשנת 1872 [126]).

בסוף שנות השבעים אנחנו מוצאים בשיקאגו ישוב מזרח־אירופאי המונה כחמשת אלפים נפש או יותר, המנסה להשתרש במציאות אמריקה והמחפש צורות משלו לצרכיו התרבותיים וההברתיים. הצורות האלה עודן בחתוליהן, מטושטשות בעיקרן. אבל, ישוב זה איננו שוב סמוך על שלחנם הערוך של יהודי גרמניה — והוא שהכשיר את הקרקע לקליטת ההמונים מישראל שהתחילו מהגרים לאמריקה מרוסיה בשנת הפרעות (1881).

---

126) מייטעס ע' 661. בשנת 1878 היו למסדר שלש לשכות. בראש הלשכה הראשונה עמד נתן דייויס, בראש השניה אברהם ברנשטין, נשיאה הראשון של קהלת „אנשי כנסת ישראל", ובראש השלישית אהרן פאראדייס. עיין *Jewish Advance*, June 28, 1878.

sons and daughters, with some of whom I am well acquainted, know nothing of Judaism, do not study its laws and practice its precepts. They go to their Synagogue or Temple and, while there, pray by proxy. They are there the same as in the theatre, mere spectators and but one actor. They all hear and one prays for them all. They have crowned the Dr.[121] with infallibility, which even the church of Rome could not during the whole of its existence ascribe to its Pope. . . ". אבל מי שיסיק מדברי הכותבת הנ"ל שבניהם ובנותיהם של היהודים האורטודוקסיים והמזרח־אירופאיים קבלו חנוך יהודי מספיק, לא יהא אלא טועה. מצב החנוך בין המהגרים החדשים היה באמת בשפל המדרגה. כשם שחלק ניכר של המהגרים החדשים הקריב את השבת על מזבח הפרנסה, כך גם הביא את החנוך כקרבן על אותו מזבח. בשנת 1878 מתאונן גרשוני בעתונו על יהודי מזרח־אירופה שהם מוציאים סכומים גדולים על חזן או שוחט, אבל חסרים הם כסף למורים שילמדו את בניהם תורה; שולחים כסף לחו"ל, ואינם דואגים לחנוך בניהם[122]). גם היהודים המזרח־אירופאיים התרגלו לקיים את יהדותם על ידי שליח. בנגוד ליהודים הגרמניים שעשו נסיונות שונים בשדה החנוך והשתדלו לתת חנוך יהודי טוב לילדיהם, אין לראות נסיונות כאלה בין יהודי מזרח אירופה. אמנם גם נסיונות הגרמנים לא הצליחו. אבל אין להתעלם ממאמציהם הגדולים של הרב פלזנטאל וחבריו ליסד בשיקאגו בית ספר יהודי יומי. היהודים הגרמניים הקימו בשיקאגו רשת של בתי ספר לחנוך בניהם[123]). המהגרים מרוסיה לא עשו שום מאמצים מיוחדים לחנוך ילדיהם. הם הסתפקו בהעברת ה„חדר" בצורתו המנוונת מליטה ומפולין לקרקע אמריקה. בשנת 1881 הקדיש גרשוני מאמר למצב החנוך בין היהודים המזרח־אירופאיים. הוא כותב: „מודיעים לנו כי קיימים בעיר שלושים „חדרים" של היהודית הרוסיים... אין אנחנו יכולים לכתוב שום דבר על המיטודות של חנוך ועל הנקיון בחדרים. טרם בקרנו אותם"[124]). כבר הזכרנו שבית הכנסת „אוהבי שלום" נגש בשנת 1878 ליסד בית ת"ת צבורי. החדרים לא פתרו את שאלת החנוך. העתונות הכללית מתאוננת על ההורים היהודיים השולחים את ילדיהם לסחור בעתונים ולצחצח נעלים[125]).

121) הכוונה היא לד"ר אמיל הירש הידוע.

122) *Jewish Advance*, November 15, 1878.

123) B. Felsenthal, *Jüdisches Schulwesen*, Chicago, 1865, p. 40; Harold Korey, *The History of Jewish Education in Chicago*, A Dissertation, Chicago, 1942 (במימיוגראף) 13 ff.

124) *Jewish Advance*, August 12, 1881; Korey, *op. cit.*, 53 ff.

125) עיין *Illinois Staatszeitung*, August 7, 1876. העתון מוסיף שלצרוס סילברמאן ניסה ליסד שנים אחדות קודם לכן בית ספר לילדי ישראל, אבל לא הצליח. ע"ג הערות 37-38 למעלה. העתון „אוקסידנט" כותב שהרבה ילדים עניים מבקרים בתי ספר לדת נוצריים (Sabbath Schools) מפני שדלתות בתי הכנסיות סגורות בפניהם; שם.

בשנות השבעים ישב שנים אחדות בשיקאגו כתריאל שרהזאהן, אבי עתונות יידיש באמריקה[115]). בסוף שנות השבעים התיישב בשיקאגו הרופא המשכיל אלברט קאדיסון, יליד קובנה, עסקן ציבורי מיוצאי רוסיה, שהיה פעיל מאוד אחרי כן בתנועה הלאומית בשיקאגו, והוא יצא גם בעתונות הכללית לתבוע את עלבונם של יהודי רוסיה ומחה על האפוטרופסות של ה„יאהודים" בשיקאגו[116]).

המעניין ביותר בין משכילי שיקאגו ממוצא רוסיה בשנות השבעים היה בלי שום ספק הרב צבי גרשוני שישב בה כשש שנים (1876—1882)[117]). היה רבה של קהלת „בני שלום" משנת 1876 עד 1878. גרשוני לא ידע מנוחה כל ימי חייו הטרופים. לוחם זה מטבעו התקומם נגד כל ההופעות השליליות בחיי היהודים באמריקה. במדת מה היה משכמו ומעלה מעל בני דורו בשיקאגו. הוציא שני עתונים (1878-81) Jewish Advance ואחרי כן (1882) The Maccabean. היה איש־פולמוס חריף. הכה על קדקדם של המנהיגים על הזניחם את החנוך[118]). היה אופטימיסטן גדול בשאלת עתידה של יהדות אמריקה.

עם משכילי שיקאגו ממוצא רוסיה נמנה גם הרב הרמאן אליסוף, יליד וילנא. בשנת 1873 נתמנה לרבה של הקהלה „רודף צדק" שהיה בית כנסת של יהודים גרמנים. הרב אליסוף נשא אשה מיוצאות גרמניה; נעשה להיסטוריון של היהודים הגרמניים בשיקאגו. הוא השתתף גם בעתונות העברית והיה פעיל בתנועה העברית בשנות השמונים[119]).

ו.

בסוף תקופה זו אנחנו מוצאים בשיקאגו גוער ממוצא מזרח־אירופאי שנולד בשיקאגו, המגיב בעתונות האנגלית על שאלות היום. מעניין מאד הוא מכתב שהופיע בעתון הריפורמי „אוקסידנט" בשנת 1881 מאת יהודיה פולנית, ילידת שיקאגו[120]). תגובתה של הכותבת על הריפורמה הדתית היא ראי נאמן לעמדתם של רוב היהודים המזרח־אירופאים אל הריפורמה בתקופה ההיא: "I saw that what we call reformed Judaism is not Judaism at all. Their

---

115) עיין בזכרונותיו של יחזקאל שרהזאן, יארבוך פון אמאפטייל, א, 288.

116) עיין: מייטעס, 154.

117) על גרשוני, ש. ל. ציטראן, משומדים, ח"ב, 92 וא'; קלמן מרמר, דער אנהייב פון דער יידישער ליטעראטור אין אמעריקע, 121 וא', 129 וא'; א. ר. מלאכי, אגרות סופרים קלה וא'.

118) *Jewish Advance*, November 28, 1878.

119) מייטעס, 169. עיין גם בשיר „ממזרח שמש עד מבואו" לכבוד חג היובל של קהלת אנשי מערב בשנת תרנ"ח, מאת חיים ב"ר משה אליסף. שיר זה נדפס בנספח לספר *History of Kehillat Anshe Maarabh*, by B. Felsenthal and Hermann Eliasoff. Chicago, 1897.

120) *The Occident*, July 22, 1881.

1884. כנראה מתוך העמודים הבודדים שנשארו מן העתון הזה, היידיש שלו היתה גרמנית משובשת באותיות עבריות. מעניין הוא תוכן ענייניו של גליון אחד: „תקות אנוש. פערשידענע נייעס. נייע טעלעגראַמען. יידישע נייעס. סינסי־נעטי. בערלין. ווין. ווארשא. ובכן ויהי בחצי הלילה ובכן ואמרתם זבח פסח. סאנפראנציסקאָ. ואויבינו פלילים. דער שטראפאנאי[109א]. היכל העבריה. אנצייגען. כל מלאכה לא תעשו מקרא קודש יהיה לכם. איבער די הייליגען פסח־פייערטאָגע. ווירד אונזער בלאַטט נעכסטע וואָכע ניכט ערשיינען. ווייר ווינשען דען לעזערן אינסגעזאַמט איינען העכסטע פריידיגען און פערגניגענדען יו״ט". מעל למאמר הראשי נמצאת הכותרת הבאה: „תקות אנוש רימה תקות יאקוב . . . כלימה"[110]. במדור העברי של העתון — „היכל העבריה" — התנהל וכוח חריף על תנאי־הגיור. הרב ברנארד פלזנטאל הציע לבטל את דרישת המילה כתנאי לגיור, רבים התנגדו לו, ובעיקר הרב ד״ר הנרי אילאָוויי שכתב בכינויו הספרותי: „רב האי"[111]. הרב פלזנטאל השתתף גם במדור יידיש של „איזראַעליטישע פרעססע". מאמריו היו כתובים גרמנית באותיות עבריות[112]. ב„היכל העבריה" הופיע גם תרגום עברי של הספור רבי אלחנן, על בנו של הפייטן רבי שמעון בר יצחק שנעשה לאפיפיור ברומי. מקורו האנגלי של הספור, פרי רוחו של צבי גרשוני, הופיע לפני זה בעתונו Jewish Advance — נחמן בער עטילזאָהן ניסה בשנת 1881 להוציא עתון יידיש חדש. בחודש פברואר הוציא ירחון: „שיקאגאער איזראַעליט"[114]. כפי הנראה גם עתון זה לא האריך ימים.

109א) זה תרגום מספור שהופיע בהמשכים באיזראעליט מסינסינטי בשנת 1870 ושמו: The Strafnoi, a picture of the past. Translated from the German by Benjamin M. Shaffner of Chicago.

110) עיין קלמן מרמר, צווי יובילייען, פנקס, ניו־יורק, א, 47 וא׳; ע״ג במאמרו של משה חזקוני (שטארקמאן) ב„פנקס שיקאגו" שלפנינו.

111) שאלת הגיור היתה כפי הנראה „בוערת" בשיקאגו. בשנת 1868 נתגיירו בשיקאגו ששה נוצריים. עיין *The Advance*, I, 38 (May 21, 1868), 4. בשנת 1869 התגיירו קטוליים אחדים. המגייר היה הרב מסינג. עיין *Archives Israelites*, 1869, 409. שנתיים לאח״כ התגיירו שתי נשים וארבעה ילדים. עיין *Revue Israelite*, 1870-71, 671. הרב פלזנטאל הקדיש בשנת 1878 לשאלת הגיור מחקרים מיוחדים. עיין Emma Felsenthal, *Bernhard Felsenthal, Teacher in Israel*, 310 ff. עיין במאמרו של ח. רוטבלאט ב„פנקס שיקאגו" שלפנינו.

112) עיין על אבן שואבת וטלגראף בספרות הרבנית E. Felsenthal, *op. cit.*, 314 (129). שאר מאמריו במדור העברי היו: קושיא ברמב״ם, דעת הרמב״ם על עומר. שלוף דוץ ז״א על הבטוי שלוף דוץ בתלמוד (יבמות קט, ע״ב; שבת צ, ע״א). עיין E. Felsenthal, *op. cit.*, 312 (121), 314 (131).

113) עיין י. ד. אייזנשטיין, אוצר זכרונותי, 211—222. א. ר. מלאכי, לתולדות העתונות העברית בשיקאגו, הדאר, י״ג כסלו, תרצ״ז, 60 וא׳.

114) כנראה ממודעה זו ב„אוקסידנט": *The Chicagoer Israelit*. This Hebrew publication has just been issued and presents a handsome typographical appearance. For the present the same comes as a monthly. It is hoped that the indefatigable publisher, Mr. Ettelsohn, may soon receive sufficient encouragement to allow the Israelit to appear weekly. (*Occident*, February 4, 1881) הירחון „שיקאגאער איזראעליט" איננו נזכר בשום רשימה ביבליוגראפית. ה„אוקסידנט" מציינו כירחון עברי, וכפי הנראה התכוון לאותיות עבריות.

מסלנט, בעל „פרדס הבינה", „פרדס החכמה". הרב אהרנסון נפטר בשיקאגו בשבת כ"ה אלול תרל"ה [105]). בתחילת שנת 1881 עשה בשיקאגו המשולח שמעון שטמפר שבא לאסוף כספים למושבה פתח תקוה [106]).

ה.

בשנות השבעים מופיעים בשיקאגו נציגיהם הראשונים של חוגים אינטלי־גנטיים פעילים בין יהודי מזרח־אירופא. באותן שנים נפתח בית הדפוס היהודי הראשון בשיקאגו [107]: של נחמן בער עטילזאהן [108]). בשנת 1877 הופיע הספר הרבני הראשון בשיקאגו: „האמה העבריה" מאת חיים יהודה לעווינזאהן. באותה שנה מתחיל עטילזאהן להוציא יחד עם המורה העברי ש. ל. מארקוס את עתון־יידיש הראשון בשיקאגו: „די איזראעליטישע פֿרעסע", ולו הוספה עברית: „היכל העבריה". כבר היתה אז בשיקאגו עתונות יהודית בגרמנית ובאנגלית בעלת מדרגה גבוהה, בה השתתפו גדולי חוקרי ישראל שבתקופה ההיא [109]). לעומתה עושה אותן עתון־יידיש רושם עלוב בשפתו העלגית ובתכנו הבטלני. כוונתו של עטילזאהן לא היתה לשם „יגדיל תורה". חושו המסחרי אמר לו שיש בעתון־יידיש משום עסק טוב. המהגרים החדשים לא הבינו את שפת הארץ, לא גרמנית ספרותית ולא אנגלית, והם צמאו לחדשות. באותה שנה פרצה המלחמה הרוסית־הטורקית, ועטילזאהן ראה בה שעת הכושר להוציא עתון למהגרים החדשים. הנסיון לא הצליח. העתון התקיים בשיקאגו רק שנים אחדות, ואחרי כן העבירו עטילזאהן לניו־יורק, בה המשיך את קיומו עד שנת

---

105) יהודה ד. אייזנשטיין, אוצר ישראל, א, ע' 671; אוצר זכרונותי, 24, 341 וא'.

106) *The Occident*, January 28, 1881.

107) אותיות עבריות היו כבר בשיקאגו בבית הדפוס של ה*Illinois Staatszeitung*. בסוף שנות הששים. עיין *Zeichen der Zeit*, 1869, pp. 12, 16, 27. העתון הזה נדפס בבית הדפוס של *Illinois Staatszeitung*.

108) עיין עליו זלמן רייזען, לעקסיקאָן פון דער יידישער ליטעראטור, ב, 739—740; משה שטאַרקמאַן, זאַמלבוך לכבוד דעם צווייהונדערט און פופציקסטן יובל פון דער יידישער פּרעסע. רעדאַקטירט פון יעקב שאצקי, 116 וא'. קלמן מרמר, פנקס, ניו־יורק, א, 47 וא'. אביו ברוך ב"ר יונה עטילזאהן התיישב בשיקאגו בסוף שנות השבעים. חיבר שלשה ספרים: הגדה עם ביאור תקות ישראל, ווארשא תרכ"ח, ספר מדרש רבא על שיר השירים עם ביאור חדש הנקרא כנפי יונה, ווארשא תרל"ו. בין אלה שנתנו הסכמות לספר הזה היו: ר' יצחק אלחנן ספקטור, ר' שמעון דובער משאקי ור' שמואל מאהליווער; תאמי צביה. שיקאגו תרנ"א. ממכתבו של שמעון הלוי הורביץ מלייפציג אל רפאל נטע רבינוביץ משנת תרל"ח נראה שר' ברוך עטילזאהן עבר בשנת תרל"ח דרך לייפציג בדרכו לאמריקה.

109) בסוף שנות הששים ובראשית שנות השבעים חיו ופעלו בשיקאגו הרבנים ד"ר י. כרוניק והמלומד הידוע ד"ר קופמן קוהלר. על כרוניק עיין במאמרה של אסתר ראבידוביץ בפנקס שיקאגו שלפנינו, ועל קוהלר בספר היובל לכבודו שיצא בשנת 1913. עיין גם ברשימת המשתתפים בעתון *Der Zeitgeist* שיצא במילבוקי ושבאמת היה בטאונם של משכילי שיקאגו ורבניה. בעתון זה השתתפו: גרץ, באכר, הרמאן כהן, א. ילינק וכו', וכמה מטובי חכמי ישראל של התקופה.

של אניקסטר; אין להשתומם על העזובה בשדה החנוך שהשאיר אחריו. טפוס אחר לגמרי היה הרב אברהם יעקב גרשון לעסטר שנמנה לרב ב„בית המדרש הגדיל" בשנת 1880. למד את שפת המדינה, ורכש לו קצת ידיעות חיצוניות. עמד בקשרים עם כמרים נוצריים, היה מעורב בין הבריות. דאג הרבה לחנוך. יסד בשיקאגו שני בתי ת"ת, בדרום העיר ובמערבה. הרב לעסטער היה נשיאה הראשון של אגודת הרבנים בארצות הברית[101]. מן ה„רברנדים" וכלי הקודש השונים באותה התקופה, שאחדים מהם לא ידעו אפילו לקרוא עברית כהלכה, יש להזכיר לטובה את חיים ליברמאן שהוציא בשנת 1879 סדר הגדה לפסח[102].

לא דלגו על שיקאגו המשולחים מא"י שבאו לארצות הברית לאסוף כספים למוסדותיהם. בשנת 1861 שהה בשיקאגו המשולח אברהם ניסן. אסף מאת החברה קדישא דהבחורים ומאת אנשים פרטיים 38 דולארים. בקיץ 1867 שהה בשיקאגו המשולח נתן נטע נוטקין. אסף מאת הקהלה „בני שלום", חברה קדישא ובקור חולים, חברת הצדקה המאוחדת ותורמים פרטיים 49 דולארים[103]. בשנת 1870 עשה בשיקאגו המשולח הידוע ר' חיים צבי שניאורסון, שזכה להתקבל לראיון אצל הנשיא גראנט והשפיע עליו שישלח ציר יותר נוח ליהודים בירושלים[104]). בשנת תרל"ה שהה בשיקאגו המגיד מניו יורק ר' משה אהרונסון

דהפולנים הבאו לארץ הזאת עשו כן ויסדו בתי ספר לבניהם בטשאטשעס (ז"א כנסיות) שלהם למען שלא יתקלקלו דתם. ולמה לא נבוש אנחנו עם קדוש זרע ישורון לעשות כן עם בנינו הקטנים וע"ז דוה לבנו אשמנו מכל עם וכבר אמרו חז"ל כמתוקנים שבהם לא עשיתם . . . אחי ועמי אין אני רואה שום תרופה לשבר בת עמי אם לא בדרך זה" . . .

101) עיין עליו בהקדמה לספרו „אהל מועד", שיקאגו, תרנ"ז; וגם בהקדמה לספרו „באחרית הימים", שיקאגו, תרנ"ז; ע' ספר היובל של אגודת הרבנים האורטודוקסיים, ניו־יורק, תרפ"ח, קלו. מעניין מאד הוא הכרוז שפרסמו אנשי בית המדרש הגדול על הרב לעסטער בעתון היהודי־האנגלי בשיקאגו:

To our brethren Israelites: It is well known to all that many disruptions and troubles were caused between families and quarrels in small congregations by men who call themselves Rabbis, who for the sake of a few dollars will divorce a husband who is in America from a wife in Poland, which brings ruination and misfortune to helpless and innocent children. And these selfstyled Rabbis for the sake of a few dollars will give Cabala or authorize men to be Shochtim who know nothing of Shchites. And for the purpose of abrogating these shameful deeds, and save the name of Judaism from disgrace, we, the Polish Congregation Baith Hamedras Hagodoul and others of our brethren of Chicago have brought Rabbi Lesser from Poland . . . a man who besides the salary that he receives does not want to take anything from parties . . . If a man is capable and worthy to be a Shochet he gives him Cabala gratis and the same in case of Gittin. We have made a contract with him for three years. (*The Occident*, August 4, 1881).

102) עיין ספר הגדה לפסח עם ציורים חדשים מסכימים לדעת חכמינו ז"ל עם דיני בדיקה והגעלה ופי' על אחד מי יודע וחד גדיא מאתי חיים ליבערמאנן. 1879.

103) Salo W. and Jeanette M. Baron, Palestinian Messengers in America, 1849-1879. *Jewish Social Studies*, V (1943), 156, 235, 277.

104) ישראל קלוזנר, רבי חיים צבי שניאורסון (ירושלים, תש"ג), 54 וא'; משה ייוויס, שם, קל"ז וא'.

מצב החנוך הפרוע ואיננו דואג לזה שחברי קהלתו יקיימו את המצוה ושננתם לבניך. כבר עבר הזמן שרב יכול היה לבלות את ימיו ביחוד עם אליהו הנביא. התורה איננה בשמים. הארץ ניתנה לבני אדם. יש לנו צורך באנשים מן העולם הזה, בעלי ידיעות והבנת התנאים של זמננו. אנחנו מקווים שהת״ח הזה יוכיח שהוא באמת מורה בישראל . . .״[98]) הרבנים מטפוסו של הרב אניקסטר נזקקו יותר להלכה מאשר לשאלות חנוך הדור הצעיר באמריקה. בשנת תרמ״א הוא כותב אל ר׳ יצחק אלחנן ספקטור בענין מקוה אחת: ״ה״ז (הרי זה) כשתי שנים שנקראתי לראות מקוה אחת בפה אם היא כשרה ובבואי שמה מצאתי אותה בכי טוב ורק בדבר אחד — שהיא עיקר אצלי — לא ישרה בעיני. היינו שמצאתי שבעל המקוה נותן שפופרת העשוי מגומא לאסטיק הנקרא פה ״ראָבער פייפ״ ע״פ קראן המחובר להסילן של מתכת ומהראבער הנ״ל באים מים אל תוך המקוה״. שאלה שניה היתה בענין גטין אם יש לכתוב בגט הנעשה בשיקאגו: ״שיקאגו דיתבא על מי בארת או על מי מעינות״. הרב אניקסטר הרבה לטפל בענין גיור, מפני שהרב פלזנטאל התיר לקבל גרים בטבילה בלבד[99]). מעניינת מאד היא ההקדמה לספרו, בה הוא כותב: ״יתברך היוצר . . . שהכין לי הדרך במהלכים תחת ארץ איראָפא במדבר הרים היא מדינת אמעריקא שהיא היתה ארץ ציה ועיפה למים זו תורה מקדמת דנא כי זה שלשים שנה בערך שלעיר נויארק באתי ובבית המדרש לא מצאתי ש״ס נכונה כרצוני . . . עד שחנן ד׳ אותי ולעיר שיגאגא באתי ובמשך הזמן את הש״ס החדש קניתי בצרוף שאר ספרים ע״י יגיעתי מה שמברכת העליון התברכתי אבל לחדר יחד עם ת״ת יחד עוד לא זכיתי. ואם אמנם כן שכעת נתברכה בעז״ה באנשים גדולים בתורה . . . ונמצאים עתה גם פה ת״ל איזה ת״ח באיזה מקומות וגם איזה בע״ב יראי ד׳ אשר יטריחו בזה לנטוע איזה ב״ת וישיבות . . . בכל זאת עוד לא באה הארץ הזאת לשאר ארצות שברכת ד׳ שרויה בהן... ואל יפלא בעיני הקורא לשאול מהו הטוב המושג להנערים והילדים פה אמעריקא דאינם מסוגלים לתורה וגם אין המקום גורם לעסק התורה כי יש לי להשיב על ראשון ועל אחרון, היינו היינו על מה שמקשה דאינם מסוגלים לתורה הרי מצינו מאמר... ועל קושיתו השניה דאין המקום גורם נראה דטועה הוא בכוונת הפסוק״ (הפזור שלי)[100]). גם מכאן ניתן לעמוד על מחשבתו של רב מטפוסו

98) *Jewish Advance*, Nov. 28, 1878.

99) עיין עוד להלן.

100) הקדמה זו היא משנת תרס״ד. באותה שנה הדפיס הרידב״ז את ספרו נימוקי רידב״ז על התורה ובהקדמתו לספרו אנחנו מוצאים דברים של טעם המראים על ההבדל בגישה בין רב לרב: ״ועצתי הנכונה שע״פ חוקי המדינה הגם שמוטל חוב על כל אב למסור בנו להשקולין (ז״א בתי ספר) אך יש עוד חוק אחר דרשות נתונה לכל ישראל לכל קאנגרעגאישאן לעשות סקוהל מיוחדת עבור ישראל ושמה ילמדו בניהם תורה ושמה ילכו גם הטיטשערס (ז״א שילמדו למודי חול יחד עם למודי קודש) ובעו״ה עינינו רואות

ב־16 באבגוסט 1876. באותה שנה נוסדה ועדת־פשרות בכדי למנוע הבאתם של סכסוכים בין חברים לערכאות של נכרים. בשנת 1876 פרצה מחלוקת חדשה. חברים אחדים לא היו שבעי רצון מן החברה קדישא ויסדו חברה קדישא אחרת: „בקור חולים וקדישא". אבל זו לא האריכה ימים. ב־18 בפברואר 1878 התקיימה אסיפה מיוחדת בה התווכחו על התכנית לייסוד „תלמוד תורה" לילדים עניים. כשנתברר שאין די־כסף לתלמוד תורה מיוחד לילדי קהלת „אוהבי שלום", הוסכם לייסד „תלמוד תורה דשיקאגו", כדי שכל החברות תשתתפנה בכלכלת המוסד. המורים הראשונים בת"ת היו: אליעזר ברוך בלומנטאל, אבא גליק ונתן ב. גרוסברג; כולם משכילים שהיו פעילים בתנועה העברית בשיקאגו בשנות השמונים[92]. ב־2 דצמבר 1878 נוסדה החברה „משנה גמרא"; ר' יהושע זליק טיקטין הרצה בה שעור בכל יום בערבים ובשבתות אחה"צ[93].

יש להצטער שלא נשארו לנו פרוטוקולים משאר בתי הכנסיות שבאותה התקופה. כמה ידיעות נשארו לנו מן הרבנים הראשונים ממזרח־אירופה ששימשו בשיקאגו בסוף שנות השבעים. הרב הראשון ששמו ידוע לנו הוא טודרוס טיקטין, הוא הרב הראשון של „בית המדרש הגדול בני יעקב"; האריך ימים בשיקאגו. בשנת 1890 נבחר לרב של קהלת אנשי קלבריה, ובסוף ימיו עלה ארצה[94]. אחדים מרבני שיקאגו השתתפו ב„הצופה בארץ החדשה" בווכוח על חלב עכו"ם[95]. הרב הראשון שהיה תלמודי ידוע הוא ר' יהודה אליעזר אניקסטער, שבא לאמריקה באמצע שנות השבעים והתיישב בשיקאגו בשנת 1878[96]. מתחילה שימש כרב ב„בית המדרש הגדול ובני יעקב" ואחרי כן בקהלת „אוהבי אמונה". עמד בקשר מכתבים עם גדולי התורה בזמנו, כר' יצחק אלחנן ספקטור, ר' רפאל שפירא מוולוז'ין, ר' נפתלי צבי יהודה ברלין (הנצי"ב), ר' אליעזר שמחה רבינוביץ ואחרים[97]. הרב אניקסטר היה יותר מעוניין בשאלות כשרות ומקוואות מבשאלות בוערות שבזמנו ובמקומו. בשני כרכי השו"ת שלו אין למצוא אף רמז להבנת התנאים החדשים בהם נמצאו המהגרים מן העיירות הליטאיות. רבים מחברי קהלתו חללו את השבת, ואף דרשה אחת בספריו אינה מטפלת בשמירת שבת. צדק מבקרו גרשוני: „החברים של בית הכנסת אומרים עליו שהוא הרב היחידי בעיר שהוא רב אמיתי; אמנם אנחנו יודעים שהוא חריף ובקי ומכובד על הקהל, ובגלל זה גדולה השתוממותי שהוא אינו משתמש בהשפעתו לשפר את

---

92) עיין: מייטעס, 549.
93) עיין: הערה 89, ע' 10.
94) שם, ע' 30.
95) עיין: הערה 91, ע' קלד, (הערה).
96) הוא כותב לר' יצחק אלחנן ספקטור בער"ח כסלו, תרמ"ב: „זה לי יותר מארבעה שנים שאנכי רב בבית המדרש הגדול ובני יעקב דפה". עיין בחידושי אב"י, חלק שני, שיקאגו, תרס"ד, שו"ת אב"י, שאלה א.
97) שם.

יוסף מרדכי ב״ר דוד בערקסאָן
אריה ליב בר״מ דרעקטאָראָוויץ מסובאלק
מנהיגי החברה [91])

אחרי השרפה הראשונה בשנת 1871 עקרו רבים מן המהגרים החדשים לסביבת המניין „אוהבי שלום״; כשמספר החברים הלך וגדל, התחילו לחשוב על בנין ביהכנ״ס. בחודש מאי 1873 נשרף המנין. כשבוע אחרי השרפה קרא הנשיא אהרן פאראדייס לאסיפה בביתו של דוב בר (ברנארד) גינזבורג, ובה הוחלט לגשת לבנין בית כנסת. בחודש אבגוסט 1873 נבחר ר׳ יחזקאל מאיר קנטורוביץ לחזן־שוחט של הקהלה אחרי שר׳ שמחה בלטירוביץ עלה לא״י. בית הכנסת הלך והרחיב גבוליו. נספחו לו חברות שונות: חברה „תהלים״ הכניסה ספר תורה לבית הכנסת; באוקטובר 1874 נצטרפה לו חברת „רודפי צדק״, שהכניסה ספר תורה וש״ס ווילנא. שאלת בית הקברות הטרידה את החברה. וועדה מיוחדה שחבריה היו: ח. צ. ברקסון, מ. שוואַרץ, אליעזר לוין, יעקב כהן וברנארד גינזבורג קנתה קרקע לבית הקברות באלף וחמש מאות דולארים ב„אוקבוד סמטרי״. על כל חבר הוטל להקדיש יום עבודה לבנין גדר לבית הקברות; להביא עגלה וסוס להסעת קרשים לגדר וחצץ לייבוש הבצות; מי שלא היו לו עגלה וסוס משלו חייב היה לשכרם. אבל ההלוויה הראשונה בבית הקברות הביאה לידי מחלוקת קשה. בכ״ו אלול תרל״ה (1875) מת בנו של אהרן פאראדייס, יוסף שלמה, המת הראשון שהיה טעון קבורה בבית הקברות החדש. ל„אוהבי שלום״ חסרו מכשירי טהרה. פנו לחברה קדישא של בית המדרש הגדול שישאילו להם את המכשירים, וזו סרבה. בבית הקברות פרצה מריבה שנגמרה במהלומות אבל אחרי שנים אחדות באו שתי החברות לידי הסכם.

מקרה אחר מאותה שנה (1875) מעיד על העניות הנוראה בה חיו כמה מהמהגרים החדשים. כידוע סבלו הללו הרבה מן השרפה השניה בשיקאגו בשנת 1873. בדצמבר 1885 מצאו בבוקר אחד בפרוזדור של בית הכנסת „אוהבי שלום״ גוויית בחור מת, בן משפחה עניה. חולה היה זמן רב, למשפחה לא היה כסף להוצאות הקבורה, והביאה את גווייתו לבית הכנסת. אחרי המקרה הנורא הזה יסדו „חברה קדישא״ שתטפל בקבורתם של נפטרים עניים, וזו קנתה מכשירי טהרה וארון.

בשנת 1875 החלה נדידת יהודי רוסיה למערב העיר. ברחוב קאנאל, בין הרחוב ה־12 וה־15, קם ישוב יהודי חדש. לפיכך העבירו את בית הכנסת לסביבה החדשה: הנשיא אליעזר לוין, והחברים אהרן פאראדייס ואליעזר לוין ויוסף מרדכי ברקמאן קנו את הבית 576 רחוב קאנאל דרומה; חנוכת בית הכנסת הוחגה

---

91) עפ״י העתק שהמציא לי הד״ר משה דייוויס, והנני מודה לו על כך; עיין: משה דייוויס, הצופה בארץ החדשה, ספר היובל לכבוד אלכסנדר מארכס, חלק עברי ע׳ קל״ג.

הלכו לבתיהם לסעודות שבת[88]). הכינוי „די האַלבע אמונה שול" לבית הכנסת „אוהבי אמונה" מלמד שכבר באותה התקופה רבים מן הרוכלים חללו את השבת ברוכלותם. הרבה יותר אפשר ללמוד על מצבם התרבותי של המהגרים הללו מן הפרוטוקולים של בית הכנסת „אוהבי שלום מאריאמפול" שעובדו ע"י הרב אברהם זשיטניק[89]). בני מאריאמפול הגיעו לשיקאגו כבר בשנת הששים, וייסדו חברה משלהם. תחילה התפללו בבית המדרש הגדול, אבל בגלל מאורע קטן עזבוהו וייסדו בית כנסת לעצמם. ומעשה שהיה כך היה. בקיץ 1870 נטבע באגם בנו של נשיא חברת בני מאריאמפול, דוב בער גינזבורג. אביו אמר עליו קדיש בבית המדרש. בשבת אחת בא דוב בער לבית המדרש בכובע קש, והשמש לא נתן לו להכנס. במוצאי שבת התקיימה בביתו של גינזבורג אסיפה של בני מאריאמפול, ובה הוחלט ליסד מנין משלהם. אסרו על אנשי מאריאמפול להתפלל בבית המדרש הגדול. שכרו חדר בבית אחד ברחוב פולק ודירבורן, וקנו ספר תורה שעלה להם בשמונים דולארים. ימים אחדים אחרי ראש השנה תר"ל נתאספו חברי המנין החדש, שמונה ועשרים איש, ובחרו בפקידיהם. החזן הראשון ששימש במניינם היה אהרן פאראדיסטאל (פאראדייס), יהודי משכיל, ממארגני „דורשי ספרות עברית" ו„שוחרי שפת עבר" בשנות השמונים[90]). פאראדייס קבל משכורת של ארבעים דולארים בעד חזנותו בימים הנוראים. באסיפה זו קבלו החברים את התקנות הללו: על כל חבר לבוא להתפלל בבית הכנסת בכל יום, בשבתות ובימים הטובים; על החברה לעזור לכל חבר נצרך ולתמוך במשפחת חבר חולה בקצבה שבועית עד שיבריא. מ ח ל ל ש ב ת א י נ ו מ ת ק ב ל כ ח ב ר ב ח ב ר ה. בכסלו תרל"א מינו לרב־חזן־שוחט־ומטיף את ר' שמחה בלטירוביץ. משכורתו היתה חמשה עשר דולארים לחודש. בכ"ג שבט תרל"ג פרסמו גבאי „אוהבי שלום" מודעה זו בעתון העברי „הצופה בארץ החדשה": אנחנו חברה „אוהבי שלום" ביהכ"נ מאריאמפאָלער ילידי פולין הבאנו ברכה לתוך משכנותיו את הרב המאוה"ג מופלג בפוסקים . . . נאה דורש מו"ה שמחה בהרב הגאון מו"ה צבי מנאוויגראד לנהל עדתנו להורות בין דל"ד (דין לדין) ובאל"ה (ובין אסור להיתר) ולדרוש לעדתינו הקדושה, ואנחנו נותנים להרב הנ"ל שכירות כיאות עם הכנסת המגיע להרב כמנהג ארצנו, ויוכל כל איש לפנות אליו הן בשאלת פה והן במכתבי תעודה על האדרעסס הזאת. והוא מוכן להשיב שואליו דבר, כי כלי חפץ בו. התורה יעמד לנו בזה ובבא אמן. שיגאגא יום א' פרשה בא שנת ועשה לך רב לפ"ק.

דוב בער במו"ה שלום גינזבורג
יעקב כהן ב"ר יהודה ליב דאבראס

---

88) Schappes, *op. cit.*, 309.

89) Dr. Z. Abrams, *Book of Memories*, ספר הזכרון, History of American Jewish Institutions, Vol. IV.

90) עיין: מייטעס, 151 וא', 549.

הישנה, ולא השתדל לפרוק את עולה. אולם מלחמת החיים הקשה הכריחתם להתפשר עם המציאות החדשה, והתפשרות זו נעשתה לעתים קרובות בלי מאבקים קשים. הופעה זו עדיין לא עיינו בה ההיסטוריונים כהלכה והיא אומרת דרשני. אותם היהודים שהיו מוכנים למסור את נפשותיהם על שמירת שבת לא נגזר עליהם ביטול־שבת מן החוץ, התחילו עושים כל מלאכה בשבת באמריקה, בלחץ תנאיה הכלכליים. בשנת תרכ״ו כתב מהגר אחד מס״ט לואיס ב״המגיד״: ״חלול שבת פה לעסוק בעסקים דבר קל הוא . . . גם האיש אשר יתהלל בנפשו לאמר רק המות יפריד ביני ובין האורתודוכסיה עובד עבודתו ביום השבת ומחלל מקראי קודש ומבזה המועדות בזדון ובלי שום מורך לב . . . בתוך העיר הזאת בקרב ארבע אלף או חמשה אלפים ב״י לא ידעתי ששה יהודים הסוגרים בתי מסחרם ושובתים ביום השבת . . . גם רבים מאלה הבאים להשתקע מארץ רוסיה״ [85]). בסוף שנות השבעים כותב רב אחד מעיירה באינדיאנה ב״הקול״ של רודקינסון: ״ויען אשר אחב״י טובעים ביון מצולת העבודה ויגיעת בשר לבם ורוחם נתרחקו מדתם ואמונתם במאד מאד. יהודים הנושאים שם אַרטהאַדאָקס והיהודים הנקראים רעפאָרמער עוסקים במלאכתם מיום א׳ ליום א׳. ואם לא היו נלחצים עפ״י חוקי המדינה להנפש ולשבות יום אחד בשבוע כי עתה לא פרקו את עול העבודה מכל וכל. וכה היהודים פה כגרים המה בארץ הקדושה בארץ האמונה והדת. מעט מעט יעזבו את אדמת היראה והתורה, בניהם בל יגדלו על ברכי התורה כאשר אחב״י באירופה עושים אך בטרם ידע הנער קרוא עברית ישים אביו עליו עול העבודה והמסחר״ [86]). כל המעלות והחסרונות שיוחסו למהגרים החדשים בערי אמריקה השונות מצויים גם במהגרים החדשים שבשיקאגו. עתים חלה מהפכה נפשית גמורה בחיים הרוחניים של המהגרים הללו, מהפכה שהביאה גם לידי הפקרות, לידי אבוד שיווי־המשקל הנפשי וניתוק גמור של שלשלת־העבר. הרבה יש ללמוד על מצבם התרבותי והנפשי של אותם המהגרים מתוך הספרות העשירה של שו״ת של רבני רוסיה במחציתה השניה של המאה שעברה, בעיקר בזו הדנה בעניני עגונה. שאלה אחת המגיהה אור על טפוסים מסויימים בין המהגרים אנחנו מוצאים בשו״ת עין יצחק לר׳ יצחק אלחנן ספקטור. יהודי אחד ששמו בניישטוט (מחוז טבריג, ליטה) היה אפרים ניסן שינה את שמו בניו־יורק לאפרים נייטן, ואחר כך התישב בשיקאגו ובה שינה את שמו לאפרים פריינק; שלח גט לאשתו בליטא ע״י רב בניו־יורק, והרב שאל את ר׳ יצחק אלחנן כיצד כותבים שמו של מגרש מסוג זה בגט? [87]).

ליאופולד מאיר כותב בזכרונותיו, שכבר בשנת 1850 יהודי שיקאגו בדרך כלל לא שמרו את השבת. חנויותיהם היו פתוחות בשבת, אבל בעלי החנויות

85) המגיד, כ״ח תמוז תרכ״ו, ע׳ 212.
86) הקול, שנה שלישית, כ״ד מרחשון, תרל״ט, ע׳ 673.
87) י. ד. אייזנשטיין, אוצר זכרונותי, 345.

עד בואו לשיקאגו לא שמרו את המצוות האלה. בא וייסד חברת נשים צדקניות: „בנות שלום"; לחברה ס"ה חברות, והוא הפרנס של החברה; אין מקבלים כחברה אשה שאיננה זהירה במצות חלה; כל אשה רואה בחברתה אחות ועוזרת לה תמיד בעת צרה; השם ישמרנה. ו. א"י. בראשון לינואר שנת 1869 יסד חברת נשים אחרת: „אגודת השלום — פרידנסבונד"; לחברה מאה חברות, והוא פרנס החברה. מטרתה לתמוך ביתומי ירושלים; לכל אשה קופסה, והיא תורמת בה את תרומתה בכל ע"ש לפני הדלקת הנר; פקידות יוצאות ואוספות את הכסף אחת לחצי שנה, אשר הוא שולח לירושלים, לחלקו בין היתומים. כתב בשאלה זו מלונדון לירושלים: „ליתן לי עצה כי בעוה"ר חברת גנבים שם . . . וד"ל — וברצוני לעשות כל מה שבכוחי בעד היתומים לבד וד"ל". הרב מסינג מסיים את מכתבו בעברית: „אני מקווה שהשגתי דבר מה לע"ע. מלבד זאת קיימנו השנה בפעם הראשונה את מצות סוכות כדת וכדין לתפארת אנשי קהלתי. ועוד הרבה דברים שאינני זוכרם ברגע זה . . . כי יום קבלת מכתב מאד"מ הוא יום טוב ושמחה לי . . ."[81]) במכתב אחר משנת תר"ל אל הרב מגריידיץ מתנצל מסינג על שלא ענה לו תיכף לקבלת אגרתו, הוא מוסיף: חוסר־הפנאי היא אשר מנעני מלכתוב. ידע אבי מורי כי כל המתעסק בצרכי צבור במדינה זו לא ימצא מנוחה ושלוה . . . חיי צער יחיה כי מוכרח הוא לנטות שכמו לסבול ולעבוד עבודת פרך מן הבוקר עד הערב ורק רגעים ישארו לו למנוחה. הוא מתאונן על המצב הכלכלי הרע בשיקאגו: השם ירחם, בכל יום מאבדים אנשים את עצמם לדעת בטביעה במים או בתלייה; אנשים רבים גוועים מרעב בבקתות העצים הדלות; אין איש בטוח בחייו כעת בשיקאגו; מקרי אונס וגזילה מתרבים. מסינג מצרף למכתב קטע ממאמרו נגד העוגב"[82]). מלחמתו של הרב מסינג וכל השגיו המנויים למעלה עלו בתהו. בסוף שנות השבעים עבר בית הכנסת „בני שלום" ממנהג פולין למנהג אמריקה ונעשה ריפורמי[83]). אפילו הרבנים שלא שחו עם הזרם לא יכלו להתגבר על התנאים החדשים. ידוע שהרב יצחק מאיר ווייז והרבה בעלי־בתים מן הריפורמיים רצו בכל לבם לשמור את השבת ונלחמו לשמירת שבת במשך הרבה שנים, ולא עלתה בידם[84]).

ד.

אחת הבעיות המעניינות ביותר בתולדות הישוב היהודי בארצות הברית כרוכה בשילוב המהגרים ממזרח אירופה בסביבה הזרה והחדשה באמריקה, בהתאמת אורח־חייהם הקבוע מאות בשנים אל תנאי החיים בארץ מקלטם זו. אין שום ספק בדבר שחלק ניכר של המהגרים התכוון להמשיך את מסורת־חייהם

81) זלמן רייזין, בריוו פון אַמעריקע צום גריידעצער צדיק, יארבוך פון אמאפטייל, ב, ע' 205 וא'.

82) שם, ע' 207 וא'.

83) מייטעס, 506.

84) Schappes, *op. cit.*, p. 392, 678.

בשיקאגו[79]. העתון Chicago Tribune יצא במאמר חריף נגד הפליית־גזע של יהודים נגד אחיהם[80].

היהודים המזרח־אירופאיים התחילו להתיישב בהמון בשיקאגו לאחר שהריפורמה כבשה את לבות היהודים הגרמניים, אף על פי שעוד נשארו יחידים — בעיקר מבין יהודי פוזנא — שהמשיכו במלחמתם נגד הריפורמה. ביניהם היה הרב אריה יונתן מסינג (Messing), רבו של בית הכנסת הפולני הראשון בשיקאגו, „בני שלום", תלמידו של הרב אליה גוטמאכר מגריידיץ, מאבות הציונות הדתית במאה שעברה. מתוך מכתבי הרב מסינג אל רבו בגריידיץ אנו לומדים על המצב הדתי בשיקאגו בסוף שנות הששים, — והללו כתובים ביהודית־גרמנית, ז"א גרמנית באותיות עבריות, ובה ניבים עבריים מן ההווי הדתי. הרב מסינג מתחיל את מכתבו בלשון זו: „ב"ה שיקאגא יום ה' לסדר משפטים ולפרשת שקלים כ"ג שבט ה' תרכ"ט לב"י (למנין בית ישראל). שמחה ויקר וששון לכבוד אהובי אדוני מ"ר כאבי עטרת ותפארת ראשי ה"ה נר ישראל וקדושו הרב אב"ד דק"ק גרעדץ י"ה (יכוננהו עליון) אהובי רבי ומורי!", ואחרי כן הוא ממשיך את מכתבו ביהודית־גרמנית. הוא מתאונן על הקשיים המרובים בארגון ענייני קהלתו, על אוביו המרובים, אולם על אף כל הקשיים עלה בידו להשיג השגים חשובים בענינים אלה: א. שבת. לפני בואו לשיקאגו לא היו בה אלא חמש חנויות סגורות בשבת, וכעת היא מונה שש עשרה חנויות סגורות. ב. מקוה. יסד חברה מיוחדת שכל אחד מחבריה הלווה כ"ה דולארים בלי רבית לאיש שבנה מקוה, והוא עכשיו מכניס הרבה, מפני שגם נשים מבתי כנסיות ריפורמיים באות אליה. ג. מטבח כשר. עד בואו לשיקאגו היו מתי מספר מחברי הקהלות שהיה להם מטבח כשר, וכעת רובם מכרו את כליהם הישנים וקנו כלים כשרים ונזהרים בכשרות, כדי שיוכל לאכול בבתיהם. ד. חנוך. לפני בואו לשיקאגו התורה היתה מונחת בה בקרן זוית. בא ויסד חברת חנוך ילדים. ששים חברים שולחים את ילדיהם לבית הספר; ניתן לכל בעל בית לשלוח את ילדיו לבית הספר בכל ערב ובכל יום א' אחה"צ; לבית הספר ערבעה מורים, המלמדים ביחד קכ"ה תלמידים. המשכורת היא 200 דולארים לחודש; הוא עצמו, נשיא החברה ובית הספר, מלמד חנם; מלמדים בבית הספר את כל הידיעות שיהודי חייב ברכישתן. ה. חלה והדלקת הנר.

1869

79) *Zeitgeist*, II, 48 (Jan. 23, 1881; *Jewish Advance*, January 21, 1881; *Illinois Staatszeitung*, January 18, 1881.

80) *Chicago Tribune*, June 27, 1880, p. 5: It shows that social prejudices are not confined to any race, and it will be interesting to see if the Jews of Chicago can rise above them.

גם העתון *Illinois Staatszeitung* הקדיש לשאלה הזאת מאמר Eine Judenhetze unter Juden. עיין: *Zeitgeist*, II, 65. „התשבי" השתדל להגן ב„צייטגייסט" על החלטת הועידה של בני ברית. לדעתו: אין לדבר בשנאה ליהודים ממזרח אירופה; סיבת סרובה של הועידה לאשר „צ'ארטר" ליהודי רוסיה היא זו שכבר קיימות בשיקאגו עשר לוגיות ואין צורך ביותר. מקבלים אל הלוגיות הקיימות כל אחד הראוי להתקבל כחבר.

זעזעה את כל שיקאגו וגרמה לתגובות אנטישמיות בעתונות [74]). סילברמאן לא טעה בניחושו המסחרי. כמה מהרוכלים עלו לגדולה במשך זמן קצר. באותה שנת המשבר תמך דוד קאליס, רוכל עני לשעבר, שהגיע לשיקאגו בשנת 1869, והסתובב בחוצותיה כמוכר גפרורים, באלפי אנשים ונשים ואף בארוחות חגם, ללא הבדל גזע ודת [75]).

את יחס המהגרים החדשים אל מנהיגי היהודים הגרמניים ודעתם עליהם אפשר להכיר מתוך מכתב אחד אל הרב צבי אורנשטיין בלבוב משנת 1881 [76]). שולח המכתב כותב שבלב הרבנים הריפורמיים כבר נדעך הזיק האחרון ליהדות. „האנשים האלה הם כה רחוקים מיהדות עד כי קוץ בעיניהם לראות איש מניח תפלין . . . ועתה אדוני הרב ידע נא כי אין לכבודו כל מושג מהנעשה פה. אדוני חושב בלי ספק כי רב טוב יעשה לגולי רוסיה כי שלחם הנה, אבל באמת גדולה הרעה אשר תעשו להם כי תאלצם לעזוב את אמונת אבותיהם, יען כי כן יצוו עליהם לעשות ברגע בואם הנה למען יהיו ככל הגוים . . .״ אמנם כותב המכתב הזה לא היה איש־שיקאגו, אבל התנאים הללו לא היו שונים בה מבערים אחרות.

הישוב היהודי המזרח־אירופאי לא נשאר עומד במקומו. כעבור שנים אחדות כשהרוכלים הכו שרשים בקרקע אמריקה, צצה שכבה קטנה שעלתה בסולם החברתי — וזו לא הסתפקה במקום הנידח שייחדו לה אפוטרופסי הקהלה הרשמיים. בסוף שנות השבעים פרץ בשיקאגו סכסוך בין היהודים הגרמניים ובין היהודים הרוסיים שהכה גלים בעתונות — על פתיחת לשכות (לוג׳ות) של יהודי רוסיה במסדר „בני ברית״. סכסוך זה הוא במובן־מה נקודת־מפנה בתולדות הישוב היהודי המזרח־אירופאי בשיקאגו. החזן־שו״ב ב. גארדאן כתב עליו ב„הצפירה״ [77]): „זה שמונה שנים עברו מאת נתיסדה פה שיקאגא חברה ואגודה מאחינו מרו״פ (רוסיה ופולניה) ובשם בקור חולים יכונה הנה בירח ספטמבר העבר (ז״א 1880) בא אלינו לבקר . . . ה. גרינעבוים [78]) והאגודה מצאה חן בעיניו . . . הבטיח לנו כי ישתדל בעבורנו לפני החברה בני ברית ליתן לנו צרטר (מעלה ויתרון לחברה ב״ב על חברתנו כי בחברת ב״ב האלמנה תקבל אלף כסף מהחברה), כי מדוע יגרע חלקנו ובמה נפלינו אנחנו בני רו״פ מהאשכנזים? . . .״. הסכסוך נגמר בכשלון היהודים הרוסיים. פעמים אחדות דנו בשאלה זו בישיבות „בני ברית״. בועידה הארצית הי״ג ביאנואר בשנת 1881 תפסה מקום מרכזי, וברוב גדול (40:22) הוחלט שלא לתת צרטר ליהודי רוסיה

---

74) *Chicago Tribune*, August 6, 1893.
75) *The Occident*, October 27, 1893.
76) עיין: מנדיל זילבר, אמעריקא בספרות ישראל, ע׳ 46 וא׳.
77) הצפירה, שנה שמינית, ז׳ אדר ב׳, תרמא, ע׳ 75.
78) זהו Henry Greenebaum. עיין עליו: מייטעס, 49.

משיקאגו, מעורכי ה„צייטגייסט", אדולף מוזס[70]). יחסם זה של היהודים הגרמניים מציין בצורה אופיינית השם שעתון הריפורמים בשיקאגו מכנה בו את היהודים המזרח־אירופאיים: The Jewish Slavonic citizens of Chicago.[71] אולם כדאי לציין שהרב הריפורמי הראשון בשיקאגו, ברנארד פלזנטאל, שהעז להטיף נגד עבדות הכושים במלחמת האזרחים, מחלוצי הציונים בשיקאגו, היה גם אחד הראשונים שיעץ וקרא ליהודי רוסיה שיבואו לאמריקה[72]). זולתו חסרו בין רבני שיקאגו אישים בעלי חזון, שיתרוממו מעל לזמנם ומקומם. הרב הריפורמי, הד"ר כרוניק, עורך הירחון Zeichen der Zeit, עתון ליבראלי בהשקפותיו המדיניות הכלליות שהיה מוקדש לתורה וחכמה ולשאלות הזמן, כמעט שלא טיפל במצבם של היהודים ברוסיה. רק בגליון אחד, — מספר 11 — הוא מפרסם את תזכירו של לודביג פיליפסון, המנהיג היהודי־הגרמני הידוע, על הגירת יהודי רוסיה. הד"ר כרוניק מוסיף מצדו את ההבטחה שגם יהודי אמריקה ישתתפו במפעל ההצלה, אולם — הוא מעיר — ראוי להשתדל שהמהגרים החדשים יתישבו בערים הקטנות ובכפרים, מפני שבערים הגדולות אין מקום לתושבים נוספים. את האחריות לגורלם של יהודי רוסיה הוא מטיל על העולם הנוצרי האדיש לסבלם[73]).

היו גם בין הסוחרים בעלי חזון שראו ברוכלים החדשים כוח חשוב לפיתוחם של ענפי מסחר חדשים. אחד מהם היה הבאנקיר לצארוס סילברמאן, מגדולי עשירי שיקאגו, שתמך ברוכלים בהלוואות, ונעשה לפטרונם. סילברמאן היה חבר בקהלת אנשי מערב, אבל בית־הבאנק שלו היה סגור בשבת, מפני שרוב לקוחותיו היו מהמהגרים החדשים. פשיטת־רגלו בשנת המשבר (1893)

---

70) *Zeitgeist*, III (1882), 169: Messen wir die russischen Einwanderer nicht mit einem falschen Masstab? . . . russische Juden sind aber in Wahrheit . . . Halbbarbaren; . . . Ihre Wege sind nicht unsere Wege, ihre Denkweise ist nicht unsere Denkweise, ihre Sitten sind nicht unsere Sitten und sogar ihre Sprache ist nicht unsere Sprache. ibid., 216: Die russiche Einwanderung ist ein verhängnisvoller Fehler. Viel Lumpengesindel, viel Müssigänger und Schnorrer sind hierhergekommen . . . Schon regt sich der Judenhass in diesem Lande . . . Die russichen Juden gehören zu Russland. ויהודי אחד כתב אל עורך *Illinois Staatszeitung* מכתב זה: The race of Wallachia and Russia, whose cultural standard is still more than half Asiatic . . . they are mendicants in Europe and peddlers throughout America (*Illinois Staatszeitung*, Oct. 18, 1880).

71) *The Occident*, March 5, 1886.

בעתון הזה מכונה כל יהודי פולאני בשם: Jewish Pole; עיין *Occident*, August, 1878.

72) Emma Felsenthal, *Bernhard Felsenthal, Teacher in Israel*, p. 288 (19, 20). המגיד, שנה יב, (1868), מספר 25, ע' 196: ובמקום הזה אשא את קולי ואשאל מדוע יאחרו אחב"י אשר בארץ מלאדאוי (ז"א רוסיה) ובארצות אחרות אשר שם ישבו בצרה ושביה ולא ישאו את רגלם לבוא הנה . . .

73) *Zeichen der Zeit*, Nov. 15, 1869, p. 174.

עתונים חשובים[63]). אבל בתחילת שנות השבעים, כשכמה מן התושבים ירדו מנכסיהם בעקבות השרפה הגדולה, השתנה המצב. אף על פי שגם היהודים סבלו הרבה מן השרפה, והפסד רכושם נערך לעשרים מיליון דולארים[64]) — נראו פתאום אותות אנטישמיות. הקרבנות הראשונים היו הרוכלים החדשים, המהגרים ממזרח־אירופה, שהגיטו שלהם היה בשכונות הירודות שבעיר[64a]). התחילו מתרבים מקרי התנפלות על יהודים ברחובות העיר, ומופיעים בעתונות מאמרי־הסתה אנטישמיים נגד המהגרים החדשים[65]). בשנת 1873 מגישים היהודים בקשה אל ראש העיר שיגן על בתי כנסיות בשבתות נגד מעשי תעלולים, זריקת אבנים וכו׳ של צעירים[66]). היהודים הגרמנים מגיבים על האנטישמיות ע״י התרחקותם מן המהגרים החדשים וע״י נקיטת עמדה עוינת אליהם. בעתונות פורסמו — מצד אחד — מכתבי יהודים פולניים מלאי תלונות על מוסדות הצדקה של היהודים הגרמניים על סרובם לתמוך בהם[67]). ומצד שני — מכתבי יהודים גרמניים המוחים על כך שיהודים פולניים מכונים בעתונות יהודים ולא פולנים. כותבי המכתבים טוענים שאין לאומיות יהודית קיימת מאחרי החורבן. עתון אחד העיר בצדק שיש להבדיל בין nation ובין nationality, אין אמנם nation יהודית, מפני שאין ליהודים מדינה משלהם. אבל אפשר לדבר על nationality יהודית, כשם שקיימת nationality פולנית, אע״פ שאין לפולנים מדינה[68]). ידועה עמדתם השלילית של מנהיגי היהודים הגרמניים להגירתם של יהודים מרוסיה[69]). מראשי המתנגדים למהגרים הללו היה העסקן הידוע

63) *Archives Israelites*, 1866, 241.

64) *The Chicago Times*, December 10, 1871.

64a) *United Hebrew Relief Association*. Annual Report 1873-74. (מיקרופילם בספריה הפומבית). בדין וחשבון זה מתוארים התנאים הנוראים בהם נמצאו יהודי רוסיה אחרי השריפה השניה בשיקאגו בשנת 1874.

Jewish Advance, November 8, 1878: . . . the hyper-orthodox Beth Hamedrosh ע״ג standing in one of the most filthy, dark and reputable streets . . .

66) בנימין שטיינבערג, צו דער געשיכטע פון יידן אין אַמעריקע, יארבוך פון אמאפטייל, ב. 174.

65) העתון שיקאגו פוסט (Chicago Post) יצא בקיץ שנת 1872 בהתקפה אנטישמית ארסית נגד היהודים הפולאניים. האיזראעליט הגיב בתשובה חריפה. האיזראעליט כתב: . . . and in this country we could pick a thousand Polish Jews as honest and intelligent as anybody connected with the *Chicago Post*. What particular charge has the *Post* to bring against Polish Jews? Let us know it. If none—we have to make the charge of meanness, injustice and malice against the *Post*, and can substantiate it before the Supreme Court of the United States. *The Israelite*, September 6, 1872, p. 8.

66) *Archives Israelites*, October 1, 1873, p. 607.

67) *Chicago Tribune*, 29 December, 1866, p. 4: . . . he subsequently learning that the reason of such refusal was that he is a Pole though a Jew.

68) *Illinois Staatszeitung*, Dec. 23, 25, 1871. אחד המוחים היה השופט פיליפ שטיין, יליד פרוסיה שבא לאמריקה בשנת 1854 והיה אחד ממיסדי סטנדרד קלוב בשיקאגו. עיין עליו מייטעס, 426.

69) עיין Z. Szajkowski, *Jewish Social Studies*, IV (1942), 159. ע״ג י. ליפשיץ, יארבוך פון אמאפטייל, ב.

מפורט של חיי הרוכל היהודי הפולני בשיקאגו בסוף שנות השבעים אנחנו מוצאים בזכרונותיו המעניינים של ברנארד הורביץ [57].

תנעת הפועלים היהודיים בשיקאגו מתחילה באמצע שנות השמונים, עם ההגירה הגדולה של יהודי רוסיה, כשהרבה מן המהגרים חדרו למקצוע תעשיית הבגדים. שביתתם הראשונה של הפועלים היהודיים בשיקאגו — כמחאה על מידת הניצול הרבה מצד מעסיקים יהודיים — חלה בשנת 1886 [58]. אבל, כאמור, כבר בתקופתנו היו בלי ספק מהגרים שפנו לעבודה, ובעיקר מהגרים שהיו בעלי מלאכה באירופה. בין המהגרים החדשים בניו יורק בשנת 1871, שכמה מהם התיישבו אח"כ בערי השדה וגם בשיקאגו, היו חיטים, צבעים, זגגים, שענים ונגרים [59]. עדיין אנו חסרים מחקר מדוייק על חייהם הכלכליים של היהודים הגרמניים בשיקאגו בתקופתנו; דבר זה מוסיף ומקשה על חקירת כלכלתם של המהגרים החדשים ממזרח אירופה, שהרי הללו פנו תחילה אל נותני־עבודה מבין היהודים הגרמניים [60].

היחסים בין המהגרים החדשים ממזרח־אירופה ובין היהודים הגרמניים לא היו ידידותיים. כבר הזכרנו, שבעשרות השנים הראשונות לישוב היהודי באמריקה היתה תהום אפילו בין יהודים ממזרח־גרמניה ובין יהודים ממערב־גרמניה, ועם התחלת ההגירה ממזרח־אירופה נסתמה התהום ביניהם — וכולם יחד יצרו חזית משותפת נגד היהודי המזרח־אירופאי. היהודים הגרמנים כבר תפסו בסוף שנות החמשים עמדה חשובה בשיקאגו. אברהם כהן, נשיא בית הכנסת קהלת אנשי מערב היה היהודי הראשון שזכה למשרה עירונית חשובה [61]. בשנת 1859 כתב עתון שיקאגאי אחד שאין בכל העיר תושבים הגונים מהיהודים [62]. כשהחברה המוזיקאלית Orion סרבה לקבל יהודי כחבר, מחו נגדה שני

---

57) עיין Horwich, *op. cit.*, 122 ff. על הרוכל היהודי־גרמני בתחילת שנות החמשים עיין בזכרונותיו של יצחק מאיר ווייז, *Reminescences*, 137 .

58) Wilfred Carsel, *A History of the Chicago Ladies' Garment Workers Union*, 1940, 3 ff.

על השביתה הזאת: ה. פראנק, די אנהייבן פון דער טרייד יוניאָן באַוועגונג, טשערניקאווער, ב, 361.

59) *American Israelite*, Dec. 22, 29, 1871.

60) ר. גלאַנץ, טשערניקאווער, א, 41 ואי.

61) עיין מייטעס, ע"ג 84. Korn, Bertram Wallace, *American Jewry and the Civil War*, 204 f. מענין שכבר בשנת 1879 לא ידעו בשיקאגו מי היה היהודי הראשון שזכה למשרה עירונית. עפ"י „אוקסידנט" של אותה שנה שם היהודי הראשון היה דוד כהן. עיין: *Occident*, Decemebr 9, 1879: Some days ago a question was raised who was the first office holder of the Jewish race in Chicago? It was stated to be David Kohn, Esq., who was appointed City Clerk by the Honor John Wenthworth, when Mayor of Chicago. אבל מתוך ספרו של קורן יוצא ברור שזה היה אברהם כהן; כפי הנראה היה זה יהודי בן תורה; חיבר ספר שנשאר בכתב יד: „ספר פדיון הבן". עיין *The Israelite*, IX (May 22, 1863), p. 362.

62) Chicago has no more an orderly set of people than the Jews (*Chicago Weekly Democrat*, June 11, 1859).

ג.

מעטות מאד הן הידיעות בידינו על פרנסות המהגרים החדשים ממזרח־אירופה בתקופתנו. רובם נעשו רוכלים, ולא כולם. ברנארד הורביץ שבא לשיקאגו בסוף שנות השבעים (1877) חיפש תחילה עבודת כפים, וכאשר לא עמד בנסיונו, עקב התנאים הקשים, נהפך לרוכל[52]). ורבים מהמהגרים ביכרו את המלאכה על הרוכלות. קשה לברר: לאיזה מקצועות פנו המהגרים החדשים, באיזה מלאכות בחרו, כמה מהם פנו לרוכלות ומסחר וכמה למלאכה ועבודה. בנגוד להגירה היהודית־הגרמנית — שהיתה תופעת־לואי להגירה הגרמנית הכללית, והישוב היהודי־גרמני הווה בתפקידיו הכלכליים בארצות הברית חלק של הישוב הגרמני הכללי[53]), — לא היה שום קשר בין היהודים הפולנים ובין הפולנים הנוצריים אשר עליהם היתה פרנסתם בארצות מוצאם. הפולנים הנוצריים היו כפופים להשפעת הכמורה הקאטולית, שהיתה חדורה שנאה לישראל[54]). היהודי הפולני באמריקה לא שרת את הפולני בשטח הכלכלי כשם שהיהודי הגרמני שרת את הגרמני הנוצרי שבה. כשהגיע היהודי הפולני־רוסי לשיקאגו ונעשה לרוכל, מצא כאן לפניו יהודים גרמניים והונגאריים שהגיעו לעושר. כבר היו ביניהם סוחרים גדולים שסחרו בסיטונות בסחורות שונות: הלבשה, כלי מתכת, נעלים, טבק. רבים מהם היו בנקאים ידועים. היו ביניהם בעלי בתי חרושת לתעשיית בגדים, סכינים, מרקחות חימיות, סיגאריות, רהיטים; גם בעלי בתי־דפוס, ליטוגראפיות, בתי כריכת ספרים, בורסקיות, בתי אריזה של בשר וכו'[55]). היהודים האלה שבעצמם התחילו כרוכלים, התייחסו כעת בבוז לרוכלים הפולניים. הללו תארו בעתונותם בצבעים שחורים את חיי הרוכל החדש[56]. תאור

---

52) Bernard Horwich, *My First Eighty Years*, 120 ff.

53) ה. גלאנץ, יידן אין דעם קולטורקרייז פון דייטשען אין אַמעריקע ביז די 80־ער יאָרן. יוּוֹ־בלעטער, כרך כה, 1945, 70 ואי; טשערניקאווער, ח"א, 41 ואי.

54) עלה בידי לראות גם גליונות אחדים של עתונים פולאניים בשיקאגו עד שנת 1881 והם: *Gazeta Polska Katolicka*, May 6, 1880; *Gazeta Katolicka*, February 3, 1881. בין מנהיגי הפולאנים בשיקאגו היו כפי הנראה אחדים ממוצא יהודי, עד כמה שאפשר לדון מתוך שמותיהם. אחד ממנהיגי הפולאנים בשיקאגו במאה שעברה היה אחד בשם איגנאצי (Mieczyslaw Haiman), גדול ההיסטוריונים הפולאנים באמריקה, אשר מת בשנת 1949 בשיקאגו, היה ממוצא יהודי. הוא נולד בזלוצוב, גאליציה, זקנו יוסף היימאן היה תושב טארנופול ושם משפחת זקנתו היה הוניג. עיין: *Ksiega Diamentowa Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego w Ameryce*, 1873-1948, Chicago, 1948, 146 f. בשנות השמונים של המאה שעברה היה פעיל בחוגי המתבוללים בגאליציה איש ושמו Heimann. הוא פרסם בשנת 1883 בהוספה העברית „המזכיר אהבה לארץ מולדתו" של העתון הפולאני־יהודי *Ojczyzna* ספור פטריוטי על מרד הפולאנים בשנת 1863, ושמו: משפחת עלסנער. ספור מלחמת הפולאנים האחרונה בעד חרות ארץ מולדתם. עיין: N. M. Gelber, *Die Juden und der Polnische Aufstand*, 1863, p. 175. יתכן שמיציסלב היימאן, הקאתולי האדוק היה ממשפחתו של אותו המשכיל המתבולל.

55) Blanchard, *op. cit.*, 631.

56) *Zeitgeist*, I (1880), p. 6 ff. Der verlorene und wiedergefundene Fuss von Isaac S. Moses.

בשיקאגו. הבנין הראשון של בית המדרש הגדול חונך אחרי השרפה הגדולה בשיקאגו משנת 1871.

2. שנים אחדות אחרי כן נוסד בית הכנסת „אוהבי אמונה" שליצנים כינו אותו „די האַלבע אמונה שול", מפני שהרבה מן המתפללים לא שמרו את השבת, ותיכף אחרי התפלה שבו למסחרם ולרוכלותם [45]).

3. בשנת 1870 נוסד בית הכנסת „אוהבי שלום מאריאמפול" [46]).

4. בשנת 1873 נוסד מניין־החסידים הראשון בשיקאגו, כנראה מיהודים לא־ליטאים, כ"א יוצאי מחוזות הדרום של רוסיה, פודוליה וכו' [47]).

5. בשנת 1875 נוסד בית הכנסת הרוסי „אנשי כנסת ישראל", הידוע בשמו „די רוסישע שול" או „די שילעלער שול" ז"א בית הכנסת ליוצאי העיר שילעל, מחוז קובנה [48]).

6. בשנת 1877 נוסד בית הכנסת „אנשי אמת" ע"י יוצאי פולין ואנגליה, ז"א יהודי פולין שגרו לפני בואם לאמריקה מספר שנים באנגליה [49]).

7. באותה שנה נוסד בית הכנסת „אוהב שלום" בשדרת מילבוקי. אחרי כן שינה את שמו לבית הכנסת ע"ש מונטיפיורי [50]).

מלבד בתי הכנסיות האלה הנזכרים בספרים, שנוסדו במשך חמש עשרה שנה, התקיימו עוד הרבה מניינים שלא נשאר להם כל זכר. התחילה אז תקופה של נסיונות ליסוד חברות ומניינים שונים, אבל לא כולם היו בני קיימא [51]).

---

45) עיין מייטעס, 116. עיין על שמירת שבת להלן.

46) עיין להלן.

47) *Israelitische Wochenschrift*, Magdeburg, October 29, 1873, p. 343: Eine polnische Synagoge wurde eingeweiht: Die ausführliche Beschreibung lässt erkennen, dass wir es mit einem Chassidentrup zu tun haben. Es ist zu beklagen, dass solche Scenen in Amerika aufgeführt werden und den Spott der Christen herausforderen, indessen . . . muss am Ende auch der Chassid das Recht haben Unsinn zu treiben . . .

בשנת 1879—1880 פרסם ה„צייטגייסט" ספור על יהודי מפודוליה שבא עם משפחתו לשיקאגו בתחילת שנות הששים. עיין *Zeitgeist*, I (1880), p. 6.

48) *Lakeside-Directory*, 1877-1878; עיין מייטעס, 144, 486.

49) *The Occident*, January 7, 1881: The congregation Ansche Emeth was chartered two years ago last May.

החזן הראשון של בית הכנסת היה ברנהיים. בשנת 1881 היו להם 31 חברים והתפללו עפ"י נוסח פולין.

הרבררנד הראשון שלהם היה H. Bien, שמתחילה היה קשור בבית הכנסת „רודף שלום", והכריז על עצמו שהוא חכם גדול — ולא ידע אפילו לקרוא טכסט עברי מנוקד, כפי שמעיד גרשוני. (*Jewish Advance*, Nov. 29, 1878).

50) עיין *Lakeside Directory*, 1878-1879.

הרברנד הראשון שלהם היה M. Lesser, הנשיא היה H. Holms, והמזכיר A. Pike. עיין *Jewish Advance*, August 23, 1878. עיין גם *The Occident*, April 16, 1886: The Montefiore Congregation was formerly the Ohev Sholom.

51) עיין *The Jewish Advance*, June 17, 1881; *The Occident*, Sept. 10, 1880.

הרבה יהודים מזרח־אירופאיים נספחו אל בתי כנסיות ישנים: אל בית הכנסת „רודף צדק" שנוסד בשנת 1871 בשנת השרפה בצפונית־מערבית של העיר או אל בית הכנסת „בני אברהם" שנוסד ע"י יהודים משכיים בשנת 1870, בחלקה הדרומי־מזרחי של העיר וכו'. על חברות—עיין להלן.

בצפונית־מערבית של העיר גרו בשנת 1879 כאלפיים משפחות, שמיעוטן בלבד היו חברים בבתי כנסיות; מספר הילדים שלא קבלו שום חנוך יהודי נערך לשלשת אלפים[38]). גידול הישוב היהודי בשיקאגו אחרי 1880 פותח פרק חדש בתולדות הישוב הזה: ההגירה הרוסית הגדולה. רק בשתי השנים מאמצע 1881 עד אמצע 1883 התיישבו בשיקאגו שני אלפי מהגרים חדשים מפּליטי רוסיה[39]).

יותר מסובכת היא שאלת גידולו של הישוב המזרח־אירופאי בשיקאגו. אם בשנת 1865 יכול היה פלזנטאל בצדק להכריז שרוב יהודי שיקאגו הם ממוצא גרמני ולדרוש מן ההורים שילמדו את בניהם גרמנית[40]), הרי שבע שנים אחרי כן (1872) כותב העתון „איללינוי שטאַאַטסצייטונג" שהיהודים הפולנים שווים במספרם ליהודים הגרמנים בשיקאגו[41]). יש רק קנה מדה אחר למחקר התפתחותו של הישוב המזרח־אירופאי בשיקאגו, והוא מספר בתי הכנסיות של המהגרים החדשים. כבר הדגשנו שכל זמן שבאו רק יחידים, הצטרפו אל בתי הכנסיות של יהודי פּוזנא; אבל כשמספרם הלך וגדל התחילו לבנות להם בתי כנסיות משלהם.

באמצע שנות הששים (1863—1865) הגיעו לניו־יורק כחמש מאות יהודים מן העיירה הליטאית קלבריה, מחוז סובאלק, שע"י הגבול המזרח־פרוסי[42]). כמה מהליטאים שלא יכלו להכות שרשים בניו־יורק נדדו אל המערב התיכון של הארץ והגיעו עד שיקאגו. הם הם שיסדו את המניינים הראשונים בשיקאגו. המנין הראשון שנוסד בשנת 1865 נקרא ע"ש דוד זמנסקי, איש ליטבינובה שבא לאמריקה בשנת 1860. זמנסקי התיישב בניו־יורק, ושלח את המהגרים החדשים כסוכנים לשיקאגו; הם יסדו את המנין על שמו. זמנסקי הביא אתו מליטא ספר תורה, ושלחו לשיקאגו עבור המנין החדש. אח"כ, בשנת 1866, עקר זמנסקי את דירתו לשיקאגו. בשנת 1866 נוסד מנין ליטאי שני: „בני יעקב".

1. בשנת 1867 נתאחדו שני המניינים האלה לבית כנסת אחד: „בית המדרש הגדול ובני יעקב". בין הליטאים האלה היו גם בני תורה אחדים; אחד מהם טודרוס טיקטין, היה הרב הראשון של בית המדרש[43]). נמצאו ביניהם גם „כלי קודש" אחרים: שוחט, מוהל ומלמד. הרב טיקטין היה גם המלמד. תלמוד־התורה של בית המדרש הגדול היה המרכז הראשון למהגרים המזרח־אירופאים

---

38) *The Occident*, June 13, 20; July 4, 1879.
39) Charles Bernheimer, *op. cit.*, 87.
40) B. Felsenthal, *Jüdisches Schulwesen in Amerika*, Chicago, 1866, p. 10.
41) עיין הערה 32.
42) M. Schappes, *op. cit.*, 723.
43) עיין מייסעס, 114.
44) עיין להלן.

וכבר התחשבו אז בבוחר היהודי כבגורם מדיני[28]. בשנת 1861 העריך הנוסע היהודי בנימין השני את מספר היהודים בשיקאגו לאלף וחמש מאות[29]. בסוף 1867 התקיימה בשיקאגו האסיפה השמינית של חברת גמילות חסדים הגרמנית (Hebrew Benevolent Society) והיא מנתה אז 1080 משלמי־מסים[30]. משנת 1868 ישנן לנו שתי הערכות: אחת — 9000 נפש ואחת — 12.000 נפש[31]. בשנת 1870 העריכו את מספר היהודים בשיקאגו לחמשה עשר אלף נפש[32]. בשנת 1877 ערך ועד הצירים של בני ישראל באמריקה ספירת היהודים בארצות הברית, ולפיה מספר היהודים בשיקאגו עמד רק על עשרת אלפים נפש[33]. הספירה של ועד הצירים בוקרה קשה בעתונות[34]. גרשוני העריך בשנת 1878 את מספר היהודים בשיקאגו לחמשה עשר אלף נפש[35]. וב. פלזנטאל העריך בשנת 1880 את מספר היהודים לבין חמשה עשר אלף ועשרים אלף נפש[36]. קשה על החוקר בימינו להחליט אילו הם המספרים הנכונים. אם נקבל את קו ההתפתחות של השנים הקודמות — ניתן לשער שמספר היהודים בשיקאגו בסוף שנות השבעים היה קרוב לעשרים אלף. העתונות של שנות השבעים מתאוננת על חוסר כל עניין ביהדות מצדם של אלפי מתישבים חדשים[37]. רק

28) *Chicago Weekly Democrat*, June 11, 1859.

29) J. J. Benjamin, *Drei Jahre in Amerika*, Hannover, 1862, Zweiter Abschnitt, 111 ff.

30) *Archives Israélites*, 1868, 908.

31) *The Advance*, I (May 27, 1868), p. 4 (9000); Charles Zeublin, *The Chicago Ghetto. Hull House Maps and Papers* (Library of Economics and Politics. Edited by Richard F. Ely, No. 5) 1895, 91 ff. (12,000).

32) *Illinois Staatszeitung*, April 15, 1872, p. 4. *Allgemeine Zeitung des Judenthums*, 1872, p. 416.

המספר הזה מבוסס על הסטאטיסטיקה המיוחדת של אגודים דתיים שהיו נסדרים בארצות הברית בכל עשר שנים. עיין על השאלה הזאת H. S. Linfield, *Statistics of Jews and Jewish Organizations*. Historical Review of the Censuses 1850-1937, New York, 1939. כדאי לציין שעפ"י ספירת תושבים זו הגיע מספר היהודים בארצות הברית בשנת 1870 ל־582,416 נפש(!); ובשנת 1880 ציפו שיהדות אמריקה תמנה כשלשת רבעי מיליון נפש. עיין *Zeitgeist*, I (1880), 14.

33) *Statistics of the Jews in the United States compiled under the authority of the Board of Delegates of American Israelites*. The Union of American Hebrew Congregations, 1880, p. 30.

עיין עוד על הספירה הזאת *PAJHS*, XXIX (1925), 106. לפיה היה מספר היהודים בארצות הברית בסוף שנות השבעים 230,257 נפש, אבל מנהיגי היהדות האמריקאית מדברים באותו זמן על קבוץ בן 400,000 נפש. עיין *PAJHS*, XL (1951), 266.

34) *Zeitgeist*, II, 10 (January 2, 1881).

35) *Jewish Advance*, November 8, 1878: It is very difficult to ascertain the exact number of Israelites living in this great City. There are no means to attain a strict measure . . . perhaps over 15,000.

36) Rufus Blanchard, *The Discovery and Conquests of the Northwest, Including the History of Chicago*. Chicago, 1880, p. 628.

37) *Zeitgeist*, II (1881), 86: Die Zahl der ohne allen Zusammenhang mit dem Judenthum hierlebenden Israeliten ist eine erstaunlich grosse. על אדישות דתית מתאונן כבר האוקסידנט בשנת 1879. עיין *The Occident*, June 20, 1879.

שמצאה את ביטוייה גם בווכוח הידוע בין גרץ וההיסטוריון הגרמני הריאקציונרי טרייטשקה[23]). הפולאנים הראשונים האלה נבלעו בין יהודי פוזנא ופרוסיה באמריקה, עד אשר התחילה הגירה־בהמון של יהודים מן העיירות הקרובות לגבול פרוסיה. הגירה זו באה ע"י גורמים שונים, והם: שחרור האכרים ע"י אלכסנדר השני בשנת 1861, המרד הפולני בשנת 1863, הרעב הגדול בליטא בשנות 1867—1869, מגיפת הכולירה בליטא ורוסיה בשנות 1866—1871, הפרעות באודיסה בשנת 1871, הגזירות האנטישמיות ברומניה (1873—1876) וחוק עבודת הצבא הכללית ברוסיה משנת 1874[24]).

היהודים הראשונים ממזרח־אירופה שהתיישבו בשיקאגו היו יוצאי עיירות ליטאיות על גבול פרוסיה. ובעיקר עיירות אלו: ליטבינובה (לידבינובה), קלבריה, סובאלק, וויסטיניץ, וורז'בלוב (ווירבאלן), מאריאמפול[25]). הגירת היהודים מן העיירות הפרוסיות השפיעה גם על יציאת היהודים מעברו השני של הגבול. היהודים הליטאים האלה פגשו באמריקה יהודים גרמנים משני טפוסים, מזרח־גרמניים ומערב־גרמניים. הראשונים היו יותר קרובים ליהודי הפולני־רוסי מכמה טעמים: בשל הנוסח המשותף של התפלות (נוסח פולין), וגם מצד לשונם. הגרמנית של יהודי־פוזנא היתה יותר מובנת ליהודי הפולני־רוסי מזו של היהודי המערב־גרמני. לשון יהודי־פוזנא היתה מעורבת בבטויים עבריים וסלאביים שהיו מובנים ליהודי הפולני־רוסי, שהשתדל לדבר יהודית־גרמנית או „דייטשמעריש".

כידוע, הסטאַטיסטיקה היהודית באמריקה אינה מדוייקת, מפני שבספירות תושביה אין האזרח נשאל על דתו או מוצאו. מטעם זה קשה למצוא מספרים מדוייקים על גידולו של הישוב היהודי בשיקאגו מסוף שנות הארבעים עד סוף שנות השבעים. ואף על פי כן ניתן ללמוד קצת על גידולו של הישוב מן המספרים הבאים.

לפי עדותו של ליאופולד מאיר, המורה העברי הראשון בשיקאגו, מנתה שיקאגו בשנת 1850 בערך מאתים נפשות מישראל[26]). בשנת 1855 נמכרו בשיקאגו ששת אלפים ליטראות של מצה, ז"א הישוב היה בן אלף נפשות בערך[27]). בשנת 1859 היו בשיקאגו חמש מאות יהודים בעלי זכות בחירה.

---

23) ש. דובנוב, דברי ימי עם עולם, ח"י, 9 וא'.

24) עיין יחזקאל קאטיק, מיינע זכרונות, ח"א, 320 וא' 379 וא'; יעקב הלוי ליפשיץ, זכרון יעקב, ח"ב, 69—70; ש. דובנוב, דברי ימי עם עולם, ח"ט, ע' 271 וא', י. ליפשיץ, אַ ניט איינגעגעבענער פּראוואו פון אַ מאַסן־עמיגראַציע קיין אַמעריקע, יאַרבוך פון אמאפּטייל, כרך א, 39; די יידן אין פוילן, ניו־יורק, 1946, ע' 643, ע"ג 117. Sol Liptzin, *Eliakum Zunser*, (בשנת 1871 מתו לצונזר שבעה ילדים).

25) עיין במפה המדויקת של עיירות ליטא ושמותיהן בעברית שהוציאה ישיבת פוניבז' בא"י בשנת תרפ"ט. ע"ג במפות שבספר „ליטע" שהוציא לאור ד"ר סודאַרסקי.

26) M. Schappes, *Documentary History of the Jews in the United States*, p. 308.

27) עפ"י גרשוני, כבר בשנת 1854 עלה מספר היהודים בשיקאגו לשלשת אלפים. עיין: Jewish Advance, Nov. 8, 1878. *Daily Democratic Press*, April 3, 1855, p. 3.

הנוצרית לאמריקה באה באותן השנים בעיקר מן החלק הפרוסי של פולין[17]. יהודי פוזנא בשיקאגו תמכו בתרומותיהם בפעולותיהם המדיניות של הפולנים באמריקה בתחילת שנות הששים, והם ציינו את עצמם כפולנים[18].

אבל במשך השנים נסתתמה התהום בין היהודים המזרח־גרמניים והיהודים המערב־גרמניים, לאחר שהראשונים הכו שרשים בקרקע אמריקה ועלו בסולמה החברתי. אחדים מיהודי פוזנא באו לאמריקה וההשכלה הגרמנית בלבותיהם, נצטרפו לריפורמה והתבוללו בין היהודים המערב־גרמניים שבאמריקה. אחד הנשיאים הראשונים של בית הכנסת המערב־גרמני הראשון בשיקאגו, „קהלת אנשי מערב", היה שמואל קול (Samuel Cole), יהודי מפוזנא[19].

גורם חשוב למזיגת היהודים המזרח־גרמניים עם המערב־גרמניים היתה הגירתם של היהודים הפולניים ה„אמתיים", ז"א מרוסיה. כשזו הלכה יגברה, לא רצו יהודי פוזנא להזדהות עם הפולנים. „פולני" היה לכנוי בוז ולעג. יהודי פוזנא נספחו אל אחיהם היהודים המערב־גרמניים ועברו לריפורמה. כמה יהודים אדוקים מבין הפוזנאים נספחו אל בתי כנסיות ריפורמיים מפני שלא רצו להתפלל יחד עם המהגרים החדשים מפולין[20]. במשך הזמן „טוהרו" היהודים המזרח־גרמניים מן „הפולניות" שלהם לגמרי, ובסוף תקופתנו, בסוף שנות השבעים, הם מהווים חלק בל־יפרד ביהדות הגרמנית שבאמריקה.

ב.

ההיסטוריונים כבר עמדו על כך שהגירת היהודים ממזרח־אירופה לאמריקה החלה זמן רב לפני שנת הפרעות והיציאה־בהמון, 1881[21]. חלוצי ההגירה היהודית ממזרח־אירופה היו הרפתקנים מכמה ערים על גבול פרוסיה[22]. במשך כל המאה הי"ט הלכה ונמשכה חדירה של יהודי פולין ורוסיה אל גרמניה, והיא שהיתה אחד הגורמים לתסיסה האנטישמית בגרמניה בסוף שנות השבעים,

---

17) M. Haiman, *Zjednoczenie Polskie Rzymsko-Katolickie w Ameryce*, 1873-1948, Chicago, 1948.

18) Abraham G. Duker, Polish Political Emigres in the United States and the Jews, 1833-1865, *PAJHS*, XXXIX (1949), 160.

19) מייטעס, ע' 64.

20) משה דייוויס, יהדות אמריקה בהתפתחותה, 184.

21) משה דייוויס, הצופה בארץ החדשה, ספר היובל לכבוד אלכסנדר מארכס, חלק עברי, קטו; י. ליפשיץ, די רוסיש פוילישע אימיגראַנטן אין אַמעריקע ביזן יאָר 1881, טשערניקאוער, א, 62 וא'; M. Wischnitzer, *To Dwell in Safety*, 28.

22) כדוגמא יכולה לשמש משפחת רוזנטאל מטורק שע"י קאליש (עיין במאמרי *PAJHS*, XLI, 2 (1951), 195 ff. Philadelphian Rosenthaliana או המהגרים מעירי מלאבה שע"י הגבול הפרוסי. שוליא של חיט אחד הלל טשעכאנאָווסקי היגר לאמריקה בשנת 1842 (עיין פונקס מלאווע, 423). על המהגרים הראשונים מקאליש שע"י הגבול הפרוסי עיין *Jewish Social Studies*, V (1943), 267 ff.

מלבד החוסר במקורות ראשונים, המקשה על חוקר ראשית הישוב היהודי בשיקאגו והמכריחו להשתמש במקורות שניים ובעיקר בדברים הנובעים מחוגים עוינים ליהודים המזרח־אירופאים, נתקל זה בשאלה מסובכה הנעוצה בתולדות עמנו במאה הי״ט בכללה, והיא ה ג ד ר ת המושג ״י ה ו ד י פ ו ל נ י״. עד לשנות החמישים של המאה שעברה צוינו כ״יהודים פולניים״ כל היהודים הגרמניים שהתפללו עפ״י נוסח פולין, ז״א כל היהודים יוצאי חבלי ארץ פולין שפרוסיה סיפחה לגבולותיה בחלוקות פולין במאה הי״ח, והם היהודים מפוזנא, שלזיה, פרוסיה המערבית ופרוסיה המזרחית. יהודים אלה נקראו ע״י היהודים יוצאי גרמניה המערבית — ובבוז — ״פולאקס״ או ״הרצוגטימר״ (נסיכיים ע״ש נסיכות פוזנא[11]). תנועת הריפורמה הכתה תחלה את שרשיה בעיקר בין היהודים ה מ ע ר ב־גרמניים. היהודים ה מ ז ר ח־גרמניים היו עפ״י רוב נאמנים למסורת. בערי מחוז פוזנא ושלזיה עוד שרר בתקפו נוהג־חיים דתי־מסורתי, כמו שהוא מצוייר בספוריו הרומנטיים של הסופר היהודי־גרמני אהרן דוד ברנשטין. צורות החיים בעיירות הקטנות שבגליל פוזנא היו דומות בהרבה לצורות החיים בעיירות פולין. בתי הכנסת של יהודי־פוזנא באמריקה היו כולם אורתודוכסיים. מאקס ליליינטאל פרסם בשנת 1856 מאמר חריף נגד היהודים האורתודוכסים, המזרח־גרמניים, וכינה אותם מורדי־אור פולניים[12]). גם יצחק מאיר וויז ראה ביהודים האלה את עיקר העכוב להפצת הריפורמה ביהדות אמריקה, אע״פ שהוא מוכרח להודות שהם עולים בידיעותיהם על יהודי שאר הארצות[13]). גם ליליינטאל מודה שיהודי־פוזנא עולים בידיעת המסורת על היהודים המערב־גרמניים, אבל הוא מוכיח אותם על שגם הם מחללי שבת ואוכלי טרפות ומשליכים אחרי גוום את יהדותם, באמתלת מלחמת־הקיום[14]).

קהלות יהודי־פולין הראשונות היו קהלות היהודים המזרח־גרמניים או הפוזנאיים[15]). גם בשיקאגו נוסדה קהלת־פולין ה ר א ש ו נ ה ע״י יהודים יוצאי פוזנא, וזהו בית הכנסת ״ב נ י ש ל ו ם״ (1849)[16]). בשנות החמשים יהודי פוזנא, ובעיקר הליברליים שביניהם, עוד הזדהו עם יהודי פולין ותמכו בפעולותיהם המדיניות של המהגרים הפולניים באמריקה. גם ההגירה הפולנית

---

11) עיין: מייטעס, ע׳ 53. ע״ג יאַרבוך פון אמאפטייל, א, 278.

12) *Die Debora*, I, 266 (April 4, 1856).

13) The best informed Hebraists are Poles and also in this country they can boast upon much more Hebrew and rabbinic learning than any other class of Jews or Gentiles (*American Israelite*, May 10, 1861, p. 356).

14) עיין הערה 12.

15) עיין על הגירת היהודים ממחוז פוזנא ופרוסיה המערבית Alexis Markow: Das Wachstum der Bevölkerung und die Entwickelung der Auss-und Einwanderung . . . *in Preussen*, Tuebingen, 1889, 137 f.

16) Richard Edwards, *Chicago Directory*, 1866, p. 814; George S. Phillips, *Chicago and Its Churches*, Chicago, 1868, 560.

תולדות היהודים בשיקאגו ביהודי רוסיה ובמוסדותיהם — ובשנת 1903 כשהללו היוו זה מזמן ה ר ו ב בישוב היהודי בשיקאגו[4]. הזנחה בחקר תולדות הישוב המזרח־אירופאי ניכרת גם בספריהם של ההיסטוריונים האחרונים של יהודי שיקאגו, חיים מייטעס ופיליפ ברגסטון[5]. שניהם היו יהודים רוסיים, ושניהם לא היו היסטוריונים מומחים; ובעיקר, לא חקירה אובייקטיבית כ״א מטרה חמרית מסויימה רחפה במפעלם לפני עיניהם. שניהם — פניהם כלפי עשירי־נכבדי הקהלה היהודית בשיקאגו וכלפי הקהל הנכרי, ומכאן צביונם האפולוגיטי של ספריהם[6]. מחקרים חשובים על הישוב היהודי המזרח־אירופאי בשיקאגו נמצאים בספרו של צ׳רלס ברנהימר „היהודי הרוסי בארצות הברית״[7], והחשוב בהם הוא מאמרו של א. ביסנו על התנאים הכלכליים של המהגרים הרוסים לאחר שנת 1881. סקירה היסטורית קצרה על הגיטו בשיקאגו נמצאת בספרו של הסוציולוג היהודי הידוע ל. ווירט על הגיטו[8]. פרקי ספרו על שיקאגו מבוססים על חיבורי מייטעס ואחרים, ואינם פרי מחקר מקורי. מפעל מדעי חשוב נעשה בשיקאגו בשנות השלשים ע״י האדמיניסטרציה של העבודות הצבוריות (W.P.A.), והוא עיבוד וליקוט תמציתי מן העתונות המקומית על כל העניינים הכרוכים בתולדות היהודים בשיקאגו. הקטעים מן העתונות שאינה־אנגלית בשיקאגו תורגמו אנגלית[9]. המתרגמים אמנם לא היו זהירים במלאכתם, סרסו שמות ותאריכים; ועם כל החסרונות הללו, האוסף הנהו אוצר בלום חומר היסטוריוגראפי, ויש בו משום עזר רב לכל חוקר תולדות היהודים בשיקאגו. לבם של המהגרים הראשונים ממזרח אירופה לא היה נתון ל„הנצחת״ פעולותיהם ומאבקי־חייהם, לא תארו לבאים אחריהם פרשת־בראשית שלהם בארץ מקלטם. וכך אין בידינו מקורות ראשונים מן התקופה הנדונה במחקרנו, תקופה בת שלשים שנה. לדוגמא, מעתון־יידיש הראשון שהופיע בשיקאגו בסוף שנות השבעים, שיכול היה לשמש לנו מקור חשוב לחיי המהגרים הראשונים שבה, נשארו לנו רק עמודים אחדים[10].

---

4) עיין: *Jewish Encyclopedia*, IV, 22 ff., Chicago; *The Reform Advocate*, May 4, 1901, The Jews of Illinois; *Jahrbuch der deutsch-amerikanischen Gesellschaft in Illinois*, Chicago, 1915.

5) Hyman L. Meites, History of the Jews of Chicago, Chicago, 1924, 854 pp., 4°; Phillip Bregstone, *Chicago and Its Jews*, Chicago, 1933.

6) אין בכוונתי להפחית את ערך ספרו של מייטעס רב הכמות, אוצר בלום ידיעות על אישים ומוסדות, ובו גם תעודות חשובות. אבל אותן הידיעות אינן תמיד מדויקות ובדוקות כל צרכן, כמות שיתברר לחוקרי יהדות שיקאגו.

7) *The Russian Jew in the United States*. Studies of Social Conditions in New York, Philadelphia and Chicago. Planned and edited by Charles S. Bernheimer. Philadelphia, 1905.

8) Louis Wirth, *The Ghetto*, University of Chicago Press, 153 ff.

9) מיקרופילמים של האוסף נמצאים כעת בספריה הפומבית בשיקאגו.

10) עיין על העתון הזה להלן.

פרקים בתולדות הישוב היהודי המזרח-אירופאי בשיקאגו

מ א ת

י ה ו ד ה ר ו ז נ ט א ל

(המדרשה ללמודי היהדות, שיקאגו)

א.

ע ו ד בשנת 1894 הביע הרב ברנארד (ברוך) פלזנטאל, אבי ההיסטוריו־גראפיה של הישוב היהודי בשיקאגו, את משאלתו שמי שהוא יבוא ויכתוב את תולדות „המושבה הרוסית" בשיקאגו, את גידולה והשפעתה על יהדות שיקאגו [1]). בזמנו של פלזנטאל „המושבה הרוסית" (The Russian colony) משמעה היה — כל היהודים יוצאי ארצות מזרח אירופה, מפני שרוסיה הקיפה אז מלבד רוסיה ואוקראינה גם את בסרביה, פולין וארצות הים הבלטי. ההגירה מרומניה וגליציה היתה קטנה מאד בהשוואה להגירה מרוסיה [2]). משאלתו של פלזנטאל לא נתמלאה עד היום. ההיסטוריוגראפיה של היהודים ממזרח־אירופה, שהם רוב בנינה ורוב מנינה של יהודית אמריקה, מפגרת אחרי ההיסטוריוגראפיה של ההגירה היהודית־הגרמנית אשר הניחה במאה הי"ט את היסודות לישוב היהודי באמריקה. האוריינטציה ה„יאהודית" של ההיסטוריוגרפיה היהודית באמריקה. זו המכוונת כלפי השכבות העליונות ומדגישה את ההישגים התרבותיים של יחידים, השפיעה גם על ההיסטוריונים של הישוב היהודי בשיקאגו [3]). אפילו הרמאן אליסוף, יליד ווילנה, לא הרגיש את הצורך לטפל במחקריו על

*) הריני מכיר טובה לרב כתריאל ל. מישקין שהעמיד לרשותי את אוסף־ספריו על שיקאגו והעיר לי כמה הערות ביבליוגראפיות חשובות.

השתמשתי במאמרי בקצורים אלה:

Publications of the American Jewish Historical Society—*PAJHS*.

טשעריקאווער — געשיכטע פון דער יידישער ארבעטער־באוועגונג אין די פֿאראייניקטע שטאַטן. אַרויסגעגעבן פון יידישן וויסנשאַפֿטלעכן אינסטיטוט (ייוואָ), אונטער דער רעדאַקציע פון א. טשעריקאָווער. כרך א. ניו־יורק, 1943; כרך ב. ניו־יורק, 1945.

מייטעס — *History of the Jews of Chicago*. Edited by Hyman L. Meites.

1) B. Felsenthal, On the History of the Jews in Chicago, *PAJHS*, II (1894), 21 ff., 27.

2) ר. מאהלער, די יידישע עמיגראַציע פון גאַליציע און אירע סיבות, טשעריקאווער, ח"א, 113 וא'; י. קיסמאן, יידן אין רומעניע און די עמיגראַציע קיין אַמעריקע, שם, 128 וא'. Samuel Joseph, *Jewish Immigration to the United States*, New York, 1914, 93, 159 ff.

3) בקרתו הקולעת אל המטרה של יעקב שאַצקי על ההיסטוריוגרפיה היהודית באמריקה מלפני עשרים שנה עודנה עומדת בעינה גם היום. עיין ייוואָ־בלעטער, כרך ד', מספר 4—5 (דצמבר 1932), 432 וא'.

של אולם. קהלה רבת־נפש זו בשיקאגו ראויה וחייבה להיות יוצרת־ברוח, כותבת ספר משלה. תצא ותוסיף את טוריה היא — ולפחות אחד מקרא כנגד שנים ושלשה תרגום — לספרות הדורות, ולא בתחומי „פנקס" בלבד.

לבסוף: נוטל אני רשות לעצמי ורואה בפנקס זה גם משום זכר־מה לשלש שנים ומחצה (חורף תש"ח—קיץ תשי"א) בהן השתדלתי להרביץ קצת תורה בקהלת שיקאגו, מעין ציון לתחנה מתחנותיו של אדם מישראל המהלך בדרך וממשיך במשנתו, ובאשר יניח ראשו יוסיף ויניח אבן־פנה לבימת־ספר, — ואם זכה: עושה בדרכו נפש לתורה, קונה חברים לעבריה, ולנפשו הוא. יהי רצון וידידי ותלמידי בקהלת שיקאגו יעלו עלי עמלי זה שעמלתי בפנקס־שיקאגו כאילו קיימתי מצוות קדמונינו ונפטרתי מהם מתוך דבר הלכה.

שמעון ראבידוביץ

טבת, תשי"ב
האוניברסיטה ע"ש ברנדייס
וולתאם, מאַסס.

דברי פתיחה

עם סיומה של מלחמת־העולם ב׳ התחילה ספרות־ההיסטוריה בישראל הולכת ונכנסת — בעוונותינו הרבים, ובעוונות־העולם הרבים מהם — למזל ה„פנקס". „פנקס" זה שהיה רווח גם בדורות שחלפו הולך ומטביע את חותמו על ספרות דורנו אנו. כל אוד מוצל מאש־היטלר רואה חובה לעצמו לעשות נפש לאשר לא ניצלו. כל שארית פליטה לתפוצה מתפוצותינו באירופה יוצאת להקים מזכרת־ספר לקהלות הקדושות שנגזר עליהן והיו לקהלות־קדושים — וברוכים יהיו על כך. מוניטין יצאו לדורנו: מגלת־פורקן מכאן ופנקס־חורבן מכאן.

ולא הרי פנקס־שיקאגו כהרי אותם הפנקסים לתפוצותינו באירופה. הללו גלי־עד הם לקהלות רבות־ימים, ימי סבל ותפארה, לקבוצים עתירי־נסיון וכבירי־מעש, שדמם נבלע באדמת אירופה ולא ידעה כי בא אל קרבה — וגם למצבת־אבן זעומה לא זכו; מחאות משוועות־לשמים וקוראות־לדין הן על חמס העולם שלא יכופר לעולמים. ופנקס־שיקאגו שלפנינו — עדות היא לקהלה צעירה, מעטת נסיון וכיבוש, ורבת עם — כן תרבה —, חייה היא וקיימה, כוחות מעש רבים גנוזים בה ומצפים לפוקדם ולמשמעם. אין זה לא מגילת־איכה, ולא כתב־קטרוג על עולם החוץ. פניו כלפי בית ישראל — בשיקאגו ובאמריקה כולה.

כשהצעתי למדרשה ללמודי היהדות את הוצאתו של פנקס־שיקאגו, נתכוונתי לבימת־קבע שתהא מיוחדת בעיקרה לחקר חיי קהלת שיקאגו והקהלות הסמוכות לה במערב התיכון — ברוח ובחומר, בתחומים שבין ישראל לישראל ובין ישראל לאמריקה — על מוסדותיהן וצורות קיומן, דרכי התלכדותן החברתית ולבטי יצירתן על כל לבושיהם. מובטח הייתי — ומובטחני: ייסוד בימה זו הוא דבר שקהלת שיקאגו זקוקה לו, ויש בה משום סיפוקו של צורך המורגש הרבה בחקר דברי ימי ישראל בתפוצותינו ובאמריקה בכללן. פנקס מעין זה נטל עליו לשמש לא רק סיכום לעבר בן מאה שנים בערך, אלא גם פתח־עידוד ליהדות שיקאגו, להאדרת עשייתה בחיי יום־יום בארבע אמותיה, להעמקת מחשבתה על עתידה והרגשת־אחריותה לדורות יבואו. אשר לאותו עבר קצר — מבחינת נצח ישראל — מעטים הם שחרשו בשדהו. וחלילה לנו לקפח את שכרו — אם גם חרישתם לא העמיקה כל צרכה, ושיורם רב על חרישתם.

אין עורך חותם מאסף וחצי תאוותו בידו. אך חלק־חלקה של תכניתי לפנקס־שיקאגו זכה לביצועו בכרך שלפנינו. אין ברכת־על־המוגמר בפי. דיי בברכה על הפתיחה — לפותחים, לסופרים שנתנו ידם לפתיחת־שער זו ולמוסד שקבל על עצמו לנעוץ קנה — וחציו עברי — בים הטמיעה והבערות. קנה לקנה מטצרף. אם כחודו של מחט הוא פתח זה — יצאו הבאים אחרי וירחיבוהו כפתחו

התוכן

דברי פתיחה . . . . . שמעון ראבידוביץ ז

פרקים בתולדות הישוב היהודי המזרח־אירופאי בשיקאגו . יהודה רוזנטאל ט

העתונות העברית בשיקאגו . . . . . חיים מ. רוטבלאט לה

עתונות יידיש בשיקאגו (1877—1951) . . . משה חזקוני (שטארקמאן) סט

דפוסי שיקאגו — בעברית וביידיש . . . . . לאה מישקין עט

כל הזכויות שמורות

שער פנקס שיקאגו — עברית ואנגלית — נכתב בידי פנחס שולדנריין

פנקס שיקאגו

ערוך בידי

שמעון ראבידוביץ

למלאת עשרים וחמש שנה למדרשה ללמודי היהדות

המדרשה ללמודי היהדות

שיקאגו אילנ.

תשי״ב

פנקס שיקאגו

TOURO COLLEGE LIBRARY
Main Campus Midtown